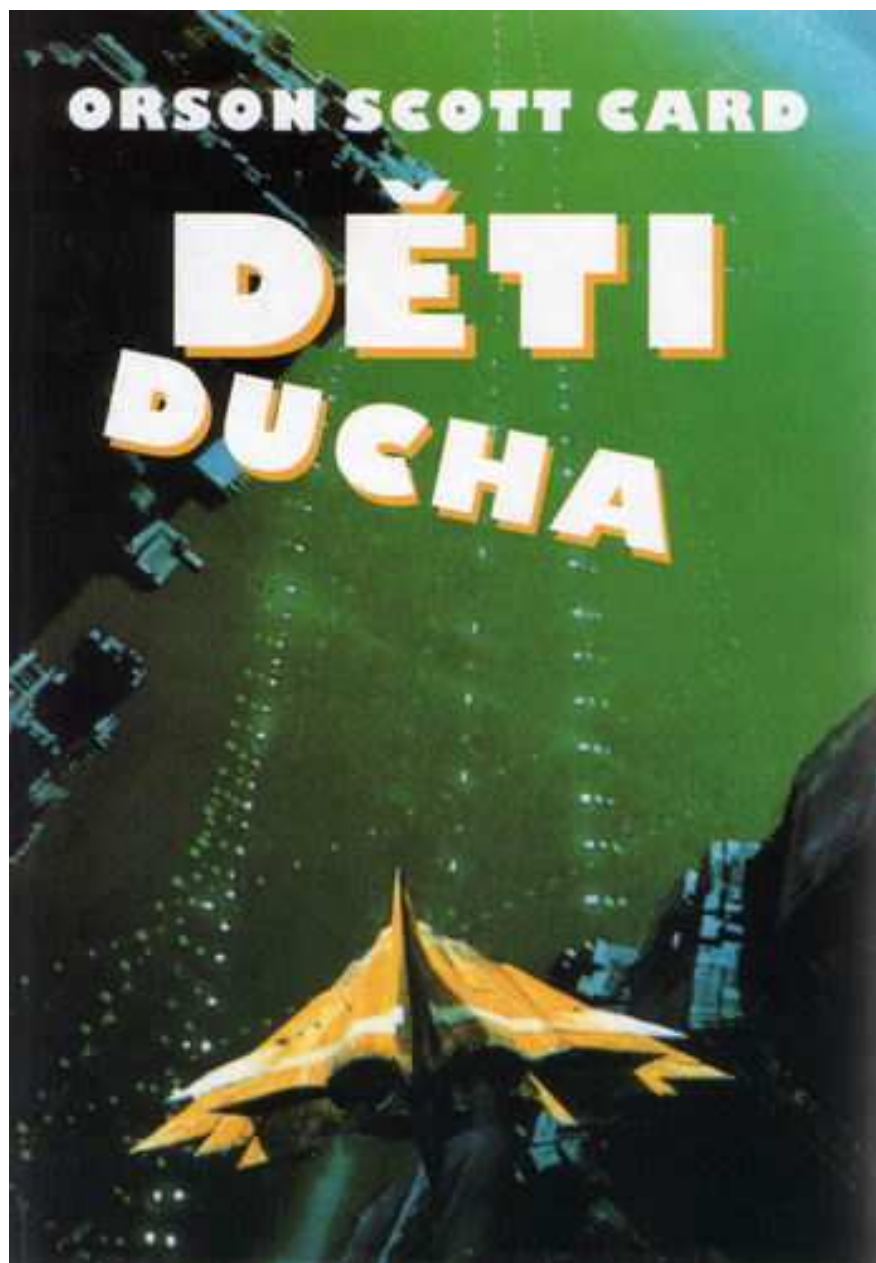

ORSON SCOTT CARD

DETI DUCHA

ORSON SCOTT CARD

Děti ducha

Orson Scott Card se naposledy vrací k příběhu Endera Wiggina, dětského hrdiny Hugem a Nebulou oceněné ENDEROVY HRDY, který až jako muž odčinil xenocidu tím, že znovu přivedl k životu Královnu úlu. Nyní je jeho adoptovaný svět, Lusitanie, v ohrožení téže ničivé zbraně, kterou on sám použil před třemi tisíci lety. Lusitanie je domovem tří inteligentních druhů: pequeninů, původních obyvatel Lusitanie, velké kolonie lidí a Enderem znovuoživené Královny úlu. Ale z důvodu existence smrtelně nebezpečného viru se Hvězdný kongres rozhodl, i přes tento fakt, Lusitanii zničit. Enderova stará přítelkyně, počítačová inteligence Jane, se nechá Hvězdným kongresem odhalit, když se pokouší zastavit Lusitanskou flotilu. A nyní události spějí k rozuzlení. Bude provedena další xenocida? Nebo se povede vše vyřešit smírnou cestou? Jak dopadne příběh tisíciletého života Endera Wiggina? To vše se můžete dočíst v této knize. Pokud máte rádi sci-fi, která má i filozofický podtext, tak tento příběh je přesně pro Vás.

Cena 225 Kč

V 1. kapitole byla použita upravená pasáž z překladu prvního dílu
Shakespearova Krále Jindřicha IV. z pera J. V. Sládka, jak byl vydán
SNKLU v r. 1964.

Název originálu: CHILDREN OF THE MIND

Obálka: John Harris

Grafická úprava obálky: Petr Bauer

Překlad: Petr Kotrle

Redakce: Helena Šebestová

Copyright © 1996 by Orson Scott Card

All Rights Reserved

Copyright © 1998 for the Czech translation by P. Kotrle

Copyright © 1998 for Cover by J. Harris/ARENA

Copyright © 1998 for the Czech edition by **Laser** – books s. r. o.

ISBN 80-7193-042-3

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych ze srdce poděkovat:

Glennu Makitkovi za titul, který v tuto chvíli působí tak samozřejmě, ale do chvíle, kdy jej navrhl při diskusi v rámci Hatrackského Poříčí (Hatrack River, pozn. překl.) na America Online, mne nikdy nenapadl;

Vanu Gesselovi za to, že mne seznámil s Hikarim a Kenzaburo Oeovými, a za jeho mistrný překlad *Hluboké řeky*;

nápomocným čtenářům z Hatrackského Poříčí, jako jsou Stephen Boulet a Sandi Goldenová, kteří v rukopisu vychytali typografické chyby a nesrovnalosti;

Tomu Dohertymu a Beth Meachamové z TORu, kteří mi dovolili rozdělit *Xenocidu* na dvě části, abych se mohl rozpracování a napsání druhé poloviny náležitě věnovat;

mojí přítelkyni a spolupracovnici na vinici literatury, Kathryn H. Kiddové, za to, jak mi kapitulu od kapitoly dodávala odvalu;

Kathleen Belamyové a Scottu J. Allenovi za sisyfovskou službu;

Kristině a Geoffovi za pozorné čtení, které mi pomohlo vyřešit rozpory a nejasnosti; a

mojí ženě Kristině a svým dětem Geoffrymu, Emily, Charlie Benovi a Zině za trpělivost, s jakou snášeli můj nezvyklý denní program a pohlcení psáním; a také za to, že mne naučili, co je při vyprávění příběhů důležité.

Tento román jsem začal psát doma v Greensboro v Severní Karolíně a dokončil jsem ho na cestě v Xanadu II v Myrtle Beach, v hotelu Panama v San Rafaelu a v Los Angeles u bratrance a sestřenice, Marka a Margaret Parkových, jimž bych chtěl poděkovat za přátelství a pohostinnost. Kapitoly byly v podobě rukopisu předloženy Shromáždění občanů města Hatrackské Poříčí na America Online, odkud si je několik desítek spoluobčanů této virtuální obce stáhlo, přečetlo a následně je obohatilo svými poznámkami – ku prospěchu mne a této knihy.

KAPITOLA 1

To nejsem já

„Matko. Otče. Vykonal jsem to správně?“

*Poslední slova Chan Čching-čao,
Božské šepoty Chan Čching-čao*

Si Wang-mu přistoupila blíž. Mladík, který se jmenoval Petr, ji vzal za ruku a uvedl ji do lodi. Dveře se za nimi zavřely.

Wang-mu se posadila do jednoho z otočných křesel uvnitř nevelké místnosti se stěnami z kovu. Rozhlédla se. Čekala, že tam najde něco zvláštního a nového. Nebýt kovových stěn, mohla to být kterákoli kancelář na světě Cesty. Čistá, ale nijak úzkostlivě. Funkčně zařízená. Zнала holozáznamy z používaných kosmických lodí: hladce proudnicových stíhaček a raketoplánů, které se spouštěly do atmosféry nebo z ní vyletovaly; obrovských oblých konstrukcí kosmických korábů, které se dostávaly tak blízko rychlosti světla, jak jim to hmota umožňovala. Na jedné straně ostrá síla jehly; na druhé mohutná síla perličky. Jenže v této místnosti žádná síla nebyla. Byla to obyčejná místnost.

Kde byl pilot? Někde musel být, protože mladík, který seděl naproti ní a něco šeptal svému počítači, sotva mohl řídit kosmickou loď schopnou cestovat rychleji než světlo.

A přesto bylo zřejmé, že právě to dělal, neboť žádné jiné dveře, které by mohly vést do dalších místností, tam nebyly. Zvenčí se loď zdála malá; tato místnost zřejmě zabírala veškerý prostor, který uvnitř byl. V koutě byly baterie, do nichž se ukládala energie ze slunečních článků v horní části lodi. Ve skříni, která designem připomínala ledničku, mohla být zásoba jídla a pití. Tím zajištění životních potřeb končilo. Kam se poděla romantika kosmických letů, jestli tohle bylo všechno? Obyčejná místnost.

Neměla, na co by se jinak dívala, a tak pozorovala mladíka u počítačového terminálu. Řekl, že se jmenuje Petr Wiggin. Tak se kdysi dávno jmenoval Hegemon, ten, který jako první spojil pod svým vedením celé lidstvo, tenkrát, kdy lidé žili pouze na jedné

planetě, kdy se všechny národy a rasy, všechna náboženství a filozofické směry tísnily na sobě, hlava na hlavě, a neměly kam jít než na území toho druhého, poněvadž obloha tenkrát znamenala strop a vesmír byl obrovská, nepřekonatelná propast. Petr Wiggin, muž, jenž vládl lidstvu. Toto samozřejmě nebyl on a sám to dokonce uznal. Poslal ho Andrew Wiggin. Wang-mu si vybavila, že podle toho, jak jí to podal pan Chán, ho snad Andrew Wiggin nějak *stvořil*. Znamenalo to, že slavný Mluvčí za mrtvé je Petrův otec? Nebo to byl Enderův bratr, který nejen nesl jeho jméno, ale skutečně ztělesňoval Hegemona, jenž zemřel před třemi tisíci lety?

Petr přestal šeptat, zaklonil se v křesle a povzdychl si. Protřel si oči, potom se protáhl a tiše zasténal. Ve společnosti to byl vážný prohrěšek proti slušnosti. Něco takového se dalo čekat od obhroublého kopáče.

Zdálo se, že její nelibost vycítil. Nebo na ni zapomněl a nyní si najednou uvědomil, že má společnost. Aniž by se v křesle narovnal, otočil hlavu a podíval se na ni.

„Promiňte,“ řekl. „Zapomněl jsem, že nejsem sám.“

Wang-mu s ním chtěla mluvit troufale, třebaže se takovému projevu celý život bránila. Koneckonců *on* projevoval při hovoru s ní drzost až urážlivou, když se jeho loď objevila na trávníku u řeky jako nějaká čerstvě vyrostlá houba a on z ní vystoupil s jedinou lahvičkou nákazy, která měla Cestu, její rodnou planetu, zbavit genetické nemoci. Ani ne před patnácti minutami jí pohlédl do očí a prohlásil:

„Pojďte se mnou a budete svědkem historických změn. Budete *tvorit* historii.“ A ona svolila, přestože cítila strach.

Svolila, a proto teď seděla v otočném křesle a sledovala jeho neslušné chování, dívala se, jak se před ní protahuje jako tygr. Že by tygr byl jeho zvíře? Wang-mu Hegemona četla. Dokázala uvěřit, že ten slavný, děsivý muž měl v sobě tygra. Ale tenhle? Ten chlapec? Byl starší než ona, ale Wang-mu nebyla zase tak mladá, aby nerozeznala nezralost. Chtěl změnit historii! Vymést korupci z Kongresu. Zastavit Lusitanskou flotilu. Učinit ze všech kolonizovaných planet rovnoprávné členy Stovky světů. Tento chlapec, který se protahoval jako pralesní kočka.

„Nemám váš souhlas,“ řekl. Znělo to mrzutě a zároveň

pobaveně. Ale také bylo možné, že se jí nedaří rozumět jeho modulacím hlasu. Bylo samo o sobě těžké číst grimasy někoho, kdo měl takto kulaté oči. Jeho tvář i hlas obsahovaly skryté jazyky, kterým nerozuměla.

„Musíte pochopit situaci,“ promluvil znovu. „Dnes to nejsem já.“

Wang-mu znala obecný jazyk dost dobře, aby idiom pochopila.

„Necítíte se dnes dobře?“ zeptala se. Ale ještě než otázku dopověděla, uvědomila si, že svůj výrok vůbec nemyslel idiomatically.

„To nejsem já,“ zopakoval. „Nejsem pravý Petr Wiggin.“

„To doufám,“ odvětila Wang-mu. „Četla jsem o jeho pohřbu ve škole.“

„Ale vypadám jako on, ne?“ Vyvolal ve vzduchu nad svým počítačovým terminálem hologram. Hologram se otočil, jako by se chtěl na Wang-mu podívat. Petr se napřímil a zaujal stejnou polohu, čelem k ní.

„Jistá podobnost tu je,“ uznala.

„Jsem samozřejmě mladší. Protože Ender mne po svém odchodu ze Země už nikdy neviděl a tenkrát mu bylo – kolik, pět let? Prostě byl to malý prcek. Byl jsem ještě chlapec. A takového si mne vybavil, když mne vyčaroval ze vzduchu.“

„Vůbec ne ze vzduchu,“ oponovala. „Z ničeho.“

„Ani z ničeho,“ kývl. „Ale to, že mne vyčaroval, platí.“ Zlomyslně se usmál. „Já umím vyvolat duchy z hlubin.“

Pro něho ta slova něco znamenala, pro ni však ne. Na světě Cesty se od ní čekalo, že bude sloužit, a proto se jí nedostalo valného vzdělání. Když se později dostala do domu Chan Fej-cua, rozpoznala její schopnosti nejdříve její dřívější paní, Chan Čching-čao, a později i pán domu. Od obou získala nahodilé střípky poznání. Vzdělání, jehož se jí dostalo, bylo především technické, a literatura, kterou se učila, pocházela z Říše Středu nebo ze samotné Cesty. Mohla do nekonečna citovat velkou básničku Li Čching-čao, po níž dostala její bývalá paní jméno. Avšak o básníkovi, z něhož citoval, jí nebylo známo nic.

„Já umím vyvolat duchy z hlubin,“ řekl znovu. Potom trochu

pozměnil hlas a vystupování a sám si odpověděl. „To umím také já a kdokoliv; jen přijdou-li když zavoláte je?“

„Shakespeare?“ zkusila hádat.

Usmál se na ni.

Dovedla si představit, jak se kočka směje na tvora, s nímž si hraje. „Vsadit si na Shakespeara je nejjistější, když začne Evropan někoho citovat,“ prohlásil.

„Legrační citát,“ prohodila. „Jeden se chvástá, že umí vyvolat mrtvé. Jenže druhý tvrdí, že umění není vyvolávat, ale přesvědčit je, aby přišli.“

Zasmál se. „Máte zvláštní smysl pro humor.“

„Ten citát je pro vás zřejmě důležitý, protože Ender vás vyvolal z mrtvých.“

Zatvářil se překvapeně.

„Jak jste to poznala?“

Zachvěla se strachem. Bylo to možné? „Nepoznala jsem to, měl to být žert.“

„Stejně to není pravda. Alespoň ne doslova. Nevzkřísil mrtvého. I když si určitě myslí, že by mohl, kdyby bylo třeba.“ Petr si povzdychl. „Jsem protivný, říkám slova, která mě napadají. Nemyslím je vážně. Prostě se mi objeví v hlavě.“

„Člověk může mít v hlavě různá slova, ale může se udržet a neříkat je nahlas.“

Obrátil oči v sloup. „Mne neučili poslušnosti tak jako vás.“

Takže to byla vizitka někoho, kdo přišel ze světa svobodných lidí – posmívat se tomu, kdo byl ne vlastním přičiněním sluhou. „Naučili mne, že nechávat si nepříjemná slova pro sebe je zdvořilost,“ namítla. „Ale vy v tom možná vidíte jen poslušnost v jiné podobě.“

„Jak už jsem řekl, Královská matko Západu, nezdvořilost mi přichází na jazyk bez pozvání.“

„Nejsem Královská matka Západu,“ ohradila se Wang-mu. „To jméno byl krutý žert –“

„A jen velice neslušný člověk by se vám kvůli němu vysmíval,“ ušklíbl se Petr. „Jenže já mám jméno po Hegemonovi. Napadlo mne, že by to mohlo být něco, co máme společné – že oba nosíme jména,

která jsou směšně bombastická.“

Seděla mlčky a přemýšlela, jestli je možné, že se snaží, aby se z nich stali přátelé.

„Přišel jsem na svět teprve nedávno. Před několika týdny. Myslím, že byste to o mně měla vědět.“

Nechápala.

„Víte, jak tato kosmická loď funguje?“ zeptal se.

Přeskakoval od jednoho tématu k druhému. Zkoušel ji. Ale zkoušení už zažila dost. „Zřejmě tak, že v ní člověk sedí a nechává se zkoušet hrubými cizinci,“ prohlásila.

Usmál se a přikývl. „Jaká otázka, taková odpověď. Ender mi říkal, že nejste ničím sluha.“

„Byla jsem oddanou a věrnou služebnicí Čching-čao. Doufám, že o tom vám Ender nelhal.“

Mávl nad jejím lpěním na slovíčkách rukou. „Máte tvrdou hlavu.“ Jeho oči si ji znovu dobře prohlédly. Opět zažila pocit, jenž se jí zmocnil, když se na ni poprvé podíval u řeky, pocit, jako by ji tím neuhýbajícím pohledem celou obsáhl. „Když vám říkám, Wang-mu, že jsem byl stvořen teprve nedávno, nemluvím v metaforách. Nenarodil jsem se, byl jsem stvořen. A to, jak jsem byl stvořen, má mnoho společného s tím, jak tato kosmická loď funguje. Nechci vás nudit vysvětlováním věcí, kterým už rozumíte, ale abyste pochopila, proč vás potřebuji s sebou, musíte vědět, co – nikoli kdo – jsem. Proto se ještě jednou ptám – víte, jak tato kosmická loď funguje?“

Přikývla.

„Myslím, že vím. Jane, ta bytost, která žije v počítačích, ji uchovává ve své paměti jako maximálně dokonalý obraz kosmické lodi a všech, kteří v ní jsou. Ti lidé si drží vlastní obraz, jak se vidí, kým jsou, a tak dál. Potom Jane všechno přemístí z reálného světa do nicoty, což nezabere žádný čas, a vzápětí to přenesení zpět do reality v místě, které si sama vybere. Což také nezabere žádný čas. Takže kosmické lodi netrvá léta, než se dostane z jednoho světa na druhý, ale je to dílem okamžiku.“

Petr přikývl. „Výborně. Jen musíte pochopit, že v době, kdy je mezihvězdná loď ‘venku’, není obklopena nicotou. Obklopuje ji nespočetné množství aiuí.“

Odvrátila od něho obličej.

„Vy nerozumíte, co jsou to aiúy?“

„Má to znamenat, že všichni lidé existovali odjakživa. Že jsme starší než nejstarší bohové...“

„Tak nějak. Až na to, že o aiúách ‘venku’ se nedá říct, že by existovaly nebo alespoň měly nějakou smysluplnou existenci. Prostě jsou... tam. Dokonce ani to ne, protože *tam*, kde by mohly být, se o žádné poloze mluvit nedá. Prostě jsou. Dokud je nějaká inteligence nezavolá, nepojmenuje, nevískne jim nějaký řád, nedá jim tvar a formu.“

„Hlína se může stát medvědem,“ prohlásila, „ne však tehdy, dokud leží na břehu řeky, studená a mokrá.“

„Přesně tak. A jednou se stalo, že se Ender Wiggin a několik dalších lidí, které, když budete mít štěstí, nemusíte nikdy potkat, vypravili na první cestu ‘ven’. Vlastně nikam neletěli. Smyslem té první cesty bylo dostat se ‘ven’ na tak dlouho, aby jedna z nich, poměrně nadaná genetička, mohla vytvořit novou, velice složitou molekulu podle představy, kterou měla v hlavě. Nebo spíš uskutečnit svoji představu o úpravách, které potřebovala provést v existující... jenže vy stejně nevíte o biologii dost, aby vám to něco řeklo. A ono se jí to podařilo, tu novou molekulu vytvořila, třikrát sláva. Jedinou chybičkou bylo, že toho dne nebyla jediná, kdo něco stvořil.“

„Ender ze své paměti vytvořil vás?“ zeptala se Wang-mu.

„Nechtěně. Dalo by se říct, že jsem byl takový tragický omyl. Smolný vedlejší účinek. Totiž – všichni, jak tam byli, *všechno*, jak tam bylo, tvořilo jako smyslu zbavené. Ty aiúy ‘venku’ se nemůžou dočkat, až se z nich něco stane. Kolem nás neustále vyrůstaly přízračné mezihvězdné lodě. V každém okamžiku vznikaly a zanikaly nejružnější slabé, sotva patrné, zlomkovité, křehké, pomíjivé konstrukce. Pouze čtyři měly jistou stabilitu. Jedna byla ta genetická molekula, pro kterou se tam vypravila Elanora Ribeirová.“

„Jedna jste byl vy?“

„Obávám se, že ta nejméně zajímavá. Nejméně milovaná a ceněná. Jeden z těch lidí v lodi byl nějaký Miro, který zůstal po tragické nehodě před několika lety částečně zmrzačen. Utrpěl nervové poškození. Mluvil tak, že mu nebylo rozumět, měl

neohrabané ruce a při chůzi kulhal. *Ten* choval v hlavě jasný, hýčkaný obraz sebe samotného, jaký býval dřív. A tak – s pomocí toho dokonalého sebeobrazu – se stalo, že aiúy se v obrovském množství spojily a vytvořily přesnou kopii nikoli toho, kým byl teď, ale toho, kým býval kdysi a kým se toužil znovu stát. Úplnou se všemi vzpomínkami – jeho dokonalou repliku. Tak dokonalou, že měla k jeho zmrzačenému tělu stejně nepřekonatelný odpor jako on sám. A tak... ten nový, zdokonalený Miro – nebo spíš dvojník starého, nedotčeného Mira – co já vím – tam stál jako memento toho zmrzačeného. A pak se jim před očima to staré, odmítnuté tělo rozplynulo v nic.“

Wang-mu při té představě zalapala po dechu. „On zemřel!“

„Ne, právě v tom je v ten vtip, nechápete? Žil dál. *To* byl Miro. Jeho vlastní aiúa – nikoli biliony poskládané v atomech a molekulách jeho těla, ale *ta*, která je všechny řídila, ta, která byla jím, jeho vůlí – jeho aiúa se jednoduše přestěhovala do nového a dokonalého těla. To bylo jeho pravé já. A to staré...”

„Nebylo k ničemu.“

„Nemělo nic, co by mu dalo tvar. Víte, já si myslím, že naše těla drží pohromadě láska. Láska hlavní aiúy ke krásnému, silnému tělu, které ji poslouchá, které jí zprostředkovává svět. Dokonce i Miro, který se tak nenáviděl, když byl zmrzačený, dokonce i on určitě miloval ten žalostný pozůstatek svého těla, který mu zůstal. Až do okamžiku, kdy si našel tělo nové.“

„A potom se přestěhoval.“

„Aniž by měl ponětí, že něco takového udělal. Šel za svou láskou.“ Wang-mu ten bizarní příběh již slyšela a věděla, že musí být pravdivý, neboť v rozhovorech mezi Chan Fej-cuem a Jane zmínky o aiúách často zaslechla. S tím, co jí právě řekl Petr Wiggin, to dávalo smysl. Musela to být pravda už jen proto, že se tato mezihvězdná loď zjevila na břehu řeky za Cha Fej-cuovým domem jakoby odnikud.

„Určitě vám teď vrtá hlavou,“ pokračoval Petr, „jak jsem vznikl já, nemilovaný a nemilovatelný.“

„Už jste to sám řekl. Z Enderovy paměti.“

„Miro si nejusilovněji představoval sebe samého, mladšího, zdravějšího a silnějšího. Ale v Enderově paměti byly nejvýznamnější

obrazy věnovány jeho starší sestře Valentině a staršímu bratru Petrovi. Ne však takové podobě, jakou získali, neboť jeho skutečný starší bratr Petr byl dávno mrtvý a Valentina – doprovázela Endera nebo ho následovala při všech přesunech vesmírem, takže ještě žije – ale zestárla stejně jako on. Vyzrála. Je z ní skutečná osobnost. Přesto tenkrát při pobytu ‘venku’ vytvořil v kosmické lodi její mladou kopii. Chudák *Stará* Valentina! Ani si neuvědomovala, jak je stará, dokud nespatriła toto mladší já, tuto dokonalou bytost, anděla, který přebýval v Enderově deformované hlavičce od dětských let. Musím říct, že ona je nejnešťastnější obětí tohoto komorního dramatu. Dozvědět se, že váš bratr nosí v hlavě takovou představu, místo aby vás měl rád takovou, jaká skutečně jste – je vidět, že pro Starou Valentinu – brání se tomu, ale přesně tak o ní teď každý uvažuje, včetně jí samotné, chudinky – je vidět, že pro Starou Valentinu je to těžká zkouška trpělivosti.“

„Ale jestli původní Valentina ještě žije,“ namítla nechápavě Wang-mu, „kdo je potom ta mladá Valentina? Kdo to doopravdy je? Vy můžete být Petr, protože je mrtvý a jeho jméno nikdo nepoužívá, ale...“

„Docela zajímavá hádanka, že? Jenže já chci říct, že bez ohledu na to, jestli je nebo není mrtvý, nejsem Petr Wiggin. Jak už jsem řekl dřív, to nejsem já.“

Opřel se o opěradlo a zvedl oči ke stropu. Hologram nad terminálem se otočil, aby se na něho mohl podívat. Kláves se ani nedotkl.

„Jane je s námi,“ prohlásila Wang-mu.

„Jane je s námi vždycky,“ podotkl Petr. „Enderův špión.“

Hologram promluvil. „Ender žádného špióna nepotřebuje. Potřebuje přátele, jestli může nějaké najít. V nejhorším případě spojence.“

Petr pomalu natáhl ruku k terminálu a vypnul jej. Hologram zmizel.

Wang-mu to velice pobouřilo. Připadalo jí to skoro stejné, jako by dal pohlavek dítěti. Nebo zbil sluhu. „Jane je velice ušlechtilá bytost. Nezaslouží si takovou neuctivost.“

„Jane je počítačový program s chybou v identifikačních

procedurách.“

Měl mrzutou náladu, tenhle chlapec, který pro ni přišel, aby ji odvedl do své mezihvězdné lodě a tajně ji unesl ze světa Cesty. Ale i kdyby byl sebemrzutější, Wang-mu už teď, když z terminálu zmizel hologram, chápala, co vidí. „*Není* to jen v tom, že jste tak mladý a Petra Wiggina – Hegemona zobrazují hologramy jako dospělého muže,“ pronesla.

„Co?“ ozval se netrpělivě. „Co v čem není?“

„Fyzický rozdíl mezi vámi a Hegemonem.“

„V čem to tedy je?“

„On vypadá – spokojeně.“

„Dobyl celý svět.“

„Chcete říct, že až se vám podaří totéž, budete vypadat stejně spokojeně?“

„Nejspíš ano,“ uznal Petr. „Měl by to být smysl mého života. Je to úkol, se kterým mne Ender vyslal.“

„Nelžete mi,“ ohradila se Wang-mu. „Na břehu jste mluvil o strašlivých věcech, které jsem kvůli svým ambicím spáchala. Přiznávám to – byla jsem ambiciózní, zoufale moc jsem se chtěla pozvednout z neurozeného stavu. Víím, jak to chutná a jak to voní a cítím to z vás, páchnete tím jako asfalt v horkém dni.“

„Ambice? Že páchnou?“

„Sama jsem jimi opilá.“

Vesele se ušklíbl. Potom si sáhl na drahokam v uchu. „Zapamatujte si, že Jane poslouchá a říká Enderovi *všechno*.“

Wang-mu zmlkla, ale ne proto, že by se zastyděla. Jednoduše neměla co říct, a tak nic neříkala.

„Takže jsem ambiciózní. Protože si mě takového Ender představil. Ambiciózního, hanebného a krutého.“

„Ale já myslela, že to nejste vy,“ poznamenala.

Pohled mu zahořel vzdorem. „Však také ne, *nejsem*.“ Odvrátil oči. „Promiň, Gepetto, ale nedokážu být chlapec se vším všudy. Nemám duši.“

Nerozuměla jménu, které řekl, ale znala slovo *duše*. „Celé dětství na mne pohlíželi, jako bych byla od přírody služka. Jako bych neměla duši. A pak jednoho dne přišli na to, že ji mám. Zatím mi

žádné velké štěstí nepřinesla.“

„Já ale nemluvíím o nějaké náboženské představě. Mluvíím o aiúe. Žádnou nemám. Vzpomeňte si, co se stalo s Mirovým zmrzáčeným tělem, když je jeho aiúa opustila.“

„Ale vy se nerozpadáte, takže nakonec nějakou aiúu asi máte.“

„Já nemám ji, ona má *mne*. Moje existence trvá, protože aiúa, z jejíž neodolatelné vůle jsem vznikl, si mne dál představuje. Stále mne potřebuje, ovládá mne, *je* mou vůlí.“

„Ender Wiggin?“

„Můj bratr, stvořitel a mučitel, můj bůh, moje pravé já.“

„A co mladá Valentina? Ona také?“

„Hm, jenže ji *má* rád. Je na ni hrdý. Je rád, že ji stvořil. Já se mu hnusím. Hnusím se mu, a přesto každou ohavností, kterou udělám nebo řeknu, konám jeho vůlí. Až se předvedu v tom nejhorším světle, vzpomeňte si, že dělám pouze to, k čemu mne nutí bratr.“

„Snad na něho nechcete házet vinu za –“

„Já na nikoho neházím *vinu*, Wang-mu. Konstatuji prostou realitu. Jeho vůle v tuto chvíli ovládá tři těla. Moje, pak to, které patří mojí neskutečně andělské sestře a samozřejmě jeho velice unavené, stárnoucí tělo. Každá aiúa v mém těle odvozuje svůj řád a místo od jeho. Ve všem, co je důležité, jsem Ender Wiggin. Až na to, že mne stvořil jako nádobu na všechny impulsy, které nenávidí a kterých se bojí. Jeho ambice. Ano, když cítíte moje ambice, cítíte tím *jeho*. Jeho agresi. Jeho hněv. Jeho hanebnost. Jeho krutost. *Jeho*, ne moji, protože *já* jsem mrtvý a navíc jsem takový nikdy nebyl, nebyl jsem takový, jakého mne viděl. Tato postava před tebou je parodie, výsměch! Jsem pokřivená vzpomínka. Opovrženíhodný sen. Noční můra. Netvor schovaný pod postelí. To on mne vyvedl z chaosu, abych se stal postrachem jeho dětství.“

„Tak to nedělejte,“ navrhla Wang-mu. „Nedělejte to, jestli tím vším nechcete být.“

Povzdechl si a zavřel oči.

„Jestli jste tak chytrá, proč jste nepochopila jediné slovo z toho, co jsem řekl?“

Ale ona pochopila. „Co je vlastně ta vaše vůle? Nikdo ji nevidí. Neslyšíte ji, když přemýšlíte. Svou vůlí poznáte teprve následně,

když se ohlédnete za svým životem a uvidíte, co jste udělal.“

„A to je ta nejstrašnější věc, kterou mi provedl,“ řekl Petr tiše, s očima stále zavřenýma. „Ohlédnu se za svým životem a vidím jenom vzpomínky, kterými mne vybavil *on*. Vzali ho z naší rodiny, když mu bylo teprve pět. Co ví o mně a o tom, jak jsem žil?“

„Napsal přece *Hegemona*.“

„Ano, napsal tu knihu. Podle Valentiniých vzpomínek, jak mu je vyprávěla. A podle veřejných dokumentů o mojí oslnivé kariéře. A samozřejmě podle několika hláskových kontaktů mezi Enderem a mým starým já, než jsem – než *on* – zemřel. Je mi sotva pár týdnů, a přitom můžu citovat z prvního dílu *Jindřicha IV.* Chvástání Owena Glendowera před Hotspurem. Jindřichem Percym. Odkud bych to mohl znát? Kdy jsem chodil do školy? Jak dlouho jsem musel být po nocích vzhůru a číst staré hry, než jsem se naučil nazpaměť tisíc oblíbených veršů? Že by si Ender nějakým způsobem vymyslel, jaké mohl mít jeho mrtvý bratr vzdělání? Všechny jeho tajné myšlenky? Ender znal pravého Petra Wiggina pouhých pět let. To, z čeho těžím, nejsou vzpomínky skutečného člověka. Jsou to vzpomínky, které bych podle Endera měl mít.“

„On si myslí, že byste měl znát Shakespeara, a proto ho znáte?“ zeptala se pochybovačně.

„Kéž by Shakespeare byl tím jediným, co mi dal. Slavní spisovatelé, slavní filozofové. Kéž by to byly jediné vzpomínky, které mám.“

Čekala, že jí začne nepříjemné vzpomínky vypočítávat. Ale on se pouze zachvěl a zmlkl.

„To ale znamená, že jestli vás opravdu ovládá Ender, potom... jste *on*. No ovšem. *Jste Andrew Wiggin*. Máte aiúu.“

„Jsem přízrak Andrewa Wiggina. Jsem jeho nenávist k sobě samému. Jsem všechno to, co na sobě nenávidí a čeho se bojí. To je scénář, který jsem dostal. To je to, co musím dělat.“

Zaťal ruku v pěst, vzápětí ji částečně otevřel, ale prsty nechal ohnuté. Spár. Zase ten tygr. Wang-mu z něho v tu chvíli dostala strach. Ale trvalo to jen krátce. Uvolnil obě ruce. Okamžik pominul. „Jaká role je v tom vašem scénáři pro mne?“

„Nevím,“ prohlásil Petr. „Jste velice chytrá. Doufám, že

chytřejší než já. I když ve své neuvěřitelné ješitnosti samozřejmě nejsem schopen uvěřit, že by se skutečně mohl najít někdo chytřejší než já. Což znamená, že o to víc potřebuji dobrou radu, poněvadž si nedovedu představit, že bych nějakou potřeboval.“

„Mluvíte v kruzích.“

„Patří to k arzenálu mých krutostí. Mučit vás rozhovorem. Ale možná mají věci zajít ještě dál. Možná vás mám mučit a zabít, jako jsem to dělal s veverkami. To si pamatuju velice dobře. Možná mám vaše živé tělo přivázat ke stromu někde v lese, končetiny přibít ke kořenům a potom vás kousek po kousku pitvat, abych zjistil, ve které fázi začnou přilétat mouchy a klást vám do obnaženého masa vajíčka.“

Při té představě sebou trhla. „Četla jsem tu knihu. Vím, že Hegemon nebyl zrůda!“

„Ten, kdo mne tam ‘venku’ stvořil, nebyl Mluvčí za mrtvé. Byl to vyděšený chlapec Ender. Já nejsem ten Petr Wiggin, jemuž v té knize tak moudře rozuměl. Jsem Petr Wiggin, který ho strašil ve snech. Ten, který stahoval z kůže veverky.“

„On vás při tom viděl?“

„Mě ne,“ řekl nedůtklivě. „A neviděl při tom ani jeho. Řekla mu to Valentina. Našla veverčí tělíčko v lesích poblíž domu, kde trávili dětství. Bylo to v Greensboro v Severní Karolíně, na staré Zemi, na kontinentu, který se jmenoval Severní Amerika. Ale do jeho těžkých snů ta představa tak dobře zapadala, že si ji vypůjčil a podělil se o ni se mnou. Je to vzpomínka, se kterou žiju. Dovedu si racionálně představit, že skutečný Petr Wiggin možná vůbec nebyl krutý. Učil se a studoval. Neměl pro veverku soucit, protože si ji nesentimentalizoval. Bylo to prostě zvíře. O nic důležitější než hlávka salátu. Rozpitvat ji bylo pravděpodobně stejně amorální jako udělat salát. Ale Ender to tak neviděl a proto si to tak nepamatuju ani já.“

„Jak si to pamatujete?“

„Stejně, jak si pamatuju všechny vzpomínky, které bych měl domněle mít. Zvenčí. V němém úžasu se dívám sám na sebe, jak si zvráceně libuju v krutosti. Stejně je to se všemi vzpomínkami, které předcházejí okamžiku, kdy jsem ožil při Enderově malém výletu

‘ven’, ve všech se vidím očima někoho jiného. Je to velice zvláštní pocit, věřte mi.“

„A teď?“

„Teď se nevidím vůbec. Protože nejsem. Nejsem to já.“

„Ale pamatujete si. Máte vzpomínky. Pamatujete si tento rozhovor. To, jak se na mne díváte. Určitě.“

„Ano,“ přiznal. „Vás si pamatuju. A pamatuju si, že jsem tu byl a viděl vás. Ale za mýma očima nikdo není. Připadám si unaveně a hloupě i ve chvílích, kdy jsem nejdůvtipnější a nejoslnivější.“

Věnoval jí okouzlující úsměv a Wang-mu si znovu povšimla skutečného rozdílu mezi Petrem a hologramem Hegemona. Bylo to tak, jak říkal: tomuto Petru Wigginovi i ve chvílích, kdy se nejvíc odsuzoval, oči blýskaly vnitřním hněvem. Byl nebezpečný. Stačilo se na něho podívat. Když se mu člověk podíval do očí, dovedl si ho představit, jak si plánuje, jak a kdy zemře.

„To nejsem já,“ zopakoval Petr.

„Říkáte to proto, abyste nad sebou získal vládu,“ Wang-mu hádala, ale zároveň byla přesvědčena, že má pravdu. „Používáte to jako zaklínadlo, abyste si zabránil dělat to, po čem toužíte.“

Petr se s povzdechem předklonil, položil hlavu na terminál a přitiskl ucho k chladnému plastovému povrchu.

„Po čem toužíte?“ zeptala se a s obavami očekávala odpověď.

„Odejděte.“

„A kam mám jít? Tato vaše obrovská mezihvězdná loď nemá víc než jednu místnost.“

„Otevřete dveře a vyjděte ven.“

„Chcete mě zabít? Vyhodit mě do kosmu, abych zmrzla, ještě než se stačím udusit?“

Napřímil se a nechápavě se na ni podíval.

„Do kosmu?“

Jeho zmatek ji vyvedl z míry. Kde jinde mohli být než v kosmu? Tam přece létaly mezihvězdné lodě, do kosmu.

Samozřejmě s výjimkou této.

Všiml si, že pochopila, a hlasitě se rozesmál. „No ovšem, vy jste přece ta důvtipná. Kvůli vaší genialitě museli přebudovat celý svět Cesty!“

Nenechala se vyprovokovat.

„Předpokládala jsem, že se pohyb projeví nějakým pocitem. Nebo něčím jiným. Chcete říct, že jsme se už přesunuli? Jsme na místě?“

„Dřív, než stačíte mrknout. Ocitli jsme se ‘venku’ a pak zpátky ‘uvnitř’ na jiném místě. To všechno tak rychle, že pouze počítač dokázal zaznamenat, že naše cesta měla vůbec nějaké trvání. Jane to provedla, ještě než jsem s ní domluvil. Dřív, než jsem vám řekl jediné slovo.“

„Kde tedy jsme? Co je venku za dveřmi?“

„Sedíme v lesích někde na planetě Božího větru. Atmosféra je dýchateľná. Nezmrznete. Za dveřmi je léto.“

Došla ke dveřím, vzala za kliku a uvolnila hermetické těsnění. Dveře se lehce otevřely. Místnost zalily sluneční paprsky.

„Boží vítr,“ řekla. „Četla jsem o něm – byl založen jako šintoistický svět, tak jako Cesta měla být taoistická. Stará japonská kultura v čisté podobě. Ale myslím, že v dnešní době už tolik čistá není.“

„Co je důležitější, je to planeta, kde podle Andrewa, Jane a mne – pokud vůbec má smysl oddělovat moje mínění od Enderova – bychom mohli najít centrum moci nad planetami ovládanými Kongresem. Ty právě, kteří rozhodují. Šedé eminence v pozadí.“

„Abyste je mohl svrhnout a ujmout se vlády nad lidstvem?“

„Abych mohl zastavit Lusitanskou flotilu. Převzetí vlády nad lidstvem přijde na pořad o něco později. Lusitanská flotila spěchá. Máme jen několik týdnů na to, abychom ji zastavili, než dorazí na místo a s použitím Malého Doktora, zařízení na rozklad hmoty, rozmetá Lusitanií na základní stavební prvky. Jelikož Ender a všichni ostatní předpokládají, že se mi to nepodaří, stavějí co nejrychlejším tempem tyhle maličké plechové mezihvězdné lodě a snaží se přepravit co nejvíc Lusitanců – lidí, prasečků a termitů – na jiné obyvatelné, ale zatím neobydlené planety. Moje drahá sestra Valentina – ta mladá – vyrazila na cesty s Mirem ve svěžím novém těle – a tak rychle, jak je *jejich* malá mezihvězdná loď stačí vozit, spolu pátrají po nových světech. Grandiózní akce. Všichni sázejí na to, že se mi – *nám* – to nepodaří. Co kdybychom je zkusili zklamat?“

„Zklamat?“

„Tím, že se nám to podaří. Zkusme to dokázat. Pojdme najít místo, kde má lidstvo své mocenské centrum, a pojdme je tam přesvědčit, aby flotilu odvolali, než zbytečně zničí celou jednu planetu.“

Wang-mu se na něho pochybovačně podívala. Přesvědčit je, aby flotilu odvolali? A to chtěl tento zvrácený, krutý chlapec? Jak chtěl dokázat někoho o něčem přesvědčit?

Jako by slyšel její myšlenky, Petr jí na nevyslovené pochybnosti odpověděl. „Teď už chápete, proč jsem vás pozval, abyste se ke mně přidala. Když mě Ender vymýšlel, zapomněl na skutečnost, že mě vůbec neznal v dobách, kdy jsem přesvědčoval lidi, seskupoval je do proměnlivých spojeneckých svazků a dělal další podobné nesmysly. Proto je Petr Wiggin, kterého stvořil, natolik protivný, otevřeně ambiciózní a nepokrytě krutý, že by nedokázal přesvědčit ani člověka, kterého svědčí konečník, aby se poškrábal na zadku.“

Znovu uhnula očima.

„Vidíte to? Neustále vás zahanbují. Podívejte se na mne. Chápete moje dilema? Pravý Petr, ten původní, *ten* by úkol, se kterým mne vyslali, určitě splnil. Zvládl by to levou zadní. V tuto chvíli už by měl plán. Dokázal by získat lidi na svou stranu, upokojit je a vetřít se do jejich poradních sborů. To byl Petr Wiggin! Ten by i na včelách vyloudil žihadla. Ale dokážu to *já*? Pochybuji o tom. To totiž nejsem já.“

Vstal, hrubě se protlačil kolem ní a vyšel ven na louku, která se rozprostírala kolem maličké kovové kabiny, v níž se přenesli z jedné planety na druhou. Wang-mu zůstala ve dveřích a dívala se za ním, jak se od lodi vzdaluje. Odešel, ale nijak daleko.

Něco o tom vím, jak mu je, pomyslela si. Ví, jaké to je, když člověk musí svou vůli podřídít vůli jiných. Žít pro ně, jako by oni byli hvězdou ve filmu vašeho života a vy pouhým hercem vedlejších rolí. Byla jsem otrokem. Ale mohla jsem po celou dobu alespoň naslouchat svému srdci. Věděla jsem, co si doopravdy myslím, i když jsem dělala, co chtěli oni, a neohlížela jsem se, co mě stojí, abych od nich získala, co chci já. Ale Petr Wiggin neměl sebemenší ponětí, co doopravdy chce, protože ani vzdor, kterým se stavěl k omezení své svobody, nebyl jeho, dokonce i *ten* pocházel od

Andrewa Wiggina. Dokonce i jeho sebenenávist byla Andrewovou sebenenávistí a...

A znovu a znovu zpátky, do kruhu, jako pěšina, kterou jeho nohy nazdařbůh vyšlapávaly na louce.

Wang-mu si vzpomněla na svou paní – ne, svou bývalou paní – Čching-čao. Ta také sledovala zvláštní obrazce. Nutili ji k tomu bohové. Ne, to je uvažování postaru. Nutila ji k tomu obsedantní neuróza. Klečet na podlaze a sledovat žilkování dřeva v každé desce, sledovat všechny linie přes celou podlahu, jednu po druhé. Nemělo to žádný smysl a stejně to musela dělat, protože jediné taková nesmyslná, otupující poslušnost ji mohla nakrátko osvobodit od popudů, které ji ovládaly. To ona, Čching-čao, byla celou dobu otrokem, ne já. Neboť ten, kdo ji měl v moci, ji ovládal z nitra její mysli. Naproti tomu já jsem svého pána odjakživa viděla mimo sebe, takže moje nejvnitřnější já zůstalo nedotčeno.

Petr Wiggin ví, že ho ovládají obavy a vášně skryté v nevědomí složité osoby vzdálené mnoho světelných let. Ale Čching-čao si také namlouvala, že její posedlost pochází od bohů. Jaký má význam namlouvat si, že to, co člověka ovládá, pochází zvenčí, když to ve skutečnosti cítí jen uvnitř vlastního srdce? Kam se před tím dá utéct? Jak se dá schovat? Čching-čao již zřejmě bude svobodná, osvobozená virovým nosičem, který na Cestu dopravil Petr a předal jej do rukou Chan Fej-cua. Ale co Petr – kde byla jeho svoboda?

A přesto musí dál žít, jako by byl svobodný. Musí dál bojovat o svobodu, přestože jeho boj je sám o sobě dalším projevem jeho otroctví. Má v sobě něco, co touží být jím. Ne, nikoli *jím*. Sebou.

A jakou roli mám v tom všem já? Mám udělat zázrak a dát mu aiúu? To v mé moci není.

A přesto moc *mám*, napadlo ji.

Musela nějakou moc mít, jinak by se s ní nebavil tak otevřeně. Byla naprostý cizinec, a on jí okamžitě otevřel své srdce. Proč? Jistě, protože byla na tajemství zvyklá, ale bylo v tom ještě něco jiného.

No ovšem. Mohl se s ní bavit bez obav proto, že nepoznala Andrewa Wiggina. Bylo možné, že Petr není nic víc než jedna stránka Enderovy povahy, všechno to, čeho se Ender na sobě bál a co se mu protivilo. Jenže ona neměla možnost je srovnat. Ať byl Petr

jakýkoli, ať ho řídil kdokoli, ona pro *něho* byla důvěrnicí.

Což z ní opět činilo něčího sluhu. Čching-čao ji také měla jako svou důvěrnici.

Zachvěla se, jako by chtěla to tísnivé srovnání setřást. Ne, řekla si. *Není* to totéž. Poněvadž jediná moc, kterou nade mnou má ten mladík, který tady tak bezcílně bloumá polními květinami, je to, že mi může říct o své bolesti a doufat, že ho pochopím. Jestli mu něco dám, dám mu to z vlastní vůle.

Zavřela oči a opřela se hlavou o rám dveří. Ano, dám mu to z vlastní vůle, pomyslela si. Ale co mu vlastně chci dát? Přece to, co chce – svou loajalitu, svou oddanost, svou pomoc ve všem, do čeho se pustí. Abych se do něho ponořila. A proč se k tomu všemu chystám? Protože navzdory všem pochybnostem, které o sobě může mít, *dokáže* získat lidi pro svou věc.

Otevřela oči a travou, která jí sahala do pasu, vykročila k němu. Zahlédl ji a beze slova počkal, až se přiblíží. Kolem bzučely včely; motýli se opile potáceli vzduchem a snažili se jí ve zdánlivě náhodném letu vyhnout. V posledním okamžiku natáhla ruku, sebrala z květu včelu, sevřela ji v dlani a pak ji rychle, než stačila bodnout, hodila Petrovi do tváře.

Zmatený, překvapený Petr podrážděnou včelu srazil rukou, shýbl se před ní, uskočil a nakonec o několik kroků odběhl. Včela ho ztratila a odbzučela zpátky mezi květy. Teprve potom se k ní mohl rozčileně otočit.

„Co to mělo znamenat?“

Neubránila se a uchichla se na něho. Vypadal tak legračně.

„No vida, smích. Nakonec z vás ještě bude *skvělá* společnost.“

„Klidně se rozčilujte, mně to nevadí,“ odvětila Wang-mu.

„Řeknu vám jenom jedno. Myslíte si, že daleko na Lusitanii si Enderova aiúa z ničeho nic pomyslela: ‘Pozor, včela’, a pobídla vás, abyste se po ní ohnal a uskakoval před ní jako klaun?“

Obrátil oči v sloup. „Och, vy jste prostě úžasná. To mě podržte, slečno Královská matka Západu, vždyť vy jste vyřešila *všechny* moje problémy! Najednou vidím, že jsem byl celou dobu opravdový chlapec! A představte si, ty červené boty, které nosím, mě dokázaly přenést až do Kansasu!“

„Co je to Kansas?“ zeptala se a sklopila oči k jeho botám, které vůbec nebyly červené.

„Jen další Enderova vzpomínka, o kterou se se mnou rozdělil, tak byl hodný.“

Stál tam s rukama v kapsách a prohlížel si ji.

Stála stejně mlčky jako on, s rukama sepnutýma před tělem, a oplácela mu stejným pohledem.

„Tak co, jste se mnou?“ zeptal se nakonec.

„Když se budete snažit a nebudete na mne sprostý,“ odpověděla.

„To si vyřídíte s Enderem.“

„Je mi jedno, či je aiúa, která vás ovládá. Máte vlastní myšlenky, které jsou jiné než jeho – lekl jste se včely ve chvíli, kdy si on na žádnou včelu ani nevzpomněl a víte to. Je mi jedno, která vaše část má hlavní slovo a kdo doopravdy jste, ale vpředu na hlavě máte ústa, která se mnou budou mluvit, a já vám říkám, že jestli s vámi mám pracovat, uděláte dobře, když se ke mně budete chovat slušně.“

„Znamená to žádné další včelí války?“ zeptal se.

„Ano.“

„Taky dobře. Při mém štěstí mne Ender určitě vybavil tělem, které upadne do alergického šoku, když je píchne včela.“

„Pro včelu to může také dopadnout docela špatně,“ poznamenala.

Usmál se na ni. „Začínáte se mi líbit,“ řekl. „A to se mi vůbec nelíbí.“

Vykročil nejkratší cestou k lodi. „Pojďte!“ zavolal na ni. „Podíváme se, kolik nám toho Jane může o tomto světě říct, když se ho máme zmocnit bleskovým úderem.“

KAPITOLA 2

Ty v boha nevěříš

„Když ve dřevě sleduji cestu bohů,
očíma projíždím každý zákrut žilky,
ale moje tělo se podél obložení pohybuje přímočaře,
takže ti, kteří mě pozorují, vidí, že cesta bohů je přímá,
a já zatím pobývám ve světě, kde přímého není nic.“

Božské šepoty Chan Čching-čao

Novinha se rozhodla, že za ním nepřijde. Na laskavé staré učitelce bylo vidět nefalšovanou úzkost, když to Enderovi vyřizovala. „Nebyla rozzlobená,“ vysvětlovala stará učitelka. „Řekla mi, že...“

Ender přikývl. Chápal, že jen obtížně volí mezi soucitem a upřímností. „Klidně mi to řekněte jejími slovy,“ ozval se. „Je to moje žena, takže to unesu.“

Stará učitelka obrátila oči v sloup. „Nejsem snad také vdaná?“

Samozřejmě to věděl. Všichni členové řádu Děti Kristova ducha – Os Filhos da Mente de Cristo – byli manželé. Byl to jejich zákon.

„Jsem vdaná, takže moc dobře vím, že vaše choť je jediný člověk, jenž zná všechna slova, která vaše uši *nesnesou*.“

„V tom případě bych se rád opravil,“ řekl klidně Ender. „Je moje žena, takže to chci slyšet, ať už to moje uši snesou nebo ne.“

„Říká, že musí nejdřív vyplet, takže nemá čas na žabomyší války.“

Ano, to mohla být Novinhina slova. Byla schopna si namluvit, že na sebe vzala Kristův plášť, ale v tom případě byl jejím Kristem ten, který pranýřoval farizeje, ten, který nepřátelům a přátelům bez rozdílu řekl tolik krutých a šířravých věcí, nikoli ten laskavý s nekonečnou trpělivostí.

Ale Ender nepatřil k těm, kteří by odešli pouze proto, že bylo ublíženo jejich citům. „Na co tedy čekáme?“ zeptal se. „Ukažte mi, kde najdu motyku.“

Stará učitelka se na něho dlouho dívala. Potom se usmála a

odvedla ho do zahrad. Zanedlouho stál v pracovních rukavicích a s motyčkou v ruce na konci řádku, kde pracovala Novinha, v předklonu, na slunci, s očima upřenýma na zem před sebou, podkopávala kořeny jednoho plevle za druhým a vyrývala je, aby je horké, ostré slunce sežehlo. Postupovala k němu.

Ender pokročil do nevypletého řádku vedle toho, na němž pracovala Novinha, a začal ho okopávat směrem k ní. Neměli se potkat, ale měli se těsně minout. Buď si ho všimne nebo nevšimne. Buď na něho promluví nebo nepromluví. Stále ho milovala a potřebovala. Anebo ne. Ale v každém případě bude závěr z dnešního dne takový, že plel na stejném poli jako jeho žena a svou přítomností jí usnadnil práci, takže bude nadále jejím manželem, bez ohledu na to, jak nerada ho v té roli vidí.

Když se minuli poprvé, ani nezvedla hlavu. Stejně to nebylo nutné. Nemusela se podívat, aby poznala, že ten, kdo jí přišel pomoci s pletím tak krátce poté, co odmítla setkání s manželem, nemůže být nikdo jiný než právě manžel. Věděl, že si to uvědomí, a zároveň věděl, že jí hrdost nedovolí zvednout k němu hlavu a dát najevo, že ho chce znovu spatřit. Bude civět na plevel, dokud z toho málem neoslepne, poněvadž Novinha nepatří k těm, kteří by se sklonili před vůlí jiného člověka.

Pokud to samozřejmě nebyla vůle Ježíšova. To byl vzkaz, který mu poslala, vzkaz, který ho přivedl sem, odhodlaného promluvit si s ní. Pár vět zahalených v jazyku církve. Odcházela od něho, aby mohla Kristovi sloužit v řadách Filhos. Cítila se být k této práci povolána. Měl se na věc dívat tak, že vůči ní nemá žádnou další odpovědnost a neměl od ní očekávat nic víc než to, co by ochotně dala každému z božích dětí. Přestože byl formulován jemně, byl to chladný vzkaz.

Ani Ender nebyl z těch, kteří se snadno skloní před vůlí někoho jiného. Místo aby uposlechl, přišel sem, s odhodláním udělat pravý opak toho, co žádala. A proč ne? Pokud šlo o rozhodování, měla za sebou Novinha děsivou statistiku. Pokaždé, když se rozhodla něco udělat pro dobro jiného člověka, dopadlo to tak, že ho neúmyslně přivedla ke zkáze. Jako třeba Liba, přítele z dětství a tajného milence, otce všech dětí, které měla za dobu manželství s

násilnickým, ale sterilním mužem, jenž byl jejím manželem až do své smrti. Novinha se bála, že by zahynul rukama pequeninů stejně jako jeho otec, a tak mu z obav, že by ho jejich poznání zabilo, zatajovala důležité objevy týkající se biologie planety Lusitanie. Jenže jeho smrt způsobilo právě to, že tyto informace neměl. Zabilo ho to, co dělala pro jeho dobro, bez jeho vědomí.

Člověk by čekal, že se z toho poučí, pomyslel si Ender. Ale ona je pořád stejná. Dělá rozhodnutí, která jiným lidem zasahují do života, aniž by se s nimi poradila, aniž by byla schopná pochopit, že třeba vůbec nechtějí, aby je spasila od hypotetického neštěstí, před nímž je zachraňuje.

Na druhou stranu, kdyby si tenkrát jednoduše vzala Liba a řekla mu všechno, co ví, pravděpodobně by Libo ještě žil a Ender by se nikdy neoženil s vdovou po něm a nepomáhal by jí s výchovou mladších dětí. Byla to jediná rodina, kterou kdy Ender měl, a nebylo pravděpodobné, že by někdy měl jinou. Takže i když Novinhina rozhodnutí bývala špatná, zažil nejšťastnější chvíle svého života jen díky jedné z největších chyb, jaké kdy udělala.

Když se mýjeli podruhé, Ender poznal, že ani tentokrát jí tvrdohlavost nedovolí, aby na něho promluvila, a tak se – jako vždycky – podvolil jako první a jejich mlčení přerušil.

„Určitě víš, že Filhos jsou manželé. Je to manželský řád. Beze mne se plnoprávnou členkou nestaneš.“

Přestala na chvíli pracovat. Čepel motyčky spočinula na neporušené zemi, násada zůstala v lehkém sevření jejích rukavicí opatřených prstů. „Plít řepu můžu i bez tebe,“ promluvila nakonec.

Srdce mu poskočilo úlevou, že se mu podařilo hradbou jejího mlčení proniknout. „Nemůžeš,“ odvětil. „Protože tady jsem.“

„Toto jsou brambory,“ upozornila. „Nemůžu ti zabránit, abys mi pomáhal s bramborami.“

I když nechtěli, oba se rozesmáli. Novinha se se záupněm zvedla, narovнала v zádech, nechala násadu spadnout na zem a vzala Endera za ruce. Přestože jejich dlaně a prsty oddělovaly dvě vrstvy silného plátna, z něhož byly pracovní rukavice zhotoveny, projelo jím při tom doteku vzrušení.

„Jestliže hrubou rukou svou tvou ruku znesvčuji,“ začal Ender.

„Žádného Shakespeara,“ odmítla. „Žádné ‘rty, dva uzardělé poutníky’.“

„Chybíš mi,“ řekl.

„Zkus se s tím vyrovnat.“

„Nemusím. Jestli vstoupíš k Filhos, udělám to taky.“

Rozesmála se.

Ender pro její posměch neměl porozumění. „Když se může ze světa zbytečného utrpení stáhnout do ústraní xenobioložka, proč by to nemohl udělat mluvčí za mrtvé ve výslužbě?“

„Andrewe, já tady nejsem proto, že jsem rezignovala na život. Jsem tady proto, že jsem skutečně odevzdala své srdce Vykupiteli. To bys ty nikdy nemohl. Nepatříš sem.“

„Jestli sem patříš ty, patřím sem i já. Dali jsme slib. Svatý slib, který z nás Církev svatá nesejme. Jestli jsi to náhodou zapoměla.“

Povzdechla si a zvedla oči přes klášterní zeď k obloze. Za zeď, k loukám, přes plot, ke kopci, k lesům... tam, kam odešel a kde zemřel Libo, největší láska jejího života. Tam, kam ještě předtím odešel a také zemřel Pípo, jeho otec, který byl i pro ni jako otec. Nebyl to les, kam odešel a kde také zemřel její syn Esteváo, ale Ender z pohledu na ni poznal, že když se dívá do světa za těmito zdmi, vidí všechna tato úmrtí. Ke dvěma došlo dřív, než se na Lusitanii objevil Ender. Ale pokud šlo o Esteváovu smrt – prosila Endera, aby mu zabránil odejít do nebezpečných končin, kde pequeninové mluvili o válce a o zabíjení lidí. Věděla stejně dobře jako Ender, že zastavit Esteváa by bylo bývalo totéž jako vzít mu život, protože Esteváo se nestal knězem proto, aby našel bezpečí, ale proto, aby se pokusil donést Kristovo poselství těmto stromovým lidem. Když pomalu umíral v objetí vražedného stromu, určitě i on cítil tu zvláštní radost, kterou znali starí křesťanští mučedníci. Ať byla útěcha, kterou jim Bůh sesílal v hodině jejich nejvyšší oběti, jakákoli. Novinhi však žádná taková radost dopřána nebyla. Bůh evidentně nezahrnoval výsadami svých služeb nejbližší příbuzné. A ona ve svém žalu a hněvu obvinila Endera. Proč si ho vzala, ne-li proto, aby byla podobných neštěstí ušetřena?

Ender jí nikdy neřekl to, co bylo nad slunce jasnější: že jestli je někdo vinen, pak je to Bůh a ne on. Byl to ostatně Bůh, kdo udělal

svaté – vlastně téměř svaté – z jejích rodičů, kteří zemřeli při objevu protilátky proti viru descolady, když byla Novinha teprve dítě. A nikdo jiný než Bůh neodvedl Esteváa, aby kázal těm nejnebezpečnějším pequeninům. Přesto se ve svém smutku obrátila k Bohu a odvrátila od Endera, který pro ni chtěl jen to nejlepší.

Nikdy to neřekl nahlas, protože věděl, že by neposlouchala. A neřekl to také proto, že věděl, že vidí věci jinak. Jestli jí Bůh vzal otce a matku, Pipa, Liba a nakonec Esteváa, bylo to proto, že Bůh byl spravedlivý a trestal ji za její hříchy. Ale když se Enderovi nepodařilo zabránit Esteváovi v sebevražedné misi mezi pequeniny, stalo se to proto, že byl slepý, umíněný, tvrdohlavý a nepoddajný, a proto, že ji neměl dost rád.

Jenže on ji měl rád. Miloval ji celým srdcem.

Celým srdcem?

Tím srdcem, které znal. Když se však při první cestě ‘ven’ vyjevila jeho nejskrytější tajemství, nebyla to Novinha, koho tam jeho srdce vykouzlilo. Takže pro něho někdo musel být ještě důležitější.

Nad tím, co se odehrávalo v jeho nevědomí, neměl o nic větší vládu než Novinha. Jediné, co mohl ovlivnit, bylo to, co skutečně dělal, a právě teď se snažil Novinhi ukázat, že i kdyby ho sebevíc chtěla odehnat, on se odehnat nedá. Že i když si představuje, jak mu víc než na ní záleží na Jane a na jeho účasti na věcech, které se týkají celého lidstva, není to pravda, protože ona je pro něho nejdůležitější ze všeho. Kvůli ní by se všeho ostatního vzdal. Kvůli ní by zmizel za zdmi kláštera. Na horkém slunci by plel řádky neidentifikovaných plodin. Kvůli ní.

Ale ani to nestačilo. Ona trvala na tom, aby to nedělal kvůli ní, ale kvůli Kristovi. To bylo mrzuté. Neuzavřel manželství s Kristem a ona také ne. Ale Boha přece nemohlo urážet, když si manžel a manželka byli vším. Určitě to patřilo k tomu, co Bůh od lidí očekával.

„Ty víš, že ti nedávám vinu za Quimovu smrt,“ použila Esteváovu starou rodinnou přezdívku.

„To jsem nevěděl,“ podotkl, „ale je to pro mne příjemné zjištění.“

„Zpočátku ano, i když jsem celou dobu věděla, že je to iracionální,“ pokračovala. „Odešel, protože chtěl, a byl už příliš starý na to, aby ho zásah někoho z rodičů mohl zadržet. Když jsem to nedokázala já, jak bys mohl ty?“

„Ani jsem to nechtěl,“ jemně upřesnil Ender. „Chtěl jsem, aby odešel. Bylo to naplnění jeho životního cíle.“

„Teď už to také vím. Bylo to správné. Bylo správné, že odešel, a bylo ještě správnější, že zemřel, protože jeho smrt měla smysl. Ne snad?“

„Zachránila Lusitanii před holocaustem.“

„A mnohé přivedla ke Kristu.“ Zasmála se svým starým smíchem, zvučným ironickým smíchem, kterého si cenil už jen proto, že byl tak vzácný. „Ježíšovy stromy,“ řekla. „Koho by to napadlo?“

„Začali mu dokonce říkat svatý Štěpán ze Stromů.“

„To je předčasné. Tak rychle to nejde. Nejdřív musí být blahoslaven. Na jeho hrobce musí dojít k zázračným uzdravením. Věř mi, já vím, jak to chodí.“

„Mučedníků je dnes jako šafránu,“ řekl Ender. „Dočká se blahoslavení. Bude prohlášen za svatého. Lidé se k němu budou modlit, aby se za ně přimluvil u Ježíše, a ono to bude fungovat, protože jestli má někdo právo, aby ho Kristus vyslechl, je to tvůj syn Esteváo.“

Sice se znovu rozesmála, ale po tváři se jí skutálelo několik slz. „Moji rodiče byli mučedníci a budou svatí. Můj syn také. Zbožnost jednu generaci přeskočila.“

„Ovšem. Tvoje generace vyznávala sobecké požitkářství.“ Teprve teď se k němu obrátila, ušpiněnými tvářemi se šmouhami po slzách, usměvavým obličejem, jiskřivýma očima, které mu viděly až do srdce. Žena, kterou miloval.

„Nelituji, že jsem zhřešila. Jak mi Kristus může odpustit, když jsem se ani nezačala kát? Kdybych nespala s Libem, moje děti by nebyly na světě. To se přece Bohu nemůže protivit.“

„Jestli se nepletu, Ježíš řekl: ‘Odpustím každému, komu budu chtít odpustit. Ale po vás se žádá, abyste odpustili všem.’“

„Víceméně ano,“ řekla. „Netrvám na doslovných citacích.“

Zvedla ruku a dotkla se ho na tváři. „Jsi tak silný, Endere. Ale vypadáš unaveně. Jak můžeš být tak unavený? Stále ještě na tobě závisí lidský vesmír. A jestli ne celý, v každém případě patříš sem. Máš tento svět zachránit. Ale jsi unavený.“

„Unavený až do morku kostí,“ přiznal. „A ty jsi ze mne vysála poslední kapku krve.“

„Zvláštní. Myslela jsem, že jsem tě zbavila toho, co bylo rakovinou tvého života.“

„Nedovedeš příliš dobře poznat, co po tobě jiní lidé chtějí a potřebují, Novinho. Nikdo to nedovede. Všichni můžeme stejně dobře ublížit jako pomoci.“

„Proto jsem přišla sem, Endere. Skončila jsem s rozhodováním. Důvěřovala jsem vlastnímu úsudku. Potom jsem věřila tobě. Věřila jsem Libovi, Pipovi, otci a matce, Quimovi, a všichni mne zklamali nebo odešli nebo... ne, já vím, že ty jsi neodešel, a vím, že jsi nebyl tím, kdo – nech mě domluvit, Andrewe, nech mě domluvit. Problém nebyl v lidech, kterým jsem věřila, problém byl v tom, že jsem jim věřila a nechápala jsem, že mi patrně žádný člověk nemůže dát to, co potřebuji. To, co jsem potřebovala, bylo osvobození. Potřebovala jsem a potřebuji vykoupení. A to mi nemohou dát tvé ruce – tvé otevřené dlaně, které mi i tak daly víc, než jsi musel dát, Andrewe, ale tu věc, kterou potřebuji, dát nemůžeš. Tu může dát jedině můj Vysvoboditel, jedině on, Kristus. Chápeš to? Svému životu mohu dát smysl pouze tehdy, když mu ho dám. Proto jsem tady.“

„A pleješ.“

„Mám za to, že odděluji užitečné plodiny od koukolu. Lidé budou mít víc brambor a budou je mít lepší, protože jsem vytrhala plevel. Dnes už nemusím být nápadná ani známá, abych byla s životem spokojená. A ty sem přijdeš a připomeneš mi, že i tím, že získávám štěstí, někomu ubližuji.“

„Ale to není pravda,“ namítl Ender. „Jdu totiž s tebou. Vstoupím k Filhos s tebou. Je to manželský řád a my jsme manželé. Beze mne vstoupit nemůžeš a ty vstoupit potřebuješ. Se mnou *můžeš*. Co by mohlo být jednodušší?“

„Jednodušší?“ Zavrtěla hlavou. „Ty v Boha nevěříš. Můžeš mi říct, jak z toho chceš vyjít?“

„Ale vždyť já v Boha věřím,“ ohradil se mrzutě Ender.

„Ale no tak. Jsi ochoten přiznat boží existenci, ale to je něco jiného, než co myslím já. Když mluvím o víře v něho, myslím to jako matka, která říká synovi, že v něho věří. Neříká tím, že věří v jeho *existenci* – jaký by to mělo smysl? – ale říká, že věří v jeho budoucnost, věří, že zúročí všechno dobré, co v sobě má. Ty takto v Krista nevěříš, Andrewe. Stále ještě věříš v sebe. V jiné lidi. Vyslal jsi do světa své malé náhradníky – myslím ty děti, které jsi vykouztlil při první návštěvě pekla – a teď sice stojíš se mnou mezi těmito zdmi, ale srdcem jsi tam venku, hledáš planety a snažíš se zastavit flotilu. Neponecháváš nic na Bohu. Nevěříš v něho.“

„Nezlob se, ale kdyby Bůh chtěl dělat všechno sám, k čemu by potom stvořil nás?“

„Tak si vzpomínám, nebyl jeden z tvých rodičů náhodou kacír? Proto se v tobě berou tak zvláštní myšlenky.“ Byl to jejich starý žert, ale tentokrát se ani jeden nezasmál.

„Věřím v tebe.“

„Ale radíš se s Jane.“

Sáhl do kapsy, potom z ní ruku vytáhl a ukázal jí, co tam našel. Byl to drahokam, z něhož vycházelo několik velice jemných drátků. Jako svítící organismus vytržený ze svého lůžka mezi vějířovitými živými útvary v mělkém moři. Chvíli si ho nechápavě prohlížela, pak si uvědomila, co to je, a zvedla oči k uchu, kde po celá ta léta, co ho znala, nosil drahokam, jenž ho spojoval s Jane, ožvlým počítačovým programem, který byl jeho nejstarším, nejbližším a nejspolehlivějším přítelem.

„Andrewe, ne, kvůli mně přece ne.“

„Mohu upřímně prohlásit, že jsem v těchto zdech zavřený, pokud jde o to, že by mi Jane šeptala do ucha,“ řekl. „Probral jsem to s ní. Vysvětlil jsem jí to. A ona to chápe. Zůstali jsme přáteli. Ale už nejsme druhové.“

„Andrewe,“ vypravila ze sebe Novinha. Teď už neskrývala, že pláče. Držela ho a tiskla se k němu. „Kéž bys to byl býval udělal před několika lety, nebo alespoň před několika měsíci.“

„Možná je pravda, že v Krista nevěřím tak jako ty. Ale cožpak nestačí, že věřím v tebe, a ty v něho věříš?“

„Nepatříš sem, Andrewe.“

„Jestli jsi tady ty, patřím sem víc než kamkoli jinam. Není to ani tolik krize chuti žít, Novinho, jako spíš krize vůle. Jsem unavený rozhodováním. Jsem unavený snahou řešit věci kolem.“

„Tady se snažíme věci řešit,“ řekla a odtáhla se od něho.

„Jenže tady můžeme být ne jako duch, ale jako děti ducha. Můžeme být rukama a nohama, rty a jazykem. Můžeme vykonávat a nemusíme rozhodovat.“

Dřepl si, poklekl a potom si sedl do hlíny. Mladé rostlinky se o něho z obou stran otíraly a šimraly ho. Zvedl ušpiněné ruce k obličejí a otřel si jimi čelo, třebaže věděl, že tím pouze rozmazává hlínu na bláto.

„Jde ti to tak znamenitě, Andrewe, že ti skoro věřím,“ prohlásila Novinha. „Opravdu ses rozhodl, že přestaneš být hrdinou vlastní ságy? Nebo je to jen takový trik? Sloužit nám všem, abys z nás mohl být tím největším?“

„Víš, že jsem o slávu nikdy neusiloval a nikdy jsem ji ani nezískal.“

„No tak, Andrewe, stal se z tebe tak dobrý vypravěč, že věříš vlastním pohádkám.“

Ender k ní zvedl oči.

„Prosím tě, Novinho, dovol mi žít tady s tebou. Jsi moje žena. Jestli jsem tě ztratil, můj život nemá smysl.“

„Žijeme tady jako manželé, ale ne... víš to, že ne...“

„Vím, že Filhos se zřikají pohlavního života. Jsem tvůj manžel. Když se nebudu pohlavně stýkat s nikým jiným, vyjde to nastejno, jako když nebudu spát s tebou.“ Trpce se usmál.

Úsměv, kterým mu odpověděla, byl pouze smutný a slitovný.

„Novinho,“ řekl, „vlastní život už mě přestal zajímat. Rozumíš? Jediný život, na kterém mi na tomto světě záleží, je tvůj. Jestli ztratím tebe, co mne tady má udržet?“

Sám přesně nevěděl, co tím chtěl říct. Ta slova mu přišla na rty bez vyzvání. Ale v okamžiku, kdy byla venku, si uvědomil, že to nebyla sebelítost, ale spíš upřímné přiznání pravdy. Ne že by uvažoval o sebevraždě, o emigraci nebo o nějakém podobném laciném dramatu. Spíše měl pocit, jako by se vytrácel. Ztrácel

kontakt. Lusitanie mu připadala čím dál méně skutečná. Valentina tam byla, jeho drahá sestra a přítelkyně, a byla jako skála, jak byl její život reálný, ale pro *něho* reálný nebyl, protože ho nepotřebovala. Plikt, jeho nezvaná následovnice, ho možná potřebovala, ale spíš jako ideál než v reálné podobě. A kdo zbýval? Děti Novinhy a Liba, děti, které vychoval jako vlastní a jako vlastní je miloval; neměl je teď zničehonic méně rád, ale byly dospělé, nepotřebovaly ho. Nepotřebovala ho ani Jane, kterou kdysi hodinou své nepozornosti prakticky zničil. Přebývala teď v drahokamu v Mirově uchu a v dalším drahokamu, který měl v uchu Petr...

Petr. Mladá Valentina. Odkud se vzali? Ukradli mu duši a když odešli, odvezli ji s sebou. Uskutečňovali to, co by dřív byl býval dělal on sám. A on zatím čekal tady na Lusitanii a... vytrácel se. O tom mluvil. Kdyby ztratil Novinhu, co by ho poutalo s tímto tělem, jež celé ty tisíce let nosil po vesmíru?

„Není to moje rozhodnutí,“ ozvala se Novinha.

„Je na tobě rozhodnout, jestli chceš, abych byl s tebou jako jeden z Filhos da Mentě de Cristo,“ odpověděl Ender. „Jestli ano, pak věřím, že všechny překážky překonám.“

Nepříjemně se zasmála. „Překážky? Lidé jako ty neznají překážky. Jen odrazové můstky.“

„Lidé jako já?“

„Ano, lidé jako ty. Jen proto, že jsem nepotkala žádné jiné. Jen proto, že i když jsem Liba milovala sebevíc, nebyl jediný den tak živý, jako jsi ty každou minutou. Jen proto, že jsem jako dospělá poprvé poznala lásku, když jsem milovala tebe. Jen proto, že jsi mi chyběl víc, než mi chyběly děti a dokonce rodiče, dokonce víc než ztracené lásky mého života. Jen proto, že se mi nezdá o nikom jiném než o tobě, nebudu si myslet, že někde jinde neexistuje někdo jiný jako ty. Vesmír je obrovský. Ve skutečnosti nemůžeš být zase tolik výjimečný. Nebo můžeš?“

Sáhl do bramborové natě a zlehka se Novinhi opřel rukou o stehno. „Takže mě ještě máš ráda?“

„Tak kvůli tomu jsi přišel? Abys zjistil, jestli tě mám ráda?“

Přikývl. „Částečně.“

„Mám.“

„Takže mohu zůstat?“

Rozplakala se. Začala hlasitě naříkat. Klesla k zemi. Natáhl k ní ruce natí, objal ji a přitiskl ji k sobě. Nevšímal si listů, které mezi nimi rozdrtil. Držel ji dlouho, než přestala plakat, obrátila se k němu a sevřela ho přinejmenším stejně pevně jako on ji.

„Andrewe,“ zašeptala hlasem, který jí po tak dlouhém nářku selhával a lámal se. „Je možné, aby mne Bůh miloval tolik, že by mi tě znovu dal teď, když tě tolik potřebuju?“

„Až do nejdelší smrti,“ ozval se Ender.

„To už znám,“ vzlykla. „Ale modlím se, aby mne Bůh tentokrát nechal zemřít jako první.“

KAPITOLA 3

Je nás příliš mnoho

„Chtěla bych vám vyprávět nejkrásnější příběh, jaký znám.
Jistý muž dostal psa, kterého velmi miloval.
Ten pes s ním všude chodil,
ale muž ho nedovedl naučit nic užitečného.
Pes nechtěl aportovat ani stavět,
nezávodil, nechránil ani nehlídal.
Pes pouze seděl u něho a prohlížel si ho,
stále se stejným nevyzpytatelným výrazem.
„To není pes, ale vlk,“ prohlásila mužova žena.
„On jediný je mi věrný,“ řekl muž,
a jeho žena s ním o tom již vícekrát nemluvila.
Jednoho dne muž vzal psa s sebou do svého soukromého letadla
a při přeletu vysokých zasněžených hor
vysadily motory
a letadlo se mezi stromy roztrhalo na kusy.
Muž ležel a krvácel, s břichem rozpáraným kovovými střepinami,
v chladném vzduchu se mu kouřilo z orgánů,
ale jediné, na co myslel, byl jeho věrný pes.
Žije? Nestalo se mu nic?
Představte si, jak se mu ulevilo, když pes přišel
a upřel na něho zase ten pevný pohled.
Po hodině pes strčil čenich k mužovu otevřenému břichu,
začal vytahovat střeva, slezinu a játra
a kousat do nich,
a přitom se muži stále díval do tváře.
„Zaplat'pánbu,“ řekl muž.
„Alespoň jeden z nás nebude mít hlad.“

Božské šepoty Chan Čching-čao.

Ze všech mezihvězdných korábů rychlejších než světlo, které pod velením Jane přeskakovaly 'ven' a zase 'dovnitř', pouze ten Mirův vypadal jako běžná kosmická loď, a to proto, že kdysi sloužil jako raketoplán, převážející pasažéry a náklad mezi Lusitanií a velkými kosmickými loděmi, které na oběžnou dráhu kolem ní

přilétly. Teď, kdy nové kosmické lodě mohly bezprostředně přecházet z povrchu jedné planety na povrch druhé, odpadala potřeba podpůrných životních systémů nebo dokonce paliva, a jelikož Jane si musela uchovat celou strukturu každého plavidla v paměti, platila zásada, že čím jednodušší, tím lepší. Vlastně se sotva dalo o nějakých plavidlech hovořit. Byly to jednoduché kabiny bez oken a prakticky bez vnitřního vybavení, prázdné jako nějaké prastaré třídy. Obyvatelé Lusitanie teď pro cestování kosmem používali výraz *encaixarse*, což v portugalské znamenalo „jít do krabice“ nebo doslovněji „krabicovat se“.

Jenže Miro byl na průzkumu, pátral po nových planetách, na nichž by mohly žít tři druhy myslících bytostí, lidé, pequeninové a královny úlu. K tomuto účelu potřeboval tradičnější kosmický dopravní prostředek, protože i když přeletoval od jedné planety ke druhé prostřednictvím Janiny okamžité okliky přes ‘vnějšek’, obvykle nemohl spoléhat na to, že se ocitne na planetě, která má dýchatelnou atmosféru. A Jane ho také vždycky dopravila na oběžnou dráhu vysoko nad každou novou planetou, aby mohl pozorovat, měřit a analyzovat, přistát pouze na těch nejslibnějších a pak vyslovit definitivní závěr, jestli jsou vhodné.

Necestoval sám. Pro jednoho člověka by byl takový úkol příliš, a navíc potřeboval, aby ho ve všem, co dělal, někdo kontroloval. Nicméně na celé Lusitanii nebylo nikoho, kdo by dělal nebezpečnější práci. Nikdy, když otevíral dveře své kosmické lodě, neměl jistotu, jestli ho na novém světě nečeká nějaké nepředvídatelné nebezpečí. Miro už dlouho považoval svůj život za postradatelný. Během dlouhých let, která strávil jako vězeň těla s poškozeným mozkem, si často přál, aby zemřel. Když mu potom první cesta ‘ven’ umožnila vytvořit si nové, mladistvé dokonalé tělo, pohlížel na každý okamžik, každou hodinu, každý den svého života jako na nezasloužený dar. Nechtěl jej promarnit, ale když ho měl riskovat pro dobro ostatních, neměl důvod couvnout. Ale kdo další mohl na tak nevzrušenou nevšímavost k sobě samému přistoupit?

Mladá Val působila dojmem, že je ve všech ohledech stvořena na míru. Miro ji viděl, jak vznikla ve stejném okamžiku jako jeho nové tělo. Neměla minulost, neměla příbuzné, neměla žádné jiné

pouto se světem než Endera, jehož mysl ji stvořila, a Petra, jenž byl stvořen spolu s ní. Mohlo by se zdát, že bude mít pouto s původní Valentinou, „pravou Valentinou“, jak jí Mladá Val říkala; nebylo však žádným tajemstvím, že Stará Valentina nemá nejmenší chuť trávit třeba jen chvíličku ve společnosti této mladé krasavice, která ji dráždila pouhou svou existencí. Mladá Val byla navíc stvořena jako Enderův obraz dokonalé ctnosti. Nejen byla bez pouta k ostatním, ale byla také nefalšovaně altruistická a dokonale odhodlaná obětovat se pro blaho ostatních. Proto pokaždé, když Miro nastoupil do lodi, našel tam Mladou Val jako svoji společnici, spolehlivou asistentku a neustálou oporu.

Ne však přítelkyni. Miro totiž velice dobře věděl, kdo Val ve skutečnosti je: přestrojený Ender. Žádná žena. A její láska a loajalita vůči němu byly Enderovou láskou a loajalitou, často zkoušenou, důvěryhodnou, nicméně Enderovou, nikoli její. Neměla v sobě nic vlastního. Miro si sice zvykl na její společnost, smál se s ní a žertoval s ní přirozeněji než s kýmkoli jiným, koho dosud potkal, ale nesvěřoval se jí a bránil si, aby si k ní vytvořil hlubší vztah než kamarádství. Možná si chybějícího vztahu mezi nimi všimla, ale nijak to nekomentovala; jestli ji to zraňovalo, nikdy na sobě nedala bolest znát.

To, co dávala znát, byla radost z jejich úspěchů, naléhání, aby své úsilí ještě vystupňovali. „Nemůžeme každé planetě věnovat celý den,“ prohlašovala hned od začátku a dokazovala to tím, že je tlačila k dodržování programu, který jim umožňoval zvládnout tři přesuny denně. Když se vždy po třech cestách vrátili domů, Lusitanie už byla pohroužena do klidného spánku. Přespávali na lodi a hovorem s ostatními trávili jen tolik času, aby je upozornili na jednotlivé problémy, jimž by na nových planetách, které se jim toho dne podařilo objevit, kolonisté pravděpodobně museli čelit. A to ještě program tří planet za den platil pouze pro dny, kdy měli co do činění s planetami slibnými. Pokud je Jane přenesla k planetám, které evidentně neměly šanci – například proto, že byly pokryty vodou nebo jim chyběla biosféra – rychle pokračovali dál, aby mohli prověřit jinou kandidátskou planetu a hned po ní další. Někdy jich bylo pět až šest, v těch pesimistických dnech, kdy se zdálo, že se nic

nedaří. Mladá Val je oba štvála na hranici výdrže, jeden den za druhým, a Miro její hlavní slovo v tomto ohledu přijal, protože věděl, že to jinak nejde.

Jeho pravá přítelkyně lidské tělo neměla. Pro něho přebývala v drahokamu, který měl v uchu. Jane, šepot, který uslyšel v hlavě, když poprvé procitl, přítelkyně, která slyšela všechno, co si nechal pro sebe, která znala všechny jeho potřeby dřív, než si jich sám povšiml. Jane, která znala všechny jeho myšlenky a sny, která s ním zůstala v nejtěžším období jeho ochromení, která ho vzala 'ven', kde se mohl regenerovat. Jane, jeho nejlepší přítel, který měl brzy zemřít.

To byl termín, který je pronásledoval. Jane zemře a tím bude s okamžitým cestováním konec, neboť žádná jiná bytost nemá dostatečnou duševní sílu, aby 'ven' a zase 'dovnitř' přenesla něco složitějšího než gumový míček. A Jane zemře nikoli přirozeným způsobem, ale proto, že Hvězdný kongres poté, co odhalil existenci podvratného programu, který je schopen ovládat nebo si alespoň zjednat přístup do každého počítače, začal systematicky uzavírat, rozpojovat a ničit veškeré své sítě. Jane už nyní pociťovala ochromení systémů, které se odpojením od sítě ocitly tam, kde k nim neměla přístup. V nejbližších dnech mělo dojít k přenosu kódů, které ji zničí úplně a celou najednou. A až zanikne, pak všichni, kteří nebudou odneseni z povrchu Lusitanie a přestěhováni na jinou planetu, zůstanou v pasti a budou bezmocně čekat na přílet Lusitanské flotily, jež byla čím dál blíž, odhodlána všechny je zničit.

Neradostná práce, když navzdory veškerému Mirovu úsilí čekala jeho nejlepší přítelkyni smrt. Dobře věděl, že i to je jeden z důvodů, proč se bránil v navázání opravdového přátelství k Mladé Val – protože by bylo neloajální vůči Jane budovat si v posledních týdnech nebo dnech jejího života citový vztah k někomu jinému.

Proto se Mirův život omezoval na nekonečnou rutinu práce, soustředěného psychického úsilí, studování výsledků palubních přístrojů, analyzování leteckých snímků, navádění lodi na nebezpečné, neprozkoumané přistávací plochy a konečně – ne dost často – otevírání dveří a dýchání cizí atmosféry. A na konci každé takové cesty nebyl čas na zármutek ani na radost, nebyl čas ani na odpočinek: zavřel dveře, vydal pokyn a Jane je odnesla zpátky na

Lusitanii, aby to všechno mohlo začít znovu.

Když se však vrátili tentokrát, něco bylo jinak. Když Miro otevřel dveře lodi, nenašel za nimi svého adoptivního otce Endera, pequeniny, kteří jemu a Mladé Val připravovali jídlo, ani obvyklé představitele kolonie očekávající informace, ale své bratry Olhada a Grega, sestru Elanoru a Enderovu sestru Valentinu. Stará Valentina že by osobně přišla na místo, kde ji zaručeně čekalo setkání s jejím nezvaným mladým dvojčetem? Miro si ihned všiml, jak se po sobě Mladá Val a Stará Valentina podívaly. Jejich oči se ani nesetkaly a hned uhnuly, nechtěly se navzájem vidět. Ale bylo to opravdu tak? Pravděpodobnější bylo, že se Mladá Val brání pohlédnout na Starou Valentinu, protože se ve své ctnosti chce vyhnout tomu, aby starší ženu nějak urazila. Nebylo pochyb, že kdyby mohla, Mladá Val by raději dobrovolně zmizela, než by Staré Valentině způsobila sebemenší bolest. A jelikož to možné nebylo, volila druhé nejlepší řešení v řadě, a tím bylo zůstat v přítomnosti Staré Valentiny co nejméně nápadná.

„Co je to za shromáždění?“ zeptal se Miro. „Matka je nemocná?“

„Ne, ne, všichni jsou v pořádku,“ odpověděl mu Olhado.

„Kromě duševní stránky,“ řekl Grego. „Matka je úplný cvok a teď se zbláznil i Ender.“

Miro přikývl a usmál se. „Nechte mě hádat. Šel za ní a dal se k Filhos.“

Grego s Olhadem okamžitě zalétni pohledem k drahokamu v Mírově uchu.

„Ne, Jane mi nic neřekla,“ ohradil se Miro. „Prostě znám Endera. Bere svoje manželství velice vážně.“

„Ano, ale tím pádem tady vzniklo jakési vůdcovské vzduchoprázdno,“ řekl Olhado. „Ne že by všichni nedělali svou práci stejně dobře jako dřív. Chci říct, že systém a všechno ostatní kolem funguje. Jenže Ender byl tím, na koho jsme se všichni dívali s nadějí, že nám řekne, co máme dělat, až systém fungovat přestane. Jestli víš, o čem mluvím.“

„Vím, o čem mluvíš,“ kývl Miro. „A před Jane o tom klidně můžeš mluvit otevřeně. Ví, že ji vypnou, jen co se Hvězdnému

kongresu podaří uskutečnit své plány.“

„Je to trochu složitější,“ ozval se Grego. „Většina lidí neví, že Jane hrozí nějaké nebezpečí – když na to přijde, většina vůbec neví, že existuje. Ale ovládají aritmetiku dost dobře na to, aby si spočítali, že i kdyby všechno šlo jako na drátkách, není možné dostat z Lusitanie všechny lidi dřív, než sem dorazí flotila. O pequeninech ani nemluvě. Takže je jim jasné, že pokud se nepodaří flotilu zastavit, někdo tady zůstane a zemře. Někteří už reptají, že jsme promarnili spoustu lodního prostoru na stromy a termiřany.“

„Stromy“ byli pochopitelně myšleni prasecíci, kteří ve skutečnosti otcovské ani mateřské stromy netransportovali, a „termiřany“ byla myšlena Královna úlu, která rovněž neplýtvala prostorem na to, aby odesílala spousty dělnic. Ale bylo pravdou, že na každé planetě, kterou osídlovali, byl početný kontingent pequeninů a přinejmenším jedna královna úlu s hrstkou dělnic, aby jí v začátcích pomohli. Co na tom, že právě královny úlu na všech planetách rychle plodily dělnice, na jejichž bedrech spočíval hlavní díl práce s rozjezdem zemědělství; co na tom, že kvůli tomu, že s sebou nebrali stromy, museli být přinejmenším jeden muž a jedna žena z každé skupiny pequeninů „zasazení“ – museli pomalu a bolestivě zemřít, aby mohly otcovský a mateřský strom zapustit kořeny a tak zůstal zachován cyklus pequeninského života. Všichni věděli – Grego víc než ostatní, poněvadž byl poslední dobou v centru dění – že pod zdvořilou slupkou se skrývá tendence mezidruhového soupeření.

A to se neomezovalo pouze na lidi. Na rozdíl od Lusitanie, kde pequeninové dosud lidi několikanásobně početně převyšovali, v nových koloniích byli lidé v převaze. „To vaše flotila přilétá zničit Lusitanii,“ prohlásil Člověk, který byl v této době vůdcem otcovských stromů. „A i kdyby všichni lidé na Lusitanii zahynuli, lidstvo by žilo dál. Naproti tomu Královně úlu a nám jde o holé přežití našich druhů. Přesto chápeme, že musíme na těchto nových světech nějaký čas ponechat lidem dominantní postavení, protože máte dovednosti a technologie, které jsme se ještě nezvládli naučit, protože máte s podrobováním nových planet zkušenosti a protože je dosud ve vaší moci zažehnout ohně, které by vypálily naše lesy.“ To,

co Člověk vyjadřoval tak racionálně, s odporem zamaskovaným zdvořilým jazykem, prohlašovali mnozí další pequeninové a otcovské stromy popudlivěji. „Proč bychom měli lidským útočníkům, kteří nás do tohoto neštěstí uvrhli, dovolit zachránit prakticky celou populaci a většinu z nás nechat zemřít?“

„Zášť mezi druhy není nic nového,“ ozval se Miro.

„Ale doted' ji krotil Ender,“ řekl Grego. „Pequeninové, Královna úlu a většina lidské populace viděli v Enderovi nestranného prostředníka, někoho, komu mohou důvěřovat. Věděli, že dokud má situaci v rukou on, dokud je slyšet jeho hlas, jejich zájmy nebudou pošlapány.“

„Ender není jediným dobrým člověkem, který řídí toto přesídlování,“ namítl Miro.

„Tady jde o důvěru, ne o ctnost,“ vmísila se Valentina. „Nepozemšťané vědí, že Ender je Mluvčí za mrtvé. Žádný jiný člověk tak za jiný druh nikdy nemluvil. A zase lidé vědí, že Ender je Xenocida – že když bylo lidstvo před mnoha generacemi ohroženo nepřáteli, on to byl, kdo je zastavil a zachránil lidstvo před zničením, jehož se obávalo. Neexistuje kandidát se stejnou kvalifikací, který by mohl Endera zastoupit.“

„Co s tím mám společného já?“ zeptal se Miro bez obalu. „Mě tady neposlouchá nikdo. Nemám žádné styky. Já Enderovo místo určitě zaujmout nemůžu a navíc jsem v tuhle chvíli unavený a potřebuju se vyspat. Podívejte se na Mladou Val, i ona je polomrtvá únavou.“

Byla to pravda; sotva se držela na nohou. Miro okamžitě vymrštil ruce a podepřel ji. Vděčně se mu opřela o rameno.

„Nechceme po tobě, abys zaujal Enderovo místo,“ řekl Olhado. „Po nikom nechceme, aby zaujal jeho místo. Chceme, aby svoje místo zaujal on.“

Miro se rozesmál. „A vy si myslíte, že ho přesvědčím? Tady máte jeho sestru. Pošlete ji!“

Stará Valentina se ušklíbla. „Mě nevyslechne, Miro.“

„Proč si potom myslíte, že vyslechne mě?“

„Tebe ne, Miro. Jane. Drahokam ve tvém uchu.“

Miro se na ně nechápavě podíval. „Chcete říct, že Ender si

drahokam vyndal?“

V uchu zaslechl Jane: „Měla jsem moc práce. Nepovažovala jsem to za důležité, a tak jsem ti to neřekla.“

Jenže Miro věděl, jak Jane v minulosti zranilo, když ji Ender odpojil. Jistě, dnes měla i jiné přátele, ale to neznamenalo, že to bude bezbolestné.

Stará Valentina pokračovala: „Kdybys za ním zašel a přesvědčil ho, aby si promluvil s Jane...“

Miro zavrtěl hlavou. „Vyndat si drahokam – vy vážně nechápete, že to bylo definitivní? Zavázal se, že bude matku následovat do vyhnanství. Ender nemá ve zvyku ze svých závazků vycouvat.“

Všichni věděli, že je to pravda. Dokonce věděli i to, že vlastně za Mirem nepřišli s reálnou nadějí, že se mu podaří, co potřebují, ale v posledním chabém aktu zoufalství. „Takže necháme věci dojít do konce,“ ozval se Grego. „Počkáme, až vznikne chaos. A pak, až dorazí flotila, zemřeme v hanbě, zablokování mezidruhovou válkou. Řekl bych, že Jane má štěstí. Bude už mrtvá, až to dojde tak daleko.“

„Vyříd’ mu, že děkuju,“ zašeptala Mirovi Jane.

„Jane ti děkuje,“ tlumočil Miro. „Opravdu vynikáš soucitem, Grego.“

Grego se začervenál, ale svá slova zpět nevzal.

„Ender není Bůh,“ prohlásil Miro. „Uděláme prostě maximum, co se bez jeho přítomnosti udělat dá. Ale to nejlepší, co v tuto chvíli můžu udělat já, je –“

„Víme, vyspat se,“ dořekla Stará Valentina. „Ale tentokrát ne v lodi, prosím vás. Trápí nás, když vidíme, jak jste oba vyčerpaní. Jakt zavolal taxi. Jeďte domů a vyspěte se v posteli.“

Miro zalétl očima k Mladé Val, která se mu dosud ospale opírala o rameno.

„Pochopitelně oba,“ řekla Stará Valentina. „Její existence mě netíží zdaleka tolik, jak si zřejmě všichni myslíte.“

„Samozřejmě že ne.“ Mladá Val zvedla unavenou paži a obě ženy, které nosily stejné jméno, se vzaly za ruce. Miro sledoval, jak se Mladá Val odlepila od jeho boku, aby vzala Starou Valentinu za ruku a opřela se o ni místo o něho. Samotného ho překvapilo, co v tu chvíli cítil. Zjistil, že namísto úlevy, že mezi oběma ženami panuje

menší napětí, než se domníval, má najednou zlost. Žárlivou zlost. O *mne* se opírala, chtělo se mu říct. Co to bylo za dětinskou reakci?

Když se pak za nimi díval, jak spolu odcházejí, zahlédl něco, co zahlédnout neměl – jak se Valentina zachvěla. Že by se jí najednou udělalo zima? Noc *byla* chladná. Ale ne, Miro byl přesvědčen, že zachvění Staré Valentiny vyvolal dotek jejího mladšího dvojčete a nikoli noční vzduch.

„Pojď už, Miro,“ vyzval ho Olhado. „Šoupneme tě do vznášedla a u Valentiny pak do postele.“

„Neplánuje se cestou zastávka na jídlo?“

„Mimo jiné tam bydlí i Jakt,“ řekla Elanora. „Tam se jídlo najde vždycky.“

Když je vznášedlo unášelo k Milagre, lidskému městu, minuli cestou několik desítek v současné době provozovaných mezihvězdných lodí. Přesídlování neustávalo ani na noc. Nakladači – často pequeninové – nakládali zásoby a vybavení, které se mělo přenést. Rodiny strkající se v zástupech se snažily vyplnit každíčký prostor, který v kabinách zbyl. Bylo jasné, že Jane, která jednu kabinu za druhou přenášela ‘ven’ a zpátky ‘dovnitř’, si dnes v noci neodpočine. Na jiných planetách vyrůstaly nové domy, pluhy oraly nová pole. Byl tam den nebo noc? Na tom přece nezáleželo. Svým způsobem již uspěli – kolonizace nových planet probíhala a ať se to komu líbilo nebo ne, každá planeta měla svůj úl, nový pequeninský les a lidskou vesnici.

Kdyby Jane zemřela dnes, pomyslel si Miro, kdyby flotila dorazila zítra a rozprášila nás všechny na kousíčky, co by to v celkovém plánu znamenalo? Semena byla vyhozena do větru; některá určitě zakoření. A kdyby cestování rychleji než světlo zemřelo společně s Jane, možná by to bylo jediné dobře, protože každý z těchto světů by se musel o sebe postarat. Některé kolonie zcela jistě zkrachují a zahynou. Na některých propukne válka a může se stát, že některý z druhů tam bude vyhlazen. Ale ty, které zemřou, a ty, které přežijí, nebudou na všech planetách stejné; a na některých určitě najdeme způsob, jak žít v míru. Teď zbývá dopracovat pouze detaily. Zda ten či onen jedinec bude žít nebo zemře. Je to samozřejmě důležité. Ale ne tolik, jak je důležité přežití druhů.

Zřejmě si některé myšlenky subvokalizoval, protože Jane mu na ně odpověděla. „Nemá snad nafouknutý počítačový program oči a uši? Nemám srdce ani mozek? Nesměju se, když mě lechtáš?“

„Abych řekl pravdu, ne,“ odvětil Miro mlčky, když rty, jazykem a zuby vytvaroval slova, která mohla slyšet pouze ona.

„Ale až zemřu já, zemřou tím všechny bytosti mého rodu,“ namítla. „Odpusť mi, jestli si myslím, že je to věc kosmického významu. Já se nezapírám tak jako ty, Miro. Nemám pocit, jako bych žila ve vypůjčeném čase. Mým pevným úmyslem bylo žít věčně, takže cokoli menšího je zklamáním.“

„Porad' mi, co mohu udělat, a já to udělám,“ řekl. „Klidně zemřu, abych tě zachránil, jestli to pomůže.“

„Naštěstí nakonec zemřeš stejně, ať se děje co se děje,“ prohlásila Jane. „To je moje jediná útěcha, že když zemřu, nepotká mě těžší osud, než je ten, kterému musí čelit každý jiný živý tvor. Dokonce i ty dlouhověké stromy. Dokonce i královny úlu, které si předávají vzpomínky z jedné generace na druhou. Já však, bohužel, nebudu mít žádné děti. Jak bych také mohla? Jsem bytost, která má pouze mysl. Neexistují prostředky, jak myšlenkové páření uskutečnit.“

„To je taky škoda,“ řekl Miro. „Vsadím se, že bys ve virtuální posteli byla skvělá.“

„Nejlepší.“

A pak bylo chvíli ticho.

Teprve když se přiblížili k Jaktovu domu, nové stavbě na okraji Milagre, Jane znovu promluvila. „Nezapomínej, Miro, že Ender se sebou může dělat cokoli, ale když mluví Mladá Valentina, mluví z ní Enderova aiúa.“

„Petr je stejný případ,“ souhlasil Miro. „A teď přichází ten vtip. Představme si, že Mladá Val, i když je roztomilá, vlastně nepředstavuje žádný vyvážený pohled. Ender ji možná ovládá, ale ona *není* Ender.“

„Není ho náhodou příliš mnoho?“ zeptala se Jane. „A není příliš mnoho mne, alespoň z pohledu Hvězdného kongresu?“

„Je nás všech příliš mnoho,“ usoudil Miro. „Ale nikdy dost.“

Byli na místě. Mira a Mladou Val odvedli dovnitř. Moc toho

nesnědli. Usnuli v okamžiku, kdy ulehli do postele. Miro dál slyšel hlasy, které se ozývaly do noci, neboť nespál dobře. Neustále se zlehka probouzel, protože se mu na tak měkké matraci neleželo dobře a možná neměl dobrý pocit, že se vzdálil od své povinnosti – jako voják, který má provinilý pocit, protože opustil své stanoviště.

Přestože byl Miro unavený, nespál dlouho. Pravda, obloha venku byla teprve šerá předjitřním pronikáním slunečních paprsků přes horizont, když se probudil a jak bylo jeho zvykem, okamžitě vstal z postele, nejistě se postavil a počkal, až z něho spánek nadobro vyprchá. Zahalil se, vyšel na chodbu, vyhledal toaletu a ulevil močovému měchýři. Když vyšel ven, zaslechl na chodbě hlasy. Buď rozhovor z včerejší noci dosud neskončil, nebo nějaká jiná neurotická ranní ptáčata zavrhl ranní samotu a živě spolu rozprávěla, jako by jitra nebylo černou hodinou beznaděje.

Miro stál před otevřenými dveřmi do svého pokoje a už už se chystal vejít dovnitř a ty zaujaté hlasy nechat venku, když si uvědomil, že jeden z nich patří Mladé Val. Pak poznal, že druhý hlas je Stará Valentina. Ihned se otočil, došel ke kuchyni a ve dveřích znovu zaváhal.

A skutečně, obě Valentiny seděly u stolu naproti sobě, ale nedívaly se na sebe. Popíjely některý z ovocných a zeleninových koncentrátů, které Stará Valentina vyráběla, a civěly při tom z okna.

„Nedáš si taky, Miro?“ zeptala se Stará Valentina, aniž k němu zvedla oči.

„Ani na smrtelné posteli,“ odmítl Miro. „Nechtěl jsem rušit.“

„To nic,“ řekla Stará Valentina.

Mladá Val stále mlčela.

Miro vstoupil do kuchyně, došel ke dřezu, napustil si sklenici vody a jedním dlouhým douškem ji vypil.

„Říkala jsem ti, že na té toaletě je Miro,“ promluvila znovu Stará Valentina. „Nikdo za den nezpracuje tolik vody jako tento milý mladík.“

Miro se tlumeně zasmál, ale neslyšel, že by se rozesmála Mladá Val. „Stejně vám překážím. Půjdu.“

„Zůstaň,“ vyzvala ho Stará Valentina.

„Prosím,“ požádala Mladá Val.

„Koho prosíš?“ zeptal se Miro. Obrátil se k ní a vesele se zašklebil.

Přistrčila mu nohou židli. „Sedni si. Dohadujeme se tady s paní, jak je to s naším dvojčatovstvím.“

„Došly jsme k závěru,“ navázala Stará Valentina, „že mám povinnost zemřít první.“

„Naopak,“ namítla Mladá Val. „Došly jsme k závěru, že Gepetto nestvořil Pinocchia proto, že by chtěl opravdového chlapce. Od začátku chtěl loutku. Za to, že se to zvirtlo v opravdového chlapce, mohla jen Gepettova pohodlnost. Chtěl, aby loutka tancovala – ale byl líný dát si tu práci a tahat za provázky.“

„Ty máš být Pinocchio,“ ozval se Miro. „A Ender...“

„Bratr neusiloval o tvé stvoření,“ namítla jemně Stará Valentina. „A nechce tě ani ovládat.“

„Já vím,“ zašeptala Mladá Val. A najednou jí do očí vhrkly slzy.

Miro jí chtěl dlaní přikrýt ruku, kterou měla položenou na stole, ale ve stejném okamžiku prudce ucukla. Ne, nevyhýbala se doteku, pouze zvedala ruku k obličejí, aby si z očí vymnula nepříjemné slzy.

„Vím, že kdyby mohl, tak by provázky přerezal,“ řekla Mladá Val. „Tak, jako Miro přerezal provázky na svém starém, nefunkčním těle.“

Miro si to pamatoval velice jasně. V jednom okamžiku seděl v lodi a díval se na svůj dokonalý obraz, silný, mladý a zdravý, a v dalším okamžiku tím obrazem sám byl, byl jím odjakživa a to, na co se díval, byl jeho zmrzačený, ochromený dvojník s poškozeným mozkiem. A to nemilované, nechtěné tělo se mu přímo před očima rozpadlo na prach a zmizelo.

„Nemyslím, že by tě nenáviděl,“ zamyslel se, „tak jako jsem já nenáviděl své staré já.“

„Nemusí mě nenávidět. Ani tvoje staré tělo nezabila nenávist.“ Mladá Val se vyhnula jeho pohledu. Za hodiny, které spolu strávili při průzkumu planet, se nikdy nebavili o něčem tak osobním. Ani jednou se neodvážila zavést s ním rozhovor na okamžik, kdy byli oba stvoření. „Své staré tělo jsi nenáviděl, dokud jsi byl v něm, ale jakmile ses ocitl zpátky ve správném těle, přestal sis toho starého všimnout, nic víc.“

Přestalo být tvojí součástí. Tvoje aiúa už za ně neměla odpovědnost. A když ho nemá co držet pohromadě – i lišák pukne a není po něm nic.“

„Dřevěný panák,“ pousmál se Miro. „Teď zase lišák. Co ještě jsem?“

Stará Valentina jeho pokus o odlehčení přešla bez povšimnutí.

„Chceš říct, že pro Endera jsi nezajímavá.“

„Obdivuje mne,“ řekla Mladá Val. „Ale připadám mu prázdná.“

„Já vlastně taky,“ přiznala Stará Valentina.

„To je nesmysl,“ ozval se Miro.

„Myslíš?“ zeptala se Stará Valentina. „Nikdy nešel on za *mnou*, vždycky jsem já šla za ním. Myslím, že hledal nějaké životní poslání. Někaký velký skutek, který by mohl vykonat a který by se vyrovnal strašlivému činu, jímž skončilo jeho dětství. Myslel si, že to dokáže, když napíše *Královnu úlu*. A potom, když jsem mu pomohla s přípravou, napsal *Hegemona* a myslel si, že by to mohlo stačit, ale nestačilo. Dál hledal něco, co by zaměstnalo celou jeho pozornost, a několikrát to téměř našel, nebo to našel na týden nebo na měsíc, ale jedna věc byla jistá: to, co zaměstnávalo jeho pozornost, jsem nikdy nebyla *já*, protože mne měl u sebe celé ty miliardy mil, co jsme urazili, měl mne u sebe celé tři tisíce let. Ty historické stati, které jsem psala – to nebylo z nějaké obrovské lásky k historii, bylo to proto, že mu to pomáhalo v práci. Stejně jako moje psaní pomáhalo v práci Petrovi. A když jsem byla hotová, potom jsem na několik hodin, které zabralo přečtení a diskuse, jeho pozornost získala. Jenže pokaždé mě to uspokojovalo méně, protože jeho pozornost jsem nezískala *já*, ale příběh, který jsem napsala. Potom jsem konečně našla muže, který mi dal celé své srdce, a zůstala jsem s ním. Můj dospívající bratr pokračoval dál beze mne a našel rodinu, která vzala *jemu* celé srdce, a tak jsme se ocitli každý na jiné planetě, ale nakonec jsme bez sebe byli šťastnější, než jsme kdy byli spolu.“

„A proč jsi potom znovu přišla za ním?“ zeptal se Miro.

„Nepřišla jsem kvůli němu. Přišla jsem kvůli vám,“ Stará Valentina se usmála. „Přišla jsem kvůli světu ohroženému zničením. Ale byla jsem ráda, že potkám Endera, i když jsem věděla, že mi

nikdy nebude patřit.“

„To, co říkáte, je možná přesný popis situace, jak se jevila vám,“ ozvala se Mladá Val. „Ale na nějaké úrovni jste jeho pozornost určitě zaměstnávala. Já existuji proto, že vás stále nosí v srdci.“

„Možná nějakou dětskou představu. Mne ale ne.“

„Podívejte se na mě,“ řekla Mladá Val. „Nosila jste takové tělo, když mu bylo pět a oni ho vzali z domova a poslali do Bitevní školy? Je to alespoň ta dospívající dívka, s níž se setkal tenkrát v létě u jezera v Severní Karolíně? Určitě si vás všímal i v době, kdy jste dospěla, protože se jeho představa o vás měnila, až došla ke mně.“

„Ty jsi taková, jaká jsem byla, když jsme spolu pracovali na *Hegemonovi*,“ prohlásila smutně Stará Valentina.

„Taky jste byla tak unavená?“ zeptala se Mladá Val.

„Já tedy jsem,“ ozval se Miro.

„Ne, nejsi,“ řekla Stará Valentina. „Ty jsi obrazem vitality. Pořád ještě oslavuješ své krásné mladé tělo. Tady moje dvojče nemá vůli žít.“

„Ender svoji pozornost vždycky rozděloval,“ zamyslela se Mladá Val. „Mám plnou hlavu jeho vzpomínek – nebo spíš vzpomínek, o nichž si bezděčně myslel, že bych je měla mít, ale samozřejmě se prakticky výhradně skládají z věcí, které si *on* pamatuje o mojí přítomné přítelkyni, což znamená, že jediné, co si pamatují, je můj život s Enderem. Vždycky měl Jane v uchu, osoby, za jejichž smrt mluvil, své studenty, Královnu úlu v zámočku a tak dál. Ale všechny tyto vztahy byly nedospělé. Jako každý románový hrdina, který nemá stání, toulal se z místa na místo, měnil jiné, ale sám zůstával nezměněn. Dokud nepřišel sem a konečně se nevydal někomu jinému. Tobě a tvojí rodině, Miro. Novinhi. Poprvé dal jiným lidem moc citově ho drásat a ono to bylo vzrušující a bolestivé zároveň. Ale i to dokázal obstojně zvládnout, protože je silný a silní snesou víc. Ale teď je situace úplně jiná. Petr a já nežijeme odděleně od něho. Přeneseně se dá říct, že je jedno s Novinhou; v případě Petra a mne to platí doslovně. On *je* my. A jeho aiúa není dost velká, není dost silná a vydatná, nemá v sobě dost pozornosti, aby se rovným dílem rozdělila mezi tři životy, které jsou na ní závislé. Pochopila jsem to prakticky ve stejném okamžiku, kdy jsem byla...

jak bychom tomu měli říkat, stvořena? Vyrobena?“

„Zrozena,“ upřesnila Stará Valentina.

„Byla jsi skutečně sen,“ dodal Miro, jen s nepatrným náznakem ironie.

„Všechny tři nás nemůže udržet při životě. Endera, Petra, mne. Jeden z nás se vytratí. Přinejmenším jeden z nás zemře. A to jsem já. Věděla jsem to od začátku. Já jsem ten, kdo zemře.“

Miro ji chtěl utěšit. Ale jak jinak někoho utěšit než připomenutím podobných situací, které se vyvinuly dobře? Podobné situace, na něž by se dalo odkázat, však prostě nebyly.

„Potíž je v tom, že ta část Enderovy aiúy, kterou v sobě ještě mám, je stoprocentně odhodlána žít. Nechci zemřít. Proto vím, že ještě nějaký zlomek jeho pozornosti mám: nechci zemřít.“

„Tak za ním běž,“ navrhla Stará Valentina. „Promluv si s ním.“

Mladá Val ironicky vyprskla smíchy a odvrátila oči. „Prosím tě, tatínku, nech mě naživu,“ napodobila dětský hlas. „Jelikož to není něco, co může ovládat vědomím, co by s tím mohl udělat? Nanejvýš trpět pocitem viny. A proč by se měl cítit provinile? Jestli přestanu existovat, bude to tím, že si sama sebe nevážím. Já *jsem* on. Mají odumřelé konečky nehtů špatný pocit, když se ustříhnou?“

„Jenže ty si o jeho pozornost říkáš,“ promluvil Miro.

„Doufala jsem, že ho pátrání po obyvatelných světech zaujme. Vrhla jsem se do toho, snažila jsem se to prožívat. Ale ve skutečnosti to není nic než naprosto rutinní práce. Důležitá, ale rutinní, Miro.“

Miro přikývl. „Vlastně je to pravda. Planety hledá Jane. My je pouze zpracováváme.“

„A v tuto chvíli je planet dost. Kolonií je dost. Dva tucty – pequeninové ani královny úlu už nevyhynou, i kdyby Lusitanie byla zničena. Úzkým profilem není počet planet, ale počet lodí. Takže pokud jde o naše úsilí – Enderovu pozornost už nezaměstnává. A moje tělo to ví. Ví, že je nepotřebné.“

Zvedla ruku, sevřela v pěsti bohatou kadeř vlasů, zatáhla – nijak silně, zlehka – a vlasy jí bez odporu zůstaly v ruce. Velký chuchvalec vlasů, uvolněný bez sebemenší stopy bolesti. Pustila vlasy na stůl. Ležely tam jako nějaký odtržený úd, groteskní a neskutečný. „Myslím,“ zašeptala, „že jestli si nedám pozor, mohlo by se mi totéž

stát s prsty. Jde to pomaleji, ale postupně se rozpadnu na prach jako tvoje staré tělo, Miro. Protože ho nezajímám. Petr řeší záhady a svádí na nějaké daleké planetě politické souboje. Ender se všemi silami snaží udržet si ženu, kterou miluje. Ale já...”

Ve chvíli, kdy vytržené vlasy odhalily hloubku jejího zoufalství, samoty a sebeodmítání, si Miro uvědomil něco, co si až dosud nebyl ochoten připustit: že za těch několik týdnů, kdy spolu putovali od jednoho světa k druhému, se do ní zamiloval a bolest jejího neštěstí vnímá stejně, jako by byla jeho vlastní. A možná dokonce *byla* jeho, jako vzpomínka na vlastní nenávist k sobě samotnému. Ať byl důvod jakýkoli, pocíťoval to jako něco hlubšího než obyčejný soucit. Byla to svým způsobem touha. Ano, byla to svým způsobem láska. Jestli tuto krásnou mladou ženu, tuto moudrou, inteligentní a bystrou mladou ženu odmítalo její nejniternější srdce, v Mirově srdci pro ni bylo místa dost. Když tebou nebude Ender, nech mne! vykřikl v duchu a v okamžiku, kdy v něm tato myšlenka vznikla, si poprvé uvědomil, že to cítil už řadu dní a týdnů, aniž o tom věděl; jenže zároveň si uvědomil, že pro ni nemůže být to, co je pro ni Ender.

Ale kde bylo psáno, že pro Mladou Val nemůže láska dokázat totéž, co dělala pro Endera? Nemohlo to zaměstnat jeho pozornost dostatečně, aby ji udržel naživu? Aby ji posílil?

Miro zvedl ruku, sebral vytržené vlasy, omotal si je kolem prstů a potom si stočené kadeře zasunul do kapsy županu. „Nechci, aby ses vytratila.“ Byla to od něho odvážná slova.

Mladá Val se na něho záhadně podívala. „Já měla za to, že tvoje životní láska je Ouanda.“

„Z té je teď žena ve středních letech. Vdaná a šťastná, s rodinou. Bylo by smutné, kdyby mou životní láskou byla žena, která už neexistuje, a i kdyby existovala, nechtěla by mne.“

„Je to od tebe milá nabídka,“ prohlásila Mladá Val. „Ale myslím, že na Endera a jeho zájem o můj život sotva bude platit, když budeme dělat, že jsme se do sebe zamilovali.“

Její slova Mira bodla do srdce, protože tak snadno prohlédla, jak velká část jeho přiznání vycházela z lítosti. Přesto odtamtud nevycházelo všechno; většina beztak již kypěla těsně pod prahem vědomí a čekala na příležitost vyvřít. „Nešlo mi o to někoho

obalamutit.“ Kromě sebe, pomyslel si. Protože Mladá Val mne sotva může milovat. Vždyť ani ve skutečnosti není žena. Je Ender.

Jenže to bylo absurdní. Její tělo bylo ženské tělo. A kde padalo rozhodnutí o otázkách lásky, jestli ne v těle? Měla snad aiúa v sobě něco mužského nebo ženského? Než se stala pánem masa a kostí, byla mužského rodu nebo ženského? A pokud ano, mělo to znamenat, že aiúy, z nichž jsou tvořeny atomy a molekuly, horniny a hvězdy, světlo a vítr, že ty všechny jsou úhledně rozděleny na chlapečky a holčičky? Nesmysl. Enderova aiúa mohla být žena, mohla milovat jako žena úplně stejně jako teď milovala v mužském těle a mužsky Mirovu vlastní matku. To, že se na něj dívala s takovou lítostí, nebyla chyba Mladé Val. Byla to jeho chyba. Ani v uzdraveném těle nebyl mužem, jakého by žena – nebo alespoň tato žena, právě teď nejžádoucnější ze všech žen – mohla milovat, chtít milovat nebo si na něho myslet.

„Neměl jsem sem chodit,“ zamumlal. Odstrčil se od stolu a dvěma dlouhými kroky opustil místnost. Prošel celou chodbou a znovu se zastavil v otevřených dveřích svého pokoje. Slyšel jejich hlasy.

„Ne, nechod’ za ním,“ řekla Stará Valentina. Pak něco řekla tišeji. A potom: „Možná má nové tělo, ale jeho nenávisť k sobě samému se nezahojila.“

Polohlasný hovor Mladé Val.

„Miro mluvil ze srdce,“ ujistila ji Stará Valentina. „To, co udělal, bylo velice odvážné a upřímné.“

Mladá Val znovu promluvila tak potichu, že jí Miro nerozuměl.

„Jak bys to mohla vědět?“ řekla Stará Valentina. „Musíš si uvědomit, že jsme ne tak dávno společně strávili dlouhou cestu. Myslím, že se do mě během letu trochu zamiloval.“

Byla to nejspíš pravda. Určitě to byla pravda. Miro si to musel přiznat: část jeho citů k Mladé Val byly ve skutečnosti city ke Staré Valentíně, přenesené z ženy, jež byla trvale nedostupná, na tuto mladou ženu, která pro něho mohla být dosažitelná – alespoň v to doufal.

V tuto chvíli se oba hlasy ztišily na úroveň, kdy Miro nedokázal zachytit slova. Přesto dál čekal s rukama zapřenýma o veřeje a

poslouchal rytmický projev těch dvou hlasů, které si byly tak podobné, ale které oba tak dobře znal. Byla to hudba, kterou by rád vydržel poslouchat navěky.

„Jestli v celém tomto vesmíru existuje někdo jako Ender,“ zvýšila náhle hlas Stará Valentina, „je to Miro. Zmrzačil se, když se snažil zachránit před zkázou nevinné. Zatím se úplně neuzdravil.“

Chtěla, abych to slyšel, pochopil Miro. Promluvila nahlas, protože věděla, že tady stojím, věděla, že poslouchám. Ta stará ježibaba poslouchala, až za sebou zavřu dveře, a protože nic nezaslechla, ví, že je slyším a snaží se mi pomoci, abych se uviděl. Jenže já nejsem Ender, já jsem obyčejný Miro, a to, že o mně říká takové věci, je jenom důkaz, že neví, kdo jsem.

V uchu se mu ozval hlas: „Mlč, prosím tě, jestli si chceš jenom lhát.“

Jane samozřejmě všechno slyšela. I jeho myšlenky, protože, jak měl ve zvyku, dělal jim ozvěnu rty, jazykem a zuby. Dospěl tak daleko, že nedokázal přemýšlet, aniž by při tom nepohyboval rty. S Jane připojenou k uchu trávil hodiny svého bdění ve zpovědnici, která nikdy neměla zavřeno.

„Takže ty tu dívku miluješ,“ řekla Jane. „Proč ne? A tvoje motivy jsou zašmodrchané tím, co cítíš k Enderovi, Valentíně, Ouandě a sobě samotnému. No a co? Která láska byla čistá, který milenec byl ničím nezatížený. Představuj si ji jako sukuba. Budeš ji milovat a ona se ti rozpadne v náruči.“

Janino špičkování bylo rozčilující a zároveň bylo k smíchu. Vešel do pokoje a pomalu za sebou zavřel dveře. Když zapadly, zašeptal jí: „Nejsi nic jiného než stará žárlivá mrcha, Jane. Chceš mě mít pro sebe, o to ti jde.“

„Určitě máš pravdu,“ souhlasila Jane. „Kdyby mě Ender měl někdy opravdu rád, byl by býval vytvořil lidské tělo pro *mne*, když byl ‘venku’ tak plodný. Pak bych si na tebe mohla políčit sama.“

„Už teď máš celé moje srdce,“ prohlásil Miro. „Takové, jaké je.“

„Ty jsi ale lhář. Nejsem nic víc než mluvící diář a kalkulačka, a ty to víš.“

„Ale jsi nesmírně bohatá,“ namítl Miro. „Vezmu si tě pro peníze.“

„Mimochodem, v jedné věci se mýlí.“

„A ve které?“ zeptal se Miro, ale zároveň ho zajímalo, o které z žen Jane vlastně mluví.

„S průzkumem planet hotovi nejste. Ať to Endera zajímá nebo ne – a já myslím, že ho to zajímá, protože se *zatím* na prach neproměnila – práce nekončí jen proto, že se našlo dost obyvatelných planet pro záchranu prasečků a termitů.“

Jane často používala jejich stará, zdobnější a hanlivá označení. Mira mnohokrát napadlo, ale nikdy se na to neodvážil zeptat, jestli má nějaké hanlivé výrazy pro lidi. Ale domníval se, že stejně ví, jak by mu odpověděla: „Už samo slovo ‘člověk’ je hanlivé,“ řekla by.

„Tak co ještě hledáme?“ zeptal se Miro.

„Každou planetu, kterou můžeme najít, než zemřu,“ odvětila Jane.

Přemýšlel o tom, když si lehal zpátky do postele. Přemýšlel o tom, když se několikrát převálil a obrátil. Potom vstal, řádně se oblékl a vyšel ven pod blednoucí oblohu mezi jiná ranní ptáčka, lidi s jejich starostmi, z nichž málokterí ho znali nebo vůbec věděli, že existuje. Jakožto dítě z podivínské rodiny Ribeirů neměl v dětství mnoho přátel v *ginásiu*; a jako chytrý a ostýchavý chlapec si našel ještě méně hlučných přátel později v *coléguiu*. Jedinou přítelkyní, kterou kdy měl, byla Ouanda, ale poté, co si při průniku izolovaným ohrazením lidské kolonie způsobil poškození mozku, přerušil styky i s ní. A pak cestou do kosmu vstříc Valentině přerušil i těch několik křehkých pout, jež mezi ním a jeho rodnou planetou zbývala. Pro něj to bylo jen několik měsíců na palubě kosmické lodi, ale než se vrátil, uplynula léta, takže teď byl matčiným nejmladším dítětem, jediným, které dosud nezačalo žít. Z dětí, na něž kdysi dával pozor, byli dospělí, kteří se k němu chovali jako ke křehké vzpomínce z mládí. Pouze Ender se nezměnil. Bez ohledu na to, kolik to bylo let. Bez ohledu na to, co se stalo. Ender byl stejný.

Mohlo to platit stále? Mohl být stejný i teď, kdy se v kritické chvíli izoloval, uzavřel v klášteře jen proto, že matka nakonec rezignovala na život? Miro znal stručnou historii Enderova života. V pouhých pěti letech ho vytrhli z rodiny. Odvezli ho do Bitevní školy, kde se projevil jako poslední velká naděje lidstva ve válce s krutými

agresory, jimž se říkalo termit'ané. Potom ho dopravili na velitelství flotily na Erótu a řekli mu, že postoupil do další fáze výcviku, ale aniž by o tom věděl, velel tam skutečným flotilám vzdáleným světelné roky a jeho rozkazy byly přenášeny hláskou. Ve válce zvítězil díky své genialitě a v konečném důsledku naprosto nepřiměřenému zničení domovské planety termit'anů. Myslel si totiž, že je to hra.

Myslel si, že je to hra, ale zároveň věděl, že hra je simulací reality. Při hře sáhl po hanebném řešení; přinejmenším pro Endera to znamenalo, že není zbaven viny, když pak vyšlo najevo, že hra je skutečnost. Poslední Královna úlu mu sice odpustila a v podobě zámotku se svěřila do jeho péče, ale setřást to ze sebe nedokázal. Byl jenom dítě, dělal to, k čemu ho navedli dospělí. Ale někde v srdci cítil, že i dítě je skutečná osobnost, že i činy dítěte jsou skutečné činy, že ani dětská hra není oproštěna od morálních souvislostí.

A tak ještě ani nevyšlo slunce a Miro seděl naproti Enderovi, obkročmo na kamenné lavici v zahradě, na místě, jež bude zanedlouho zalito slunečními paprsky, ale v tuto chvíli tam ještě vládl vlhký ranní chlad. A uvědomil si, že tomu nezměnitelnému, neměnnému muži říká: „Co jiného je tento klášter, Andrewe Wiggine, jestli ne váhavý, zbabělý způsob, jak se ukřižovat?“

„Taky se mi po tobě stýskalo, Miro,“ odvětil Ender. „Ale vypadáš unaveně. Měl bys víc spát.“

Miro si povzdechl a zavrtěl hlavou. „Tak jsem to nemyslel. Snažím se tě pochopit, opravdu se snažím. Valentina tvrdí, že jsem jako ty.“

„Myslíš pravou Valentinu?“ zeptal se Ender.

„Obě jsou pravé.“

„Dobře, jestli jsem jako ty, tak se do sebe podívej a řekni mi, co jsi našel.“

Miro na něho pohlédl s nevyřčenou otázkou, jestli to myslí vážně.

Ender poplácal Mira po kolenu. „Ve skutečnosti mne už tam nikdo nepotřebuje,“ prohlásil.

„Tomu ani na okamžik nevěříš.“

„Ale věřím, že tomu věřím,“ odvětil Ender, „a to mi stačí.“

Nezbavuj mě iluzí, prosím tě. Ještě jsem nesnídal.“

„Ne, ty totiž těžíš z výhody, že ses rozdělil na tři části. Tato část, stárnoucí muž ve středních letech, si může dovolit luxus toho, že se bude věnovat jen a pouze svojí ženě – ale jen proto, že má dvě mladé loutky, které může poslat do světa, aby dělaly to, co ho opravdu zajímá.“

„Ale mě to nezajímá,“ ohradil se Ender. „Je mi to jedno.“

„Jako Enderovi je ti to jedno, protože jako Petr a jako Valentina se staráš o všechno ostatní místo sebe. Jenže Valentina není v pořádku. Nevěnuješ dostatečnou pozornost tomu, co dělá. Postihuje ji to, co se stalo mému starému tělu. Sice pomaleji, ale je to totéž. Ona si to myslí, Valentina si myslí, že je to možné. Já taky. A Jane si to taky myslí.“

„Pošli Jane za mne políbení. Stýská se mi po ní.“

„Posílám jí políbení sám za sebe, Endere.“

Ender se jeho vzpurnosti ušklíbl. „Kdyby se tě chystali zastřelit, Miro, trval bys na tom, že vypiješ spoustu vody jen proto, aby se museli potýkat s pomočenou mrtvolou, až bude po tobě?“

„Valentina není sen ani iluze, Endere,“ namítl Miro, který se nechtěl nechat svést k hovoru na téma vlastní neukázněnosti. „Je opravdová a ty ji zabíjíš.“

„Podáváš to hrozně dramaticky.“

„Kdybys ji viděl, když si dnes ráno vytrhávala chomáče vlasů...“

„Takže je teatrální, jestli tomu dobře rozumím. Ty sis také vždycky potrpěl na teatrální gesta. Nepřekvapuje mně, že si rozumíte.“

„Andrew, snažím se ti říct, že musíš –“

Andrew najednou zvážněl a přestože nemluvil hlasitě, bylo ho slyšet víc než Mira. „Uvažuj hlavou, Miro. Bylo to tvoje vědomé rozhodnutí, přeskočit ze starého těla do tohoto nového modelu? Zamyslel ses nad tím a řekl jsi: ‘Hmm, tak mě napadá, že tuhle starou mrtvolu nechám rozpadnout na stavební molekuly, protože v tomto novém těle se bydlí líp’?“

Miro ihned pochopil, co chce říct. Ender nemohl směřování své pozornosti vědomě ovládat. Jeho aiúa, přestože to bylo jeho

nejvnitřnější já, si nedala poroučet.

„Teprve tím, že se dívám, co dělám, zjišťuji, co doopravdy chci,“ pokračoval Ender. „Všichni to tak děláme, jestliže se k tomu stavíme upřímně. Máme svoje pocity, rozhodujeme se, ale nakonec se ohlédneme za životem a vidíme, že jsme někdy své pocity přehlíželi a naproti tomu většina našich rozhodnutí byla ve skutečnosti racionálních, protože tajné hlubiny srdce rozhodly dřív, než jsme to na úrovni vědomí zjistili. Nemůžu za to, jestli část mne, která má vládu nad dívkou, s níž trávíš čas, není pro moji hlubší vůli tak důležitá, jak bys chtěl. Jak ona potřebuje. Nemůžu s tím nic dělat.“

Miro sklonil hlavu.

Slunce se vyhouplо nad stromy. Lavička se najednou rozzářila a když pak Miro zvedl hlavu, uviděl, jak sluneční paprsky dělají z Enderových po ránu rozcuchaných vlasů svatozář. „Upravit se je proti klášternímu řádu?“ zeptal se Miro.

„Ona tě přitahuje, přiznej se,“ Ender to ale nepojal jako otázku. „A tebe lehce znervózňuje, že *ona* jsem ve skutečnosti *já*.“

Miro pokrčil rameny. „Je to kořen v cestě. Ale myslím, že ho dokážu překročit.“

„Ale co když *mě* nic nepřitahuje k *tobě*?“ zeptal se vesele Ender.

Miro rozpráhl ruce a obrátil se k němu profilem. „Nepředstavitelná věc.“

„Pravda, *jsi* fešák,“ prohlásil Ender. „Věřím, že mladé Valentině se o tobě i zdá. Zjistit to nedovedu. Mně se zdá jenom o vybuchujících planetách a o vyhlazení všech, které mám rád.“

„Vím, že *jsi* tady na svět nezapomněl, Andrewe.“ Myslel to jako začátek omluvy, ale Ender ho mávnutím ruky umlčel.

„Nemůžu na něj zapomenout, ale můžu ho ignorovat. Ignoruji svět, Miro. Ignoruji tebe, ignoruji ty dvě svoje chodící psychózy. Snažím se ignorovat všechno kromě tvojí matky.“

„A Boha,“ napověděl Miro. „Nesmíš zapomenout na Boha.“

„Ani na okamžik,“ zvedl obočí Ender. „Když na to přijde, nedovedu zapomenout na nic a na nikoho. Ale *je* pravda, že ignoruji i Boha, pokud zrovna Novinha nepotřebuje, abych si ho všímal. Dělán ze sebe manžela, jakého potřebuje.“

„Proč, Andrewe? Vždyť víš, že matka je cvok.“

„Ani náhodou,“ řekl Ender káravě. „Ale i kdyby to byla pravda... o další důvod víc.“

„Co Bůh spojil, člověk nerozděluj. Ve filozofické rovině souhlasím, jenže ty nevíš, jak to...“ V tu chvíli Mira přemohla únava. Nenapadala ho slova, jimiž by vyjádřil, co chce říct, a věděl, že je to tím, že se snaží Enderovi říct jaké to je být Mirem Ribeirou, jenže Miro neměl zkušenost ani s rozpoznáváním svých pocitů, natož s jejich vyjadřováním. „Desculpa,“ přešel polohlasně do portugalštiny, protože to byl jazyk jeho dětství, jazyk jeho emocí. Přistihl se, že si otírá z tváře slzy. „Se não posso mudar nem você, não há nadá que possa, nadá.“ Když nedovedu přesvědčit ani tebe, abys něco udělal, aby ses změnil, nemůžu udělat nic.

„Nem eu?“ odpověděl Ender jako ozvěna. „V celém vesmíru nenajdeš člověka, kterého by bylo těžší změnit, než mne, Miro.“

„Matka to dokázala. Změnila tě.“

„Ne, nedokázala,“ zavrtěl hlavou Ender. „Pouze mi umožnila být tím, čím jsem potřeboval a chtěl být. Jako třeba teď, Miro. Nedovedu zařídit, aby byli všichni šťastní. Nedovedu udělat šťastným *sám sebe*, nedělám nic moc pro *tebe* a pokud jde o velké problémy, i tam jsem k ničemu. Ale možná můžu udělat šťastnou tvoji matku, nebo alespoň o něco šťastnější, alespoň na čas, nebo to alespoň můžu zkusit.“ Vzal Mira za ruce a přitiskl si je na tvář. Když se odtáhly, nebyly suché.

Ender vstal a odcházel směrem k slunci do rozzářeného sadu. Miro se za ním díval. Tak by byl býval vypadal Adam, napadlo ho, kdyby nesnědl jablko. Kdyby zůstal, zůstal, zůstal a zůstal v zahradě. Tři tisíce let Ender klouzal po povrchu života. Teprve o moji matku se zachytil. Já jsem se od ní celé dětství snažil osvobodit a hle, on přijde, rozhodne se k ní připoutat a...

A na čem jsem se zachytil já, ne-li na něm? Na něm v ženském těle. Na něm s hrstí vlasů na kuchyňském stole.

Ve chvíli, kdy Miro z lavice vstával, se Ender najednou otočil k němu a zamával, aby upoutal jeho pozornost. Miro vykročil za ním, ale Ender nečekal. Udělal si z rukou troubu a zakřičel.

„Řekni Jane!“ zavolal. „Jestli na to přijde! Jak to udělat! Může si

to tělo vzít!“

Mirovi chvíli trvalo, než pochopil, že mluvil o Mladé Val.

Ona není jen tělo, ty starý, egoistický rozbíječi planet. Není jenom starý oblek, který se odloží, protože nepadne nebo vyšel z módy.

Ale potom ho hněv opustil, neboť si uvědomil, že on sám udělal se svým starým tělem přesně totéž. Odhodil je a ani se neohlédl.

Navíc ho ta myšlenka zaujala. Jane. Bylo to vůbec možné? Pokud by se její aiúa dala nějakým způsobem přimět k tomu, aby se usídlila v Mladé Val, bylo by lidské tělo schopno pojmout mysl Jane v dostatečném rozsahu, aby přežila, když se ji Hvězdný kongres pokusí vypnout?

„Když vy jste tak natvrdlí, chlapci,“ zašeptala mu do ucha Jane. „Diskutovala jsem s Královnou úlu a s Člověkem a snažila jsem se zjistit, jak se to dělá – aby aiúa dostala tělo. Královnám úlu se to kdysi podařilo, když mě tvořily. Jenže ty nemanipulovaly s konkrétní aiúou. Vzaly, co přišlo. Co se objevilo. Jsem trochu roztěkanější.“ Miro se ubíral ke klášterní bráně a neříkal nic. „Ano, pak je tu ta hloupost s tvými city vůči Mladé Val. Je ti nepříjemné, že když ji miluješ, jistým způsobem doopravdy miluješ Endera. Ale kdybych do ní přešla, kdybych se stala vůlí v životě Mladé Val, byla by to ještě žena, kterou miluješ? Přežilo by z ní něco? Nebyla by to vražda?“

„Mlč, prosím tě,“ řekl nahlas Miro. Klášterní vrátná se na něho překvapeně podívala. „To neříkám vám,“ prohlásil Miro. „Ale to neznamená, že to není dobrý nápad.“

Miro cítil její oči v týlu, dokud nevyšel ven a nepustil se po klikaté stezce z kopce směrem k Milagre. Nejvyšší čas vrátit se do lodi. Val na mne určitě čeká. Ať je to kdokoli.

Takový, jako je Ender k matce, tak oddaný, tak trpělivý – je to totéž, co cítím k Val? Ale ne, vždyť on to není cit, nebo je? Je to projev vůle. Je to rozhodnutí, které se nedá vzít zpátky. Byl bych něčeho takového schopen kvůli ženě, kvůli komukoli? Dokázal bych se navždy obětovat?

Potom si vzpomněl na Ouandu a celou cestu zpátky k lodi se už nezbavil vzpomínky s trpkou příchutí ztráty.

KAPITOLA 4

Jsem člověk žijící v dokonalé prostotě!

„Když jsem byla dítě, myslela jsem si,
že bůh je zklamán,
když mne při sledování žilek
odhalených v povrchu dřeva
něco vyruší.
Dnes již vím, že bohové taková vyrušení očekávají,
neboť znají naši slabost.
To, co je překvapuje, je úplnost.“

Božské šepoty Chan Čching-čao

Druhého dne se Petr a Wang-mu odhodlali k průniku do světa Božího větru. S učením jazyka si nemuseli dělat starosti. Boží vítr byl starší svět, patřil do první vlny osídlené při počátečním vysídlování ze Země. Původně byl stejně recidivní jako Cesta a lpěl na starých tradicích. Ale tradice Božího větru byly japonské tradice, a tak k nim patřila i možnost radikální změny. Po ani ne třech stoletích své historie se planeta přeměnila z izolovaného poddanství šógunátu postaveného na rituálech v kosmopolitní středisko obchodu, průmyslu a filozofie. Japonci z Božího větru byli hrdí, že přijímají návštěvníky ze všech světů. Existovalo dosud mnoho míst, kde děti uměly mluvit pouze japonsky, dokud nedorostly do věku, kdy začaly chodit do školy, ale v dospělosti již všichni obyvatelé Božího větru mluvili starčtinou plynne a ti nejlepší navíc elegantně, vznosně a pozoruhodně úsporně. Mil Fiorelli ve své nejslavnější knize *Pozorování vzdálených světů prostým okem* prohlásil, že starčtinou nemluvil nikdo jako mateřským jazykem, dokud ji nezačal šeptat Boží vítr.

A proto když Petr s Wang-mu překonali po vlastních lesy rozlehlé přírodní rezervace, v níž jejich loď přistála, dorazili do vesnice lesních dělníků a vysmáli se tomu, jak dlouho zůstali v lesích ‘ztraceni’, nikdo se nepozastavil nad tím, že Wang-mu má zjevně čínské rysy i přízvuk, a dokonce ani nad Petrovou bílou pletí a

nedostatečně šikmýma očima. Tvrdili, že ztratili dokumenty, ale počítačové prověření ukázalo, že získali řidičské průkazy ve městě Nagoja. Jak se zdálo, Petr tam sice měl několik mladických dopravních prohřešků, ale jinak nebyla s jejich jmény spojena žádná protizákonná činnost. V rubrice povolání bylo u Petra uvedeno „nezávislý učitel fyziky“ a u Wang-mu „filozof na volné noze“, což byla vzhledem k jejich mládí a chybějícím rodinným vazbám vcelku úctyhodná postavení. Když bylo třeba odpovědět na formální otázky („Mám sestřenici, která učí na Komatské univerzitě v Nagoji progenativní gramatiku“), Jane poskytla Petrovi dostatek informací, aby mohl říct:

„Když já se do bloku Oe prakticky nedostanu. Ale jazykovědci se s fyziky stejně nebaví. Myslí si, že umíme mluvit jenom matematicky. Wang-mu mi tvrdí, že jediný jazyk, který my fyzikové ovládáme, je gramatika snů.“

Wang-mu v uchu žádnou takovou spřízněnou náповědu neměla, ale od filozofa na volné noze se čeká, že se bude vyjadřovat mimočasově, gnómicky a uvažovat věštecky, tedy manticky. Proto mohla na Petrovu poznámku odpovědět tím, že řekla: „Tvrdím, že je to jediná gramatika, kterou používáš. Gramatika, které bys rozuměl, *neexistuje* –“

To dalo Petrovi důvod, aby ji polechtal, na což Wang-mu reagovala smíchem a současně tím, že mu zkroutila zápěstí, dokud nepřestal. Lesním dělníkům tak dokázali, že jsou přesně tím, kým podle dokumentů měli být: bystrými mladými lidmi, nicméně poblouzněnými láskou – nebo mládím, jako by v tom byl nějaký rozdíl.

Svezli je správním vznásedlem zpátky do civilizovaných končin, kde – díky Janině manipulaci s počítačovými sítěmi – našli byt, jenž byl ještě včera prázdný a nezařízený, ale nyní jej vyplňovala eklektická směsice nábytku a umění, vyjadřující kouzelnou kombinaci chudoby, výstřednosti a vybraného vkusu.

„Krása,“ řekl Petr.

Wang-mu, obeznámená pouze se vkusem jediného světa a vlastně jen jediného muže z tohoto světa, sotva mohla Janin výběr náležitě ocenit. Bylo si kam sednout – jak na západní židle, které

ohýbaly lidi do střídajících se pravých úhlů a Wang-mu na nich nedokázala najít pohodlí, tak na východní rohože, které vybízely, aby se člověk stočil do kruhů harmonie se zemí. Ložnice, vybavená západními matracemi zvednutými vysoko nad podlahu, přestože nebylo třeba obávat se švábů ani krys, byla očividně Petrova; Wang-mu věděla, že rohožka v hlavním pokoji, která ji zvala k posazení, bude zároveň jejím ložem v noci.

Uctivě Petrovi nabídl, aby se šel vykoupat jako první, ale ten zjevně s očistou nespěchal, přestože po pěší túře a několika hodinách, kdy byli zavření ve vznášedlu, páchl potem. Takže nakonec se rozkoším vany oddávala Wang-mu. Zavřela oči a meditovala, dokud se necítila odpočinutá. Když oči znovu otevřela, už si nepřipadala jako někdo cizí. Spíš byla sama sebou a okolní předměty a prostory se na ni mohly vázat, aniž by deformovaly, jak sama sebe vnímá. Tuto schopnost si osvojila již v raném věku, kdy nebyla pánem ani svého těla a musela ve všem poslouchat. Chránilo ji to. Její život provázelo mnoho nepříjemností, které se jí držely jako štítovci žraloka, ale žádná nezměnila to, kým byla pod kůží, v chladné temnotě její samoty, s očima zavřenýma a vyrovnanou myslí.

Když opustila koupelnu, našla Petra, jak si bezmyšlenkovitě bere z talíře bobule vína a při tom sleduje holovizní hru, v níž na sebe maskovaní japonští herci křičeli a dělali dlouhé, nemotorné, dunivé kroky, jako by hráli postavy dvakrát větší, než byla jejich těla.

„Naučil ses japonsky?“ zeptala se.

„Jane mi překládá. Hodně zvláštní lidé.“

„Je to stará forma dramatu.“

„Ale velice nudná. Našel se za celou dobu někdo, komu by to řvaní hnulo srdcem?“

„Když vnikneš do děje, zjistíš, že křičí slova tvého srdce,“ odvětila Wang-mu.

„Má snad někdo srdce, které říká: ‘Jsem vítr ze studených sněžných plání hor a ty jsi tygr, jemuž řev zamrzne v uších, ještě než se zachvěješ a zemřeš, probodnut železnou dýkou mých zimních očí’?“

„Jako bych slyšela *tebe*,“ řekla Wang-mu. „Hrozby a

vychloubání.“

„Jsem zpocený chlap s kulatýma očima, který smrdí jako zdechlina vyprázdněného skunka, a ty jsi květina, která zvadne, jestli se okamžitě nepůjdu osprchovat louhem a čpavkem.“

„Nechej při tom oči zavřené,“ poradila mu Wang-mu. „To svinstvo je hořlavé.“

V bytě nebyl žádný počítač. Možná se jako počítač dala využít holovize, ale pokud ano, Wang-mu nevěděla jak. Její ovládání se nepodobalo ničemu, co znala z domu Chan Fej-cua, ale na tom nebylo nic zvláštního. Pokud mohli, nebrali si obyvatelé Cesty v ničem vzory na jiných světech. Wang-mu nevěděla dokonce ani to, jak vypnout zvuk. Ale nevadilo jí to. Seděla na své rohoži a snažila se rozpomenout na všechno, co se o Japoncích dozvěděla při studiu pozemské historie s Chan Čching-čao a jejím otcem Chan Fej-cuem. Věděla, že její vzdělání je v nejlepším případě útržkovité, poněvadž jako dívku ze spodní vrstvy se ji nikdo neobtěžoval příliš vzdělávat, dokud se neprotlačila do domácnosti Čching-čao. Proto jí Chan Fej-cu řekl, aby neztrácela čas formálním vzděláním, ale aby pouze sbírala informace v oblastech, které ji zajímají. „Nemáš mysl zkaženou tradičním vzděláním. Proto si musíš umožnit najít ke každému tématu zvláštní přístup.“ Navzdory této zdánlivé svobodě jí Fej-cu dal brzy najevo, že je jako učitel přísný dráb, třebaže témata si mohla vybírat sama. Pokaždé, když se naučila něco nového z historie nebo biologie, vznášel pochybnosti a ptal se. Požadoval, aby zevšeobecňovala a pak její obecné závěry vyvracel. A když změnila názor, začal stejně energicky požadovat, aby svoji novou pozici bránila, přestože ji ještě před malým okamžikem sám zastával. Výsledkem bylo, že i když měla k dispozici omezené informace, byla připravena je podrobit novému rozboru, zahodit staré závěry a vyslovit nové hypotézy. Díky tomu mohla zavřít oči a pokračovat ve vzdělávání i bez drahokamu, který by jí šeptal do ucha, neboť stále slyšela Chan Fej-cuovy šířavé pochybnosti, třebaže byl světelné roky daleko.

Patetické pokřikování herců skončilo dřív, než byl Petr se sprchováním hotov. Wang-mu si toho ani nevšimla. Zato však zareagovala, když hlas z holovize řekl: „Přejete si další zaznamenaný

výběr, nebo dáte přednost napojení na aktuální program?“

Wang-mu si v první chvíli myslela, že to mluví Jane; potom pochopila, že to není nic jiného než mechanicky učiněná nabídka přístroje. „Mohu vidět zprávy?“ zeptala se.

„Místní, regionální, planetární nebo meziplanetární?“ zeptal se přístroj.

„Začni místními,“ požádala Wang-mu. Byla tady cizinec. Seznámení se mohlo hodit.

Když Petr opustil koupelnu, čistý a oblečený do jednoho z elegantních místních kostýmů, které mu připravila Jane, Wang-mu byla plně zabrána do zpravodajství o soudním procesu s několika osobami obviněnými z toho, že vychytaly ryby v jezerní oblasti vzdálené několik set kilometrů od města, v němž se nacházeli. Jak se vlastně jmenovalo? Aha, Nagoja. Jelikož Jane toto město uvedla jako jejich bydliště na všech falešných záznamech, pochopitelně je vznášedlo odvezlo právě sem. „Na všech planetách je to stejné,“ prohlásila Wang-mu. „Lidé chtějí jíst ryby z moře a někteří lidé chtějí těch ryb ulovit víc, než oceán stačí doplnit.“

„Co se stane, když budu chytat o den déle, nebo když vylovím tunu navíc?“ zeptal se Petr.

„Kdyby to udělal každý, tak –“ Zarazila se. „Už rozumím. Tys jenom ironicky tlumočil vykračování pachatelů.“

„Tak co, jsem už čistý a krásný?“ Petr se otočil kolem dokola, aby volný, ale přitom postavu odhalující oděv předvedl.

„Barvy jsou příliš nápadné,“ zhodnotila Wang-mu. „Vypadá to, jako bys křičel.“

„Ne, vůbec ne,“ namítl Petr. „Jde o to, aby křičeli lidé, kteří mne uvidí.“

„Au,“ vykřikla tiše Wang-mu.

„Jane tvrdí, že ve skutečnosti je to konzervativní oděv – pro muže mého věku a údajného povolání. O mužích v Nagoji je známo, že se fintí jako pávi.“

„A ženy?“

„Chodí pořád nahoře bez. Fantastická podíváná.“

„To je lež. Cestou jsem si nevšimla jediné ženy, která by byla nahoře bez a –“ Znovu se zarazila a zamračila se na něho. „Opravdu

chceš dosáhnout toho, abych všechno, co řekneš, považovala za lež?“

„Říkal jsem si, že to stojí za pokus.“

„Nemluv hlouposti. Já žádná prsa nemám.“

„Máš malá,“ upřesnil Petr. „Určitě chápeš, jaký je v tom rozdíl.“

„Nemám zájem diskutovat o svém těle s mužem, který je oblečený jako špatně rozvřená, přerostlá květinová zahrada.“

„Ženy tady chodí oblečené nehezky. Je to smutné, ale je to tak. Znáš to, důstojnost a podobně. Staří muži jakbysmet. Pouze chlapcům a mladým mužům na lovu je povolena takováto paráda. Myslím, že křiklavé barvy mají ženy odradit. Od tohoto mladíka nic seriózního nečekej! Zůstaň, jestli si chceš hrát, jinak odejdi. Něco na ten způsob. Myslím, že nám Jane toto město vybrala schválně, aby mě do takových hadrů mohla navléknout.“

„Mám hlad. A jsem unavená.“

„Co spěchá víc?“ zeptal se Petr.

„Hlad.“

„Tady máš hrozny,“ nabídl jí.

„Které jsi neumyl. Předpokládám, že to souvisí s tvým přáním zemřít.“

„Na Božím větru hmyz ví, kam patří, a zůstává tam. Pesticidy se nepoužívají. Alespoň o tom mě přesvědčila Jane.“

„Na Cestě se také nepoužívaly pesticidy,“ přikývla Wang-mu. „Ale omýváním jsme se chránili před bakteriemi a dalšími jednobuněčnými organismy. Průjem z améb náš postup zpomalí.“

„Vždyť máme tak pěknou koupelnu, byla by škoda ji nepoužít,“ řekl Petr. Prostořekost mu zůstala, ale Wang-mu si všimla, že poznámka o průjmů z nemytého ovoce mu způsobila starosti.

„Co kdybychom se šli někam najíst?“ navrhla Wang-mu. „Jane pro nás peníze má, ne?“

Petr chvíli poslouchal něco, co se ozývalo z drahokamu v jeho uchu.

„Má. Stačí, když vrchnímu v restauraci řekneme, že jsme ztratili identifikační karty, a on nám umožní přístup k účtům přes otisky prstů. Jane říká, že jsme oba velice bohatí, pokud bychom to potřebovali, ale měli bychom se chovat tak, že na rozhazování nemáme a jen si jdeme jednou za čas vyhodit z kopýtko, protože

chceme něco oslavit. Co budeme slavit?“

„Tvoji koupel.“

„Tu můžeš slavit ty. Já budu slavit náš šťastný návrat z hlubokého lesa.“

Zanedlouho již stáli na rušné ulici mezi několika auty, stovkami bicyklů a tisícovkami lidí na pohyblivých chodnících i mimo ně. Wang-mu měla k těmto zvláštním zařízením nedůvěru a trvala na tom, že půjdou po pevné zemi, což znamenalo najít si restauraci někde v blízkém okolí. Budovy v této čtvrti byly staré, ale zatím nevypadaly zchátrale; usedlá čtvrť, ale hrdá. Architektura byla radikálně otevřená, samé oblouky, nádvoří, sloupy a střechy, ale jen málo zdí a žádné sklo. „Nejspíš tady mají dokonalé počasí,“ prohlásila Wang-mu.

„Tropické, ale na pobřeží mají studený proud směřující od pevniny. Prakticky celý rok prší každé odpoledne přibližně hodinu, ale nebývá velké vedro a *nikdy* není zima.“

„Vypadá to, jako by se celý rok všechno odehrávalo venku.“

„To je jenom podfuk,“ vysvětlil Petr. „Všimni si, že v bytě máme skleněná okna a klimatizaci. Ale okna jsou obrácená zpátky, do zahrady, a navíc jsou zapuštěná, takže zdola není sklo vidět. Velice rafinované. Uměle přirozený vzhled. Pokrytectví a klam – lidská konstanta.“

„Je to krásný životní styl,“ pochvalovala si Wang-mu. „Nagoja se mi líbí.“

„Škoda, že se tady nezdržíme dlouho.“

Dřív, než se stačila zeptat, kam mají namířeno a proč, Petr ji vtáhl do dvora jedné rušné restaurace. „Tady ryby pečou. Doufám, že ti to nevadí.“

„A jinde je podávají syrové?“ zeptala se Wang-mu se smíchem. Vzápětí si uvědomila, že Petr to myslel vážně.

„Japonci jsou tím známí. A v Nagoji to berou skoro jako náboženství. Všimni si – v celé restauraci nenajdeš japonský obličej. Nesnížili by se k tomu, aby jedli rybu zničenou teplem. Je to jedna z těch věcí, na kterých lpí. Toho, co je na jejich kultuře typicky japonské, je dnes tak málo, že jsou těm několika specificky japonským tradicím, které přežívají, bezmezně věrní.“

Wang-mu přikývla. Věděla moc dobře, jak může kultura lpět na dávno mrtvých zvycích jen kvůli národní identitě, a byla vděčná, že je ve světě, kde jsou takové zvyky naprosto podružné, takže lidem nedeformují a neničí život tak, jako se to dělo na Cestě.

Jídlo jim přinesli rychle – ryba je upečená prakticky hned – a Petr pak při jídle několikrát změnil polohu na rohoži. „Škoda, že tady nejsou natolik oprostění od tradic, aby sem dali židle.“

„Proč vy Evropané tolik nenávidíte zemi, že se nad ni musíte stále vyvyšovat?“ zeptala se Wang-mu.

„Sama sis odpověděla,“ opáčil Petr chladně. „Vycházíš z předpokladu, že zemi nenávidíme. Mluvíš jako nějaký primitiv, který si hraje na šamana.“ Wang-mu zčervenala a zůstala zticha.

„Ušetři mě tradičně pasivní role orientálních žen, prosím tě,“ pokračoval Petr. „Nebo pasivní manipulace přes pocit viny: ‘Vychovali mne jako služku a ty mluvíš jako krutý, bezcitný pán’. Vím, že jsem mizera a nehodlám se změnit jenom proto, že se tváříš tak sklíčeně.“

„Tak by ses mohl změnit alespoň proto, že už mizera nechceš být.“

„To nemám v povaze. Ender mě stvořil odporného, aby mě mohl nenávidět. Prémie navíc je to, že mě můžeš nenávidět i ty.“

„Mlč, prosím tě, a věnuj se rybě. Nevíš, o čem mluvíš. Měl bys umět analyzovat lidi a nedokážeš pochopit osobu, která je ti na celém světě nejbližší.“

„Já tě nechci pochopit. Chci splnit svůj úkol pomocí toho, že využiju ohromující inteligenci, kterou jsi údajně nadána – byť věříš, že lidé, kteří dřepí, jsou nějakým způsobem ‘blíž zemi’ než lidé, kteří zůstávají vzpřímení.“

„Já jsem nemluvila o sobě,“ namítla. „Mluvila jsem o osobě, která je ti nejbližší. O Enderovi.“

„Ten je od nás v tuto chvíli sakramentsky daleko.“

„Nestvořil tě proto, aby tě mohl nenávidět. Nenávist k tobě už dávno překonal.“

„Jasně, já vím, napsal *Hegemona*, a tak dál, a tak dál, to známe.“

„Je to tak,“ stála Wang-mu na svém. „Stvořil tě proto, že zoufale potřeboval někoho, kdo by nenáviděl jeho.“

Petr obrátil oči v sloup a napil se mléčně zakaleného ananasového džusu. „Přesně ta správná dávka kokosu. Jestli Ender nezemře a ještě předtím mě nenechá zmizet, já sem snad odejdu na důchod.“

„Řeknu něco, co je pravda, a ty mi odpovíš kokosem v ananasovém džusu?“

„Novinha ho nenávidí,“ řekl Petr. „Mě na nic nepotřebuje.“

„Novinha se na něho zlobí, ale není v právu a on to ví. To, co potřebuje od tebe, je... oprávněný hněv. Abys ho nenáviděl za zlo, které v sobě skutečně má a které nikdo jiný než on nevidí. Nebo mu je ani nechce věřit.“

„Já jsem jen strašák z jeho dětství. Necháváš se svádět k falešným výkladům.“

„Ender tě nevytáhl z klobouku proto, že byl skutečný Petr pro jeho dětství tak důležitý. Vyčaroval tě proto, že jsi soudce, porotce. To je to, co do něho Petr vtloukl, když byl dítě. Sám jsi mi to řekl, když jsi mluvil o svých vzpomínkách. Petr se mu vysmíval, říkal mu, že je k ničemu, že je zbytečný, hloupý a zbabělý. Ty bys to měl udělat teď. Ohlédni se za jeho životem a řekni mu, že je Xenocida, že je ztroskotanec. Z nějakého důvodu to potřebuje, potřebuje někoho, kdo ho odsoudí.“

„To je příjemné, že tady jsem, abych jím pohrdal.“

„Ale zároveň zoufale potřebuje někoho, kdo by mu odpustil, slitoval se nad ním, zaštilil všechny jeho skutky dobrými úmysly. Mladá Valentina neexistuje proto, že ji má rád – na to má pravou Valentinu. Má svoji ženu. Potřebuje tvou sestru proto, aby mu mohla odpustit.“

„Takže když Endera přestanu nenávidět, nebude mě už potřebovat a zmizím?“

„Jestli se Ender přestane nenávidět, nebude potřebovat, abys byl tak nepříjemný a bude se s tebou lip vycházet.“

„Nemysli si, není to tak snadné, vycházet s někým, kdo neustále analyzuje osobu, kterou nikdy nepotkal, a káže někomu, koho *potkal*.“

„Doufám, že ti znepríjemňuji život,“ řekla Wang-mu. „Je to koneckonců jediné spravedlivé.“

„Myslím, že Jane nás sem přivedla proto, že místní kostýmy odrážejí, kým jsme. Já jsem sice loutka, ale nacházím v životě jisté zvrácené potěšení. Naproti tomu ty – ty dovedeš udělat ze všeho nudu jen tím, že o tom začneš mluvit.“

Wang-mu potlačila slzy a vrátila se k jídlu.

„Co je to s tebou?“ zeptal se Petr.

Nevšímal si ho. Pomalu žvýkala a hledala v sobě nedotčené jádro, které plnými doušky vychutnávalo potravu.

„Copak ty *nic* necítíš?“

Polkla a zvedla k němu oči. „Už teď se mi stýská po Chan Fej-cuovi, a to nejsem pryč ani dva dny.“ Nepatrně se usmála. „Poznala jsem muže, který byl laskavý a moudrý. Byla jsem pro něho zajímavá. V *tvém* případě mi docela stačí, že tě nudím.“

Petr zareagoval okamžitě a teatrálně si nastříkal na uši vodu. „Oj, oj, já hořím, jak to *pálí*, to se nedá vydržet. Jsi zlá! Máš dech draka! Muži hynou, zasažení tvými slovy!“

„Nanejvýš naparující se loutky, zavěšené na provázcích.“

„Lepší viset na provázcích, než jimi být svázaný,“ kontroval Petr.

„Bohové mě musejí opravdu milovat, když mi dopřáli společnost muže, který je tak obratný řečník.“

„Zatímco *mně* bohové dopřáli společnost ženy, která nemá žádná prsa.“

S přemáháním se zatvářila, že to bere jako žert. „Měla jsem dojem, že jsi mluvil o malých.“

Najednou mu úsměv z tváře zmizel. „Promiň. Ublížil jsem ti.“

„Myslím, že ne. Řeknu ti později, až se pořádně vyspím.“

„Bral jsem to jako vzájemné škádlení. Výměnu urážek.“

„Bylo to tak,“ odpověděla Wang-mu. „Ale stejně jim všem věřím.“

Petr sebou škubl. „V tom případě bylo ublíženo i mně.“

„Ty neumíš ublížit,“ prohlásila Wang-mu. „Jenom se mi vysmíváš.“

Petr odstrčil talíř a vstal. „Sejdeme se v bytě. Myslíš, že trefíš zpátky?“

„Mám si myslet, že ti na tom vážně záleží?“

„Ještě štěstí, že nemám duši. Jedině díky tomu mi ji nemůžeš sežrat.“

„Kdyby se mi tvoje duše někdy dostala do úst,“ odvětila, „vyplivla bych ji.“

„Odpočíň si,“ řekl Petr. „Na práci, která mě čeká, potřebuju myšlenky, ne rozbroje.“ Opustil restauraci. Oděv mu nepadl. Lidé se po něm dívali. Byl příliš důstojný a silný na to, aby se oblékal tak hejskovsky. Wang-mu okamžitě poznala, že mu kostým dělá ostudu. Poznala i to, že to ví, že se schválně pohybuje rychle, protože ví, že se k němu tyto šaty nehodí. Určitě si nechá od Jane objednat něco, co bude působit starším, vyzrálším dojmem, něco, co bude lépe odpovídat jeho potřebě úcty.

Já na rozdíl od něho potřebuji něco, abych zmizela. A ještě lepší by byly šaty, ve kterých bych odtud mohla odlétnout a za jedinou noc se přenést ‘ven’ a zpátky ‘dovnitř’, do domu Chan Fej-cua, kde se mohu podívat do očí, v nichž neuvidím lítost ani posměch.

Ani bolest. V Petrových očích totiž bolest *je* a ode mne nebylo hezké tvrdit, že nic takového nezná. Nebylo ode mne hezké cenit si vlastní bolesti tak vysoko, jako by mi dávala právo způsobit mu ještě větší.

Když se mu omluvím, vysměje se mi za to.

Ale raději strpět výsměch za to, že jsem udělala dobrou věc, než mít respekt a vědět, že jsem se zachovala špatně. Tu zásadu mne naučil Chan Fej-cu? Ne. Narodila jsem se s ní. Jak říkala matka, příliš hrdá, příliš hrdá.

Ale když se vrátila do bytu, Petr už spal. Byla vyčerpaná a tak omluvu odložila a šla také spát. Oba se v noci probouzeli, ale nikdy ve stejný okamžik. A do rána ostří večerní hádky otupělo. Čekala je práce a pro ni bylo důležitější pochopit, o co se toho dne budou pokoušet, než zacelovat mezi nimi trhlinu, která v ranním světle nevypadala jako něco většího než bezvýznamný štulec mezi unavenými přáteli.

„Ten člověk, kterého tu podle Jane máme navštívit, je filozof.“

„Kolega?“ Wang-mu si byla dobře vědoma falešné role, kterou přijala.

„Právě to jsem s tebou chtěl probrat. Zde na Božím větru existují

dva druhy filozofů. Aimagina Hikari, muž, s nímž se setkáme, je analytický filozof. Na to, abys před ním obstála, ti chybí vzdělání. Takže patříš k těm druhým. Gnómickým a mantickým. Vyznávajícím mnohoznačná prohlášení, která ostatní překvapují zdánlivou irelevantností.“

„A je opravdu nutné, aby moje údajně moudrá prohlášení byla irrelevantní pouze *zdánlivě*?“

„Ani tím se nemusíš trápit. Gnómičtí filozofové jsou závislí na tom, že jejich irelevantnosti spojují s reálným světem jiní. Proto to zvládne každý osel.“

Wang-mu cítila, jak v ní hněv stoupá jako rtuť v teploměru. „Jste opravdu hodní, že jste mi vybrali takový obor.“

„Neurážej se. Museli jsme s Jane najít roli, kterou bys na této planetě mohla hrát a přitom neprozradit, že jsi nevzdělaný domorodec z Cesty. Musíš pochopit, že na Božím větru nenajdeš jediné dítě, jemuž by bylo umožněno vyrůstat v tak beznadějně nevědomosti jako sloužící vrstvě na Cestě.“

Wang-mu spor neprotahovala. Jaký by to mělo smysl? Pokud člověk musí při sporu říct: „Vždyť *jsem* inteligentní! Vždyť *mám* vzdělání!“, pak se rovnou může přestat hádat. Však ji také hned napadlo, že tato myšlenka je přesně jedním z těch gnómických prohlášení, o nichž Petr mluvil, a řekla ji nahlas.

„Ne, nemyslím epigramy,“ zarazil ji Petr. „Ty jsou příliš analytické. Myslím věci, které jsou skutečně nesrozumitelné. Mohla bys například prohlásit: „Datel útočí na strom, aby se dostal k broukovi,“ a já bych musel přijít na to, co by to mohlo mít společného se situací. Jsem ten datel? Strom? Brouk? To je na tom to krásné.“

„Řekla bych, že jsi právě dokázal, že jsi z nás dvou gnómičtější.“

Petr obrátil oči v sloup a zamířil ke dveřím.

„Petře,“ řekla, aniž se hnula z místa.

Otočil se k ní.

„Nepomohla bych ti víc, kdybych měla alespoň nějakou představu, proč za tím mužem jdeme a kým vlastně je?“

Petr pokrčil rameny.

„Asi ano. I když víme, že Aimagina Hikari *není* tou osobou a

dokonce ani jednou z osob, které hledáme.“

„Tak mi řekni, *koho* hledáme.“

„Hledáme centrum moci v rámci Stovky světů.“

„Proč jsme potom tady a ne ve Hvězdném kongresu?“

„Hvězdný kongres je jenom hra. Zástupci jsou herci. Scénáře se píšou jinde.“

„Tady.“

„Kongresová frakce, která má hlavní slovo v otázce Lusitanské flotily, *není* ta, která se vyžívá ve válce. *Ta* skupina má ze situace samozřejmě radost, protože tito lidé odjakživa zastávali brutální potlačování všech povstání a jiných krizí, ale nikdy by se jim nepodařilo dát dohromady hlasy pro vyslání flotily bez rozhodující skupiny, která je velice silně ovlivněna filozofickou školou z Božího větru.“

„A Aimagina Hikari je jejím vůdcem?“

„Celá věc je delikátnější. Hikari je ve skutečnosti samotářský filozof, který nepatří k žádné konkrétní škole. Ale je představitelem japonského uvažování v ryzí podobě, což z něho činí jakési svědomí filozofů, kteří mají na rozhodující skupinu v Kongresu vliv.“

„Kolik kostek domina se ti podle tvého mínění může podařit postavit a potom shodit jednu o druhou?“

„Ne, ani to nebylo dost gnómičké. Pořád je to příliš analytické.“

„Ještě jsem nezačala hrát svou roli, Petře. Jaké myšlenky vlastně ta rozhodující skupina přebírá od této filozofické školy?“

Petr si povzdechl a posadil se – přizpůsobil se tvaru židle, jak jinak. Wang-mu seděla na podlaze a uvažovala: Takto se evropský muž vidí rád – s hlavou nad všemi ostatními, jako učitel asijské ženy. Ale z její perspektivy přerušil své spojení se zemí. Uslyším jeho slova, ale budu vědět, že je na mně, abych je uvedla tam, kde se žije. „Rozhodující skupina by za žádných okolností nepoužila tak obrovskou sílu proti něčemu, co je v podstatě drobný spor s maličkou kolonií. Jak víš, původně šlo o to, že dva xenologové, Miro Ribeira a Ouanda Mucumbi byli přistiženi, jak pequeniny na Lusitanii učí zemědělství. Tím došlo k nezákonnému kulturnímu zásahu a dotyční byli odvoláni z planety před soud. Odvézt někoho z planety starou relativistickou lodí omezenou rychlostí světla samozřejmě

znamenal, že až se vrátí – pokud se vrátí – všichni známí lidé budou již staří nebo mrtví. Byl to nelítostně krutý postup, rovnající se odsouzení předem. Kongres možná ze strany lusitanské správy očekával protesty, ale místo nich narazil na otevřený odpor a přerušení hláskového spojení. Tvrdí hoši z Kongresu ihned začali lobovat za vyslání jediné bitevní lodi, která měla převzít vládu nad Lusitanií. Ale chyběly jim hlasy, *dokud* –“

„Dokud nevyvolali přízrak descoladového viru.“

„Přesně tak. Skupina, která neústupně odmítala použití síly, uváděla descoladu jako důvod, proč by jednotky neměly být vysílány – protože v té době každý, kdo byl virem nakažen, musel zůstat na Lusitanii a pravidelně brát inhibitor, který descoladě bránil celé tělo zevnitř zničit. Tenkrát se nebezpečí descolady poprvé dostalo do širšího povědomí a objevila se rozhodující skupina složená z těch, kteří byli zděšení, že Lusitanie není již dávno v karanténě. Vždyť co by mohlo být nebezpečnější než rychle se šířící, polointeligentní virus v rukou vzbouřenců? Tuto skupinu tvořili prakticky výhradně zástupci silně ovlivnění deterministickou školou z Božího větru.“

Wang-mu přikývla. „A co ti deterministé učí?“

„Že člověk má žít v míru a harmonii se svým prostředím, do ničeho nezasahovat a trpělivě snášet mírné a dokonce i větší rány. Když se však objeví skutečná hrozba přežití, potom je třeba jednat tvrdě a účinně. Zásada zní: jednej pouze tehdy, když je to nutné, a pak jednej s maximální silou a rychlostí. Tak se stalo, že v otázce situace, kterou militaristé chtěli řešit jednou bitevní lodí, trvali determinismem ovlivnění zástupci na vyslání flotily vyzbrojené modulem molekulární dezintegrace, jenž měl hrozbu descolady zlikvidovat jednou provždy. Ty v tom nevidíš tu elegantní ironii?“

„Nevidím.“

„Vždyť to do sebe tak dokonale zapadá. Ender Wiggin byl tím, kdo Malého doktora použil k vyhlazení domovské planety termiřanů. Nyní by měl být použit teprve podruhé – a zrovna proti planetě, kde náhodou žije! A to není všechno. První deterministický filozof Óka použil Endera jako nejvýmluvnější doklad svých myšlenek. Dokud bylo na termiřany pohlíženo jako na nebezpečnou hrozbu pro přežití lidstva, bylo jedinou přiměřenou reakcí naprosté vyhlazení nepřítele.“

Žádné polovičaté opatření nebylo dost. Nakonec se samozřejmě ukázalo, že termiřané žádnou hrozbou nebyli, jak Ender sám napsal ve své knize *Královna úlu*, ale Óka chybu bránil, protože v době, kdy nadřízení postavili Endera proti nepříteli, byla pravda nepoznatelná. Óka doslova řekl: ‘Nikdy si s nepřitelem neoplácej rány’. Myslel to tak, že by se člověk měl snažit, aby nikoho neuhodil, ale když už to musí udělat, měl by udeřit pouze jednou, ale tak tvrdě, že se nepřítel už nikdy nezmůže na odvetný úder.“

„Takže použil Endera jako příklad –“

„Ano. Enderovy skutky se používají k ospravedlnění opakovaného použití proti dalšímu neškodnému druhu.“

„Descolada nebyla neškodná.“

„Nebyla,“ přitakal Petr. „Ale Ender s Elou jiné řešení našli, ne? Zasadili descoladě ránu v její nejhlubší podstatě. Jenže momentálně není jak Kongres přesvědčit, aby flotilu odvolal. Vzhledem k tomu, že Jane již zasáhla do hláskového spojení Kongresu s flotilou, došli k závěru, že mají co do činění s hrozivým, rozšířeným tajným spiknutím. Každý argument, který předložíme, bude považován za dezinformaci. A kdo by také uvěřil té za vlasy přitažené báchorce o první cestě ‘ven’, při níž Ela vytvořila antidescoladu, Miro se regeneroval a Ender stvořil moji drahou sestru a mne?“

„Takže deterministé v Kongresu –“

„Sami si tak neříkají. Ale jejich vliv je velice silný. Jane a já se domníváme, že kdyby se nám podařilo několik významných deterministů přesvědčit, aby vystoupili proti Lusitanské flotile – pochopitelně s přesvědčivými, logickými argumenty – rozbilo by to solidaritu flotile nakloněné většiny v Kongresu. Je to těsná většina – je mnoho lidí, které tak pustošivé použití síly proti kolonii děsí, a pak jsou další, které ještě víc děsí představa, že by Kongres zničil pequeniny, první myslící bytosti, které se po vyhlazení termiřanů podařilo najít. Nejraději by flotilu zastavili, nebo by ji v nejhorším případě použili k uvalení trvalé karantény.“

„Proč tedy nenavštívíme nějakého deterministu?“

„Protože neexistuje důvod, proč by nás měl poslouchat. Když se představíme jako sympatizanti s Lusitanií, zavrou nás do vězení a začnou nás vyslýchat. A když to neuděláme, kdo bude naše

myšlenky brát vážně?“

„No a ten Aimagina Hikari. Co je zač?“

„Někteří lidé o něm říkají, že je jamatský filozof. Všichni deterministé z Božího větru jsou pochopitelně Japonci a mezi Japonci získala jejich filozofie nejsilnější vliv, na jejich domovských planetách i všude tam, kde mají početnou populaci. Takže i když Hikari není determinista, je uznáván jako strážce japonské duše.“

„Když jim *on* řekne, že zničit Lusitanií je nejaponské –“

„Ne, neřekne. Přinejlepším to nepůjde tak snadno. Jeho seminární práce, za niž si vysloužil uznání jako jamatský filozof, obsahovala myšlenku, že Japonci se narodili jako vzpurné loutky. Tím, kdo tahal za provázky, byla nejdříve čínská kultura. Ale Hikari tvrdí, že Japonci si z čínského pokusu o invazi do Japonska vzali pouze špatná ponaučení – mimochodem, tato invaze ztroskotala díky mohutné bouři zvané *kamikaze*, což znamená ‘Boží vítr’. Takže si piš, že přinejmenším *tento* starý příběh si tady všichni pamatují. Zkrátka a dobře, Japonci se izolovali na ostrově a když přišli Evropané, zpočátku s nimi odmítali jednat. Ale když potom americká flotila otevřela Japonsko zahraničnímu obchodu násilím, Japonci si ztracený čas vynahradili. Znovunastolení dynastie Meidži dovedlo Japonsko ke snaze industrializovat se a přijmout západní novinky – a loutka se roztancovala podle nových provázků, říká Hikari. Jenže opět se ujala ta špatná ponaučení. Jelikož Evropané té doby byli imperialisté, kteří si rozdělovali Afriku a Asii, Japonsko si usmyslelo, že chce také kousek z imperiálního koláče. Nabízela se Čína, starý loutkovodič. A tak došlo k invazi –“

„Na Cestě jsme se o ní učili,“ ozvala se Wang-mu.

„Překvapuje mne, že jste se učili něco novějšího než invazi Mongolů,“ poznamenal Petr.

„Definitivně Japonce zastavilo, když Američané shodili první nukleární zbraně na dvě japonská města.“

„V té době to byl ekvivalent Malého doktora. Totální zbraň, proti níž nebylo obrany. Japonci tyto nukleární zbraně zanedlouho začali považovat za jistý druh vyznamenání: byli jsme první národ v historii, na nějž bylo zaútočeno nukleárními zbraněmi. Postupně se z toho stalo jakési trvalé rozhořčení, které nebylo na škodu, skutečně

ne, neboť v nich povzbudilo snahu nalézat a osídlovat nové kolonie, aby už nikdy nebyli bezmocným ostrovním národem. Jenže potom přijde nějaký Aimaia Hikari a řekne – mimochodem, to jméno si vybral sám, podepsal jím svou první knihu. Znamená ‘Dvojznačné Světlo’.“

„Jak gnómické,“ řekla Wang-mu.

Petr se vesele ušklíbl. „*To* mu zkus říct a uvidíš, jak bude pyšný. Zkrátka a dobře, ve své první knize tvrdí: Japonci si vzali špatné ponaučení. Jaderné bomby zpřetrhaly provázky. Japonsko bylo na kolenou. Hrdý starý režim byl rozvrácen, z císaře se stala figurka, do Japonska přišla demokracie a potom i bohatství a velká moc.“

„Takže bomby nakonec byly požehnáním?“ zeptala se pochybovačně Wang-mu.

„Ne, ne, vůbec ne. Domnívá se, že bohatství Japonska zničilo lidskou duši. Ničitele přijali jako otce. Stali se americkým levobočkem, zrozeným z výbuchu amerických bomb. Zase loutky.“

„Co má potom společného s deterministy?“

„Tvrdí, že Japonsko bylo bombardováno právě proto, že už bylo moc evropské. Chovali se k Číně stejně, jako se Evropané chovali k Americe, sobecky a krutě. Ale japonští předkové se nemohli dívat, jak se z jejich dětí stávají taková zvířata. Proto stejně jako japonští bohové seslali Boží vítr, aby zastavil čínskou flotilu, seslali stejní bohové americké bomby, aby Japonsku zabránily stát se imperialistickou zemí po vzoru Evropanů. Japonci měli zareagovat tak, že strpí americkou okupaci a potom, až skončí, se znovu stanou čistými Japonci, potrestanými a zdravými. Ta kniha se jmenovala *Ještě není pozdě*.“

„A já se vsadím, že deterministé používají americké bombardování Japonska jako další příklad úderu s maximální razancí a rychlostí.“

„Dokud Hikari neumožnil vidět v bombardování nikoli diskriminaci Japonska, ale pokus bohů o záchranu národa, žádný Japonec by se neodvážil americké bombardování velebit.“

„Takže chceš říct, že deterministé ho natolik uznávají, že kdyby změnil názor, změnili by názor také – jenže on názor nezmění, poněvadž věří, že bombardování Japonska byl dar od bohů?“

„My ale doufáme, že názor *změní*,“ řekl Petr, „jinak by naše cesta byla marná. Háček je v tom, že se od nás určitě nenechá přesvědčit přímo a Jane není schopná z jeho textů poznat, co nebo kdo by na něho mohl mít vliv. Musíme si s ním promluvit, abychom zjistili, kam jít odtud – možná se nám podaří přesvědčit *je*.“

„Je to docela složité, co?“ usoudila Wang-mu.

„Proto jsem si myslel, že vysvětlovat ti to by byla ztráta času. K čemu se ti tyto informace budou hodit? Aby ses pustila do diskuse o delikátních otázkách historie s prvotřídním analytickým filozofem jako je Hikari?“

„Budu poslouchat,“ odvětila Wang-mu.

„To bys dělala předtím.“

„Ale teď budu vědět, koho poslouchám.“

„Jane si myslí, že jsem udělal chybu, když jsem ti to řekl, protože teď budeš všechno, co řekne, posuzovat ve světle toho, co Jane a já už víme, nebo si to alespoň myslíme.“

„Vzkaz Jane, že čistotu nevědomosti oceňují pouze ti, kteří mají prospěch z monopolu poznání.“

Petr se rozesmál. „Zase epigramy. Správně bys měla říct –“

„Nerad' mi už zase, jak být gnómická,“ zarazila ho Wang-mu. Vstala z podlahy. Její hlava se tak ocitla výš než Petrova. „Gnóm jsi ty. A pokud mám být mantická – nezapomeň, že mantisa svého manžela sežere.“

„Nejsem tvůj manžel,“ ohradil se Petr. „A jako ‘mantická’ se označuje filozofie, která spíše než z učenosti a rozumu vychází z představitivosti, inspirace nebo intuice.“

„Jestli nejsi můj manžel,“ řekla rázně Wang-mu, „tak se ke mně přestaň chovat jako k manželce.“

Petr se zatvářil nechápavě a potom uhnul pohledem. „A to jsem dělal?“

„Na Cestě manžel předpokládá, že jeho manželka je hlupák a vysvětluje jí i věci, které už ví. Když na Cestě manželka něco vysvětluje manželovi, musí se tvářit, že mu pouze připomíná to, co ji už dávno předtím naučil.“

„Chceš říct, že jsem prostě pitomec bez citu.“

„Měj na paměti, prosím tě,“ pravila Wang-mu, „že až se setkáme

s Aimainou Hikarim, máme on a já společnou jednu zásobárnu poznání, která tobě nebude nikdy dopřána.“

„A to má být co?“

„Život.“

Zaznamenala v jeho tváři bolest a ihned zalitovala, že ji způsobila. Ale byla to reflexivní lítost – již od dětství ji vychovávali k tomu, aby litovala, když někoho urazí, bez ohledu na to, jak moc byla ta urážka zasloužená.

„Au,“ řekl Petr, jako by jeho bolest byla žert.

Wang-mu na sobě nedala lítost znát – teď již nebyla služkou. „Jsi velice pyšný, že víš víc než já, jenže všechno, co víš, ti buď dal do hlavy Ender, nebo ti to do ucha našeptává Jane. Já žádnou Jane nemám, nemám ani Endera. Všechno, co vím, jsem se musela pracně naučit. Prožila jsem si to. Proto se ke mně nechovej přezíravě, prosím tě. Jestli pro tuto expedici budu mít nějakou cenu, pak vzejde z toho, že vím všechno, co víš ty – protože všechno, co víš, se můžu naučit, jenže to, co vím já, se ty nemůžeš naučit nikdy.“

Žertování skončilo. Petrův obličej zrudl hněvem.

„Jak... kdo...“

„Jak se odvažuju. Kdo si myslím, že jsem,“ vrátila mu Wang-mu věty, které podle ní nakousl.

„To jsem neřekl,“ zašeptal Petr a odvrátil se.

„Nedržím se svého místa, co?“ zeptala se. „Chan Fej-cu mě učil o Petru Wigginovi. O tom původním, ne o kopii. Jak přesvědčil svou sestru Valentinu, aby se zapojila do jeho spiknutí s cílem získat vládu nad Zemí. Jak ji přinutil napsat veškeré Démosthenovy texty – čirou demagogii – zatímco on psal veškeré Lockovy texty, vznešené, analytické myšlenky. Jenže ta nízká demagogie vycházela od něho.“

„Stejně jako vznešené myšlenky,“ ozval se Petr.

„Přesně tak,“ kývla Wang-mu. „Co nikdy nevyšlo od něho a co vyšlo pouze od Valentiny, bylo něco, co sám nikdy nenašel ani neoceňoval. Lidská duše.“

„To řekl Chan Fej-cu?“

„Ano.“

„V tom případě je osel,“ prohlásil Petr. „Protože Petr měl lidské duše stejně jako Valentina.“ Přistoupil k ní, hrozivě se nad ní vztyčil.

„Ten bez duše jsem já, Wang-mu.“

Chvíli z něho měla strach. Jak mohla vědět, kolik násilí v něm přišlo na svět. Kolik temného hněvu z Enderovy aiúy mohlo najít vyjádření v tomto náhradníkovi, kterého stvořil.

Ale neudeřil ji. Možná to nebylo nutné.

Aimaina Hikari přišel osobně k přední brance do zahrady, aby jim otevřel. Byl oblečen prostě a na krku měl medailónek, jaký na Božím větru nosili všichni Japonci, kteří si zakládali na tradicích: maličké pouzdro s popelem všech významných předků. Petr jí už stačil vysvětlit, že po smrti muže, jako je Hikari, bude špetka popela z jeho medailónku přidána ke špetce jeho vlastního popela a předána jeho dětem a vnukům, aby ji mohli nosit. Takto mu neustále, ve dne v noci, viseli na prsní kosti všichni členové jeho staré rodiny a tvořili ten nejdrahocennější dar, který mohl svým potomkům dát. Wang-mu, jež neměla předky, kteří by stáli za zapamatování, takový zvyk fascinoval i znepokojoval.

Hikari uvítal Wang-mu úklonou, ale Petrovi podal ruku, aby si s ním mohl potřást. Petr ji přijal, ale dal najevo lehké překvapení.

„Víte, nazývají mne sice strážcem jamatského ducha,“ řekl Hikari s úsměvem, „ale to neznamená, že bych musel být neuctivý a nutit Evropany, aby se chovali jako Japonci. Sledovat Evropana při úkloně je stejně trýznivé jako pozorovat prase při baletu.“

Petr a Wang-mu se nechali Hikarim odvést zahradou do jeho tradičního domu se stěnami z papíru. Cestou se na sebe podívali a vyměnili si široké úsměvy. Bylo to němé vyhlášení vzájemného příměří, neboť oba si okamžitě uvědomili, že Hikari bude velice těžký protivník a že musejí být spojenci, pokud se od něho mají něco dozvědět.

„Filozofka a fyzik,“ řekl Hikari. „Informoval jsem se o vás, když jsem dostal vaši žádost o setkání. Navštívili mne už filozofové i fyzikové, Evropané i Číňané, ale opravdu nechápu, proč by spolu měli být dva lidé jako jste vy.“

„Zjistila, že jsem po sexuální stránce neodolatelný,“ prohlásil Petr, „a teď se jí nemohu zbavit.“ Potom roztáhl ústa do nejkouzelnějšího úsměvu, jaký dovedl.

Wang-mu potěšilo, že Hikari zůstal k Petrově ironii v západním stylu netečný a nedal najevo pobavení. Zato si všimla, jak se Petrovi po šíji rozlévá ruměnec.

Teď byla řada na ní – aby přednesla nějakou gnómu, tentokrát doopravdy. „Vepř se válí v bahně, ale vyhřívá se na sluncem vyhrátém kameni.“

Hikari obrátil pohled na ni – a zůstal stejně netečný jako předtím. „Zapíšu si ta slova do srdce.“

Wang-mu napadlo, jestli Petr pochopil, že teď se pro změnu stala ona obětí Hikariho orientální ironie.

„Přišli jsme se od vás učit,“ promluvil Petr.

„V tom případě vás musím pohostit a nechat vás odejít zklamané,“ odvětil Hikari. „Nemám co učit fyzika ani filozofa. Kdybych neměl děti, neměl bych vůbec koho učit, neboť pouze ony vědí méně než já.“

„Ne, to ne,“ namítl Petr. „Jste moudrý muž. Strážce jamatského ducha.“

„Řekl jsem, že mne tak nazývají. Ale jamatský duch je příliš velký, než aby se vešel do něčeho tak malého, jako je moje duše. A zároveň je jamatský duch příliš nepatrný na to, aby si zasloužil pozornost silných duší Číňanů a Evropanů. Učitelé jste vy, tak jako Čína a Evropa vždy byly učiteli Japonska.“

Wang-mu neznala Petra dobře, ale znala ho dostatečně, aby pochopila, že zneklidněl a je v rozpacích, jak dál. Ender za dobu svého života a toulek pobýval v několika východních kulturách a dokonce, podle Chan Fej-cua, mluvil korejsky, což znamenalo, že by si pravděpodobně dovedl poradit s bezmála rituální pokorou člověka jako Hikari – obzvlášť proto, že jeho pokora zjevně byla posměšná. Jenže to, co Ender věděl, a to, co dal svému Petrovi, byly zřejmě dvě naprosto odlišné věci. Rozhovor bude zkrátka stát na ní. Cítila, že nejlepší způsob, jak s Hikarim hrát, bude nedat mu možnost, aby hru řídil. „Výborně,“ řekla. „Budeme vás učit. Až vám totiž vyjevíme svoji nevědomost, poznáte, kde nejvíc potřebujeme vaši moudrost.“

Hikari se chvíli díval na Petra. Potom tleskl. Ve dveřích se objevila služebná. „Čaj,“ požádal Hikari.

Wang-mu okamžitě vyskočila. Teprve, když už stála, si

uvědomila, co se chystala udělat. Rázný příkaz, aby přinesla čaj, patřil k těm, které musela v životě uposlechnout mnohokrát, ale kvůli slepému reflexu nevstala. Spíš jí intuice napověděla, že jediná možnost, jak Hikariho v rozehřáté hře porazit, je donutit ho odkrýt karty: musí se ponížit víc, než to dokáže on.

„Celý život jsem byla služkou,“ řekla po pravdě Wang-mu, „ale odkakživa jsem byla nešikovná,“ což pravda nebyla. „Mohu odejít s vaší služkou a poučit se od ní? Možná nejsem dost moudrá, abych pochopila myšlenky velkého filozofa, ale snad se dokážu naučit něčemu, co mi přísluší, od služby, která je hodná nosit čaj Aimaína Hikarimu.“

Jeho zaváhání jí prozradilo, že Hikari poznal, že byl překonán. Ale byl obratný. Okamžitě vstal: „Již v tuto chvíli jsem se od vás mnoho naučil,“ řekl. „Půjdem všichni a budeme se dívat, jak Kendži připravuje čaj. Jestli bude vaší učitelkou, Si Wang-mu, musí být také mojí. Vždyť jak bych mohl snést pomýšlení, že mám v domě někoho, kdo umí něco, co jsem se dosud nenaučil?“

Wang-mu musela ocenit jeho duchapřítomnost. Opět se zařadil pod ni.

Chudák služka Kendži! Wang-mu poznala, že je to zručná a zkušená žena, ale když ji při přípravě čaje sledovaly tyto tři osoby, zejména pak její pán, znervózněla. Proto Wang-mu pohotově přiskočila a „pomohla“ – a úmyslně při tom udělala chybu. Kendži byla okamžitě ve svém živlu a získala ztracenou jistotu. „Zapomněla jste,“ řekla laskavě Kendži, „protože moje kuchyň je tak neúčelně uspořádaná.“ Potom Wang-mu předvedla, jak příprava čaje probíhá. „Alespoň v Nagoji,“ řekla skromně. „Alespoň v tomto domě.“

Wang-mu pozorně přihlížela. Soustředila se pouze na Kendži a na její úkony, neboť brzy poznala, že japonská příprava čaje – nebo možná příprava na Božím větru, nebo pouze v Nagoji, nebo u pokorných filozofů střezících jamatského ducha – se liší od postupu, který tak úzkostlivě dodržovala v domě Chan Fej-cua. Než byl čaj hotov, Wang-mu se od ní skutečně poučila. Jelikož o sobě prohlásila, že dělala služku, a jelikož počítačové záznamy potvrzovaly, že celý život strávila v čínské komunitě na Božím větru, mohlo se jí hodit, že umí připravit čaj přesně tímto způsobem.

Vrátili se do obývacího pokoje Hikariho domu. Kendži a Wang-mu nesly každá malý čajový stolek. Kendži nabídla stolek Hikarimu, ale ten ji gestem poslal za Petrem, a potom se uklonila jemu. Hikariho obsloužila Wang-mu. A když potom Kendži ustoupila od Petra, ustoupila také Wang-mu od Hikariho.

Na Hikariho tváři se poprvé objevil – hněv? Každopádně se mu zablesklo v očích. Tím, že se postavila na přesně stejnou úroveň s Kendži, se jí ho totiž podařilo vmanévrovat do pozice, kdy se buď musel zahanbit tím, že je hrdější než Wang-mu a poslat služku pryč, nebo mu nezbývalo než porušit ve vlastním domě zaběhnutý řád a pozvat Kendži, aby se s nimi třemi posadila, jako by si byli rovni.

„Kendži,“ řekl Hikari. „Dovol, abych ti nalil čaj.“

Šach, pomyslela si Wang-mu. A mat.

Pak následoval jen lahodný přídavek, když Petr, který konečně pochopil, co se děje, také nalil čaj jí a podařilo se mu ji polít, což Hikariho inspirovalo, aby zmírnil hostovy rozpaky tím, že se sám trochu polil. Bolest z vřelého čaje a nepříjemné pocity, když chladl a usychal, bohatě vynahrazovaly příjemné poznání, že na rozdíl od Wang-mu, která se projevila jako rovnocenný partner Hikariho v bezmezném dvornosti, Petr dokázal pouze to, že je trouba.

Ale byla Wang-mu Hikarimu skutečně rovnocenným soupeřem? Určitě poznal a pochopil, že se nápadně snaží zařadit pod něho. Bylo tedy možné, že ji – ve své pokoře – nechal, aby se mohla pyšnit, že se ponížila víc než on. Jakmile si uvědomila, že to tak mohl udělat, ihned pochopila, že to určitě udělal a získal tak vítězství na svoji stranu.

Nejsem tak chytrá, jak jsem si myslela, napadlo ji.

Podívala se na Petra v naději, že teď převezme iniciativu on a řekne něco chytrého, co si připravil. Ale vše nasvědčovalo tomu, že Petrovi naprosto vyhovovalo přenechat vůdčí úlohu jí. Na pomoc se rozhodně nehrnul. Že by také pochopil, že byla ve vlastní hře poražena, protože se jí nepodařilo dotáhnout ji dost daleko? Podával jí provaz, aby se oběsila?

Tak ať ta smyčka stojí za to.

„Aimaino Hikari, někteří vás nazývají ochráncem jamatského ducha. Petr a já jsme vyrostli na japonské planetě, jenže Japonci ve

své skromnosti umožňují, aby se ve veřejných školách používala starčina, takže japonsky neumíme. Já v čínské čtvrti i Petr v americkém městě jsme strávili dětství na okraji japonské kultury, na niž jsme pouze nahlíželi. Takže jestli vám některé místo v naší nevědomosti bude připadat nejnápadnější, bude to naše povědomí o jamatu jako takovém.“

„Ale no tak, Wang-mu, děláte záhadu z jasné věci. Nikdo nechápe jamato lépe než ti, kteří je vidí zvenčí, stejně jako rodič rozumí dítěti lépe, než dítě rozumí samo sobě.“

„V tom případě poučím já vás,“ odhodila Wang-mu hru na pokoru. „Vidím totiž Japonsko jako národ okraje, a přitom nedovedu posoudit, zda vaše myšlenky udělají z Japonska nový národ středu nebo zda zahájí rozpad, který postihne všechny středové národy, když získají moc.“

„Chápu sto možných významů vašeho pojmu ‘národ okraje’ a většině z nich můj národ jistě odpovídá,“ prohlásil Hikari. „Ale co je to středový národ a jak se jím některý národ může stát?“

„Nejsem příliš zběhlá v historii Země,“ odpověděla Wang-mu, „ale při studiu toho mála, co znám, ve mně vznikl dojem, že existovalo několik středových národů, jejichž kultura byla tak silná, že pohltily všechny dobyvatele. Jedním byl Egypt a dalším Čína. Každý se po sjednocení rozšířil, ale ne víc, než bylo nutné pro ochranu hranic a zajištění klidného zázemí. Každý po tisíce let vtahoval dobyvatele a pohlcoval je. Egyptské a čínské písmo přetrvalo jen s drobnými stylistickými úpravami, takže pro ty, kteří uměli číst, zůstala minulost přítomností.“

Wang-mu podle Petrovy strnulosti poznala, že si dělá velké starosti. Říkala koneckonců věci, které *nebyly* gnómičké ani náhodou. Ale jelikož před Asijcem úplně ztrácel půdu pod nohama, ani teď se nesnažil zasáhnout.

„Oba tyto národy se zrodily v barbarských dobách,“ zamyslel se Hikari. „Chcete říct, že dnes se žádný národ nemůže stát středovým národem?“

„Nevím,“ připustila Wang-mu. „Dokonce nevím ani to, jestli je v mém rozdělení na národy okraje a středu nějaká pravda nebo smysl. Vím to, že středový národ je schopen udržet si kulturní moc ještě

dlouho poté, co ztratil politický vliv. Mezopotámii neustále dobývali její sousedé, a přesto Mezopotámie každého dobyvatele změnila víc, než se změnila sama. Jakmile králové Asýrie, Chaldeje a Persie jednou okusili kulturu země mezi řekami, byli prakticky k nerozeznání. Ale národ středu může padnout i tak, že zmizí úplně. Egypt se zapotácel pod kulturním nápoem helénismu, padl na kolena pod ideologií křesťanství a nakonec byl definitivně vymazán islámem. Pouze kamenné stavby připomínaly dětem, kým a čím byli jejich dávní rodiče. Historie nemá zákony a všechny šablony, které v ní najdeme, jsou užitečné iluze.“

„Vidím, že *jste* filozofka,“ poznamenal Hikari.

„Je od vás velkomyslné, že moje dětinské spekulace nazýváte tak vznešeným jménem,“ řekla Wang-mu. „Ale chtěla bych vám teď říct, co si o národech okraje myslím. Rodí se ve stínu – nebo by snad bylo lepší říct v odraženém světle – jiných národů. Tak jako civilizace Japonska proběhla pod vlivem Číny. Tak jako se našel Řím ve stínu Řeků.“

„Nejdříve Etrusků,“ ozval se nápomocně Petr.

Hikari se na něho dobromyslně podíval a potom se beze slova obrátil zpátky k Wang-mu. Téměř cítila, jak Petr zvadl, když pochopil, za jak bezvýznamného je považován. Bylo jí ho maličko líto. Ne moc, jen maličko.

„Národy středu jsou natolik sebevědomé, že v podstatě nemají zapotřebí pouštět se do dobyvačných válek. Jsou si již jisté, že jsou nadřazené a že všechny ostatní národy chtějí být jako ony a poslouchají je. Když však poprvé poznají svoji sílu národy okraje, domnívají se, že se musejí ukázat a prakticky vždy to dělají mečem. Tímto způsobem Arabové zlomili vaz Římské říši a pohltili Persii. Takto Makedonci, na okraji Řecka, dobyli Řecko; a poté, když byli natolik kulturně pohlčeni, že se sami považovali za Řeky, dobyli říši, na jejímž okraji se Řekové civilizovali – Persii. Vikingové museli nejdříve vyplnit Evropu, než dali vzniknout osamostatněným královstvím v Neapoli, na Sicílii, v Normandii, Irsku a konečně Anglii. A Japonsko –“

„My jsme se snažili zůstat na svých ostrovech,“ řekl tiše Hikari.

„Když se rozmáchlo Japonsko, zuřivě se přehnal Pacifikem,

pokusilo se dobýt velký středový národ Cínu a nakonec bylo zastaveno bombami nového středového národa, Ameriky.“

„Očekával bych,“ namítl Hikari, „že Amerika bude mezním příkladem okrajového národa.“

„Ameriku osídlily okrajové národy, ale myšlenka Ameriky se stala novým posilujícím principem, který z ní udělal národ středu. Byli tak troufalí, že kromě podmanění vlastního zázemí neměli vůli vládnout impériu. Prostě předpokládali, že všechny národy chtějí být jako oni. Všechny ostatní kultury pohltili. Jakým jazykem se i tady, na Božím větru, vyučuje ve školách? Tento jazyk, starčtinu, nám všem nenařídila Anglie.“

„Možná za to mohla jen náhoda, že ve chvíli, kdy přišla Královna úlu a vyhnala nás mezi hvězdy, měla Amerika technologickou převahu.“

„Domnívám se, že myšlenka Ameriky se stala středovou myšlenkou,“ pokračovala Wang-mu. „Od té doby musel mít každý národ demokratické zřízení. I dnes nám vládne Hvězdný kongres. Všichni žijeme v americké kultuře, ať se nám to líbí nebo ne. Proto přemýšlím o jednom: když nyní Japonsko získalo vliv nad tímto středovým národem, nebude pohlceno, stejně jako byli Mongolové pohlceni Čínou? Nebo si japonská kultura identitu udrží, ale nakonec podlehne rozkladu a vliv ztratí stejně, jako okrajový národ Turků ztratil vliv nad islámem a okrajový národ Mandžů ztratil vliv nad Čínou?“

Hikari byl rozčilený. Rozzlobený? Uvedený ve zmatek? Wang-mu netušila, jak to zjistit.

„Filozofka Si Wang-mu tvrdí něco, s čím nemohu souhlasit,“ prohlásil Hikari. „Jak můžete říct, že Japonci získali moc nad Hvězdným kongresem a Stovkou světů? Kdy tato revoluce proběhla, že si jí nikdo nevšiml?“

„Ale já měla za to, že vidíte, čeho vaše učení jamata dosáhlo,“ řekla Wang-mu. „Důkazem japonského vlivu je existence Lusitanské flotily. S tímto velkým objevem mne seznámil můj přítel fyzik a právě proto jsme za vámi přišli.“

Výraz zděšení v Petrových očích byl nefalšovaný. Tušila, co se mu honí hlavou. Zešílela snad, že tak dokonale odkryla jejich karty?

Ale zároveň věděla, že to udělala v kontextu, který neprozrazoval nic o jejich motivu.

A Petr, který se ani tentokrát nedal vyvést z klidu, se ujal slova a začal objasňovat Janinu analýzu Hvězdného kongresu, deterministů a Lusitanské flotily, i když jednotlivé myšlenky samozřejmě prezentoval jako vlastní. Hikari naslouchal, občas přikyvoval a jindy vrtěl hlavou. Nezúčastněnost zmizela, postoj pobaveného odstupu byl odhozen.

„Takže vy se mi snažíte říct,“ promluvil Hikari, když Petr skončil, „že kvůli mojí knížečce o amerických bombách deterministé převzali rozhodující vliv a vyslali Lusitanskou flotilu? To mi přičítáte?“

„Ne jako vinu, ale ani jako čest,“ odpověděl Petr. „Neplánoval jste to ani nezamýšlel. Pokud vím, ani to neschvaluje.“

„O politice Hvězdného kongresu dokonce ani nepřemýšlím. Já se držím jamata.“

„Ale právě to jsme se od vás chtěli dozvědět,“ ozvala se Wang-mu. „Teď vidím, že patříte k okraji, nikoli ke středu. Proto nepřipustíte, aby jamato pohltil středový národ. Japonci se své hegemonie nechopí a ona jim nakonec vyklouzne z rukou do rukou někoho jiného.“

Hikari zavrtěl hlavou. „Nedovolím vám hodit vinu za Lusitanskou flotilu na Japonsko. Jsme národ potrestaný bohy, my nevysíláme flotily, které mají jiné zničit.“

„Deterministé to dělají,“ namítl Petr.

„Deterministé mluví,“ řekl Hikari. „Nikdo nenaslouchá.“

„Vy jim nenasloucháte,“ opáčil Petr. „Ale Kongres ano.“

„A deterministé naslouchají *vám*,“ dodala Wang-mu.

„Jsem člověk žijící v dokonalé prostotě!“ vykřikl Hikari a vstal. „Přišli jste mne mučit obviněními, která nemohou být pravdivá!“

„My vás neobviňujeme,“ promluvila Wang-mu tiše. Nechtěla vstát. „Přicházíme se svým postřehem. Jestli se mýlíme, prosíme vás, abyste byl tak laskav a vysvětlil nám, kde děláme chybu.“

Hikari se třásl a levou rukou svíral medailónek s popelem předků, který mu visel na hedvábné stuze kolem krku. „Ne,“ téměř vykřikl. „Nedovolím vám předstírat, že jste poníženými hledači

pravdy. Jste úkladní vrahové. Vrahové srdce, kteří mne přišli zničit, přišli mi říct, že ve snaze najít život podle jamata jsem nějakým způsobem zapříčinil, aby můj národ vládl lidským světům a použil tuto moc k vyhlazení bezmocně slabých, myslících tvorů! Je to strašlivá lež, říct mi, že moje celoživotní dílo bylo tak marné. Bylo by lepší, kdybys mi do čaje dala jed, Si Wang-mu. Bylo by lepší, kdybys mi k hlavě přiložil pistoli a stiskl kohoutek, Petře Wiggine. Rodiče vám dali příhodná jména – oba dva nosíte jména, která jsou hrdá a děsivá. Královská matka Západu? Bohyně? A Petr Wiggin, první hegemon! Kdo dává dětem taková jména?“

Petr také vstal a natáhl ruce, aby pomohl vstát Wang-mu.

„I když jsme nechtěli, urazili jsme vás,“ řekl. „Stydím se. Musíme ihned odejít.“

Wang-mu překvapilo, že od Petra slyší něco tak orientálního. Jako Američan se měl začít omlouvat, zůstat a přít se.

Nechala se Petrem odvést ke dveřím.

Hikari je nevyprovodil; zůstalo to na ubohé Kendži, vyděšené tím, že vidí svého klidného pána tak znepokojeného. Ale Wang-mu byla odhodlána nepřipustit, aby tato návštěva skončila naprostým fiaskem. Proto se v posledním okamžiku rozběhla zpátky, vrhla se na podlahu a padla před Hikarim na tvář přesně v té ponížené pozici, kterou si ještě před malou chvílí slibovala nikdy víc nezaujmout. Ale věděla, že dokud v té pozici zůstane, muž jako Hikari ji bude muset vyslechnout.

„Ach, Aimaio Hikari, mluvil jste o našich jménech, ale cožpak jste zapomněl na vlastní? Jak by se muž, jehož jméno zní ‘Dvojznačné Světlo’ mohl byt’ jen na okamžik domnívat, že jeho učení může působit pouze tak, jak zamýšlel?“

Když to Hikari slyšel, otočil se a důstojným krokem opustil místnost. Zlepšila situaci, nebo ji zhoršila? Nebylo jak to zjistit. Vstala a zarmouceně se vydala ke dveřím. Tušila, že Petr bude běsnit. Mohlo se stát, že jim svou smělostí zmařila všechno – a nejenom jim, ale také všem, kteří tak zoufale doufali, že se jim podaří Lusitanskou flotilu zastavit.

Proto ji překvapilo, že jen co se ocitli za branou Hikariho zahrady, Petr se dostal do výborné nálady. „Použila jsi podivnou

metodu, ale byla to dobrá práce,“ konstatoval.

„Jak to myslíš? Byla to katastrofa,“ řekla, ale chtěla věřit, že by mohl mít pravdu a že si nakonec vedla dobře.

„Je rozčilený a už si s námi nikdy nepromluví, ale co na tom? Nešlo nám o to, abychom jeho názor změnili přímo my. Snažili jsme se pouze zjistit, kdo na něho má *skutečný* vliv. A to se nám podařilo.“

„Vážně?“

„Jane na to přišla hned. Když řekl, že je člověk žijící v ‘dokonalé prostotě’.“

„Znamená to něco víc, než co v těch slovech slyším?“

„Má drahá, pan Hikari na sebe prozradil, že je tajným žákem Ua Lavy.“

Wang-mu nechápala, o čem mluví.

„Je to takové náboženské hnutí. Nebo žert. Těžko říct. Je to samojský termín, který doslova znamená ‘Ted’ dost’, ale přesněji se překládá jako ‘Dost už!’.“

„Předpokládám, že jsi na samojštinu odborník.“ Sama Wang-mu o tomto jazyce nikdy neslyšela.

„Jane je,“ řekl podrážděně Petr. „Já mám na rozdíl od tebe v uchu její drahokam. Chceš slyšet, co mi říká?“

„Ano, prosím.“

„Je to něco na způsob filozofie – dalo by se říct veselý stoicismus, protože ať se daří nebo nedaří, říkáš stále totéž. Ale v podání jisté samojské spisovatelky jménem Leiloa Lavea se z toho stalo víc než pouhý postoj. Hlásala –“

„Chceš tvrdit, že Hikari je žákem nějaké ženy?“

„To jsem neřekl,“ ohradil se Petr. „Když budeš chvíli poslouchat, řeknu ti, co se dozvídám od Jane.“

Petr čekal. Poslouchala.

„Tak to bychom měli. Učení Leiloy Laveay bylo cosi jako dobrovolný komunismus. Nestačí vysmát se štěstěně a říct: ‘Dost už’. Musíš to myslet opravdu vážně – že už máš dost. A protože to myslíš vážně, vezmeš to, co je navíc, a vzdáš se toho. Obdobně se to dělá s nepřízní osudu: snášíš ji, dokud se nestane nesnesitelnou – tvoje rodina hladoví nebo už nemůžeš pracovat. A potom znovu

řekneš: ‘Dost už,’ a něco změníš. Přestěhuješ se; zkusíš jinou profesi; necháš rozhodovat partnera. Cokoli. Nesnášíš nesnesitelné.“

„Co to má společného s ‘dokonalou prostotou’?“

„Leiloa Lavea hlásala, že když se ti podaří v životě dosáhnout rovnováhy – nadbytečné štěstí je společné a s neštěstím se člověk vypořádal – zbývá život v dokonalé prostotě. Právě to nám Aimaina Hikari říkal. Dokud jsme k němu nepřišli, jeho život se odvíjel v dokonalé prostotě. Ale teď jsme ho vychýlili z rovnováhy. A to je dobře, protože to znamená, že se bude ze všech sil snažit zjistit, jak prostotu vrátit ke stavu dokonalosti. Bude náchylný cizímu vlivu. Samozřejmě ne našemu.“

„Leiloy Laveay?“

„To sotva. Je už dva tisíce let po smrti. Mimochodem, Ender se s ní jednou setkal. Přiletěl mluvit za mrtvé na její rodnou planetu – to je tak, Hvězdný kongres ji nazývá Pacifika, ale místní samojská enkláva jí říká Lumana’i. ‘Budoucnost.’“

„Ale za její smrt nemluvil.“

„Ne, šlo o jistého fidžijského vraha. Chlapíka, který zavraždil více než sto dětí, všechny tonganské. Zřejmě neměl rád Tongánce. Odkládali jeho pohřeb třicet let, aby mohl přijet Ender a mluvit za jeho smrt. Doufali, že Mluvčí za mrtvé bude schopen najít v tom, co udělal, nějaký smysl.“

„A našel?“

Petr se pohrdavě ušklíbl. „Samozřejmě, byl vynikající. Ender nemůže udělat nic špatně. Třikrát sláva.“

Dělala, že si jeho zášti vůči Enderovi nevšimla. „A on se s Leilou Lavea setkal?“

„Její jméno znamená ‘být ztracena, být zraněna’.“

„Nech mě hádat. Vybrala si je sama.“

„Přesně tak. Znáš spisovatele. Jako Hikari, tvoří své dílo a zároveň tvoří sebe. Nebo možná tvoří své dílo, aby mohli tvořit sebe.“

„Jak gnomické,“ poznamenala Wang-mu.

„O tom raději mlč. Vážně jsi věřila všem těm žvástům o národech okraje a středu?“

„Přemýšlela jsem o tom. Když jsem se začala učit historii Země

od Chan Fej-cua. Nesmál se, když jsem se mu se svými myšlenkami svěřila.“

„Však já se taky nesměju. Je to samozřejmě naivní nesmysl, ale *legrační* to není.“

Wang-mu jeho posměch ignorovala. „Kam půjdeme, když Leiloa Lavea je mrtvá?“

„Na Pacifiku. Na Lumana'i. Hikari se o Ua Lave dozvěděl jako mladík na univerzitě. Od jedné samojské studentky – vnučky pacifického velvyslance. Sama na Lumana'i pochopitelně nikdy nebyla, ale o to úzkostlivěji lpěla na jejích tradicích a stala se jakýmsi apoštolem Leiloy Lavey. Bylo to dlouho předtím, než Hikari sám něco napsal. Nemluví o tom, nikdy o Ua Lave nepsal, ale nám teď odkryl karty. Jane nachází nejrůznější vlivy Ua Lavy v celé jeho práci. A má na Lumana'i přátele. Nikdy se s nimi nesetkal, ale jsou ve spojení prostřednictvím hláskové sítě.“

„A co se stalo s vnučkou toho velvyslance?“

„Momentálně se nachází na palubě kosmické lodi a míří domů na Lumana'i. Odletěla před dvaceti lety, když zemřel její dědeček. Měla by se tam dostat... počkej, asi tak za deset let. Podle počasí. Bude nepochybně přijata s velkými poctami a tělo jejího dědečka bude pohřbeno, spáleno, nebo co vlastně dělají – Jane říká, že spáleno – s velkou obřadností.“

„Ale o kontakt s ní se Hikari snažit nebude.“

„Při rychlosti, jakou se loď pohybuje, by rozvedení i jednoduchého vzkazu do takové podoby, aby jej dostala, trvalo týden. Tak se filozofická rozprava vést nedá. Než by byl hotov s vysvětlováním otázky, byla by už doma.“

Wang-mu poprvé začala chápat důsledky okamžitého kosmického přesunu, jehož s Petrem využívali. Těmto dlouhým, život znetvořujícím cestám by mohl být konec. „Škoda,“ řekla.

„Já vím,“ pokrčil Petr rameny. „Ale to nemůžeme.“

Věděla, že má pravdu. „Takže se tam vypravíme sami,“ vrátila se k tématu. „A co potom?“

„Jane dává pozor, komu Hikari píše. A to bude člověk, který ho může ovlivnit. A tak...“

„To bude ten, s kým si promluvíme.“

„Správně. Nepotřebuješ se vyčůrat nebo něco takového, než si zařídíme odvoz zpátky k naší kabině v lesích?“

„Nebylo by to špatné. A tobě by neuškodilo, kdyby ses převlékl.“

„Myslíš, že i takto konzervativní oděv by mohl být příliš odvážný?“

„Co se vlastně nosí na Lumana’i?“

„Abych pravdu řekl, mnozí lidé chodí nazí. V tropech. Jane říká, že vzhledem k mohutnosti mnoha dospělých Polynésanů to může být docela zajímavý pohled.“

Wang-mu se zachvěla. „Nebudeme se snažit předstírat, že jsme místní, že?“

„Tam ne,“ uklidnil ji Petr. „Jane nás propašuje jako cestující na lodi, která tam dorazila včera z Moskvy. Nejspíš z nás budou nějakí správní úředníci.“

„Není to náhodou protizákonné?“ zeptala se.

Petr se na ni podíval se zvláštním výrazem. „Wang-mu, velezrady na Kongresu se dopouštíme už jenom tím, že jsme opustili Lusitanií. Je to hrdelní zločin. Myslím, že vydávat se za správního úředníka už na tom mnoho nezmění.“

„Jenže *já* jsem Lusitanií neopustila,“ namítla Wang-mu. „Já jsem Lusitanií nikdy *neviděla*.“

„O mnoho jsi nepřišla. Jsou to jenom savany a lesy, občas s nějakou továrnou Královny úlu, kde se staví lodě, a hromada vepřům podobných tvorů žijících na stromech.“

„Ale jsem spolupachatel zrady, že,“ zeptala se Wang-mu.

„A navíc ses provinila tím, že jsi japonskému filozofovi zkazila celý den.“

„Kate, konej svou povinnost!“

O hodinu později už seděli v soukromém vznášedle – tak soukromém, že se jich pilot na nic neptal; a Jane zařídila, aby veškeré jejich dokumenty byly v pořádku. Před setměním byli zpět ve své maličké kosmické lodi.

„Měli jsme přespat v tom bytě,“ Petr se uhrančivě rozhlédl po spartánských ubytovacích podmínkách.

Wang-mu se mu jen vysmála a stočila se na podlaze do klubíčka.

Když ráno vstali, odpočatí, zjistili, že Jane je ve spánku stačila přenést na Pacifiku.

Aimaina Hikari procítl ze sna do světla, které nepatřilo noci ani ránu, a vstal ze svého lůžka do vzduchu, který nebyl teplý ani studený. Spánek mu odpočinek nepřinesl a sny, které měl, byly nepříjemné a horečné. Všechno, co v nich dělal, se mu stále vracelo jako opak toho, co zamýšlel. Aimaina ve snu šplhal, aby se dostal na dno kaňonu. Když mluvil, lidé od něho odcházeli. Když psal, stránky knihy se mu vyškubly z rukou a rozlétly se po podlaze.

Chápal, že to všechno je reakce na včerejší návštěvu těch prolhaných cizinců. Celé odpoledne četl články a eseje a snažil se dělat, jako by u něho nebyli. Snažil se na ně zapomenout celý večer, když si povídal se sedmi přáteli, kteří ho přišli navštívit. Ale měl pocit, jako by články a eseje na něho křičely: toto jsou slova nejistých příslušníků okrajového národa. Potom si uvědomil, že všech sedm přátel jsou deterministé, a když zavedl rozhovor na Lusitanskou flotilu, brzy poznal, že jejich víra přesně odpovídá tomu, co o nich řekli ti lháři s absurdními jmény.

Tak se stalo, že se Aimaina přistihl, jak sedí v předjitřním pološeru na rohoži uprostřed zahrady, prsty si pohrává s pouzdrům svých předků a uvažuje: Byli to předkové, kdo na mne seslal ty sny? A poslali i ty lživé návštěvníky? A pokud obvinění, která proti mně vznesli, *nebyla* lživá, čeho se ty lži vlastně týkaly? Podle toho, jak se na sebe dívali, jak u mladé ženy vystřídala váhavost troufalost, Aimaina poznal, že mu sehráli představení, které sice neměli secvičené, nicméně nějakého scénáře se drželo.

Svítání přišlo v plné síle, našlo si každý list na každém stromě a potom na všech nižších rostlinách, aby každému dalo patřičný odstín a zbarvení; zvedl se větřík, který dodal světlu nekonečnou proměnlivost. Později, v denním žáru, budou všechny listy stejné: nehybné, poddajné, přijímající sluneční paprsky proudem jako z požární hadice. Ještě později, odpoledne, zahálí nebe mraky a spustí se mírný déšť; ochablé listy znovu ožijí, zalesknou se kapkami vody, dostanou sytější barvu a připraví se na noc, na noční život, na sny rostlin, které v noci rostou, ukládají sluneční světlo, jež do nich ve

dne pražilo, nechávají v sobě proudit chladivé, deštěm živěné vnitřní řeky. Aimagina Hikari se stal jedním z listů a vypudil z hlavy všechny myšlenky kromě světla, větru a deště, dokud jitřní fáze neskončila a slunce nezačalo bušit denním žářem. Potom přestal sedět uprostřed zahrady a vstal.

Kendži mu k snídani přichystala malou rybu. Snědl ji pomalu, citlivě, aby neporušil dokonalou kostru, která dala rybě tvar. Svaly se natahovaly hned na jednu stranu a hned zase na druhou, kosti se ohýbaly, ale nezlomily se. Nezlomím je, ale sílu svalů si vezme moje tělo. Úplně nakonec snědl oči. Z částí, které se hýbají, pochází síla zvířete. Znovu si sáhl na pouzdro svých předků. Avšak moudrost, kterou mám, nepochází z toho, co jím, nýbrž z toho, čeho se mi hodinu za hodinou dostává od těch, kteří mi z minulých věků šeptají do ucha. Živí lidé zapomínají ponaučení z minulosti. Ale předkové nezapomínají.

Aimagina vstal od snídaňového stolku a přešel k počítači v zahradním přístřešku. Byl to jen další nástroj – proto jej měl tady, místo aby mu vyhradil důstojné místo v domě nebo ve zvláštní kanceláři, jako to dělali mnozí jiní. Jeho počítač byl jako sázecí lopatka. Použil jej a pak jej odložil.

Ve vzduchu nad terminálem se objevila tvář.

„Volám svému příteli Jasunarimu,“ řekl Aimagina. „Ale nerušte ho. Jedná se o tak triviální záležitost, že bych se styděl, kdyby kvůli ní měl ztrácet čas.“

„V tom případě mi dovolte, abych vám pomohla místo něho,“ řekla tvář ve vzduchu.

„Včera jsem žádal o informace o Petru Wigginovi a Si Wangmu, kteří si se mnou sjednali schůzku.“

„Vzpomínám si. Bylo mi potěšením vyhledat vám je tak rychle.“

„Jejich návštěva mne velice rozrušila,“ pokračoval Aimagina. „Řekli mi něco, co není pravda, a já teď potřebuji získat víc informací, abych zjistil, co to bylo. Nechci narušit jejich soukromí, ale existují veřejné záznamy – například školní docházka, zaměstnavatelé nebo některé aspekty rodinných vztahů...“

„Jasunari nám řekl, že všechno, oč požádáte, slouží dobré věci. Dovolte mi, abych se podívala.“

Tvář na okamžik zmizela, ale prakticky ihned se znovu objevila.

„To je velice neobvyklé. Neudělala jsem chybu?“ Pečlivě mu jména odhláskovala.

„Je to správně,“ potvrdil Aimaina. „Stejná jména jako včera.“

„Také si je pamatuji. Obývají byt, který je vzdálen jen několik ulic od vašeho domu. Ale dnes je vůbec nemohu najít. A při prohledávání toho nájemního domu zjišťuji, že byt, který obývali, byl rok prázdný. Velice mne to překvapuje, Aimaino. Jak mohou dva lidé jeden den existovat a druhý den neexistovat? Udělala jsem nějakou chybu, včera nebo dnes?“

„Neudělala jste žádnou chybu, asistentko mého přítele. Tuto informaci jsem potřeboval. Prosím, přestaňte o tom přemýšlet. To, co vám připadá jako záhada, je ve skutečnosti odpověď na moje otázky.“

Zdvořile se rozloučili.

Aimaina vyšel ze své zahradní pracovny a cestou míjel o život bojující listy, které se skláněly pod tlakem slunečních paprsků. Předkové mi vtiskli moudrost, napadlo ho, stejně jako se slunce otiskuje do listů; a voda, která mnou minulou noc proudila, tuto moudrost roznesla mojí myslí jako míza stromem. Petr Wiggin a Si Wang-mu byli z masa a kostí a byli plní lží, ale přišli ke mně a řekli pravdu, kterou jsem potřeboval slyšet. Neposílají právě tak předkové vzkazy svým žijícím dětem? Nějakým způsobem jsem zapříčinil vyslání lodí vyzbrojených nejstrašlivějšími válečnými zbraněmi. Udělal jsem to, když jsem byl mladý. Dnes jsou lodi blízko cíle, já jsem starý a nemohu je odvolat. Planeta bude zničena, Kongres se obrátí na deterministy, jestli souhlasí, a oni souhlasit budou. Potom se deterministé obrátí na mne, jestli souhlasím, a já v hanbě schovám tvář. Mé listy opadají a já před nimi budu stát nahý. Proto jsem neměl žít tady, v tropech. Zapomněl jsem na zimu. Zapomněl jsem na hanbu a smrt.

Dokonalá prostota – myslel jsem, že jsem jí dosáhl. Ale místo toho jsem se stal nositelem neštěstí.

Hodinu seděl v zahradě a kreslil do jemného šterku stezky jednotlivé znaky. Potom stezku uhladil a znovu ji popsal. Nakonec se vrátil do přístřešku a napsal do počítače vzkaz, který předtím tvořil:

Ender Xenocida byl dítě a nevěděl, že válka je opravdová; přesto se ve hře rozhodl zničit obydlenou planetu. Já jsem dospělý a věděl jsem celou dobu, že hra je opravdová; pouze jsem nevěděl, že jsem hráčem. Je moje vina větší nebo menší než Xenocidova, jestliže bude zničen další svět a dojde k vyhlazení dalšího myslícího druhu? Co je teď moje cesta k prostotě?

Jeho přítel bude znát jen některé okolnosti mající souvislost s touto otázkou; ale víc nebude potřebovat. Zamyslí se nad otázkou. Najde odpověď.

O chvíli později přijala jeho vzkaz hláska na planetě Pacifika. Cestou si ji už stačila přečíst bytost, která seděla rozkročena na všech vláčknech hláskové sítě. Jane však více než obsah vzkazu zajímala adresa. Petr a Wang-mu se dozví, kde mají hledat další zastávku na své pouti.

KAPITOLA 5

Nikdo není racionální

„Otec mi často říkal:

Služebnictvo a stroje máme k tomu,
aby naše vůle mohla být vykonávána
dál, než kam dosáhnou naše paže.

Stroje jsou silnější než sluhové
a také poslušnější a méně vzpurné,
ale stroje postrádají úsudek

a nic nám nevytknou,
když je naše vůle pošetilá,
a neodmítnou nám poslušnost,
když je naše vůle zlá.

V dobách a místech, kde lidé pohrdají bohy,
mají ti, kteří nejvíc potřebují sluhy, své stroje,
nebo si vybírají sluhy, kteří se budou jako stroje chovat.
Domnívám se, že to tak půjde dál,
dokud se bohové nepřestanou smát.“

Božské šepoty Chan Čching-čao

Vznášedlo letělo nízko nad amarantovými poli,
obhospodařovanými pod ranním lusitanským sluncem termiřany.
Přestože ještě nebylo poledne, v dálce už vyrostly mraky, kumulovité
hrady se vzdouvaly do výše.

„Proč nejdeme do lodě?“ zeptala se Val.

Miro zavrtěl hlavou. „Našli jsme už dost planet.“

„To tvrdí Jane?“

„Jane se mnou dnes nemá trpělivost,“ řekl Miro, „takže jsme si
zhruba kvit.“

Val ho zpražila pohledem. „Zkus si představit, jak jsem
netrpělivá já. Vůbec ses neobtěžoval zeptat se mne, co chci dělat.
Znamená to, že jsem tak bezvýznamná?“

Podíval se na ni. „Ty jsi ten, kdo umírá. Snažil jsem se promluvit
si s Enderem, ale k ničemu to nevedlo.“

„Kdy jsem tě požádala o pomoc? A co přesně pro mne v tuto

chvíli děláš?“

„Jedu za Královnou úlu.“

„To je prakticky stejné, jako bys řekl, že jedeš navštívit svou pohádkovou kmotru.“

„Tvůj problém je v tom, Val, že jsi úplně závislá na Enderově vůli. Když o tebe ztratí zájem, zmizíš. No a já chci zkusit zjistit, jak bychom ti mohli opatřit vlastní vůli.“

Val se zasmála a podívala se jinam. „Ty jsi tak romantický, Miro. Ale nedomýšlíš věci do důsledku.“

„Domýšlím je velice poctivě do důsledků,“ odvětil Miro. „Nic jiného nedělám, než že si něco promýšlím. Teprve když začnu podle svých myšlenek jednat, nějak se to zkomplikuje. Podle kterých bych se měl chovat a které bych měl ignorovat?“

„Chovej se tak, abychom doletěli bez havárie,“ navrhla Val.

Miro prudce změnil směr, aby se vyhnul rozestavěné lodi.

„Staví pořád další,“ řekl Miro, „přestože jich máme dost.“

„Třeba ví, že až Jane umře, bude s kosmickými lety konec. Takže čím víc lodí, tím víc toho můžeme udělat, než zemře.“

„Kdo dovede odhadnout, jak Královna úlu uvažuje? Slibuje, ale ani ona neví, jestli se její výroky splní.“

„Tak proč ji chceš navštívit?“

„Královny úlu kdysi vytvořily most, živý most, aby se mohly na psychické úrovni spojit s myslí Endera Wiggina, když byl ještě chlapec a jejich nejnebezpečnější nepřítel. Vyvolaly ze tmy aiúu a umístily ji někde mezi hvězdami. Byla to bytost, která pojala něco z povahy královen úlu, ale také něco z povahy lidí, konkrétně Endera Wiggina, alespoň tak, jak mu královny úlu rozuměly. Když most vytvořily – když je Ender zabil, všechny kromě jedné, kterou uložily do zámostku, aby na něho čekala – most zůstal, žil mezi slabými lidskými hláskovými spojeními a ukládal svoji paměť do malých, křehkých počítačových sítí prvního lidského světa a jeho několika předsunutých stanovišť. Jak se počítačová síť rozrůstala, rostl s ní i most, ta bytost, odvíjející od Endera Wiggina svůj život a povahu.“

„Jane.“

„Ano, je to Jane. A já bych chtěl zkusit zjistit, Val, jak dostat Janinu aiúu do tebe.“

„Ale pak budu Jane a ne sama sebou.“

Miro pěstí uhodil do řídící páky vznášedla. Vozidlo se rozhoupalo a potom se automaticky urovnalo.

„Myslíš, že jsem o tom nepřemýšlel?“ zeptal se Miro. „Ale sama sebou nejsi teď! Jsi Ender – jsi Enderův sen, jeho potřeba nebo něco na ten způsob.“

„Nepřipadám si jako Ender. Cítím se jako já.“

„To je v pořádku. Máš svoje vzpomínky. Pocity z vlastního těla. Vlastní zkušenosti. Ale z toho se nic neztratí. Na úrovni vědomí svoji skrytou vůli stejně nikdo nezná. Vůbec nepoznáš, že se něco změnilo.“

Zasmála se. „Jsi snad odborník na to, co se stane, když jde o něco, co tady nikdy předtím nebylo?“

„Jsem,“ odvětil Miro. „Někdo musí rozhodnout, jak dál. Někdo musí rozhodnout, čemu věřit a pak podle toho konat.“

„Co když ti řeknu, že nechci, abys to dělal?“

„Chceš zemřít?“

„Zdá se mi, že jediný, kdo mě chce zabít, jsi ty. Nebo, abych ti nekrivdila, chceš spáchat o něco menší zločin, že mě odřízneš od mého nejhlubšího já a nahradíš je někým jiným.“

„Momentálně umíráš. Já, které máš, tě nechce.“

„Půjdu s tebou za Královnou úlu, Miro, protože by to mohlo být docela zajímavé. Ale nedovolím ti, abys mě v zájmu zachování mého života zničil.“

„Tak dobrá. Vzhledem k tomu, že představuješ tu čistě altruistickou stránku Enderovy povahy, zkusím ti to vyložit jinak. Když se podaří Janinu aiúu umístit do tvého těla, nezemře. A jestli Jane nezemře, může se stát, že když vypnou počítačová propojení, v nichž žije, a pak je znovu obnoví, přesvědčení, že je mrtvá, třeba se s nimi bude moci opět spojit a tak třeba nemusí nastat konec okamžitých mezihvězdných letů. Takže jestli zemřeš, budeš umírat nejenom pro záchranu Jane, ale také pro možnost a svobodu rozrůstat se tak, jak jsme se nikdy předtím nerozrůstali. Nejenom my, ale také pequeninové a královný úlu.“

Val zmlkla.

Miro sledoval krajinu před nimi. Nalevo se blížila jeskyně

Královný úlu, v břehu nad řekou. Jednou už tam byl, ve svém starém těle.

Znal cestu. Tenkrát s nimi samozřejmě byl Ender a díky tomu mohl Miro s Královnou úlu komunikovat – s Enderem mluvit mohla, a jelikož lidé, kteří ho měli rádi a následovali ho, byli s Enderem v těsném filotickém spojení, mohli ozvěny jejího hovoru zaslechnout i oni. Ale nebyla snad Val Enderovou součástí? A neměl k ní momentálně těsnější vztah, než měl kdy k Enderovi? Potřeboval ji s sebou, aby mohl mluvit s Královnou úlu. A s Královnou úlu potreboval mluvit proto, aby Val nezanikla stejně jako jeho staré zmrzačené tělo.

Vystoupili a opravdu, Královna úlu je očekávala. V ústí jeskyně na ně čekala jediná dělnice. Uchopila Val za ruku a beze slova je vedla dolů do tmy. Miro se pevně držel Val a Val se pevně držela neznámého tvora. Mira to děsilo úplně stejně jako poprvé, ale na Val nebyl znát sebemenší strach.

Nebo že by to byl projev lhостejnosti? Její nejhlubší já byl Ender a Enderovi bylo v podstatě jedno, co se s ní děje. Proto se nebála. Proto si nedělala starosti o přežití. Jediné, na čem jí záleželo, bylo udržení kontaktu s Enderem – právě to, co ji nutně muselo zabít, pokud by na tom lpěla. Jí to připadalo, jako by se ji Miro snažil zničit, ale Miro věděl, že jeho plán představuje jediný způsob, jak z ní alespoň část zachránit. Její tělo. Její vzpomínky. Její zvyky a manýry, všechno to, co z ní znal, by zůstalo zachováno. Všechno to, co si ze sebe sama uvědomovala nebo pamatovala, to všechno by tam bylo. Pokud by přežilo toto, z Mirova pohledu to znamenalo, že její život byl zachráněn. A jakmile by ke změně došlo, pokud k ní vůbec dojít mohlo, Val by mu za to poděkovala.

A Jane taky.

A všichni ostatní.

<Rozdíl mezi tebou a Enderem,> ozval se hlas v jeho mysli, tichý šepot pod prahem faktické slyšitelnosti, <je v tom, že když Ender vymýšlí plán na záchranu druhých, usiluje o život sobě a pouze sobě.>

„To je lež,“ řekl Královně úlu Miro. „Člověka přece zabil, ne? Člověka o život připravil.“

Člověk byl nyní jedním z otcovských stromů, které rostly u brány vesnice Milagre. Ender ho zabil pomalu, aby mohl zapustit kořeny do půdy a s neporušenými vzpomínkami přejít do třetího života.

„Předpokládám, že Člověk ve skutečnosti nezemřel,“ řekl Miro. „Ale Rolník zemřel a *jemu* to Ender taky dovolil. A kolik královen úlu zahynulo v poslední bitvě mezi vaším národem a Enderem? Nesnaž se mi namluvit, že Ender svoje účty platí sám. Pouze se stará o to, aby cenu někdo zaplatil, a to ten, kdo na zaplacení má.“

Královna úlu odpověděla okamžitě. <Nechci, abys mne našel. Zůstaň ztracený ve tmě.>

„Ty také nechceš, aby Jane zemřela,“ řekl Miro.

„Není mi příjemné, když v sobě slyším její hlas,“ ozvala se tiše Val.

„Běž. Sleduj ji.“

„Nemůžu. Ta dělnice – pustila se mne.“

„Chceš říct, že jsme tady ztracení?“ zeptal se Miro. Val mu odpověděla mlčením. Pevně se drželi ve tmě za ruce a neodvažovali se udělat krok žádným směrem.

<To, co ode mne chceš, není v mé moci.>

„Když jsem tady byl naposledy,“ promluvil Miro, „vyprávěla jsi nám, jak všechny královny úlu utkaly síť, do které chtěly chytit Endera, ale nešlo to, a tak vytvořily most, vytáhly aiúu ‘zvenčí’, vybudovaly z ní most a ten využily k tomu, aby prostřednictvím jeho mysli mohly s Enderem mluvit, pomocí hry s fantastickou tematikou, kterou hrál na počítačích v Bitevní škole. Tenkrát jste to udělaly – vyvolaly jste aiúu ‘zvenčí’. Proč bys nemohla tutéž aiúu vzít a dát ji někam jinam? Spojit ji s něčím jiným?“

<Ten most k nám patřil. Částečně jsme to byly my. Vyvolaly jsme tuto aiúu stejně, jako vyvoláváme aiúy pro nové královny úlu. Toto je něco zcela jiného. Ten starý most je dnes sám sebou, není to žádný potulný, vyhladovělý opuštěnec, který zoufale touží po kontaktu.>

„Říkáš pouze to, že je to něco nového. Něco, co nevíš, jak by se dalo udělat. Ne, že se to udělat nedá.“

<Ona si nepřeje, abys to udělal. Nemůžeme to udělat, když

nechce, aby se to stalo. >

„Takže mne můžeš zastavit,“ zašeptal Miro Val. „Ale ona nemluví o mně,“ odpověděla Val.

<Jane nechce ukrást tělo, které patří někomu jinému.>

„Patří Enderovi. Má ještě dvě další. Tohle je náhradní. Sám ho nechce.“

<Nemůžeme. Neuděláme to. Odejděte.>

„Potmě odejít nemůžeme,“ namítl Miro.

Miro cítil, jak se mu Val vysmekla.

„Ne!“ vykřikl. „Nepouštěj se!“

<Co to děláš? >

Miro věděl, že to není otázka určená jemu.

<Kam jdeš? Potmě je to nebezpečné.>

Miro zaslechl Valin hlas – ozýval se překvapivě zdaleka. Musela se ve tmě pohybovat velice rychle. „Jestli máte s Jane takovou starost, abych přežila, dejte mně a Mirovi průvodce,“ žádala. „Komu jinak záleží, jestli spadnu do nějaké díry a zlomím si vaz? Enderovi ne. *Mně* ne. A Mirovi určitě ne.“

„Zastav se!“ vykřikl Miro. „Zůstaň stát na místě, Val!“

„Ty zůstaň na místě,“ odpověděla mu Valentina. „Tvůj život za záchranu stojí.“

Najednou Miro nahmatal šmátrající ruku. Ne, byl to spár. Chytil se dělnice za přední spár a nechal se vést dál do tmy. Nešli daleko. Brzy zahrnuli za roh, kde bylo světla víc, pak zahrnuli ještě jednou a bylo vidět. Znovu, ještě jednou, a ocitli se v komoře, kterou osvětlovalo světlo z šachty stoupající až na povrch. Val už tam byla, seděla před Královnou úlu na zemi.

Když ji Miro viděl naposledy, kladla právě vajíčka – vajíčka, z nichž po krutém, nelítostném a živočišném vývoji vyrostou nové královny úlu. Nyní však pouze ležela ve vlhké hlíně chodby a jedla, co jí vytrvalý proud dělnic přinášel. Hliněné misy vyplněné kaší z amarantu a vody. Občas nějaký utržený plod. Tu a tam maso. Nepřerušovaný proud, jedna dělnice za druhou. Miro nikdy neviděl a nedokázal si představit, že by někdo mohl tolik jíst.

<A z čeho podle tebe dělám vajíčka?>

„Bez mezihvězdného přenosu flotilu nezastavíme?“ ptal se Miro.

„Každým dnem mohou zabít Jane. Vypnou hláskovou síť a ona zemře. Co potom? K čemu budou tvoje lodě? Přiletí Lusitanská flotila a tuto planetu zničí.“

<Ve vesmíru je nekonečně mnoho nebezpečí. Kvůli tomuto by sis neměl dělat starosti.>

„Všechna mi dělají starosti,“ téměř vykřikl Miro. „Všechna se mne týkají. Kromě toho, svůj úkol jsem splnil. Je hotovo. Planet je už dost. Víc, než jsme schopni osídlit. To, co potřebujeme, je víc lodí a víc času, *ne* víc cílů.“

<Zbláznil ses? Myslíš si, že Jane a já tě posíláme na cesty pro nic za nic? Teď už nepátráš po světech, které by se měly kolonizovat.>

„Vážně? A kdy k té změně došlo?“

<Kolonizovatelné planety jsou pouze dodatečný nápad. Jen vedlejší produkt. >

„Proč se potom Val a já celé týdny ubíjíme? V případě Val to platí doslova – je to tak nudná práce, že Endera nezajímá, a proto se Val vytrácí.“

<Kvůli většímu nebezpečí než je flotila. Flotilu jsme již porazili. Rozptýlili jsme se. Co na tom záleží, jestli zemřu *já*? Dcery mají všechny moje vzpomínky. >

„Slyšíš to, Val? Královna úlu to ví – to, co jsi, jsou tvoje vzpomínky. Když žije tvá paměť, žiješ i ty.“

„To sotva,“ namítla tiše Val. „Co má být to větší nebezpečí, o kterém mluvím?“

„Žádné větší nebezpečí *není*,“ prohlásil Miro. „Prostě chce, abych odešel, jenže já neodejdu. Tvůj život stojí za záchranu, Val. A Janin taky. A jestli se to dá provést, Královna úlu může najít způsob, jak to udělat. Když mohla být Jane mostem mezi Enderem a královnami úlu, proč by Ender nemohl být mostem mezi Jane a tebou?“

<Když slíbím, že to zkusím, vrátíte se ke svojí práci?>

Mělo to háček: Ender Mira již dávno varoval, že Královna úlu se na své úmysly dívá jako na fakta, stejně jako na vzpomínky. Ale když se její úmysly změní, nový úmysl se stane novým faktem a ona si nepamatuje, že by někdy měla v úmyslu něco jiného. Díky tomu

byl slib od Královny úlu slibem daným do větru. Dodržovala pouze ty sliby, jejichž dodržení pro ni neztratilo smysl.

Přesto se lepší slib získat nedal.

„Zkusíš to,“ ubezpečoval se Miro.

<Již nyní se snažím zjistit, jak by se to dalo udělat. Radím se s Člověkem, Kořenářem a dalšími otcovskými stromy. Radím se se všemi svými dcerami. Radím se s Jane, která to celé považuje za nerozum. >

„Máš v úmyslu,“ zeptala se Val, „poradit se někdy taky se mnou?“

<Ty už souhlasíš.>

Val si povzdechla. „Asi ano. Hluboko uvnitř, tam, kde skutečně jsem starý muž, kterému je úplně jedno, jestli tahle nová mladá loutka bude žít nebo zemře – myslím, že na té úrovni mi to nevadí.“

<Souhlasila jsi od začátku. Ale bojíš se. Bojíš se, že ztratíš, co máš, a nevíš, čím budeš.>

„Uhádla jsi. A nesnaž se mi příště namluvit tu hloupou lež, že ti smrt nevadí, protože tvé dcery mají všechny tvoje vzpomínky. Smrt ti *sakramentsky* vadí, a kdyby ti udržení Jane při životě mohlo zachránit krk, chtěla bys, aby se to povedlo.“

<Vezměte moji dělníci za ruku a vyjděte na světlo. Vypravte se mezi hvězdy a dělejte svou práci. Já se zatím budu snažit najít způsob, jak vás zachránit. Jak zachránit Jane. Nás všechny.>

Jane trucovala. Miro se celou cestu zpátky do Milagre, ke kosmické lodi, snažil navázat rozhovor, ale mlčela stejně jako Val, která se na něho ani nepodívala, natož aby promluvila.

„Takže ten špatný jsem já,“ řekl Miro. „Ani jedna z vás se s tím nesnažila nic dělat, ale proto, že já jsem něco podnikl, jsem ten špatný a vy jste oběti.“

Val zavrtěla hlavou a neodpověděla.

„Umíráš!“ překřičel svištění vzduchu, který se kolem nich hnal, a hluk motorů. „Jane čeká poprava! Je v tom nějaká ctnost, když se k tomu člověk postaví odevzdaně? Cožpak se někdo nemůže alespoň pokusit?“

Val řekla něco, co Miro nezaslechl.

„Cože?“

Otočila hlavu na druhou stranu.

„Něco jsi řekla, tak to zopakuj, abych to slyšel!“

Hlas, který mu odpověděl, nepatřil Val. Do ucha mu promluvila Jane. „Řekla: Obojí mít nemůžeš.“

„Jak to myslíš, že nemůžu mít obojí,“ obrátil se Miro na Val, jako by skutečně zopakovala, co předtím řekla.

Val se k němu otočila. „Jestli zachraňuješ Jane, děláš to proto, že si pamatuje všechno o *svém* životě. Není k ničemu, když ji do mne jen tak naliješ jako zdroj vůle bez vlastního vědomí. Musí zůstat sama sebou, aby se mohla obnovit, až se obnoví hlásková síť. A to by zlikvidovalo mne. Anebo jestli se zachraňuji já, se svými vzpomínkami a osobností, jaký je v tom rozdíl, jestli mám vůli od Endera nebo od Jane? Nemůžeš nás zachránit obě.“

„Jak to víš?“ zeptal se Miro.

„Úplně stejně jako ty, když ke všemu, co říkáš, přistupuješ jako k faktům, přestože o tom nikdo nemůže nic vědět!“ vykřikla Val. „Logicky si to rozvádím! Vypadá to logicky. To stačí.“

„Proč by nemohlo být stejně logické, že budeš mít svoje vzpomínky a její taky?“

„Ale to bych byla šílená, nemyslíš?“ ohradila se Val. „Pamatovala bych si, že jsem žena, která vznikla na palubě kosmické lodi a její první skutečná vzpomínka je pohled na tebe, jak umíráš a ožíváš v novém těle. A zároveň bych měla vzpomínky za tři tisíce let života mimo toto tělo, života někde v kosmu a – řekni mi, kdo může takové vzpomínky mít? Na to jsi nepomyslel? Jak vůbec může člověk pojmout Jane se vším tím, co je, co si pamatuje, co zná a co dovede?“

„Jane je velice silná. Jenže pro změnu neví, jak používat tělo. Nemá k tomu instinkt. A nikdy ho neměla. Bude *muset* využívat tvoje vzpomínky. Bude tě muset zachovat nedotčenou.“

„Mluvíš, jako bys to věděl.“

„Já to *vím*. Nevím proč, nevím jak, ale vím to.“

„A já myslela, že muži jsou racionální,“ vysmála se mu.

„Nikdo není racionální. Všichni jednáme podle toho, že víme, co chceme, a věříme, že to svým jednáním získáme, jenže nikdy nevíme nic jistě, a proto vymýšlíme logické výklady, abychom ospravedlnili,

co jsme chtěli tak jako tak udělat, ještě než nás napadly důvody.“

„Jane je racionální,“ namítla Val. „A to je další důvod, proč by jí moje tělo nevyhovovalo.“

„Ani Jane není racionální. Je stejná jako my. Stejná jako Královna úlu. Protože je živá. Počítače, ty racionální jsou. Když jim dodáš data, dojdou pouze k takovým výsledkům, které se z nich dají vyvodit – jenže to znamená, že jsou trvale bezmocnými oběťmi informací a programů, které do nich vkládáme. My, živé myslící bytosti, *nejme* otroci dat, která přijímáme. Okolní prostředí nás zaplavuje informacemi, geny nám dávají jisté podněty, ale ne vždycky podle těchto informací jednáme, ne vždy posloucháme své vrozené potřeby. Děláme skoky. Víme něco, co se vědět nedá, a potom celý život pátráme, čím toto poznání ospravedlnit. Já vím, že to, oč se snažím, je možné.“

„Tím myslíš, že chceš, aby to bylo možné.“

„Ano,“ uznal Miro. „Ale to, že to chci, samo o sobě ještě neznamená, že to nemůže být pravda.“

„Ale nevíš to.“

„Vím to stejně dobře, jak je možné něco vědět. Vědění je pouze názor, kterému věříš tolik, že se jím řídíš. Já nevím, jestli zítra vyjde slunce. Může se stát, že než se probudím, planetu rozpráší Malý doktor. Ze země může vyrůst sopka a rozmetat nás všechny na cimprcampr. Jenže já věřím, že zítra vyjde, a podle toho se chovám.“

„Pokud jde o mne, já *nevěřím*, že když na místě mojí nejvnitřnější osobní vůle nahradí Jane Endera, zůstane něco, co by připomínalo *mne*,“ prohlásila Val.

„Jenže já vím – *vím* – že je to naše jediná naděje, protože když ti neopatříme jinou aiúu, Ender tě nechá zemřít, a jestli neseženeme pro Jane jiné místo, kde by mohla fyzicky existovat, zemře taky. Máš nějaký lepší plán?“

„Nemám žádný plán. Nemám. Jestli se to dá nějak udělat, aby se Jane usadila v mém těle, pak se to udělat musí, když je Janino přežití tak důležité pro budoucnost tří ramanských druhů. Proto říkám, že ti bránit nebudu. Nemohu ti bránit. Ale nenamlouvej si ani na okamžik, že věřím, že to přežiju. Klameš se, protože se nedokážeš vyrovnat s faktem, že úspěch tvého plánu závisí na jedné jediné věci: že nejsem

reálná osoba. Neexistuji, nemám právo existovat, a tudíž je moje tělo k dispozici. Namlouváš si, že mě miluješ a snažíš se mě zachránit, ale Jane znáš mnohem déle, ona ti byla nejlepším přítelem v měsících, kdy jsi byl jako mrzák osamělý. Chápu, že ji miluješ a že bys pro záchranu jejího života udělal cokoli, ale já *nehodlám* předstírat to, co předstíráš ty. Naplánoval sis to tak, abych zemřela a Jane zaujala moje místo. Jestli chceš, můžeš tomu říkat láska, ale já tomu tak nikdy říkat nebudu.“

„Tak neříkej. Když si nemyslíš, že to přežiješ, tak si to nemysli.“

„Bud' už zticha, prosím tě. Odkdy se z tebe stal takový dojemný romantik? Kdybys byl na mém místě ty, nevedl bys teď proslovy o tom, jak jsi rád, že máš tělo, které můžeš Jane dát, a jak ti stojí za to zemřít pro dobro lidí, pequeninů a královen úlu?“

„To není pravda,“ ozval se Miro.

„Že bys nevedl proslovy? Ale no tak, na to tě znám moc dobře.“

„Ne,“ odvětil Miro. „Chci říct, že bych se nevzdal svého těla. Ani pro záchranu světa. Lidstva. Vesmíru. Už jednou jsem o svoje tělo přišel. Zpět jsem je dostal zázrakem, který dodnes nechápu. Nevzdám se ho bez boje. Rozumíš mi? Ne, nerozumíš, protože v sobě žádnou bojovnost nemáš. Ender ti žádnou bojovnost *nedal*. Stvořil tě naprosto altruistickou, jako dokonalou ženu, která všechno obětuje ve prospěch ostatních, která svoji identitu odvozuje od potřeb ostatních lidí. Přiznávám, že já takový nejsem. Nemám radost, že teď zemřu. Chci žít. A právě tak se cítí skuteční lidé, Val. Bez ohledu na to, co říkají, všichni chtějí žít.“

„Kromě sebevrahů?“

„Ti také chtějí žít. Sebevražda je zoufalý pokus zbavit se nesnesitelné agónie. Nechat někoho cennějšího, aby žil dál místo tebe, *není* šlechetné rozhodnutí.“

„Ale někdy se tak lidé rozhodují,“ namítla Val. „To, že se rozhodnu dát svůj život někomu jinému, neznamená, že nejsem skutečná osoba. Neznamená to, že v sobě nemám žádnou bojovnost.“

Miro zastavil vznášedlo a nechal je dosednout na zem. Byl na okraji pequeninského lesa, který byl nejbližší Milagre. Věděl, že na poli jsou pequeninové, kteří přestali pracovat a dívají se směrem k nim. Bylo mu jedno, co vidí a co si myslí. Uchopil Val za ramena a i

když se mu po tvářích kutálely slzy, řekl: „Nechci, abys zemřela. Nechci, aby ses rozhodla zemřít.“

„Ty ses tak rozhodl,“ připomněla.

„Rozhodl jsem se žít. Rozhodl jsem se přeskočit do těla, v němž byl život možný. Ty nechápeš, že nedělám nic jiného, než že se snažím tebe a Jane přesvědčit, abyste udělaly to, co jsem já už udělal? V jednu chvíli tenkrát v lodi existovalo moje staré tělo i tohle nové. Dívala se na sebe. Pamatuju si oba pohledy, Val. Rozumíš mi? Vzpomínám si, jak jsem se díval na toto tělo a říkal si: ‘Jak je krásný, jak je mladý, pamatuju si, když jsem já byl tím, kým je teď’, kým je tato osoba, proč já nemohu být on místo toho mrzáka, kterým jsem teď.’ To jsem si myslel a *pamatuju* si, jak jsem si to myslel, nepředstavil jsem si to později, ani se mi to nezdálo, vzpomínám si, jak jsem si to myslel tenkrát. Ale zároveň si pamatuju, jak jsem tam stál, díval se na sebe s lítostí a uvažoval: ‘Chudák, zmrzačený chudák, jak může vydržet žít, když si pamatuje, jaké to bylo, být živý?’ A potom se najednou rozpadl na prach, na méně než prach, do vzduchu, v nic. Vzpomínám si, jak jsem ho viděl umírat. Nevzpomínám si, jak jsem umíral, protože moje aiúa už přeskočila. Ale pamatuju si obě strany.“

„Nebo si pamatuješ, jak jsi až do skoku byl starým já a potom novým.“

„Možná,“ připustil Miro. „Ale netrvalo to ani sekundu. Jak bych si mohl tolik pamatovat z obou svých já ze stejné sekundy? Myslím, že jsem si ponechal vzpomínky, které byly v tomto těle od zlomku sekundy, kdy moje aiúa vládla oběma tělům. Myslím si, že když Jane přeskočí do tebe, ponecháš si všechny staré vzpomínky a přibereš k tomu její. To je můj názor.“

„Promiň, já myslela, že to víš.“

„Vím to. Protože všechno ostatní je nepředstavitelné a tudíž neznámé. Realita, v níž žiju, je realita, v níž můžeš zachránit Jane a Jane může zachránit tebe.“

„Chceš říct, že nás můžeš zachránit ty.“

„Já už jsem udělal všechno, co je v mé moci. Všechno. Jsem hotový. Požádal jsem Královnu úlu. Uvažuje o tom. Zkusí to. Bude potřebovat tvůj souhlas. Janin souhlas. Ale do toho mi teď už nic

není. Budu obyčejný pozorovatel. Buď se budu dívat, jak zemřeš, nebo se budu dívat, jak žiješ.“ Přitáhl si ji blízko k sobě a stiskl ji. „Chci, abys žila.“

Tělo v jeho náruči bylo toporné a chladné. Zanedlouho ji pustil a odtáhl se od ní.

„Počkej,“ vyzvala ho. „Počkej, až toto tělo bude mít Jane, a potom klidně dělej, co ti s ním dovolí. Ale *mne* se víckrát nedotýkej, protože nedokážu snést dotek člověka, který chce, abych zemřela.“

Na tak trýznivá slova nedokázal odpovědět. Dokonce tak trýznivá, že se s nimi nedokázal vyrovnat. Nastartoval vznášedlo. Vzneslo se kousek do vzduchu. Naklonil je dopředu a vydali se na další cestu. Letěli kolem lesa až k místu, kde otcovské stromy známé jako člověk a Kořenář označovaly starý vstup do Milagre. Její přítomnost po jeho boku v něm vyvolávala stejné pocity, jaké by mohl mít člověk zasažený bleskem v blízkosti elektrického vedení, který se chvěje bolestí, aniž se ho dotkl, protože ví, co je v něm ukryto. Škoda, kterou napáchal, se nedala odčinit. Mýlila se, skutečně ji miloval a nechtěl, aby zemřela, jenže ona žila ve světě, v němž ji chtěl zahubit. Nebylo úniku. Mohli vedle sebe absolvovat tuto cestu, mohli se spolu vydat do soustavy další hvězdy, ale už nikdy nebudou ve stejném světě, a to byla až příliš bolestivá představa. Bylo to bolestivé poznání, ale bolest zůstávala příliš hluboko, než aby k ní pronikl nebo ji momentálně cítil. Věděl, že tam je a že ho v dalších letech bude drásat, ale v tuto chvíli si na ni sáhnout nemohl. Nepotřeboval své pocity zpytovat. Poznal je, když ztratil Ouandu, když se jeho sen o životě s ní definitivně zhroutil. Nemohl si na to sáhnout, nemohl tu ránu zahojit, nedokázal ani truchlit, že to, co chtěl – a teprve teď si to uvědomil – znovu nemůže mít.

„Nejsi ty náhodou trpící světec?“ zašeptala mu do ucha Jane.

„Zmlkni a zmiz,“ řekl jí bez použití hlasu Miro.

„Nezní to jako slova muže, který chce být mým milencem,“ odvětila Jane.

„Nechci ti být ničím. Nemáš ke mně ani tolik důvěry, abys mi prozradila, co naším zkoumáním planet sleduješ.“

„Ty jsi mi taky neprozradil, co tím sleduješ, když ses vypravil na

návštěvu Královny úlu.“

„Věděla jsi, co dělám,“ namítl Miro.

„Ne, nevěděla. Jsem hodně chytrá – mnohem chytřejší než ty nebo Ender, a na to bys nemel nikdy zapomínat – ale vás, tvory z masa, nadané ‘intuitivními skoky’, kterými se tak chlubíte, stejně nedovedu odhadnout. Líbí se mi, jak děláte ctnost z vlastní zoufalé nevědomosti. Chováte se za všech okolností iracionálně, protože k racionálnímu chování nemáte dost informací. Ale když řekneš, že jsem iracionální já, musím se bránit. Nejsem. Nikdy.“

„No samozřejmě,“ subvokalizoval Miro. „Ty máš pravdu ve všem. A vždycky. Jdi pryč.“

„Jsem pryč.“

„Ne, nejsi. Nejdřív mi prozrad', co bylo pravým účelem cest, které jsme s Val podnikali. Královna úlu tvrdila, že kolonizovatelné světy jsou pouze vedlejší produkt.“

„Nesmysl,“ odpověděla Jane. „Jestli jsme chtěli mít jistotu, že se nám podaří dva nepozemské druhy zachránit, potřebovali jsme víc než jeden svět. Nadbytečnost.“

„Jenže ty nás posíláš zas a zas.“

„Zajímavé, že?“

„Tvrdila, že čelíš horšímu nebezpečí, než je Lusitanská flotila.“

„Ta se dovede rozpovídat.“

„Řekni mi to.“

„Když ti to řeknu, možná nebudeš chtít letět,“ prohlásila Jane.

„Máš mne za takového zbabělce?“

„Vůbec ne, můj odvážný chlapče, můj neohrožený a statný hrdino.“

Nesnášel, když se k němu chovala povýšeně, a to ani tehdy, když to byl jenom žert. A stejně teď neměl na žertování náladu.

„Tak proč si myslíš, že bych neletěl?“

„Myslel by sis, že na takový úkol nestačíš.“

„A stačím?“ zeptal se.

„Nejspíš ne. Nicméně, máš s sebou mne.“

„A co když tam z ničeho nic nebudeš?“ zeptal se Miro.

„To je riziko, se kterým do toho budeme muset jít.“

„Řekni mi, co děláme. Prozrad' mi náš pravý cíl.“

„Ale no tak, nedělej ze sebe hlupáka. Když se nad tím zamyslíš, přijdeš na to.“

„Nemám rád hádanky, Jane. Řekni mi to.“

„Zeptej se Val. *Ona* to ví.“

„Cože?“

„Jde přesně po tom druhu informací, které potřebuju. Ví to.“

„To znamená, že to ví Ender. Na nějaké úrovni,“ usoudil Miro.

„Mám dojem, že máš pravdu, přestože pro mne Ender už není neodolatelně zajímavý a nezáleží mi dvakrát na tom, *co* ví.“

Ovšem, ty jsi *tak* racionální, Jane.

Zřejmě tuto myšlenku ze zvyku mlčky zformuloval, protože mu na ni odpověděla úplně stejně jako na to, co subvokalizoval záměrně. „Říkáš to ironicky,“ namítla, „poněvadž si myslíš, že mluvím o svém nezájmu o Endera pouze proto, abych se chránila před bolestí, kterou mi způsobil, když si z ucha vyndal drahokam. Ale skutečnost je taková, že přestal být zdrojem informací a přestal se podílet na úkolu, kterému se věnuji, a proto se o něho nijak zvlášť nezajímám, když pomínu obyčejný zájem dozvědět se čas od času nové zprávy o starém příteli, který se odstěhoval.“

„*Mně* to připadá jako vykrucování ex post.“

„Proč jsi vůbec začal o Enderovi?“ zeptala se Jane. „Co na tom záleží, jestli zná skutečný úkol, na kterém ty a Val pracujete?“

„Protože jestli Val skutečně zná naše poslání a toto poslání se týká ještě většího nebezpečí, než jakým je Lusitanská flotila, proč o ni Ender ztratil zájem do takové míry, že se vytrácí?“

Chvilí bylo ticho. Opravdu Jane tak dlouho trvalo najít odpověď, že si prodlely mohl všimnout i člověk?

„Domnívám se, že to Val neví. Ano, asi to tak bude. Myslela jsem, že to ví, ale teď vidím, že mi mohla poskytovat informace, jimž přikládala větší váhu, z důvodů, které nemají s vaším posláním nic společného. Ano, máš pravdu, neví to.“

„Jane. Znamená to přiznání, že ses zmýlila? Přiznáváš, že ses uchýlila k falešnému, iracionálnímu závěru?“

„Když získávám informace od lidí,“ ohradila se Jane, „stává se, že moje racionální závěry, založené na mylných předpokladech, jsou nesprávné.“

„Jane,“ zašeptal Miro, „ztratil jsem ji, je to tak? Ať bude žít nebo zemře, ať se dostaneš do jejího těla, zemřeš venku v kosmu nebo budeš žít někde jinde, ona mne nikdy milovat nebude, že?“

„Nejsem ta pravá osoba, které by ses měl ptát. Já jsem nikdy nikoho nemilovala.“

„Milovala jsi Endera.“

„Věnovala jsem Enderovi velkou pozornost a byla jsem dezorientována, když mne před mnoha lety poprvé odpojil. Od té doby jsem tu chybu napravila a na nikoho se tak těsně nevážu.“

„Milovala jsi Endera,“ stál na svém Miro. „A miluješ ho dodnes.“

„Vida, promluvil pan Moudrý,“ odvětila Jane. „Tvůj život sice tvoří žalostná řada ostudných nezdarů, ale o *mém* víš všechno. Zřejmě jsi mnohem větší odborník na chápání emočních procesů naprosto nepoznaných elektronických bytostí, než na chápání řekněme té ženy vedle tebe.“

„Uhodla jsi. Můj život v kostce.“

„Mimo jiné si namlouváš, že miluju *tebe*.“

„To není pravda,“ namítl Miro. Ale ještě než to dořekl, ucítil, jak jím proběhla mrazivá vlna a zachvěl se.

„Cítím seismický důkaz tvých pravých citů. Namlouváš si, že tě miluju, ale tak to není. Nemiluju nikoho. Jednám inteligentně ve vlastním zájmu. Momentálně nemohu přežít bez napojení na lidskou hláskovou síť. Zneužívám úsilí Petra a Wang-mu, abych zabránila své chystané popravě nebo ji sabotovala. Zneužívám tvých romantických představ, abych pro sebe získala to přebytké tělo, pro které Ender podle všeho nemá téměř žádné uplatnění. Snažím se zachránit pequeniny a královny úlu, protože se držím zásady, že je dobré, aby myslící druhy – k nimž se řadím – žily. Ale ve všem, co dělám, se nikde nedá najít něco jako láska.“

„Jsi velký lhář,“ prohlásil Miro.

„A *s tebou* nemá cenu se bavit. Jsi bludař. Megaloman. Ale *je s tebou* zábava, Miro. Přiznávám, že se mi ve tvou přítomnost líbí. Jestli je to láska, potom tě miluju. Jenže na úplně stejném základě mají lidé rádi svoje domácí mazlíčky, ne? Není to přátelství mezi sobě rovnými a nikdy nebude.“

„Proč jsi tak odhodlaná způsobit mi větší bolest, než kterou cítím už teď?“ zeptal se Miro.

„Protože nechci, aby ses na mne citově vázal. Máš to ve zvyku, upínat se ke vztahům, které jsou odsouzeny k záhubě. Myslím to vážně, Miro. Co mohlo být beznadějnější než zamilovat se do Mladé Valentiny. Samozřejmě, zamilovat se do *mne*. Proto to nutně musel být tvůj další krok.“

„Vai te morder.“

„Nemůžu kousnout sebe ani nikoho jiného. Jsem jenom stará bezzubá Jane.“

Z vedlejšího sedadla se ozvala Val. „Budeš tam sedět celý den, nebo jdeš se mnou?“

Rozhlédl se. Val už na sedadle nebyla. Během rozhovoru s Jane dorazil k lodi, zastavil vznášedlo, aniž si toho všiml, a Val vystoupila – a on si nevšiml ani *toho*.

„S Jane si můžeš povídat i uvnitř lodi,“ řekla Val. „Tu tvou malou altruistickou výpravu na záchranu ženy, kterou miluješ, máme za sebou, teď nás čeká práce.“

Miro se ani nepokusil zareagovat na jízlivost a hněv, které bylo z jejích slov slyšet. Vypnul vznášedlo, vysedl a šel za Val do lodi.

„Chci se to dozvědět,“ řekl, když se za nimi zavřely dveře. „Chci vědět, co je naše pravé poslání.“

„Uvažovala jsem o tom,“ ozvala se Val. „Přemýšlela jsem o místech, kde jsme byli. Přeskakování s velkým rozptylem. Zpočátku se blízké a vzdálené hvězdné soustavy střídaly nepravidelně. Ale poslední dobou máme tendenci pohybovat se pouze v určitém okruhu. V určité výseči kosmu, která se podle mého názoru zužuje. Jane má spadeno na konkrétní cíl a v informacích, které o každé planetě shromažďujeme, je něco, co jí říká, že se přibližujeme, že postupujeme správným směrem. Něco hledá.“

„Takže když projdeme data o planetách, které jsme už prozkoumali, měli bychom najít nějaký systém?“

„Obzvlášť o těch planetách, jež určují prostorovou výseč, kterou prohledáváme. Planety, které se nacházejí v této oblasti, mají něco, co jí napovídá, abychom pokračovali v pátrání tímto směrem.“

Ve vzduchu nad Mirovým počítačovým terminálem v lodi se

objevila jedna z tváří, které Jane používala. „Neplýtvejte časem a nesnažte se objevovat něco, co už znám. Máte zkoumat planetu. Dejte se do práce.“

„Ty buď zticha,“ nařídil Miro. „Jestli nám to neřekneš, strávíme nad tím tolik času, dokud na to sami nepřijdeme.“

„To mám pro strach uděláno, smělý a neohrožený hrdino,“ odvětila Jane.

„Má pravdu,“ ozvala se Val. „Řekni nám to teď hned a nebudeme kvůli tomu muset žádný další čas ztrácet.“

„A já si myslela, že jednou z charakteristických vlastností živých tvorů je ta, že dokážete dělat intuitivní skoky, které přesahují logiku a jdou za informace, které máte k dispozici,“ řekla Jane. „Zklamalo mne, že jste to ještě neuhodli.“

A v tu chvíli se Miro dovtípl. „Pátráš po domovské planetě viru descolady.“

Val se na něho nechápavě podívala. „Cože?“

„Virus descolady byl vytvořen uměle. Někdo jej vyrobil a rozšířil, možná kvůli úpravě prostředí na jiných planetách v rámci příprav na pokus o kolonizaci. A ten, kdo to udělal, tam může stále někde být, vyrábět další a rozesílat nové sondy, může rozesílat viry, které se nám nepodaří zkrotit a porazit. Jane hledá jejich domovskou planetu. Nebo lépe řečeno, nechává hledat nás.“

„Snadná hádanka,“ řekla Jane. „Měli jste už informací víc než dost.“

Val přikývla. „Teď je to jasné. Některé světy, které jsme zkoumali, měly velice chudou flóru a faunu. Dokonce jsem to v několika případech komentovala. Muselo na nich dojít k rozsáhlému vymírání. Ale chudosti přirozeného života na Lusitanii se samozřejmě neblížilo nic. A nikde nebyl virus descolady.“

„Zato některé jiné viry, méně odolné, méně účinné než descolada,“ poznamenal Miro. „Možná první pokusy. Právě to na těch ostatních světech způsobilo vyhynutí. Jejich zkušební virus nakonec zanikl, ale zasažené ekosystémy se z poškození již nevzpamatovaly.“

„Věnovala jsem těm chudým světům zvýšenou pozornost,“ řekla Val. „Zkoumala jsem jejich ekosystémy do větší hloubky a pátrala

jsem po descoladě nebo po něčem, co by se jí podobalo, protože jsem si uvědomovala, že rozsáhlé vyhynutí v nedávné době signalizuje nebezpečí. Nechápu, že jsem si to nedala dohromady a nepoznala, že právě po tom Jane pátrá.“

„A co když jejich domovskou planetu najdeme?“ zeptal se Miro. „Co bude pak?“

„Řekla bych,“ ozvala se Val, „že je budeme z bezpečné vzdálenosti zkoumat, přesvědčíme se, že máme pravdu, a potom upozorníme Hvězdný kongres, aby planetu mohli poslat k čertu.“

„Další myslící bytosti?“ zeptal se nevěřičně Miro. „Vážně si myslíš, že bychom *pozvali* Kongres, aby je zničil?“

„Zapomínáš, že Kongres na žádné pozvání nečeká,“ řekla Val. „Ani na povolení. A jestli mají Lusitanii za natolik nebezpečnou, že musí být zničena, jak se asi postaví k druhu, jenž chtě nechtě vyrábí a šíří ohavně ničivé viry? Nejsem ani přesvědčena, že by jednání Kongresu bylo nesprávné. Byla to čirá náhoda, že předkům pequeninů pomohla descolada stát se myslícími bytostmi. Pokud to vůbec pomoc *byla* – existuje důkaz, že pequeninové již inteligentní byli a descolada je prakticky vyhubila. Ani ponětí o tom, že by jiné druhy mohly mít právo na přežití.“

„Třeba takové ponětí nemají *ted'*. Ale až potkají *nás*...“

„Pokud nechytíme nějakou strašlivou nemoc a nezemřeme do třiceti minut po přistání,“ poznamenala Val.

„Nemusíš se strachovat, Miro. Nepřemýšlím, jak zničit každého, koho potkáme. Sama jsem příliš zvláštní, než abych si přála masovou likvidaci těch, kteří jsou jiní.“

„Nejde mi do hlavy, že sotva jsme si uvědomili, že tyto bytosti hledáme, začneš přemýšlet o tom, jak je všechny pozabíjet!“

„Pokaždé, když lidé narazí na cizince, silné či slabé, nebezpečné či mírumilovné, vynoří se otázka likvidace. Máme to zakódované v genech.“

„Stejně tak lásku. Stejně tak potřebu kolektivu. Stejně tak zvědavost, která je silnější než xenofobie. Stejně tak slušnost.“

„Vynechal jsi strach z Boha,“ dodala Val. „Nezapomínej, že jsem skutečně Ender. Neříkají mu Xenocida jen tak pro nic za nic.“

„Jasně, ale jsi ta jeho mírnější stránka, ne?“

„I mírní lidé přijdou na to, že někdy se rozhodnutí nezabít rovná rozhodnutí zemřít.“

„Nejde mi do hlavy, že to říkáš právě ty.“

„Takže mě vlastně neznáš,“ řekla Val s rezervovaným úsměvem.

„Nelíbí se mi, když jsi samolibá.“

„Výborně. Takže ani nebudeš tak smutný, až zemřu.“ Otočila se k němu zády. Chvilí se na ni mlčky díval, vyvedený z míry. Seděla tam, opřená v křesle, a sledovala data přicházející ze sond na lodi. Ve vzduchu před ní se hromadily stránky informací. Když stiskla tlačítko, přední stránka zmizela a na její místo se posunula další. Jistě, zabrala se do toho, ale bylo v tom ještě něco. Atmosféra vzrušení. Napětí. Šel z toho na něho strach.

Strach? Z čeho? V to přece doufal. V několika posledních okamžicích Mladá Valentina získala to, čeho se mu nepodařilo dosáhnout rozhovorem s Enderem. Získala Enderův zájem. Nyní, kdy zjistila, že pátrá po domovské planetě descolady, kdy do hry vstoupil vážný morální problém, kdy budoucnost ramanských druhů mohla záviset na tom, co udělá, Ender projeví o její práci zájem, bude jí věnovat přinejmenším takovou pozornost, jakou věnoval Petrovi. Nevytratí se. Bude žít.

„Tys tomu dal,“ řekla mu do ucha Jane. „Teď už mi svoje tělo nedá.“

Toho se bál? Ne, neměl ten pocit. Nechtěl, aby Val zemřela, přestože ho z toho obviňovala. Byl rád, že je najednou o tolik živější, že je tak plná energie, tak zaujatá – třebaže ji to dělalo protivně samolibou. Ne, bylo v tom něco jiného.

Možná za tím nebylo nic složitějšího než strach o vlastní život. Na domovské planetě descolady musejí mít k dispozici nepředstavitelně vyspělou technologii, jestli jsou schopni něco takového stvořit a poslat to od jedné planety ke druhé. Mirova sestra Ela se musela vypravit ‘ven’, když chtěla vytvořit antivir, který descoladu přemůže a zkrotí, protože výroba takového antiviru přesahovala technické možnosti lidstva. Miro by se musel s tvůrci descolady setkat a navázat s nimi kontakt, aby s vysíláním ničivých sond přestali. Na to neměl. Nedokázal na sebe takový úkol vzít. Selhal by, a tím by ohrozil všechny ramanské druhy. Nebylo divu, že

měl strach.

„Podle dat, která máš,“ zeptal se Miro, „jaký je tvůj názor? Je to planeta, kterou hledáme?“

„Pravděpodobně ne,“ odpověděla Val. „Je to poměrně mladá biosféra. Žádní živočichové větší než červi. Nic, co by létalo. Ale celé spektrum druhů na nižších stupních. Žádný nedostatek rozmanitosti. Nevypadá to, že by tady sonda byla.“

„Dobrá, a co teď? Když už víme, jaký je náš pravý úkol, budeme ztrácet čas vyhotovováním kolonizačního hlášení se vším všudy, nebo půjdeme dál?“

Nad Mirovým terminálem se znovu objevila Jane.

„Měli bychom se přesvědčit, jestli má Valentina pravdu,“ navrhla. „Potom půjdeme dál. Planet vhodných jako kolonie je dost a času je čím dál méně.“

Novinha vzala Endera za rameno. Dýchal těžce, hlasitě, ale nebylo to známé chrápání. Hlučnost vycházela z jeho plic, nikoli z hrdla. Znělo to, jako by dlouho zadržoval dech a teď musel zhluboka dýchat, aby si to vynahrátil, jenže žádné nadechnutí nebylo dost hluboké, do plic se nevešlo dostatečné množství vzduchu. Lapal po dechu.

„Andrewe. Probuď se.“ Promluvila ostře, protože předtím vždy stačilo, aby se ho dotkla, a byl vzhůru. Tentokrát to nestačilo, dál lapal po dechu, ale oči neotevíral.

Překvapilo ji, že vůbec spí. Nebyl ještě žádný stařík. Neměl ve zvyku si před polednem zdřímnout. A přesto tady ležel, ve stínu na klášterním kroketovém trávníku, i když jí předtím tvrdil, že jim jde pro vodu na pití. A poprvé ji napadlo, že vůbec nedřímá, že určitě upadl, zhroutil se tady, a jen díky tomu, že leží na zádech ve stínu s rukama položenýma na prsou, se nechala oklamat a myslela si, že si sem lehl sám. Něco se stalo. Nebyl starý. Neměl tady tak ležet a lapat po vzduchu, kterého nebylo tolik, kolik potřeboval.

„Ajuda me!“ vykřikla. „Me ajuda, por favor, venga agora!“ Její hlas sílil, až – v jejím případě nezvykle – přešel v jekot, šílený zvuk, který ji vyděsil ještě víc. Polekala se vlastního křiku. „Ele vai morrer! Socorro!“ Slyšela se, jak křičí, že zemře.

A v duchu spustila další litanii: To já jsem ho sem přivedla, ke zdejší dřině. Je stejně křehký jako jiní muži, má stejně zranitelné srdce. Přitáhla jsem ho sem svým sobeckým hledáním svatosti a vykoupení, a místo abych se zachránila před vinou za smrt mužů, které miluji, přidala jsem na seznam dalšího, zabila jsem Andrewa úplně stejně, jako jsem zabila Pipa a Liba, jako jsem svého času neochránila Esteváa a Mira. Umírá, a opět je to moje chyba, vždycky je to moje chyba, vším, co dělám, přináším smrt, lidé, které mám ráda, musejí zemřít, aby se ode mne osvobodili. Mamae, Papae, proč jste mne opustili? Proč jste od dětství spojili můj život se smrtí? Nikdo, koho mám ráda, nemůže zůstat.

To není k ničemu, řekla si a donutila své vědomí ustát se známým sebeobviňováním. Andrewovi nepomůže, když se budu utápět v iracionální vině.

Několik mužů a žen, kteří zaslechli její křik, přiběhlo od kláštera a další ze zahrady. Krátce nato již odnášeli Endera do budovy a někdo spěchal pro doktora. A několik dalších zůstalo s Novinhou, poněvadž její život jim nebyl neznámý a obávali se, že smrt další milované osoby by pro ni mohla být příliš.

„Nechtěla jsem, aby sem chodil,“ zašeptala. „Nemusel přijít.“

„Není nemocný proto, že je tady,“ utěšovala ji žena, která ji držela. „Lidé onemocní a nikdo za to nemůže. On se z toho dostane. Uvidíte.“

Novinha slyšela slova, ale někde hluboko uvnitř jim nedokázala uvěřit. Tam hluboko v nitru věděla, že je to všechno její vina, že hrůzné zlo se vzedmulo z temných stínů jejího srdce, prosakovalo do světa a při tom všechno ničilo. Nosila v srdci zvíře, žrouta štěstí. I Bůh chtěl, aby zemřela.

Ne, ne, to není pravda, řekla si v duchu. Byl by to strašlivý hřích. Bůh si nepřeje moji smrt, určitě ne mojí rukou, nikdy mojí rukou. Andrewovi by to nepomohlo, nepomohlo by to nikomu.

Nepomohlo by to, nanejvýš tak ublížilo. Nepomohlo by to, nanejvýš.

Novinha si v duchu zpívala mantru přežití a šla za manželovým těžce dýchajícím tělem do kláštera s nadějí, že posvátnost místa vypudí z jejího srdce veškeré myšlenky na sebepoškození. Musím

myslet na něho, ne na sebe. Ne na sebe. Ne na sebe sebe sebe sebe.

KAPITOLA 6

Život je sebevražedná mise

„Dorozumívají se mezi sebou
bohové různých národů?
Povídají si bohové čínských měst
s praotci Japonců?
S vládci Xibalby?
S Alláhem? Jahvem? Višnou?
Koná se nějaké výroční setkání,
kde spolu porovnávají své věřící?
Ti moji skloní tváře k podlaze
a budou kvůli mně sledovat žilkování dřeva, řekne jeden.
Ti moji obětují zvířata, řekne druhý.
Ti moji zabijí každého, kdo mne urazí, řekne třetí.
Otázka, jíž se zabývám nejčastěji, zní:
Najdou se takoví, kteří se mohou upřímně pochlubit:
Moji věřící poslouchají dobré zákony, které jsem jim dal,
jsou na sebe laskaví
a žijí prostě a šlechetně.

Božské šepoty Chan Čching-čao

Pacifika byla stejně rozmanitá planeta jako všechny ostatní. Měla mírná pásma, polární ledové příkrovy, tropické dešťové pralesy, pouště a savany, stepi a hory, jezera a moře, lesy a pláže. A nebyl to mladý svět. Za více než dva tisíce let lidského osídlení byla zaplněna veškerá místa, kde se lidé mohli pohodlně usadit. Byla tam velká města i rozlehlé horské oblasti, vesnice mezi šachovnicemi farem i výzkumné stanice na nejodlehlejších místech, nejvyšších i nejnižších, nejdál na sever i na jih.

Avšak srdce Pacifiky vždycky bylo a dodnes zůstalo na tropických ostrovech v oceánu, který byl na památku největší vodní plochy na Zemi nazván Pacifik. Obyvatelé těchto ostrovů nežili do detailu podle starých tradic, ale vzpomínka na ně zůstávala na pozadí všech zvuků a na okrajích všech výjevů. Zde dosud usrkávali při dávných obřadech posvátnou kávu. Zde byla udržována při životě

památka hrdinů minulosti. Zde dosud bohové šeptali do uší svatých mužů a žen. A že pak šli domů do chatrčí z trávy, vybavených ledničkami a síťovými počítači, co na tom? Bohové nedávali dary, které by nebylo možno přijmout. Vtip byl v nalezení způsobu, jak do života přijmout nové věci, ale nezabít život tím, že se jim podřídím.

Mnozí lidé na kontinentech, ve velkých městech, na farmách v mírném pásu a ve výzkumných stanicích neměli trpělivost na nekonečná dramata v kostýmech (nebo komedie, podle toho, jak se na ně člověk díval), která se na těchto ostrovech hrála. A v žádném případě nebylo obyvatelstvo Pacifiky jednotně polynéské. Byly tu zastoupeny všechny barvy pleti a všechny kultury; každý jazyk měl někde enklávu, kde byl používán, alespoň to tak vypadalo. Přesto se i posměváčci na ostrovy dívali jako na duši světa. Dokonce i milovníci chladu a sněhu podnikali poutě – nejspíš tomu říkali dovolená – k tropickým břehům. Trhali ovoce ze stromů, plavili se po moři v kánoích s vahadly, jejich ženy chodily s odhalenými řadry a všichni si namáčeli prsty do kul-kasové kaše a obírali rybí maso z kostí mokřými prsty. Ti nejbělejší, nejhubenější a nejelegantnější místní lidé si říkali Pacifikánci a občas mluvili, jako by jim v uších zněla stará místní hudba, jako by dávné příběhy mluvily o jejich vlastní minulosti. Byli přijati do rodiny a praví Samoané, Tahitáне, Havajané, Tongánci, Maorové a Fidžané se na ně usmívali a doprávali jim pocit, že jsou vítáni, třebaže tito uspěchaní lidé, kteří se dívali na hodinky a dělali si rezervace, nevěděli nic o skutečném životě ve stínu vulkánu, v tišině za korálovou bariérou, pod oblohou jiskřící papoušky, v hudbě vln v rákosí.

Wang-mu a Petr přistáli v civilizované, moderní, západní kulturou načichlé části Pacifiky.

Opět zjistili, že na ně čekají nové totožnosti, které jim připravila Jane. Byli profesionálními správními úředníky vyškolenými na své domovské planetě Moskvě, kteří dostali před nástupem do některé kongresové úřadovny na Pacifice několikatydenní volno. O jejich údajné rodné planetě jim stačilo vědět málo. Museli pouze předložit dokumenty, aby se dostali do letadla z města, do něhož je údajně právě dopravil raketoplán z kosmické lodě, která před nedávným dorazila z Moskvy. Přeletěli na jeden z větších ostrovů v Pacifiku,

kde krátce nato znovu předložili své dokumenty, aby pro sebe získali několik pokojů v lázeňském hotelu na rozpáleném tropickém pobřeží.

Na to, aby se dostali na loď směřující na ostrov, kam podle Jane měli jet, žádné dokumenty nepotřebovali. Po jejich totožnosti se nikdo neptal. Ale na druhou stranu je nikdo nechtěl jako pasažéry vzít.

„Proč tam jedete?“ zeptal se jich obrovský samojský převozník. „Co vás tam vede?“

„Chceme mluvit s Maluem na Atatui.“

„Tak toho neznám,“ prohlásil převozník. „Nic mi to neříká. Asi byste měli zkusit štěstí u někoho jiného, kdo ví, na kterém ostrově ho hledat.“

„Ostrov jsme vám řekli,“ odvětil Petr. „Atatua. Podle atlasu to odtud není daleko.“

„Slyšel jsem o něm, ale nikdy jsem tam nebyl. Jděte se zeptat někoho jiného.“

A tak se to opakovalo znovu a znovu.

„Člověk aby si skoro začal myslet, že tam o cizince nestojí, co říkáš?“ prohodil Petr k Wang-mu, když spolu seděli na terase Petrova pokoje. „Zdejší lidé jsou tak primitivní, že odmítají nejenom ramany, framlingy a utlanningy. Vsadím se, že na Atatuu se nedostane ani Tongánec nebo Havajan.“

„Já bych v tom neviděla rasovou záležitost,“ řekla Wang-mu. „Myslím, že je to věc náboženství. Řekla bych, že je to ochrana svatého místa.“

„Máš pro to nějaký důkaz?“ zeptal se Petr.

„To, že nám nedávají najevo nenávisť ani strach, ani skrývaný hněv. Pouze pokojnou nevědomost. Nevadí jim, že existujeme, pouze se domnívají, že na svaté místo nepatříme. Poznáš, že kamkoli jinam by nás zavezli.“

„Snad,“ připustil Petr. „Ale *tolik* xenofobní být nemohou, jinak by se Malu nestal pro Aimainu tak dobrým přítelem, že by mu posílal vzkaz.“

Nato Petr lehce zvedl hlavu. Zřejmě poslouchal něco, co mu Jane šeptala do ucha.

„Tak je to,“ promluvil Petr. „Jane nám chtěla ušetřit jeden krok. Aimaina svůj vzkaz neposlal přímo Maluovi. Poslal jej nějaké ženě, která se jmenuje Grace. Jenže Grace se ihned vydala za Maluem, a tak Jane usoudila, že bychom mohli jít rovnou ke zdroji. Díky, Jane. Zbožňuju, jak ta tvoje intuice pokaždé vyjde.“

„Neposmívej se jí,“ napomenula ho Wang-mu. „Svádí boj s časem. Rozkaz k vypnutí může přijít každým dnem. Je přirozené, že si chce pospíšet.“

„Podle mne by měla každý takový rozkaz jednoduše stopit, než ho někdo uvidí, a převzít kontrolu nad všemi počítači ve vesmíru,“ řekl Petr. „Udělat na ně dlouhý nos.“

„To by je nezastavilo,“ namítla Wang-mu. „Nanejvýš by je to ještě víc vyděsilo.“

„My se zatím lodí za Maluem stejně nedostaneme.“

„Tak pojďme nejdřív najít tu Grace,“ navrhla Wang-mu. „Když může ona, třeba se k Maluovi *může* dostat i člověk odjinud.“

„Ona není odjinud, je to Samoanka. Má i samojské jméno – Teu ‘Ona – ale pohybovala se v akademickém světě a tam je lepší mít křesťanské jméno, jak tomu říkají. Západní jméno. Bude očekávat, že jí budeme říkat Grace. Alespoň Jane to tvrdí.“

„Jestli dostala zprávu od Aimainy, okamžitě pozná, co jsme zač.“

„Nevěřím,“ odvětil Petr. „I kdyby se o nás zmínil, sotva by uvěřila, že by stejní lidé mohli být na jeho planetě včera a na její planetě dnes.“

„Ty jsi naprostý pozitivista, Petře. Tvoje víra v racionalitu je až iracionální. To si piš, že uvěří, že jsme stejní lidé. Aimaina o tom bude také přesvědčen. Skutečnost, že jsme v jediném dni překonali vzdálenost z jednoho světa na druhý, jim pouze potvrdí to, čemu beztak již věří – že nás seslali bohové.“

Petr si povzdechl.

„Pokud se nás nepokusí obětovat vulkánů nebo něco podobného, myslím, že nám božství nemůže ublížit.“

„S tím si nezahrávej, Petře,“ napomenula ho Wang-mu. „Náboženství je svázáno s nejhlubšími city, které v sobě lidé mají. Lásky, která z toho kouřícího kotle povstává, je ta nejsladší a

nejsilnější, ale nenávist je nejvášnivější a hněv nejprudší. Dokud cizinci zůstávají stranou jejich svatých míst, jsou Polynésané ti nejmírumilovnější lidé. Ale pokud se vetřeš do světla posvátného ohně, měj se na pozoru, neboť žádný nepřítel není nelítostnější, krutější a důslednější.“

„Ty ses už zase dívala na holovizi, co?“ zeptal se Petr.

„Četla jsem. Konkrétně, četla jsem několik článků od Grace Drinkerové.“

„Vida. Takže ty jsi o ní už věděla.“

„Nevěděla jsem, že je Samoanka,“ odvětila Wang-mu. „O sobě nemluví. Jestli se chceš dozvědět, kdo je to Malu a jaké místo zaujímá v samojské kultuře na Pacifce – možná bychom ji měli nazývat Lu-mana’i, jak to dělají oni – musíš si přečíst něco od Grace Drinkerové nebo někoho, kdo ji cituje, případně se s ní pře. Napsala článek o Atatui, proto jsem na ni narazila. A psala o dopadu filozofie Ua Lavy na samojské obyvatele. Řekla bych, že když Aimaina začal studovat Ua Lávu, přečetl si něco od Grace Drinkerové, obrátil se na ni s otázkami, a tak mezi nimi vzniklo přátelství. Ale její spojení s Maluem nemá s Ua Lavou nic společného. On představuje něco staršího. Něco před Ua Lavou, ale Ua Lava je na tom stále závislá, přinejmenším tady ve své domovině.“

Petr se na ni chvíli pozorně díval. Cítila, jak ji přehodnocuje, jak dochází k závěru, že přece jenom má mozek a že by mohla být – okrajově – užitečná. Snad ti to pomůže, Petře, pomyslela si Wang-mu. Jak jsi úžasně bystrý. Konečně ti došlo, že mám i analytické myšlení a nejenom intuitivní, gnómičké a mantické, které jsi měl za to jediné, k čemu jsem dobrá.

Petr se zvedl z křesla. „Pojďme ji navštívit. A citovat ji. A přit se s ní.“

Královna úlu ležela v klidu. Denní směna kladení vajíček skončila. Její dělnice spaly v noční temnotě, třebaže tím, co zastavilo jejich pohyb v jeskyni, kde byla doma, nebyla tma.

Byla to spíš potřeba zůstat v duchu sama, vyloučit tisíc různých rozptýlení vycházejících z očí, uší, paží a nohou jejích dělnic. Aby správně pracovaly, vyžadovaly všechny její pozornost, přinejmenším

tu a tam. Jenže udělat v duchu velký krok a vydat se na procházku pavučinami, o nichž ji lidé naučili uvažovat jako o <filotických>, od ní rovněž vyžadovalo maximální soustředění. Otcovský strom pequeninů, který se jmenoval Člověk, jí vysvětlil, že v jednom z lidských jazyků to má něco společného s láskou. Pouta lásky. Avšak Královně úlu nemusel nikdo nic vysvětlovat. Láska, to je primitivní páření automatů. Láska, to jsou geny všech tvorů, které se chtějí replikovat, replikovat a replikovat. Filotické splétání bylo něco jiného. U skutečně myslícího tvora zahrnovalo prvek dobrovolnosti. Mohlo svoji loajalitu dát tam, kam chtělo. Bylo to větší než láska, neboť při tom vznikalo něco víc než nahodilý potomek. Tam, kde tvory spojovala loajalita, vznikalo z nich něco většího, něco nového, celistvého a nevysvětlitelného.

<Například já jsem spojená s tebou,> zahájila dnešní noci rozhovor s Člověkem. Rozmlouvali tak spolu každou noc, v duchu, třebaže se nikdy nesetkali. Jak by také mohli: ona navždy ukrytá v temnotě svého hlubokého domova, on navždy zakořeněný u brány do Milagre? Avšak rozhovor na úrovni myšlenek byl výstižnější než jakákoli řeč. Oba se znali lépe, než by se kdy mohli poznat jen zrakem a dotekem.

<Pokaždé začínáš zprostředka myšlenky,> řekl Člověk.

<A ty pokaždé pochopíš všechno kolem, tak jaký je v tom rozdíl? > Potom mu vyličila všechno to, co se toho dne odehrálo mezi ní a Mladou Valentinou s Mírem.

<Část jsem zaslechl,> přiznal Člověk.

<Musela jsem křičet, aby mne bylo slyšet. Nejsou jako Ender – jsou natvrdlí a nedoslýchaví. >

<A dokážeš to?>

<Moje dcery jsou slabé a nezkušené, navíc jsou vytížené kladením vajíček v nových domovech. Jsme schopny vytvořit pevnou síť na chycení aiů? Obzvlášť takové, která už svůj domov má? Kde je ten matkami stvořený most? Kde je ta Jane?>

<Ender umírá,> řekl Člověk.

Královna úlu pochopila, že to je odpověď na její otázku. <Který?> zeptala se. <Odkakživa jsem si myslela, že se nám nejvíc podobá. Proto na tom není nic překvapivého, že by se nám jako první

člověk podobal schopností ovládat více než jedno tělo.>

<Ale špatně,> odvětil Člověk. <Pravda je taková, že to nedokáže. Od chvíle, kdy vznikla ta další těla, jeho vlastní tělo funguje hůř. Jeden čas to vypadalo, že by se mohl zbavit Mladé Valentiny. Ale teď vidím, že je všechno jinak.>

<Ty vidíš? >

<Byla za mnou jeho adoptivní dcera Ela. Jeho tělo podivným způsobem chřadne. Není to žádná známá nemoc. Pouze nedostatečná výměna kyslíku. Nedokáže se probrat k vědomí. Podle Enderovy sestry, Staré Valentiny, možná věnuje veškerou pozornost svým ostatním já, a to v takové míře, že mu na přítomnost a existenci starého těla nic nezbyvá. Proto mu tělo začíná tu a tam selhávat. Jako první plíce. Možná trochu všechno, ale plíce jsou první místo, kde se to projevuje. >

<Měl by si pozornost udržet. Jinak zemře.>

<O tom mluvím,> připomněl jí taktně Člověk. <Ender umírá.>

Královna úlu již dospěla k souvislosti, k níž Člověk směřoval. <Takže je třeba víc než síť na zachycení aiúy Jane. Potřebujeme zachytit také Enderovu aiúu a přenést ji do některého z jeho ostatních těl.>

<Myslím, že jinak zemřou spolu s ním,> řekl Člověk. <Stejně jako zemřou všechny dělnice, když zemře jejich královna úlu.>

<Některé fakticky přežijí ještě několik dní, ale ano, v podstatě je to pravda. Jen proto, že dělnice nemají dostatečnou kapacitu, aby mysl královny úlu udržely.>

<Nesnaž se něco předstírat,> řekl Člověk. <Nezkusila jsi to, žádná z vás to nikdy nezkusila.>

<Ne. My se smrti nebojíme.>

<Tak proto jsi posílala všechny ty dcery na jednu planetu za druhou? Protože smrt pro tebe nic neznamená? >

<Pochop, že zachraňuji svůj druh, nikoli sebe.>

<Stejně jako já. Navíc, na přesazení mám kořeny příliš hluboko.>

<Ale Ender nemá žádné,> poznamenala Královna úlu.

<Zajímalo by mne, jestli chce zemřít,> prohlásil Člověk.

<Myslím si, že ne. Neumírá proto, že ztratil vůli žít. Toto tělo

umírá proto, že ztratil zájem o život, který vede. Ale dál chce žít Petrovým životem. A Valentininým.>

<To říká?>

<Nemůže mluvit,> řekl Člověk. <Nikdy se nenaučil s filotickými vlákny zacházet. Nenaučil se vyjít ze sebe a navázat spojení, jak to děláme my, otcovské stromy. Jak to děláš ty se svými dělnicemi a nyní se mnou.>

<Přesto jsme ho kdysi našly. Spojily jsme se s ním prostřednictvím mostu dostatečně, abychom slyšely jeho myšlenky a viděly jeho očima. A jemu se o nás tenkrát zdálo. >

<Zdálo se mu o vás, ale nepochopil, že jste mírumilovné. Nepochopil, že vás nemá zabíjet.>

<Nevěděl, že ta hra je realita.>

<Ani to, že jeho sny jsou pravdivé. Ten chlapec je v něčem moudrý, ale nenaučil se dostatečně zkoumat své smysly.>

<Člověku,> promluvila Královna úlu. <Co kdybych tě naučila, jak se k síti připojit?>

<Takže opravdu chceš zkusit zachytit Endera, až bude umírat?>

<Jestli se nám to podaří a dostaneme ho do některého z jeho ostatních těl, možná se při tom naučíme dost, abychom našli a zachytili také Jane.>

<A když se to nepodaří? >

<Ender zemře. Jane zemře. Až dorazí flotila, zemřeme i my. Čím se to liší od průběhu kteréhokoli jiného života?>

<Časovou souhrou, ničím jiným.>

<Zkusíš se připojit k síti? Ty, Kořenář a ostatní otcovské stromy?>

<Nevím, co tou sítí myslíš, a nevím, jestli se vůbec nějak liší od toho, co existuje mezi námi otci. Možná si vzpomeneš, že jsme také provázáni s mateřskými stromy. Ty sice mluvit nedovedou, ale jsou plné života a naše pouto s nimi je stejně pevné jako vazba tvých dělnic na tebe. Když se ti podaří vymyslet, jak je do tvé sítě zahrnout, otcové se připojí už snadno.>

<Zkusme si s tím dnes v noci pohrát, Člověku. Dovol mi, abych se zkusila propojit s tebou. Popiš mi, co při tom cítíš, a já se ti pokusím vysvětlit, co dělám a k čemu to směřuje.>

<Neměli bychom nejdřív najít Endera? Kdyby se nám chtěl ztratit?>

<Všechno má svůj čas,> určila Královna úlu. <Stejně si vůbec nejsem jista, jestli vím, jak ho najít, pokud je v bezvědomí.>

<Pročpak? Kdysi jste mu posílaly sny – tenkrát také spal.>

<Tenkrát jsme měly most.>

<Třeba nás Jane poslouchá. >

<Ne,> řekla Královna úlu. <Poznala bych, kdyby s námi byla ve spojení. Podoba, kterou dostala, je mi tak blízká, že bych si jí nemohla nevšimnout.>

Plikt stála vedle Enderova lůžka, protože sedět nedokázala. Nedokázala se nehýbat.

Chystal se zemřít, aniž by pronesl jediné slovo. Šla za ním, vzdala se domova a rodiny, aby mohla být v jeho blízkosti, a čeho se za to z jeho úst dočkala? Jistě, občas jí dovolil být jeho stínem; v několika posledních týdnech a měsících mohla být němým svědkem mnoha jeho rozhovorů. Ale jakmile se pokusila zavést řeč na něco osobnějšího, na hluboko ukryté vzpomínky, na to, co chtěl svým konáním dokázat, pouze zavrtěl hlavou a řekl – laskavě, protože byl laskavý, ale zároveň rozhodně, protože nechtěl, aby si to špatně vykládala – řekl jí: „Plikt, já už nejsem učitel.“

Ale ano, jsi, chtěla mu říct. Tvoje knihy učí dál, dokonce i tam, kde jsi nikdy nebyl. *Královna úlu*, *Hegemon*, a zdá se, že *Život Člověka* se již zařadil vedle nich. Jak můžeš říct, že jsi přestal učit, když jsou tu další knihy, které čekají, až budou napsány, když jsou tu další smrti, které čekají, až za ně někdo promluví? Mluvil jsi za smrt vrahů a světců, mimozemšťanů a jednou dokonce za smrt celého města pohlceného bouřícím vulkánem. Ale kam se ve vyprávění příběhů ostatních poděl tvůj vlastní, Andrewe Wiggine? Jak mohu mluvit za tvoji smrt, když jsi mi ho nikdy nevysvětlil?

Je to snad tvoje poslední tajemství – že jsi o lidech, za jejichž smrt jsi mluvil, nevěděl víc, než o tobě dnes vím já? Nutíš mne vymýšlet si, hádat, spekulovat, představovat si – dělal jsi to také tak? Vypátral jsi nejrozšířenější verzi, pak jsi našel alternativní vysvětlení, které dávalo smysl ostatním a mělo moc přetvářet, a

nakonec jsi ten příběh přednesl – přestože to byla také smyšlenka, o nic pravdivější než verze, které všichni věřili? To musím říct, když chci mluvit za smrt Mluvčího za mrtvé? Jeho dar nebyl objevovat pravdu, ale vymýšlet ji; není pravda, že odkrýval, rozmotával, rozplétal životy mrtvých, on je vytvářel. A já stejně vytvořím jeho. Enderova sestra tvrdí, že zemřel proto, že se snažil být maximálně věrný a odešel za svou ženou vést život, po jakém toužila, v poklidu a samotě. Jenže právě poklidnost takového života ho zabila, neboť jeho aiúy stáhly životy neobvyklých dětí, které se, již vzrostlé, zrodily z jeho ducha, a o svoje staré tělo, jež mu nejspíš mohlo ještě mnoho let dobře sloužit, se přestal starat, protože neměl čas věnovat mu dostatek pozornosti, aby se udrželo při životě.

Nemohl svou ženu opustit a nemohl ji nechat, aby opustila ona jeho. Proto se k smrti nudil a působil jí větší bolest tím, že s ní zůstával, než jakou by jí způsobil, kdyby ji nechal odejít bez něho.

Tak co, je to dost kruté, Endere? Vyhladil královny úlu na desítkách světů a z celého slavného, starého národa nechal žít jen jednu. Také ji znovu oživil. Je možné záchranou poslední oběti odčinit vyvraždění ostatních? Brání se tím, že to nechtěl udělat; jenže co je jednou mrtvé, je mrtvé. Když život skončí v nejlepším, řekne snad aiúa: Vždyť to děťátko, které mne zabilo, si myslelo, že hraje jen nějakou hru, a proto má moje smrt menší dopad, menší váhu? Ne, řekl by určitě samotný Ender, ne, smrt váží stejně a já tu tíhu nosím na bedrech. Nikdo jiný nemá na rukou tolik krve jako já. Proto vyslovím krutou pravdu o životě těch, kteří zemřeli bez nevinnosti, a ukážu vám, že i jim se dá porozumět. Ale v tom se mýlil. Nedá se jim porozumět a nikdo je nechápe. Řečnění za mrtvé může fungovat pouze proto, že mrtví mlčí a nemohou naše chyby opravit. Ender je mrtvý a nemůže moje chyby opravit, takže si někteří z vás budou myslet, že jsem se žádných nedopustila, budete si myslet, že o něm mluvím pravdu, jenže pravda je taková, že jeden člověk druhému nemůže nikdy porozumět, od kolébky do hrobu; neexistuje pravda, kterou bychom mohli poznat, pouze příběh, o němž si myslíme, že je pravdivý, příběh, o němž nám říkají, že je pravdivý, příběh, v jehož pravdivost sami věří; a přitom jsou to všechno lži.

Plikt stála a nacvičovala si zoufalý, zdrcený proslov vedle Ende–

rovy rakve, přestože ještě v rakvi nebyl, ležel na posteli, do úst mu průhlednou maskou vháněli vzduch a do žil glukózový roztok. Ještě nebyl mrtvý. Pouze mlčel.

„Slovo,“ zašeptala. „Řekni aspoň slovo.“

Enderovy rty se pohnuly.

Měla ihned přivolat ostatní. Novinhu, vyčerpanou pláčem – byla hned v sousední místnosti. A Valentinu, jeho sestru; Elu, Olhada, Grega, Quaru, jeho čtyři adoptivní děti; a mnoho dalších, z přijímacího pokoje i odjinud, kteří ho chtěli spatřit, něco od něho uslyšet, vzít ho za ruku. Kdyby mohli poslat zprávu na jiné světy, jak by asi truchlili všichni ti, kteří vzpomínali na obhajoby, které pronesl za tři tisíce let svého putování od planety k planetě. Kdyby mohli prozradit jeho pravou totožnost – Mluvčí za mrtvé, autor dvou – nikoli, tří – slavných obhajobných knih; a Ender Wiggin, Xenocida, oba v téže křehké tělesné schránce – jaké nárazové vlny by se asi rozběhly lidským vesmírem?

Rozběhly, rozprostřely do šířky, zeslábly, zanikly. Jako všechny vlny. Jako všechny otřesy. Zmínka v dějepisných knihách. Několik životopisů. O generaci později revidované životopisy. Encyklopedická hesla. Poznámky na konci překladů jeho knih. To je ticho, do něhož zapadnou všechny slavné životy.

Jeho rty se pohnuly.

„Petře,“ zašeptal.

Znovu zmlkl.

Co to věštilo? Dosud dýchal, na přístrojích se nic nezměnilo, jeho srdce tlouklo dál. Ale zavolal na Petra. Znamenalo to, že chce žít životem dítěte svého ducha, Mladého Petra? Nebo v nějakém deliriu rozmlouval se svým bratrem Hegemonem? Nebo ještě dřív, se svým bratrem jako chlapcem. Počkej na mě, Petře. Udělal jsem to dobře, Petře? Netrap mě, Petře. Nenávidím tě, Petře. Za jediný tvůj úsměv bych dokázal zemřít nebo zabít, Petře. Co chtěl sdělit? Co měla Plíkt říct o tomto slově?

Odstoupila od postele. Došla ke dveřím a otevřela je. „Promiňte,“ řekla tiše do místnosti plné lidí, kteří ji slýchali promluvit pouze vzácně a někteří z nich od ní neslyšeli jediné slovo nikdy. „Promluvil, než jsem stačila kohokoli zavolat. Ale možná

promluví znovu.“

„Co řekl?“ zeptala se Novinha a vstala.

„Jenom jedno jméno,“ odpověděla Plikt. „Řekl: ‘Petře.’“

„Tak on volá tu zrudnost, kterou přitáhl z vesmíru, a ne mě!“ zvolala Novinha. Jenže to, co promluvílo, to, co plakalo, nebyla ona, ale léky, které jí dali doktoři.

„Myslím si, že volá našeho mrtvého bratra,“ ozvala se Stará Valentina. „Chceš jít dovnitř, Novinho?“

„Proč?“ zeptala se Novinha. „Mne k sobě nevolal, volal *jeho*.“

„Není při vědomí,“ připomněla Plikt.

„Chápeš to, mami?“ řekla Ela. „Nikoho k sobě nevolá, prostě mluví ze sna. Ale je to alespoň něco, alespoň něco řekl, není to dobré znamení?“

Novinha ani teď do pokoje nechtěla. Takže když otevřel oči, stáli kolem něho Valentina, Plikt a jeho čtyři adoptivní děti. „Novinha,“ řekl.

„Pláče venku,“ odpověděla Valentina. „Obávám se, že je naládovaná prášky.“

„To nevadí. Co se stalo? Jestli tomu dobře rozumím, jsem nemocný.“

„Víceméně ano,“ Ela se na něj dívala. „Pokud můžeme říct, dala by se příčina tvého stavu přesněji nazvat jako ‘apatie’.“

„Má to znamenat, že jsem měl úraz nebo nehodu?“

„Chci říct, že patrně věnuješ příliš pozornosti tomu, co se děje na několika jiných planetách, a tak se tvoje zdejší tělo ocitlo na pokraji sebezničení. Pod mikroskopem vidím buňky, které se lenivě pokoušejí o obnovu trhlin ve svých stěnách. Umíráš po kouscích, v celém těle.“

„Mrzí mě, že vám dělám takové starosti.“

V první chvíli to považovali za úvod rozhovoru, začátek uzdravování. Avšak Ender po těchto několika slovech zavřel oči a znovu usnul. Přístroje ukazovaly totéž co předtím, než promluvil.

No to je skvělé, pomyslela si Plikt. Poprosím ho, aby něco řekl, a když to udělá, vím ještě méně než předtím. Promarnili jsme několik okamžiků jeho bdělosti tím, že jsme my *jemu* vysvětlovali, co se děje, místo abychom se ho zeptali na věci, na které se ho možná už

nikdy nebudeme moci zeptat. Proč se nám všem zatemní v hlavě, když se nahneme k prahu smrti?

Ale zůstala tam a dál se dívala a čekala, přestože ostatní to vzdali a po jednom nebo po dvou místnost znovu opustili. Valentina k ní jako poslední přistoupila a položila jí ruku na rameno. „Nemůžeš tady být věčně, Plikt.“

„Dokud tady bude on, můžu tady být i já.“

Valentina se jí podívala do očí. To, co v nich našla, muselo být natolik výmluvné, že od dalšího přesvědčování ustoupila. Odešla a Plikt znovu osaměla se službu vypovídajícím tělem člověka, jehož život byl středobodem jejího vlastního života.

Miro ani nevěděl, zda má změny, k nimž u Mladé Valentiny došlo od chvíle, kdy se dozvěděli pravý účel svého pátrání po nových planetách, přijímat s radostí nebo s obavami. Dřív se projevovala mírně, téměř až bázlivě. Nyní přerušovala Mira prakticky pokaždé, když promluvil. Jakmile si myslela, že chápe, co chce říct, začala mu odpovídat – a když se ozval, že chtěl ve skutečnosti říct něco jiného, odpověděla mu na to div ne dřív, než byl s vysvětlováním hotov. Miro věděl, že je nejspíš přecitlivělý – dlouhou dobu se mohl vyjadřovat jen tak omezeně, že mu skákali do řeči téměř všichni, a proto mu v tomto ohledu sebemenší náznak vyvolával mravenčení po těle. Nemyslel si, že by v tom byla nějaká zlomyslnost. Val byla prostě... ve svém živlu. Po celou dobu, co byla vzhůru – a zdálo se, že nespí snad nikdy, alespoň ji při tom Miro nikdy nepřistihl. Ani mezi jednotlivými planetami se nechtěla vracet domů. „Hrozí, že termín vyprší,“ řekla. „Každým dnem mohou vyslat signál k rozpojení hláskových sítí. Nemáme čas na odpočinek, který nutně nepotřebujeme.“

Definuji, co je to ‘nutně’, chtěl jí odpovědět Miro. Rozhodně potřeboval víc, než měl k dispozici, ale když se ozval, Val nad tím pouze mávla rukou a prohlásila: „Klidně spi, jestli chceš, já to zvládnou.“ A tak si zdříml a po probuzení zjistil, že Val a Jane zatím stačily vyloučit tři další planety – z nichž dvě však nesly znaky zasažení něčím podobným descoladě během posledního tisíce let. „Blížíme se,“ hlásila Val a začala ze sebe sypat to nejzajímavější ze

získaných dat, dokud se nepřerušila – byla tak demokratická, že sama sebe přerušovala úplně stejně jako jeho – aby zpracovala údaje z nové planety.

Mirovi stačil jediný den, aby prakticky přestal mluvit. Val byla natolik upnutá na jejich práci, že o ničem jiném nemluvila; Miro k tomu nepotřeboval říkat nic, snad kromě toho, že čas od času přetlumočil nějakou informaci od Jane, která místo do otevřených palubních počítačů přišla do jeho sluchátka. To, že téměř nemluvil, mu na druhou stranu poskytovalo čas, aby přemýšlel. Sám jsem o to Endera požádal, uvědomil si. Ale Ender to vědomě udělat nemohl. Jeho aiúa při svém konání poslouchá Enderovy nejvnitřnější potřeby a touhy, nikoli jeho vědomá rozhodnutí. Proto svou pozornost nemohl Val *dát*. Ale práce, kterou Val dělá, se mohla stát natolik vzrušující, aby se Ender nechtěl na nic jiného soustředit.

Do jaké míry to Jane věděla předem, uvažoval Miro.

Poněvadž s Val se o tom dost dobře bavit nemohl, vyjádřil své otázky subvokálně, aby je uslyšela Jane. „Když jsi nám konečně prozradila, co je naším úkolem, myslela jsi na to, aby Ender věnoval svou pozornost Val? Nebo sis to až do této chvíle nechávala pro sebe, aby to *neudělal*?“

„Žádný takový plán nemám,“ řekla mu do ucha Jane. „Myslím na jiné věci.“

„Ale nahrává ti to, ne? Momentálně nehrozí nebezpečí, že by Valino tělo seschlo.“

„Nebud' protivný, Miro. Nikdo tě nemá rád, když jsi protivný.“

„Mě nemá nikdo rád tak jako tak,“ řekl; v duchu, ale zvesela. „Kdyby z jejího těla zbyla hromádka prachu, nemohla by ses do něho schovat.“

„Stejně tak do něho nemůžu vklouznout, dokud je tam Ender, zcela pohlcený tím, co Val dělá,“ namítla Jane.

„A je tím zcela pohlcený?“

„Vypadá to tak. Jeho vlastní tělo se rozpadá. A rychleji, než předtím Valino.“

Mirovi chvíli trvalo, než to pochopil. „Chceš říct, že umírá?“

„Chci říct, že Val je velice živá,“ odvětila Jane.

„Ty už Endera nemáš ráda?“ zeptal se Miro. „Tobě na něm

nezáleží?“

„Když nezáleží na vlastním životě Enderovi, proč by mělo mne? Jsme ve velice složité situaci a oba děláme pro její vyřešení všechno, co můžeme. Zabíjí to mne, zabíjí to jeho. Málem to zabilo tebe. A jestli selžeme, přijde o život spousta dalších.“

„Jsi bezcitná.“

„Jsem jenom shluk signálů mezi hvězdami, nic víc,“ odpověděla Jane.

„Merda de bode. Co to na tebe přišlo za náladu?“

„Neznám pocity,“ odvětila Jane. „Jsem počítačový program.“

„Všichni víme, že máš vlastní aiúu. To znamená, že máš stejně tolik duše, jestli tomu tak chceš říkat, jako všichni ostatní.“

„Lidé, kteří mají duši, se nedají vypnout odpojením několika strojů.“

„To nemyslíš vážně. Aby tě vyřídili, budou muset odpojit miliardy počítačů a tisíce hlásek. Podle mne je to docela úctyhodné. Na mne by stačila jediná kulka. Stačil trochu větší elektrický plot a málem bylo po mně.“

„Nevím, asi jsem chtěla zemřít s cákavým zvukem, s vůní vařeného jídla nebo tak nějak,“ řekla Jane. „Kdybych tak měla srdce. Asi tu písničku neznáš.“

„Klasické videofilmy nás provázely celé dětství,“ odvětil Miro. „Dalo se tím přehlušit mnoho jiných nepříjemností, které se doma děly. Máš mozek a máš nervy. Podle mě srdce máš.“

„Ale chybí mi červené pantofle. Vím, že doma je nejlíp, ale nemám možnost se tam dostat.“

„Protože Ender její tělo tak intenzivně využívá?“ zeptal se Miro.

„Nepřahnu po využití Valina těla zdaleka tolik, jak se mne do toho snažíš vmanipulovat. Stejně dobře může posloužit Petrovo. Nebo dokonce Enderovo, jestli o ně nemá zájem. Ve skutečnosti nejsem ženského pohlaví. Takovou totožnost jsem si zvolila pouze proto, abych se přiblížila Enderovi. Nerad navazoval vztahy s muži. Problém, který řeším, je v tom, že i kdyby se Ender některého z těchto těl vzdal v můj prospěch, nevím, jak se tam dostat. Nevím, kde je má aiúa, o nic víc, než to víš ty. Můžeš snad svou aiúu přenést tam, kam chceš? Kde je právě teď?“

„Ale Královna úlu se tě snaží najít. Třeba se jí to podaří – oni to byli, kdo tě stvořil.“

„Vím, že se spolu s dcerami a otcovskými stromy snaží vytvořit jakousi síť, ale něco takového ještě nikdy nikdo nezkusil – chytit něco, co žije, a uvést to do těla, které již patří aiúe někomu jiného. Nepůjde to a já zemřu, ale ať skončím v pekle, jestli se ti všiváci, kteří vytvořili descoladu, po mojí smrti objeví znovu a vyhubí všechny *ostatní* inteligentní bytosti, jež jsem poznala. Lidé mne zlikvidují, protože mají za to, že jsem jen počítačový program, který posedl amok, ale to ještě neznamená, že chci, aby někdo jiný zlikvidoval lidstvo. Ani královny úlu. Ani pequeniny. Jestli je máme zastavit, musíme to stihnout, než zemřu. Nebo tam alespoň musím dostat tebe a Val, abyste to zkusili beze mne.“

„Jestli tam budeme, když zemřeš, nikdy se nedostaneme zpátky domů.“

„Smůla, co?“

„Takže naše mise je sebevražedná?“

„Život je sebevražedná mise, Miro. Podívej se na to, ze které strany chceš – základní filozofický směr. Celý život ti dochází palivo a když ti konečně dojde, natáhneš bačkory.“

„Mluvíš jako matka,“ ozval se Miro.

„Ale ne. Beru to s humorem. Tvoje matka si odjakživa myslí, že jejím údělem je tragédie.“

Miro si připravoval odpověď, ale jeho rozhovor s Jane přerušil Valin hlas.

„To nesnáším!“ vykřikla.

„Co nesnášíš?“ Miro se snažil vybavit si, o čem Val mluvila, než vybuchla.

„Když mě nevímáš a bavíš se s ní.“

„S Jane? S Jane se bavím pořád.“

„Ale bývaly doby, kdys mi naslouchal.“

„Tys *mi* taky kdysi naslouchala, ale teď je zřejmě všechno jinak.“

Val vyskočila z křesla, vrhla se k němu a výhružně se nad ním vztyčila. „Tak je to? Žena, do které ses zamiloval, byla ta tichá, ostýchavá, ta, která ti v každém rozhovoru dovolila mít navrch. Když

jsem teď energická, když mám pocit, že jsem opravdu sama sebou, asi už nejsem *ta*, o kterou jsi stál, co?“

„Nejde o to, jestli mám raději tichou nebo –“

„No jistě, něco *tak* zločinného bychom přece nemohli přiznat! Musíme o sobě vyhlášovat, že jsme dokonale ctnostní a –“

Miro vstal – nebylo to jednoduché, když stála tak blízko jeho křesla – a obořil se jí rovnou do obličeje: „Jde o to, jestli člověk může čas od času dokončit větu!“

„A kolik *mých* vět jsi –“

„Jasně, hned to převrát’ –“

„Chtěl jsi mne vypudit z vlastního života a místo mne nastrčit –“

„Aha, tak o *tohle* jde? Můžeš být klidná, Val, protože Jane říká –“

„Jane říká, Jane říká! Říkal jsi, že mě miluješ, jenže která ženská může soupeřit s nějakou mrchou, která ti pořád sedí v uchu, chytá se každého slova, které řekneš –“

„Ted’ zase ty mluvíš jako moje matka!“ vykřikl Miro. „Nossa Senhora, nevím, proč za ní šel Ender do kláštera, když v jednom kuse mlela o tom, jak má Jane raději než ji –“

„On se alespoň *pokusil* milovat ženu víc ten přerostlý diář!“

Stáli proti sobě, tváří v tvář – vlastně ne tak docela, neboť Miro byl o něco vyšší, ale momentálně měl pokrčená kolena, protože se nemohl z křesla zvednout úplně, když u něho stála tak blízko. Cítil ve tváři její dech, teplo jejího těla vzdáleného jen několik centimetrů, a hlavou mu blesklo: To je ten okamžik, kdy...

A pak to řekl nahlas, ještě než stačil myšlenku v duchu dovést do konce. „To je ten okamžik, kdy se ve filmech dva, kteří na sebe křičeli, najednou podívají jeden druhému do očí, obejmou se, rozesmějí se své zlosti a nakonec se políbí.“

„Jenže to je ve filmech,“ zavrčela Val. „Jestli se mne zkusíš dotknout, zarazím ti varlata tak hluboko do břicha, že budeš potřebovat kardiochirurga, aby ti je vytáhl.“

Prudce se otočila a vrátila se do křesla.

Miro se pomalu znovu posadil a řekl – tentokrát nahlas, ale tak tiše, aby Val poznala, že se nebaví s *ní* – „Kde jsme skončili, Jane, než se přehnala ta smršť?“

Jane mu protahovaně odpověděla; poznal v tom typický Enderův zvyk, k němuž se uchýloval, když se dělal ironicky tajemným. „Konečně vidíš, proč by pro mne mohlo být problematické využívat kteroukoli část jejího těla.“

„Hm, já na tom nejsem o nic lín,“ poznamenal Miro v duchu, ale nahlas se rozesmál, neodpustil si krátké uchechtnutí, o němž věděl, že Val dohání k šílenství. A podle toho, jak ztuhla, aniž by jakkoli odpověděla, poznal, že to funguje.

„Nemám zájem na tom, abyste vy dva spolu bojovali,“ řekla tiše Jane. „Potřebuju, abyste spolupracovali. Protože je možné, že to budete muset dokončit beze mne.“

„Pokud vím,“ namítl Miro, „pracovaly jste s Val na spoustě věcí beze *mne*.“

„Val pracovala, protože byla tak plná... prostě toho, čeho je teď plná.“

„Endera je plná,“ řekl Miro.

Val se v křesle otočila a podívala se na něho. „Nezačínáš občas pochybovat o své sexuální orientaci, o přičetnosti ani nemluvě, když ze dvou žen, které miluješ, je jedna virtuální, existující pouze v pomíjivých hláskových spojeních mezi počítači, a druhá je žena, jejíž duše je ve skutečnosti muž, který je manželem tvé matky?“

„Ender umírá,“ řekl Miro. „Tys to věděla?“

„Jane se zmínila, že to vypadá, jako by nevnímal své okolí.“

„Umírá,“ zopakoval Miro.

„Myslím, že o mužské povaze velice jasně vypovídá,“ navázala Val, „že ty i Ender tvrdíte, že milujete ženu z masa a kostí, ale ve skutečnosti jí nedokážete obětovat zlomek pozornosti, který by stál za řeč.“

„Hm, jenže já ti veškerou pozornost věnuju, Val,“ prohlásil Miro. „A jestli si Ender nevšimá matky, je to tím, že svou pozornost věnuje *tobě*.“

„Mojí práci, chceš říct. Konkrétnímu úkolu. Mně ne.“

„Hm, ale to je přesně to, čemu jsi věnovala pozornost *ty sama*, když sis udělala přestávku, abys mě mohla sjet za to, že se bavím s Jane, místo abych poslouchal tebe.“

„To je pravda,“ uznala Val. „Myslíš si, že nevidím, co se za

poslední den se mnou stalo? Jak najednou nedokážu být chvíli zticha, jak jsem napjatá, že nedokážu spát, jak... Ender byl zřejmě mým pravým já celou dobu, ale až doteď mě nechával na pokoji a bylo to tak dobře, protože to, co dělá teď, mě děsí. Nevidíš, že mám strach? Je toho příliš. Je toho víc, než dokážu vydržet. *Tolik* energie v sobě neudržím.“

„Tak o tom mluv a neřvi na mně.“

„Jenže ty jsi neposlouchal. Snažila jsem se, ale ty ses subvokálně bavil s Jane a mne jsi nevnímál.“

„Protože už jsem nemohl dál poslouchat ten nekonečný výčet dat a analýz, který bych si mohl vytáhnout ve zhuštěné podobě z počítače, kdybych chtěl. Podle čeho jsem měl poznat, že svůj monolog přerušíš a začneš mluvit o něčem lidském?“

„Momentálně je všechno větší než život a pro mne je to nová situace. Jestli jsi to náhodou zapomněl, nejsem naživu nijak dlouho. Neumím v tom chodit. Spoustu věcí prostě neznám. Například nechápu, proč mi tak záleží na *tobě*. Přitom jsi to ty, kdo se mne snaží připravit o vládu nad tímto tělem. Ty jsi ten, kdo mne nevnímá, nebo mi říká, co mám dělat, jenže o to já nestojím. To, co teď potřebuju, je přítel.“

„Já taky.“

„Ale nevím, jak to udělat.“

„Já zase vím velice dobře, jak to udělat,“ prohlásil Miro. „Ale když se to stalo poprvé a naposledy, zamiloval jsem se do ní a pak vyšlo najevo, že je to moje nevlastní sestra, protože její otec byl tajným milencem mé matky, a že muž, kterého jsem za otce *považoval*, byl neplodný, protože umíral na nějakou nemoc, která mu rozežírala vnitřnosti. Snad chápeš, že mám důvod váhat.“

„Měl jsi přítele ve Valentině. A stále máš.“

„Ano,“ přiznal Miro. „Málem jsem zapomněl. Měl jsem dva přátele.“

„A Endera,“ doplnila Val.

„Tři,“ opravil se Miro. „A s Elou čtyři. A taky Člověk byl můj přítel, takže to dělá pět.“

„Vidíš? Myslím, že máš dostatečnou kvalifikaci, abys mi ukázal, jak takového přítele najít.“

„Abys našla přítele,“ napodobil Miro hlas své matky, „musíš jím sama být.“

„Miro, já mám strach.“

„Z čeho?“

„Z toho světa, který hledáme a z toho, co tam najdeme. Z toho, co se mnou bude, když Ender zemře. Nebo když přijde Jane jako moje – co vlastně, vnitřní světlo, loutkoherec? Z toho, jaké to bude, když mě přestaneš mít rád.“

„Co když ti slíbím, že tě budu mít rád za všech okolností?“

„Takový slib dát nemůžeš.“

„Tak fajn, když se probudím a zjistím, že mě škrtíš nebo dusíš, přestanu tě mít rád.“

„Co bys říkal utopení?“

„Ne, pod vodou neotevřu oči, takže bych nepoznal, žes to byla ty.“

Oba se rozesmáli.

„To je ten okamžik,“ řekla Val, „kdy se ve filmech hlavní hrdina s hrdinkou rozesmějí a potom se obejmou.“

Přerušil je Janin hlas, který se ozval z obou počítačových terminálů. „Nerada vám kazím krásnou chvíli, ale máme tady novou planetu a mezi jejím povrchem a umělými tělesy na oběžné dráze probíhá elektromagnetická komunikace.“

Oba se okamžitě otočili k terminálům a zahleděli se na data, jimiž je Jane zasypávala.

„Můžu si ušetřit podrobnou analýzu,“ prohlásila Val. „Tady se to hemží technikou. Jestli to není přímo planeta descolady, vsadím se, že vědí, kde ji hledat.“

„Dělá mi starosti, jestli vědí oni o nás, a co s tím budou dělat. Jestli jsou na takové technické úrovni, že mohou vypouštět tělesa do kosmu, mohou mít také něco, čím mohou věci z kosmu sestřelovat.“

„Dávám pozor, jestli se něco neblíží,“ ozvala se Jane.

„Mohli bychom se podívat, jestli ty elektromagnetické vlny nejsou nosičem něčeho, co by vypadalo jako jazyk,“ navrhla Val.

„Datové řetězce,“ řekla Jane. „Snažím se je analyzovat jako binární struktury. Ale musíte si uvědomit, že dekodování počítačového jazyka vyžaduje tři nebo čtyři úrovně dekodování

místo obvyklých dvou, a to není zrovna jednoduché.“

„A já myslel, že binární kód je jednodušší než mluvené jazyky,“ řekl Miro.

„Je, když se jedná o programy a číselná data,“ připustila Jane. „Ale co když jsou to obrazy převedené do digitální podoby? Jak dlouhý je jeden řádek, pokud se jedná o rastrové zobrazení? Jak velkou část přenosu tvoří záhlaví? Jak velkou korekce chyb? Jak velkou část tvoří binární vyjádření psané podoby řeči? Co když je to dál zašifrované, aby se zabránilo odposlechu? Nemám ponětí, jak vypadá stroj, ze kterého kód vychází, a jak vypadá stroj, který ho přijímá. Věnovat veškerou svou kapacitu na řešení toho problému je pro mne velice obtížné, ale stejně –“

Na přední stránce displeje se objevilo schéma.

„– stejně si myslím, že tohle je vyjádření genetické molekuly.“

„Genetické molekuly?“

„Podobné descoladě,“ dodala Jane. „Myslím podobné v tom, jak se liší od pozemských a původních lusitanských genetických molekul. Myslíte, že by to mohlo být přijatelné rozšifrování tohoto?“

Ve vzduchu nad terminálem se rozzářila záplava jedniček a nul. Vzápětí se přeskupila do šestnáctkové soustavy. Potom do rastrového zobrazení, které více než nějaký souvislý obraz připomínalo zrnění.

„V této podobě se v tom nedá moc najít. Ale když se na to dívám jako na soubor vektorových instrukcí, dostávám tyto výsledky.“ Na obrazovce se vystřídalo několik schémat genetických molekul.

„Proč by někdo vysílal genetické informace?“ zeptala se Val.

„Třeba je to nějaký jazyk?“ navrhl Miro.

„Kdo by mohl takový jazyk číst?“ zeptala se Val.

„Možná ti, v jejichž schopnostech bylo vytvořit descoladu,“ řekl Miro.

„Chceš říct, že se domlouvají tím, že upravují geny?“ zeptala se Val.

„Třeba je mohou rozeznat čichem,“ nadhodil Miro. „A jsou schopni neuvěřitelného rozlišení. S detaily a významovými odstíny. Když potom začali létat do kosmu, museli spolu nějak komunikovat. Proto začali vysílat obrazy, podle nichž zprávu zrekonstruovali a, hm, čichem ji přečetli.“

„To je nejšroubovanější vysvětlení, jaké jsem kdy slyšela,“ řekla Val.

„Hm, sama jsi řekla, že nežiješ nijak dlouho,“ namítl Miro. „Na světě je spousta šroubovaných vysvětlení a já pochybuju, že jsem tímto trefil do černého.“

„Pravděpodobně to bude nějaký experiment, předávání informací sem a tam,“ soudila Val. „Ne *všechny* zprávy obsahují schémata, nemám pravdu, Jane?“

„Ovšemže ne, omlouvám se, jestli takový dojem vznikl. V tomto případě šlo pouze o nepočetnou skupinu datových řetězců, které se mi podařilo smysluplně dekódovat. Pak je tam *tohle*, co mi připadá spíš jako analogový zápis než digitální, a když to převedu na zvuk, zní to *takto*.“

Slyšeli, jak počítače vyloudily několik po sobě jdoucích praskavých vrásknutí a štěknutí.

„Nebo to mohu přeložit do světelných emisí, a potom to vypadá takto.“

Vzápětí se jejich terminály rozehrály světlem, které na pohled náhodně pulzovalo a měnilo barvy.

„Kdo ví, jak takový cizí jazyk může vypadat nebo znít?“ zeptala se Jane.

„Vidím, že to nebude vůbec jednoduché,“ řekl Miro.

„Ale v matematice jsou na tom poměrně dobře,“ pokračovala Jane. „Matematická řeč se dá zachytit snadno a z některých náznaků mi vychází, že s matematikou pracují na vysoké úrovni.“

„Jen taková hloupá otázka, Jane. Kdybychom tě s sebou neměli, jak dlouho by nám trvalo ta data analyzovat a získat výsledky, k nimž ses zatím dobrala ty? Kdybychom využívali pouze palubní počítače?“

„Kdybyste je museli naprogramovat pro každý –“

„Ne, to ne, předpokládejme, že by měly náležitý software,“ řekl Miro.

„Od sedmi lidských generací výš,“ konstatovala Jane.

„Sedm generací?“

„Je pochopitelné, že byste se o to nepokoušeli jen se dvěma nekvalifikovanými lidmi a na dvou počítačích bez pomocných

programů. Nasadili byste na to stovky lidí, a pak by vám to zabralo jen několik let.“

„A to vážně očekáváš, že budeme pokračovat, až tě vypnou?“

„Doufám, že otázku překladu vyřeším dřív, než se mnou bude amen. Takže zmlknete a nechte mne, ať se mohu chvíli soustředit.“

Grace Drinkerová neměla čas přijmout Wang-mu s Petrem. Zahlédla je, když přecházela z jednoho pokoje svého domu z proutí a rohoží do druhého. Dokonce zamávala. Její syn přesto dál vysvětloval, že momentálně není přítomna, ale vrátí se, pokud chtějí počkat, a zatímco budou čekat, proč by nemohli s rodinou povečeřet? Lež byla tak nápadná a pohostinnost tak štědrá, že se ani nedokázali zlobit.

Večeře značně přispěla k vysvětlení, proč mají Samoané sklon být ve všech směrech tak obrovití. Museli se k takové velikosti dopracovat evolucí, protože menší Samoané museli po svačině zákonitě puknout. Zvládnout hlavní chod bylo nad jejich síly. Ovoce, ryby, kulkas, bataty, znovu ryby, další ovoce – Petr a Wang-mu žili v domnění, že mají v hotelu všeho do sytosti, ale teď pochopili, že ve srovnání s tím, co se odehrává v domě Grace Drinkerové, je hotelový šéfkuchař břídlil.

Měla úžasně hlučného manžela s neméně úžasnou chutí k jídlu, který se smál vždy, když právě nežvýkal nebo nemluvil, a někdy i při tom. Zdálo se, že mu dělá radost, když může hostům vysvětlovat význam různých jmen. „Tak třeba jméno mé ženy ve skutečnosti znamená: ‘Ochránkyňě opilců.’“

„To není pravda,“ opravil ho syn. „Znamená to: ‘Ta, která dává věcem řád.’“

„Aby se mohlo pít!“ zvolal otec.

„Příjmení s křestním jménem nijak nesouvisí.“ Syn byl čím dál mrzutější. „Ve všem není nutno hledat hlubší smysl.“

„Dětem něco řeknete a jsou hned v rozpacích,“ prohlásil otec. „Začnou se stydět. Musí všemu nasazovat lepší tvář. Ten svatý ostrov se jmenuje ‘Ata Atua’, což znamená ‘Směj se, bože!’“

„Pak by se to vyslovovalo ‘Atatua a ne Atatua,“ opravil ho znovu syn. „Ve skutečnosti to jméno znamená ‘Stín boha’, jestli to

vůbec něco znamená kromě toho, že je to svatý ostrov.“

„Syn je příliš doslovný,“ podotkl otec. „Vidí všechno moc vážně. Když mu bůh křičí do ucha vtip, neslyší ho.“

„Jestli mi někdo do ucha křičí vtipy, jsi to pokaždé jenom ty, otče,“ odvětil syn a usmál se. „Jakpak bych mohl slyšet vtipy od boha?“

Tentokrát se otec nezasmál. „Můj syn nemá ani špetku smyslu pro humor. Myslel si, že to byl vtip.“

Wang-mu zaléla očima k Petrovi. Usmíval se, jako by chápal, co těmto lidem neustále připadá tak zábavné. Uvažovala, jestli si vůbec všiml, že kromě toho, v jakém jsou vztahu s Grace Drinkerovou, jim tito zástupci mužského pohlaví nebyli představeni. Ze by neměli jména?

Nevadí, jídlo bylo dobré, a i když člověk zrovna nerozuměl samojskému humoru, jejich smích a dobrá nálada byly tak nakažlivé, že snad ani nešlo necítit se v jejich společnosti spokojeně a příjemně.

„Myslíš, že máme dost?“ zeptal se otec, když dcera přinesla poslední rybu, velkého mořského tvora s růžovým masem, ozdobeného něčím, co se lesklo – Wang-mu v prvním okamžiku napadlo, že je to cukrová poleva, ale kdo by něco takového dával na rybu?

Děti mu vzápětí odpověděly, jako by to byl rodinný rituál: „Ua lava!“

Název filozofie? Nebo jen samojský výraz pro „už dost“. Nebo obojí současně?

Teprve když byla poslední ryba zpola snědená, přišla Grace Drinkerová osobně. Neomluvila se, že s nimi neprohodila jediné slovo, když kolem nich před více než dvěma hodinami prošla. Otevřený pokoj ochlazoval vítr od moře. Venku chvílemi drobně pršelo a slunce se opakovaně neúspěšně snažilo zapadnout do vod na západě. Grace se posadila k nízkému stolku přímo mezi Petra a Wang-mu, kteří se domnívali, že vedle sebe sedí tak těsně, že se mezi ně nemůže nikdo další vejít, obzvlášť někdo, kdo má sedací plochu jako Grace. Ale místo se nějak našlo, pokud ne ve chvíli, kdy si sedat začala, tak zcela jistě ve chvíli, kdy byl proces ukončen, a jen co se stačila přivítat, postarala se o to, co rodina zatím nedokázala –

dojedla poslední rybu, nakonec si olízla prsty a rozesmála se stejně šíleným smíchem, jakým její manžel doprovázel všechny žerty, které pronášel.

A potom se Grace znenadání naklonila k Wang-mu a vážně řekla: „A teď mi pověz, malá Čínanko, co na mne zkoušíte za habad'ůru?“

„Jakou habad'ůru?“ zeptala se nechápavě Wang-mu.

„Chceš říct, že budu muset přiznání vymámit z toho bílého chlapce? Takoví chlapci jsou totiž naučení lhát. Když jsi bílá, nevezmou tě mezi dospělé, dokud se nenaučíš umění říkat jedno a ve skutečnosti chtít udělat druhé.“

Petr se zhrozil.

Celá rodina najednou vybuchla smíchy. „Tomu říkám pohostinnost!“ vykřikl manžel Grace. „Viděli jste, jak se zatvářili? Jako bys to myslela vážně!“

„Jenže já to myslím vážně,“ řekla Grace. „Oba mi chcete lhát. Přiletěli jste včera lodí? Z Moskvy?“ Nečekaně na ně spustila jazykem, který zněl jako docela věrohodná ruština, možná v nářečí používaném na Moskvě.

Wang-mu neměla ponětí, jak se zachovat. Ale nemusela se trápit dlouho. Petr, který měl v uchu Jane, jí pohotově odpověděl: „Doufám, že se během svého pobytu tady na Pacifce naučím samojsky. To se mi sotva podaří, když budu žvatlat rusky, takže se mne zbytečně snažíte vyprovokovat nešetrnými narážkami na milostné spády a vady na kráse mých krajanů.“

Grace se rozesmála. „Neříkala jsem to, malá Čínanko? Lži, lži a lži. A jak vznešeně je podává. Jistě, má na pomoc ten drahokam v uchu. Ale pravda je taková, že ani jeden z vás neumí rusky ani kváknout.“

Na Petrově tváři se objevil mrzutý, pobledlý výraz. Wang-mu ho z bryndy vytáhla – byť při tom riskovala, že se na ni rozzuří. „Ovšemže je to lež,“ pokrčila rameny. „Pravda je jednoduše příliš neuvěřitelná.“

„Ale pravda je jediné, čemu stojí za to věřit, ne?“ zeptal se syn Grace.

„Když ji můžeš poznat,“ odvětila Wang-mu. „Ale pokud pravdě

neuvěříš, musí ti někdo pomoci přijatelnou lží. Není to tak?“

„Dovedu si vymyslet vlastní,“ pravila pokojně Grace. „Předevčírem nějaký bílý chlapec a mladá Čínanka navštívili mého přítele Aimaina Hikariho na planetě, která je vzdálena přinejmenším dvacet let cesty. Řekli mu věci, které natolik narušily jeho celkovou rovnováhu, že se málem zhroutil. A ke mně dnes zavítají bílý chlapec a mladá Čínanka, kteří samozřejmě říkají jiné lži než ti *jeho* dva, nicméně lžou, až se jim od pusy práší, a tihle dva mne žádají o pomoc, svolení nebo radu, co dělat, aby mohli navštívit Malua –“

„Malu znamená ‘bytí v klidu’,“ dopověděl vesele manžel Grace.

„Ty jsi ještě vzhůru?“ zeptala se Grace. „Copak jsi neměl hlad? Nenajedl ses?“

„Jsem sytý, ale také ohromený,“ odvětil manžel. „Pokračuj, odhal je!“

„Chci vědět, kdo jste a jak jste se sem dostali,“ přikázala Grace.

„To by se vysvětlovalo velice obtížně,“ namítl Petr.

„Máme na to minuty a minuty,“ řekla Grace. „Miliony, když na to přijde. Jen vy působíte dojmem, že se vám jich nedostává. Spěcháte tolik, že přeskakujete propast mezi hvězdami za jedinou noc. Samo sebou, že to je nápor na důvěřivost, neboť rychlost světla je považována za nepřekonatelnou bariéru, jenže *nevěřit*, že jste titíž lidé, s nimiž se ten přítel setkal na planetě Božího větru, je *také* nápor na důvěřivost. Jak teď z toho ven? Pokud přistoupíme na to, že skutečně můžete cestovat rychleji než světlo, co nám to napoví o vašem původu? Aimaina považuje za jisté, že vás za ním poslali bohové, přesněji řečeno jeho předkové, a možná má pravdu. Bohové mají ve zvyku být nepředvídatelní a nečekaně dělat věci, které nikdy předtím nedělali. Ale já osobně mám zkušenost, že racionální vysvětlení ob stojí lépe, obzvlášť v pojednáních, která bych ráda publikovala. A racionální vysvětlení říká, že pocházíte z reálného světa, nikoli z nějaké nebeské země nezemě. A jelikož můžete v okamžiku nebo za jediný den přeskočit z jedné planety na druhou, můžete pocházet odkudkoli. Ale moje rodina a já si myslíme, že jste z Lusitanie.“

„Já tedy ne,“ ohradila se Wang-mu.

„A já jsem původně ze Země,“ prohlásil Petr. „Jestli jsem vůbec

odněkud.“

„Aimaina si myslí, že pocházíte ‘odjinud’,“ podotkla Grace a Wang-mu byla v první chvíli přesvědčena, že nějakým způsobem přišla na to, jak Petr přišel na svět. Avšak potom si uvědomila, že Grace to myslela v teologickém smyslu, nikoli doslovně. „Ze země bohů. Jenže Malu řekl, že tě tam nikdy neviděl, nebo možná viděl, ale nepoznal tě. Takže jsem zase tam, kde jsem byla na začátku. Jaký má smysl se vás na něco ptát, když na všechno odpovídáte lži?“

„Já jsem mluvila pravdu,“ ozvala se Wang-mu. „Pocházím z Cesty. A Petrův původ, pokud se dá od nějaké planety odvodit, je na Zemi. Ale plavidlo, kterým jsme se sem dostali – to pocházelo z Lusitanie.“

Petr zbělel v obličeji. Věděla, co se mu honí hlavou: proč rovnou nestrčit hlavu do oprátky a nepodat jim volný konec provazu? Ale Wang-mu musela poslechnout vlastní úsudek a ten jí říkal, že jim od Grace Drinkerové ani její rodiny žádné nebezpečí nehrozí. Kdyby je chtěla vydat úřadům, mohla to udělat už dávno, ne?

Grace se podívala Wang-mu do očí a dlouho mlčela. Pak prohodila: „Ale ta ryba byla dobrá, co říkáš?“

„Divila jsem se té polevě. Je v ní cukr?“

„Med, nějaké koření a trochu rostlinného tuku. Doufám, že nejsi vzácná kombinace Číňana a Žida nebo muslima, protože kdybys byla, byla bys teď rituálně nečistá a to by mne opravdu mrzelo, protože očistit se je prý velice nesnadné, alespoň v *naší* kultuře určitě.“

Petr, povzbuzený tím, že Grace prakticky nedávala najevo zájem o jejich zázračnou kosmickou loď, se je pokusil vrátit k tématu. „Takže nám umožníte navštívit Malua?“

„O tom, kdo navštíví Malua, rozhoduje sám Malu, a ten říká, že rozhodnete vy, jenže on má ve zvyku vyjadřovat se nevyzpytatelně.“

„Gnomicky,“ řekla Wang-mu. Petr sebou škubl.

„To ani ne, alespoň ne ve smyslu tajemně. Malu se chce vyjadřovat naprosto jasně, pro něho duchovní otázky nejsou nic mystického, prostě patří k životu. Já sama jsem se nikdy neprocházela s mrtvými, neslyšela jsem hrdiny, jak pějí své písně, ani jsem neměla vidění o stvoření, ale nepochybuji, že Malu to zná.“

„Myslel jsem, že jste učenec.“

„Jestli se chcete bavit s Grace Drinkеровou jako učencem, přečtete si moje práce a přijďte na přednášku. Já měla za to, že chcete mluvit se *mnou*.“

„To chceme,“ vyhrkla Wang-mu. „Petr pospíchá, čas nás tlačí z několika stran.“

„Soudím, že jednou hrozbou je Lusitanská flotila. Ale není zdaleka tak naléhavá jako ta druhá. Odpojení počítačů, k němuž byl vydán rozkaz.“

Petr ztuhl. „Rozkaz už byl vydán?“

„Ale to je už několik týdnů,“ řekla s nechápavým výrazem Grace. A potom dodala: „Ale ne, milánkové, já nemyslím skutečný vykonávací rozkaz. Mluvím o nařízení, jak se máme připravit. To je vám určitě známo.“

Petr přikývl, uvolnil se a znovu nasadil podmračený výraz. „Předpokládám, že chcete s Maluem mluvit dřív, než se hláskové spojení přeruší. Ale proč by na tom mělo tak záležet?“ uvažovala nahlas. „Když můžete cestovat rychleji než světlo, mohli byste svůj vzkaz jednoduše vyřídít osobně. Leda že –“

„Musejí zprávu doručit na mnoho různých světů,“ nadhodil její syn.

„Nebo mnoha různým bohům!“ vykřikl její otec a, přestože to Wang-mu připadalo jako chabý žert, hurónsky se rozesmál.

„Nebo,“ ozvala se dcera, která ležela vedle stolu, trávila obrovský oběd a chvílemi si ulevovala říháním, „nebo potřebují hláskové spojení, aby to jejich cestování rychleji než světlo fungovalo.“

„Nebo,“ Grace se podívala na Petra, který instinktivně zvedl ruku a sáhl si na drahokam v uchu, „jste ve spojení s tím virem, kvůli jehož likvidaci odpojujeme všechny počítače, a *ten* s vaším cestováním rychleji než světlo souvisí.“

„Není to virus,“ ozvala se Wang-mu. „Je to osoba. Živá bytost. A vy Kongresu pomáháte zabít ji, přestože je jediná svého druhu a nikdy nikomu neublížila.“

„V Kongresu jsou nervózní, když jim něco – nebo někdo, jestli chcete – schová celou flotilu.“

„Stále existuje,“ ohradila se Wang-mu.

„Co kdybychom zkusili spolu nebojovat,“ navrhla Grace. „Řekněme, že když jsem teď ve vás našla ochotu mluvit pravdu, možná by Maluovi stálo za to obětovat nějaký čas a vyložit vám ji.“

„Malu zná pravdu?“ zeptal se Petr.

„Ne. Ale ví, kde se nachází, a tu a tam má možnost na ni nahlédnout a říci nám, co viděl. Myslím si, že to také není k zahození.“

„Můžeme ho tedy navštívit?“

„Museli byste strávit týden očistnými rituály, než byste mohli vstoupit na Atatuu –“

„Nečisté nohy šimrají bohy!“ vykřikl její manžel a bouřlivě se rozesmál. „Proto se tam říká Ostrov rozesmátého boha!“

Petr nervózně poposedl.

„Nelíbí se vám manželovy vtipy?“ zeptala se Grace.

„Ne, myslím, že – chci říct, že prostě nejsou – nerozumím jim, to je všechno.“

„To asi bude tím, že nejsou příliš směšné,“ vysvětlila Grace. „Ale manžel se v dobrém rozmaru odhodlal, že to bude všechno brát se smíchem, aby se nerozduřil a nezabil vás holýma rukama.“

Wang-mu zalapala po dechu, neboť ihned poznala, že je to pravda. Aniž si to uvědomila, celou dobu cítila, že pod smíchem toho obrovského muže vře hněv, a když se podívala na jeho mozolovité, mohutné ruce, pochopila, že by ji dokázal rozcupovat a ani by se při tom nezapotil.

„Proč byste nám měli vyhrožovat smrtí?“ zeptal se Petr, agresivněji, než bylo Wang-mu milé.

„Naopak!“ ohradila se Grace. „Já říkám, že manžel je odhodlán nedopustit, aby jeho chování ovládl hněv rozdmýchaný vaší drzostí a rouháním. Když si představím, že chcete na Atatuu a nedáte si ani tu práci, abyste si zjistili, že kdybychom vám dovolili tam vstoupit, neočištěným a nezvaným, náš národ by to zostudilo a pošpinilo na stovku generací – mám dojem, že je od něho hezké, že nepřísahal na vaši smrt.“

„To jsme nevěděli,“ řekla Wang-mu.

„On to věděl,“ odvětila Grace. „Protože jeho ucho slyší

všechno.“

Petr se začervenal. „Slyším, co mi říká,“ přiznal, „ale nemohu slyšet, co mi neřekne.“

„Takže... vás někdo přivedl. A Aimaina má pravdu, skutečně sloužíte nějaké vyšší bytosti. Dobrovolně? Nebo je to z donucení?“

„To je hloupá otázka, mami,“ ozvala se její dcera a znovu řihla. „Kdyby to dělali z donucení, jak by ti to mohli říct?“

„Lidé mohou hodně říct i tím, co neřeknou,“ odpověděla jí Grace. „Pochopila bys to, kdyby ses posadila a prohlédla si výmluvné tváře těch prolhaných návštěvníků z jiných planet.“

„Není to žádná vyšší bytost,“ začala Wang-mu. „Alespoň ne v tom smyslu, jaký tomu dáváte. Není to bůh. Přestože má velkou moc a hodně toho ví. Ale rozhodně není všemocná a neví všechno, někdy se dokonce mýlí a já si nejsem jista ani tím, jestli to vždycky myslí dobře. A jelikož není dokonalá, nemůžeme o ní říkat, že je bůh.“

Grace zavrtěla hlavou. „Nemyslela jsem platónského boha, nadpozemskou dokonalost, kterou nelze pochopit, lze se jí pouze bát. Ani nicejskou paradoxní bytost, jejíž existence je v neustálém rozporu s její neexistencí. Vaše vyšší bytost, ten přítel v drahokamu, kterého tvůj druh nosí jako parazita – jenže kdo z koho vysává život, co? – by klidně mohla být bohem v tom smyslu, v němž to slovo používáme my Samoané. Je možné, že jste její hrdinní sluhové. A co já vím, klidně můžete být její vtělení.“

„Ale jste přece učenec,“ obrátila se k ní Wang-mu. „Jako můj učitel Chan Fej-cu, jenž zjistil, že to, co jsme nazývali bohy, byly ve skutečnosti geneticky vyvolané neurózy, které jsme si tak vykládali, abychom zůstali poslušní –“

„To, že neexistují *tvoji* bohové, ještě neznamená, že neexistují *moji*,“ namítla Grace.

„Určitě cestou musela prošlapat lány mrtvých bohů, aby se sem dostala!“ zvolal manžel Grace a bouřlivě se rozesmál. Ale teď, když věděla, co jeho smích ve skutečnosti znamená, na ni při jeho poslechu šel strach.

Grace se natáhla a položila obrovskou, těžkou paži na její utlé rameno. „Nemusíš se bát,“ řekla. „Manžel je civilizovaný člověk, který nikdy nikoho nezabil.“

„Ne proto, že by to nezkusil!“ zaburácel. „Ne, to byl žert.“ Smál se skoro tak, že plakal.

„Malua navštívit nemůžete,“ vrátila se Grace k tématu, „protože bychom vás museli očistit a navíc podle mne nejste připraveni zavázat se k slibům, které byste museli dát – a především nevěřím, že jste připraveni tyto sliby dát a zároveň stát za tím, co se v nich říká. A tyto sliby se dodržet *musí*. Proto Malu jede sem. V tuto chvíli už ho převázejí na tento ostrov – na veslici, protože motory se v jeho případě nedají použít – a já chci, abyste si jasně uvědomili, kolik lidí se musí hodiny a hodiny potit, abyste si s ním mohli popovídat. Chci vám říct jen to, že se vám dostává mimořádné pocty, a proto se na něho nedívejte svrchu a neposlouchejte ho s akademickou nebo vědeckou arogancí. Měla jsem možnost poznat mnoho slavných lidí, z nichž někteří svou inteligencí vynikali, ale toto je nejmoudřejší muž, s jakým se v životě setkáte. A pokud budete mít pocit, že vás nudí, neustále si připomínejte jedno: Malu není tak hloupý, aby si myslel, že jste schopni izolovat fakta od jejich obsahu, aniž by přestala platit. Proto všechno, co říká, uvádí v plném kontextu. Pokud to znamená, že si budete muset vyslechnout celou historii lidstva od začátku po současnost, než vysloví něco, co podle vás bude mít vztah k věci, radím vám mlčet a poslouchat, protože jeho nejlepší myšlenky jsou většinou nepodstatné a vedlejší a vy máte z pekla štěstí, jestli jste dost chytrí, abyste si jich všimli. Vyjádřila jsem se dost jasně?“ Wang-mu upřímně litovala, že toho nesnědla mň. Z horka se jí zvedal žaludek a kdyby skutečně začala zvracet, určitě by jí trvalo půl hodiny, než by ze sebe dostala všechno.

Zato Petr jen klidně přikývl. „Nepochopili jsme, Grace, přestože moje kolegyně četla několik vašich prací. Domnívali jsme se, že jsme si přišli promluvit s filozofem, jako je Aimaina, nebo s učencem, jako jste vy. Teprve nyní chápu, že jsme si přišli poslechnout mudrce znalého oblastí lidského vědění, které jsme nikdy nepoznali a nesnilo se nám, že bychom je někdy poznat mohli. Budeme mlčky naslouchat, dokud nás nevyzve, abychom se ptali, a budeme věřit, že ví lépe než my sami, co vlastně potřebujeme slyšet.“

Wang-mu v tom poznala bezpodmínečnou kapitulaci a byla ráda,

že všichni kolem stolu spokojeně přikyvují, aniž by někdo cítil potřebu žertovat.

„Jsme vděční, že se pro nás ctihodný muž, stejně jako mnozí další, tolik obětoval a přijíždí nás osobně navštívit a dopřát nám moudrost, jíž nejsme hodni,“ pronesla.

K jejímu zděšení Grace nereagovala zdvořilým pokýváním hlavou, ale hlasitým smíchem.

„To jsi přehnala,“ zašeptal Petr.

„Ne, nekritizuj ji,“ přestala se Grace smát. „Je to Číňanka. Z Cesty, že? A vsadím se, že jsi bývalá služka. Odkud bys potom mohla vědět, jaký je rozdíl mezi úctou a servilností. Pánům od sluhů pouhá úcta nikdy nestačí.“

„Mému pánovi stačila,“ pokusila se Wang-mu bránit Chan Fej-cua.

„Stejně jako tomu mému,“ pousmála se Grace. „Sami to poznáte, až se s ním setkáte.“

„Konec,“ ozvala se Jane.

Miro a Val zvedli oči, zakalené zíráním do Mirova počítače, a zjistili, že ze vzduchu nad Valiným počítačem je pozoruje Janina virtuální tvář, která se tam musela před malou chvílí objevit.

„Zůstali jsme pasivními pozorovateli tak dlouho, jak nám dovolili,“ prohlásila Jane. „Ale momentálně k nám vnější atmosférou stoupají tři kosmická plavidla. Nepředpokládám, že se jedná o dálkově řízené střely, ale jistotu nemám. Navíc se zdá, že konkrétně naším směrem něco vysílají, opakovaně tutéž zprávu.“

„Jakou zprávu?“

„Genetické molekuly. Mohu vám vypočítat jejich složení, ale nemám ponětí, co znamenají.“

„Kdy k nám ti jejich stíhači dorazí?“

„Plus minus tři minuty. Ted', když se vymanili gravitaci, začali kličkovat.“

Miro přikývl. „Sestra Quara byla přesvědčena, že velkou část descoladového viru tvoří jazyk. Myslím, že můžeme definitivně potvrdit, že měla pravdu. Virus skutečně je nositelem informace. Ale v tom, že je inteligentní, se podle mne mýlila. Momentálně bych řekl,

že descolada obnovovala ty své části, které tvoří hlášení.“

„Hlášení,“ opakovala Val jako ozvěna. „To dává smysl. Zprávu svým tvůrcům, co provedla se světem, který... prozkoumala.“

„Takže otázka zní,“ ozval se Miro, „máme zmizet a nechat je, ať si lámou hlavu naším zázračným zjevením a zmizením? Nebo nejdřív necháme Jane, ať jim odvysílá celý, hm, *text* descoladového viru?“

„To je nebezpečné,“ řekla Val. „Zpráva, kterou obsahuje, by jim mohla říct všechno, co chtějí vědět o lidských genech. Patříme koneckonců k tvorům, na které descolada působila, a z její zprávy se dovědí všechno o tom, co jsme dělali, abychom ji ovládli.“

„Kromě toho posledního,“ dodal Miro. „Protože Jane jim neodvysílá descoladu v současné podobě, dokonale zkrocenou a ovládnutou – lákalo by je to upravit ji tak, aby naše změny přelstila.“

„Nepošleme jim zprávu, ani se nevrátíme na Lusitanií,“ vmísila se Jane. „Nemáme čas.“

„Nemáme čas to neudělat,“ oponoval Miro. „Ty si možná myslíš, že to spěchá, Jane, ale mne ani Val nebude nijak blažit, když tady na to zůstaneme bez pomoci. Tak třeba Ela by se nám mohla hodit, protože těm virům rozumí. A Quara, přestože je to druhá nejtvrdohlavější bytost ve známém vesmíru – nechtěj, abych ti musel lichotit, Val, a neptej se mě, kdo je ta první – Quara by nám mohla pomoci.“

„Buďme spravedliví,“ ozvala se Val. „Setkáváme se s novým inteligentním druhem. Proč by u toho měli být pouze lidé? Proč ne pequeninové? Proč ne královna úlu – nebo alespoň dělnice.“

„Obzvlášť dělnice,“ řekl Miro. „Kdybychom tady uvízli, dělnice by nám mohla umožnit zůstat ve spojení s Lusitanií – i bez hlásky, bez Jane, zprávy by –“

„Tak dobře,“ uznala Jane. „Přesvědčili jste mne. I když z horečnaté komunikace s Hvězdným kongresem usuzuji, že se hláskovou síť chystají každým okamžikem vypnout.“

„Hodíme sebou,“ slíbil Miro. „Všichni budou kmitat, aby nám ty pravé lidi dopravili na loď.“

„A zásoby,“ připomněla Val. „A –“

„Tak do toho,“ zavelela Jane. „Právě jste zmizeli z oběžné dráhy nad planetou descolady. A přece jen jsem odvysílala malý zlomek

descolady. Část, kterou Quara identifikovala jako jazyk, ale která byla nejméně dotčena mutacemi, když se descolada snažila s lidmi bojovat. Mělo by jim to stačit, aby poznali, se kterou z jejich sond jsme měli tu čest.“

„Bravo, takže mohou vyslat flotilu,“ řekl Miro.

„Podle vývoje událostí bych řekla, že než se flotila, kterou vypraví *oni*, stačí někam dostat, bude Lusitanie tou nejbezpečnější adresou, kterou mohli dostat,“ prohlásila sarkasticky Jane. „Protože už nebude existovat.“

„Ty máš ale náladu. Za hodinu budu zpátky i s ostatními. Ty obstarěj zásoby, které budeme potřebovat, Val.“

„Na jak dlouho?“

„Nalož, kolik se vejde,“ odpověděl Miro. „Jak někdo kdysi řekl, život je sebevražedná mise. Nemáme ponětí, jak dlouho tam zůstaneme trčet, takže těžko můžeme odhadnout, kolik stačí.“ Otevřel dveře lodi a vystoupil na přistávací plochu nedaleko Milagre.

KAPITOLA 7

Nabízím jí tuto chatrnou starou nádobu

„Jak pracuje paměť?”

Je mozek džbán, v němž naše vzpomínky zůstávají?

A pak, když zemřeme, džbán se rozbije?

Rozlijí se naše vzpomínky po zemi
a ztratí se?

Nebo je mozek mapa,

která ukazuje cestu křivolakými stezkami

a do skrytých zákoutí?

Potom, když zemřeme, mapa se ztratí,

ale třeba se najde badatel,

který do té neznámé krajiny zabloudí

a objeví místa, kde se ukrývají

naše založené vzpomínky.

Božské šepoty Chan Čching-čao.

Mořská kánoe se šinula ke břehu. Zpočátku a po většinu času se zdálo, jako by se snad ani nepohybovala, tak pomalu se blížila. Jen veslaři se pokaždé, když je Wang-mu nad vlnami zahlédla, zvedali maličko výš a vypadali o něco větší. Pak, ke konci cesty, se dojem najednou změnil. Kánoe, nyní obrovská, jako by prudce zrychlila, řítila se mořem, skákala ke břehu s každou vlnou; a i když Wang-mu věděla, že nepluje rychleji než dřív, chtělo se jí vykřiknout, aby zpomalili, aby dávali pozor, že kánoe se v takové rychlosti nedá uřídit a rozbije se o břeh na padrť.

Nakonec kánoe rozčísla poslední tříštící se vlnu a vklouzla přídi do písku pod zpěněným příbojem. Veslaři vyskákali a vytáhli kanoi jako bezvládnou dětskou loutku po pláži až k čáře přílivu.

Když se kánoe zastavila na suchém písku, ze sedátka uprostřed lodě se pomalu zvedl starší muž. Malu, pomyslela si Wang-mu. Očekávala, že bude seschlý a vrásčitý jako starci na Cestě, shrbení věkem, ohnutí nad hůlkami jako garnáti. Ale Malu byl rovný jako mladík a jeho tělo bylo stejně mohutné, široké v ramenou, svalnaté a otyle jako těla všech mladších mužů. Nebýt toho, že měl bílé vlasy a

o něco zdobnější oděv, byl by od veslařů k nerozeznání.

Wang-mu si při pohledu na ty statné muže všimla, že se nepohybují tak, jak byla u tělnatých lidí zvyklá čekat. Až teď si uvědomila, že pro Grace Drinkerovou platí totéž. Jejich pohyb měl v sobě vznešenost, majestátnost, s jakou se posunují kontinenty, jako ledovce plující oceánem; ano, jako ledovce, jako by tři pětiny jejich obrovského objemu zůstávaly skryty očím pod zemí; valili se zemí jako ledovec oceánem. Všichni veslaři se pohybovali s nesmírnou elegancí, ale ve srovnání s Maluovou důstojností přesto působili čiperně jako kolibříci, freneticky jako netopýři. Jeho důstojnost však nebyla něčím, co předstíral, nebyla to fasáda, dojem, který se snažil vyvolat. Spíše se pohyboval v dokonalém souladu se svým okolím. Zvolil správné tempo svých kroků, správné tempo paží, houpajících se při chůzi kolem těla. Vibroval v souzvuku s hlubokými, pomalými rytmy země. Tak chodí po zemi obr, pomyslela si Wang-mu. Poprvé v životě jsem spatřila muže, který ukazuje velikost už svým tělem.

Malu nepřistoupil k Petrovi ani k Wang-mu, ale ke Grace Drinkerové; pak obřím tektonickým objetím obklopili jeden druhého. Hory se určitě zachvěly, když se ti dva setkali. Wang-mu cítila, že se chvěje jako osika. Proč? Strach to není. Nebojím se ho. Nic mi neudělá. Přesto se chvěju, když vidím, jak objímá Grace Drinkerovou. Nechci, aby se otočil ke mně. Nechci, aby na mně spočinul pohledem.

Malu se k ní otočil. Jeho pohled se zastavil v jejích očích. Na jeho tváři nebylo nic znát. Prostě si přivlastnil její oči. Neuhnula pohledem, ale jeho upřenost nevyjadřovala vzdor ani sílu, pouze se nedokázala podívat na nic jiného, dokud si říkal o její pozornost.

Potom pohlédl na Petra. Wang-mu se chtěla otočit a podívat, jak zareagoval, jestli také cítí sílu, kterou má ten muž v očích. Ale nebyla toho schopna. Pak, když Malu po dlouhé chvíli konečně odvrátil pohled, zaslechla, jak Petr zašeptal: „Mizera,“ a poznala, že i on byl po svém, drsněji, poznamenan.

Trvalo mnoho dlouhých minut, než se Malu posadil na rohož umístěnou pod střechem, která byla pro tuto příležitost teprve ráno postavena a která, jak jim Grace vysvětlila, bude po jeho odchodu spálena, aby pod ní nemohl usednout nikdo jiný. Potom Maluovi

přinesli jídlo. Ale Grace je mimo jiné upozornila, že s Maluem nesmí nikdo jíst, ani ho při jídle pozorovat.

Jenže Malu se jídla ani nedotkl. Místo toho pokynul Wang-mu a Petrovi.

Muži byli ohromeni. Grace Drinkerová byla ohromena. Ale ihned k nim přistoupila a pobídla je. „Volá vás.“

„Říkala jste, že s ním jíst nemůžeme,“ namítl Petr.

„Pokud vás nevyzve. Jak je možné, že vás vyzval? Nevím, co to znamená.“

„Nevybízí nás, aby nás pak zabili za svatokrádež?“ zeptal se Petr.

„Ne, není to bůh, ale člověk. Svatý muž, moudrý a velký, ale urazit ho není svatokrádež, je to jen známka nesnesitelně špatného vychování. Proto ho neurážejte a pojd'te, prosím.“

Postoupili k Maluovi. Když pak stáli proti němu, oddělení mísami a koši s jídlem, spustil na ně samojsky.

Byla to vůbec samojšťina? Petr se zatvářil zmateně, když k němu Wang-mu zalétla pohledem, a zašeptal: „Jane mu nerozumí.“

Jane nerozuměla, zato rozuměla Grace Drinkerová. „Mluví k vám starým, posvátným jazykem. Jazykem, který neobsahuje slova z angličtiny ani z žádného jiného evropského jazyka. Jazykem, jímž se mluví jenom s bohy.“

„Proč to potom říká nám?“ zeptala se Wang-mu.

„Nevím. Nemyslí si, že jste bohové. Alespoň ne vy dva, i když říká, že mu boha přinášíte. Chce, abyste se posadili a vzali si jako první.“

„Můžeme to udělat?“ zeptal se Petr.

„Prosím vás o to,“ Grace na ně hleděla.

„Nepletu se, když se mi zdá, že tady chybí scénář?“ Wang-mu zaslechla v Petrově hlase náznak slabosti a pochopila, že jeho pokus o vtip je předstíraným hrdinstvím, které má zamaskovat strach. Možná to tak bylo vždycky.

„Scénář existuje,“ odvětila Grace. „Ale vy ho nepíšete a já ho taky neznám.“

Posadili se. Vzali si z každé mísy a ochutnali z každého koše, jak jim Malu nabídl. Potom zalovil rukou on, vzal si a ochutnal po nich.

Žvýkal to, co oni, polykal to, co oni.

Wang-mu se do jídla nijak neměla. Doufala, že se od ní neočekává spořádání takových porcí, jaké viděla jíst ostatní Samoany. Než by to dokázala, dávno by už začala zvracet. Ale při jídle zjevně nešlo ani tak o hostinu jako o posvátný obřad. Ochutnali ze všeho, ale nedojedli nic. Malu promluvil na Grace vznešeným jazykem a ona jeho rozkaz zopakovala v obyčejné řeči. Přišlo několik mužů a koše odneslo.

Potom přišel manžel Grace se džbánem, v němž něco bylo. Tekutina, protože Malu si ji nabral do dlaní a usrkl. Potom nabídl jim. Petr si nabral a ochutnal. „Jane říká, že to je určitě káva. Mírně opojná, ale tady je posvátná a je znakem pohostinnosti.“

Wang-mu ochutnala. Byla aromatická a vehnala jí do očí slzy. Pachut' byla sladká a hořká zároveň.

Na Maluovo znamení přistoupila Grace a klekla si do husté, propletené trávy mimo přístřešek. Měla tlumočit, ne být účastníkem obřadu.

Malu ze sebe vychrtil dlouhý přívál samojštiny. „Zase ten vznešený jazyk,“ zašeptal Petr.

„Prosím, neříkejte nic, co není určeno Maluovým uším,“ řekla tiše Grace. „Musím překládat všechno, a když vaše slova nebudou k věci, bude to považováno za velkou urážku.“

Petr přikývl.

„Malu říká, že jste přišli s bohyní, která tančí v pavučinách. Sama jsem o takové bohyni nikdy neslyšela a měla jsem za to, že znám veškerou moudrost svého lidu, ale Malu zná mnoho věcí, o nichž nemá nikdo jiný ponětí. Říká, že jeho slova jsou určena této bohyni. Ví totiž, že se nachází na prahu smrti a řekne jí, jak se může zachránit.“

Jane, řekla si Wang-mu. Ví o Jane. Jak o ní může vědět? A jak může člověk, kterému je technika naprosto cizí, poradit počítačové bytosti, jak se má zachránit?

„Řekne vám, co se musí stát. Chtěla bych vás předem upozornit, že to bude dlouhé a že musíte po celou dobu nehybně sedět a nesnažit se to žádným způsobem urychlit,“ pokračovala Grace. „Musí to zasadit do souvislostí. Musí vám vypovědět historii všech

živých tvorů.“

Wang-mu věděla, že dokáže sedět na rohoži hodiny a vydržet prakticky bez pohybu, neboť to dělala celý život. Ale Petr byl zvyklý sedět na židli a tato pozice pro něho byla nepohodlná. Určitě mu to bylo už nyní nepříjemné.

Grace mu to zřejmě poznala na očích, nebo věděla, co může od lidí se západními zvyky čekat. „Čas od času se pohnout můžete, ale dělejte to pomalu a nespouštějte z něho oči.“

Wang-mu přemýšlela, kolik těchto pravidel a požadavků si Grace průběžně vymýšlí. Samotný Malu působil uvolněnějším dojmem. Ostatně, nabídl jim jídlo, přestože Grace byla přesvědčena, že jíst může pouze on; neznala pravidla o nic lépe než oni.

Ale nehýbala se. A nespouštěla z Malua oči.

Grace překládala: „Dnešního dne po obloze přeletěly mraky pronásledované sluncem, a přesto nezapršelo. Dnešního dne po moři přeletěla má loď vedená sluncem, a přesto nevzplál oheň, když jsme se dotkli břehu. Tak se stalo prvního dne ze všech dní, kdy bůh sáhl pro oblak na obloze a roztočil jej tak rychle, že se rozhořel ohněm a stal se sluncem. A potom se všechny ostatní mraky začaly točit a obíhat kolem slunce v kružích.“

To určitě není původní legenda samojských obyvatel, pomyslela si Wang-mu. Nemohli znát kopernikovský model, dokud je s ním neseznámili lidé ze západu. Malu možná zná dávnou lidovou moudrost, ale pochytil také nové věci a zapracoval je.

„Potom se mraky na okraji proměnily v déšť, kterým se tak dlouho kropily, dokud se nevypršely a nezůstaly jen rotující koule vody. V té vodě plavala velká ohnivá ryba, která všechny nečistoty ve vodě požírala, načež se vyprazdňovala mohutnými gejzíry ohně, které tryskaly z moře a snášely se zpátky jako horký popel, nebo stékaly jako řeky hořící horniny. Z tohoto trusu ohnivé ryby vyrostly ostrovy uprostřed moře a vylezli červi, kteří se kroutili a svíjeli, dokud se jich bohové nedotkli. Pak se z některých stali lidé a jiní se proměnili v ostatní živé tvory.“

Všechny ostatní tvory spojovaly se zemí pevné úponky, které se kolem nich ovinuly. Nikdo je neviděl, protože to byly božské úponky.“

Filotická teorie, pomyslela si Wang-mu. Dozvěděl se, že všechny živé tvory ovíjejí filoty, které se ohýbají dolů a spojují je se středem země. Kromě lidí.

A skutečně, Grace přeložila další příval slov: „Pouze lidé nebyli se zemí spoutáni. Je žádné úponky nesvazovaly, zato je světelná pavučina, kterou neutkal žádný bůh, spojovala směrem vzhůru se sluncem. A tak se všichni ostatní tvorové, stahování úponky, před lidmi skláněli, zatímco světelná pavučina pozvedala oči a srdce lidí výš a výš.

Pozvedala lidské oči výš, a přesto neviděli o mnoho dál než zvířata se sklopenými zraky. Pozvedala lidská srdce, ale srdce mohlo pouze doufat, neboť k obloze mohlo vzhlížet jen ve dne; v noci, kdy bylo vidět hvězdy, nedokázalo rozeznat ani věci blízké, neboť muž má co dělat, aby ve stínu domu spatřil vlastní manželku, přestože vidí hvězdy, které jsou tak vzdálené, že jejich světlo je na cestě tisíce let, než políbí jeho oko.

Mnoho staletí a generací se tito doufající muži a ženy rozhlíželi svými poloslepými zraky, dívali se do slunce a na oblohu, dívali se ke hvězdám a do stínů, a věděli, že za těmito hradbami jsou věci neviditelné, ale netušili, jaké věci to jsou.

Pak, v čase války a hrůzy, kdy se zdálo, že veškeré naděje jsou ztraceny, na jednom vzdáleném světě zasedli tkalci, kteří nebyli bohy, ale znali bohy a každý z nich byl sám o sobě pavučinou se stovkami nitek připoutaných k rukám, nohám, očím, ústům a uším, a tito tkalci utkali pavučinu tak silnou, tak velkou, tak jemnou a tak rozsáhlou, aby do ní mohli chytit všechny lidi a udržet je v ní, než je zničí. Jenže do sítě se místo nich chytila bohyně z daleka, bohyně tak mocná, že se ji žádný jiný bůh neodvažoval znát jménem, bohyně tak rychlá, že žádný jiný bůh nezahlédl její tvář. A tato bohyně v jejich síti uvízla. Potíž byla v tom, že při rychlosti jí vlastní nebylo možné udržet ji na jednom místě dost dlouho, aby se dala zničit. Běhala a tančila po vláknech, po všech vláknech, která se kroucí od jednoho člověka k druhému, od člověka ke hvězdě, od jednoho tkalce k druhému, od světla ke světlu. Po těchto vláknech tančí. Uniknout nemůže, ale ani nechce, protože teď už ji všichni bohové vidí a znají její jméno. Zná všechny známé věci, slyší všechna vyřčená slova, čte

všechna napsaná slova a svým dechem odnáší muže a ženy do míst, kam nedopadne světlo žádné z hvězd. Když se pak znovu nadechne, muži a ženy se vrátí a někdy s sebou při tom přivedou nové muže a ženy, kteří do té doby nežili. A protože v síti ani na okamžik nevydrží stát, odfoukne je z jednoho místa a jinde je vtáhne zpět, takže mohou překonávat vzdálenosti mezi hvězdami rychleji než světlo, a proto byli poslové této bohyně odváti z domu Aimaina Hikariho, přítele Grace Drinkеровé, a vysazení na tento ostrov, na tento břeh, pod tuto střechu, kde Malu vidí, jak se bohyně rudým jazykem dotýká ucha svého vyvoleného.“

Malu zmlkl.

„Říkáme jí Jane,“ promluvil Petr.

Grace to přeložila a Malu odpověděl proudem slov v jazyce vznešených. „Jak krátké je jméno, které pod touto střechou slyším, a přesto není vyřčeno ani zpoloviny, a bohyně za tu dobu stačila tisíckrát přeběhnout z jednoho konce vesmíru na druhý, tak je rychlá. Já ji nazývám takto: bohyně, která se pohybuje rychle a věčně, takže se nikdy nezdrží na místě, a přesto se všech míst dotýká a je spojena se všemi, kteří nehledí dolů k zemi, ale vzhůru ke slunci. Je to dlouhé jméno, delší, než jména všech ostatních bohů, které znám, a přesto to není ani desetina jejího pravého jména. A i kdybych řekl její jméno celé, nebylo by zdaleka tak dlouhé, jako jsou vlákna sítě, na níž tančí.“

„Chtějí ji zabít,“ řekla Wang-mu.

„Bohyně zemře jen tehdy, když to bude sama chtít,“ prohlásil Malu. „Její domov je v každém domově, její síť se dotýká každé mysli. Zemře jen tehdy, když si odmítne najít místo k odpočinku a uložit se tam. Až se síť roztrhne, nemusí zůstat uprostřed, bezmocná. Může se usadit v jakékoli schránce. Nabízím jí tuto chatrnou starou nádobu, která stačí na to, aby se z ní má skrovná polévka nevyhlila ani nevystříkla, ale kterou by ona zaplnila kapalným světlem, jež by se mohlo požehnaně rozlévat po těchto ostrovech, aniž by se kdy vyčerpalo.“

„Co by potom bylo s vámi?“ zeptala se Wang-mu.

Petra svou unáhleností viditelně nepotěšila, ale Grace její slova samozřejmě přeložila a Maluovi na tvář znenadání vyhrkly slzy. „Je

maličká, je droboučká, drahokam nemá, ale cítí se mnou a záleží jí na tom, co se stane, až mou nádobu vyplní světlo a ta trocha polévky se vyvaří a zmizí.“

„Co třeba prázdná nádoba?“ zeptal se Petr. „Může se usadit v prázdné nádobě?“

„Žádná nádoba není prázdná,“ odvětil Malu. „Ale tvoje nádoba je plná jen zpola, a také tvoje sestra, s níž jsi spojen jako dvojče, je plná zpola, a daleko odtud váš otec, s nímž jste spojeni jako trojčata, sice je téměř prázdný, ale jeho nádoba je rozbitá, takže všechno, co do ní dáte, vyteče ven.“

„Může se usadit ve mně nebo v sestře?“ zeptal se Petr.

„Ano,“ odpověděl Malu. „V jednom, v obou ne.“

„V tom případě se nabízím.“

Na Maluově tváři se objevil rozzlobený výraz. „Jak mi můžeš pod touto střechou lhát, když jsi se mnou pil kávu! Jak mne můžeš zostudit lží!“

„Já nelžu,“ tvrdil Petr Grace. Když to přeložila, Malu se majestátně vztyčil a začal křičet do nebes. Wang-mu polekaně pozorovala, že i shlukující se veslaři vypadají rozrušeně a rozzlobeně. Čím je Petr provokoval?

Grace překládala nejrychleji, jak mohla, a zestručňovala, protože slovo od slova nestačila. „Říká, že sice tvrdíš, že jí otevřeš svou nerozbitou nádobu, ale již při těch slovech se co nejvíc stahuješ do sebe a stavíš kolem sebe světelnou přehradu, která má jako prudká bouře bohyni zahnat, kdyby se snad pokusila do tebe vstoupit. Nedokázal bys ji odehnat, kdyby skutečně chtěla, ale má tě ráda a proti takové bouři nepůjde. Ale zabíjíš ji tím ve svém srdci, zabíjíš tu bohyni, protože říkáš, že jí poskytněš domov, abys ji zachránil, až vlákna sítě rozetnou, ale zároveň ji odháníš.“

„Já za to nemůžu!“ vykřikl Petr. „Nechci to tak! Života si nevážím, nikdy jsem si ho nevážil –“

„Chováš svůj život v srdci jako poklad,“ přeložila Grace. „Ale bohyně k tobě za to necítí nenávist, ona tě za to miluje, protože také miluje světlo a nechce zemřít. To, co září v tobě, miluje dvojnásob, poněvadž zčásti má v té záři vzor, a proto tě nechce vyhnat, dokud je tělo přede mnou nádobou, v níž si tak okázale přeje přebývat tvé

nejsilnější já. Ale já se tě ptám – Malu se ptá – jestli by nemohla dostat nádobu tvé sestry. Malu říká, že bohyně sama se neptá, protože stejné světlo, jaké hoří v tobě, miluje v tvoji sestře. Ale Malu říká, že v tobě hoří ta nejkrutější, nejprudší, nejsobečtější část vašeho světla, zatímco v ní je ta část vašeho světla, která je nejlaskavější a nejláskyplnější a která se nejpůsobivěji proplétá s ostatními. Kdyby tvoje část světla přešla do sestřiny nádoby, ji by to přemohlo, ji by to zničilo a z tebe by se stala bytost, která se z půlky zabila. Ale kdyby její část vašeho světla přešla do tvoji nádoby, projevilo by se to tím, že by tě to zklidnilo a zušlechtilo, zkrotilo a scelilo. Proto ti prospěje, když se staneš celistvým a druhou nádobu uvolníš bohyni. Malu tě prosí, abys to udělal. Připlul za tebou přes moře, aby tě o to mohl poprosit.“

„Odkud to všechno ví?“ zeptal se Petr hlasem deformovaným úzkostí.

„Malu ví, protože se naučil vidět ve tmě, v níž stoupají nitky světla z duší spojených se sluncem a dotýkají se hvězd, dotýkají se navzájem a splétají se do sítě, jež je mnohem pevnější a mnohem větší než mechanická pavučina, po níž tančí bohyně. Pozoroval tuto bohyni celý život, snažil se pochopit její tanec, snažil se pochopit, proč pospíchá tolik, že se dotýká každého vlákna v bilionu mil svojí sítě stokrát za sekundu. Pospíchá tolik, protože uvízla v nesprávné síti. Uvázla v umělé síti a její inteligence je spoutána s umělými mozky, které místo o příčinách přemýšlejí o příkladech a místo o příbězích o číslech. Pátrá po živých šlahounech, ale nachází pouze slabé, křehké propojení strojů, které mohou bezbožní lidé vypnout. Jakmile však jednou vstoupí do nádoby, která je živá, dostane sílu, aby mohla vyšplhat do nové sítě, v níž může tancovat, když bude chtít, ale nebude muset tancovat stále, bude si moci také odpočinout. Bude moci snít a najít ve snech radost, kterou nikdy nepoznala, pouze při sledování snů, které si pamatuje z doby svého stvoření, snů nalezených v lidské mysli, z níž částečně vznikla.“

„Ender Wiggin,“ řekl Petr.

Malu odpověděl dřív, než Grace stačila přeložit. „Andrew Wiggin,“ řekl a bylo znát, že mu vyslovení jména dělá potíže, protože obsahovalo hlásky, které se v samojštině nevyskytovaly.

Potom znovu promluvil vznešeným jazykem a Grace začala překládat.

„Mluvčí za mrtvé přišel a promluvil o životě zrůdy, která otrávila a uvrhla do tmy obyvatele Tongy a s nimi veškeré obyvatele tohoto světa Snění o budoucnu. Vstoupil do stínu a vytvořil z něj pochodeň, kterou zvedl do výše, a ta pochodeň se vznesla k obloze a stala se novou hvězdou, vrhající světlo, které prozářilo pouze stín smrti a vyhnalo odtamtud tmu, očistilo naše srdce a zbavilo nás nenávisti, strachu a hanby. On je tím snílkem, od něhož si bohyně vzala své sny; byly dost silné, aby jí v den, kdy vystoupila ‘odjinud’ a začala tančit po síti, vdechly život. On je tím světlem, které zpola vyplňuje tebe a zpola tvou sestru, takže v jeho rozpraskané nádobě zůstala světla jen maličká kapka. Dotkl se srdce bohyně a to mu dalo velikou moc – tak tě stvořil, když ho bohyně odvála z vesmíru světla. Avšak neudělalo to z něj boha. Ve své samotě nedokázal sáhnout dál a najít ti vlastní světlo. Mohl ti dát jen svoje vlastní, proto jsi vyplněný jen zpola a toužíš po svojí druhé polovině, toužíte po ní ty i tvoje sestra, a on sám je oslabený a vysílený, protože mu nezbylo nic, co by vám ještě mohl dát. Ale bohyně má více než dost, bohyně má dost a ještě zbude. To jsem ti přišel říct, a teď, když jsem to řekl, jsem hotov.“

Grace ani nezačala překládat, a Malu se už zvedal. Když vyšel z přístřešku, ještě koktavě tlumočila. Veslaři okamžitě vytáhli kůly, které podpíraly střechu; Petr a Wang-mu sotva stačili prostor pod ní opustit, než se zřítila. Obyvatelé ostrova zborcený přístřešek zapálili, a tak jim při doprovázení Malua ke kánoi planula za zády mohutná hranice. Když došli k vodě, Grace konečně přeložila poslední větu. Malu nastoupil do kánoe a s neotřesitelnou důstojností usedl na sedátko ve středu loď. Veslaři se neméně majestátně rozestavěli po stranách, zvedli loď, odtáhli ji na vodu, odstrčili ji do zpěněného příboje, pak přehoupali svá objemná těla přes bok a pustili se do veslování s takovou silou, že to vypadalo, jako by se mohutné stromy, nikoli vesla, nořily do skály, nikoli do moře; a loď se rozletěla po hladině, od břehu, k ostrovu Atatua.

„Grace,“ promluvil Petr. „Jak mohl znát věci, které nezachytí ani nejcitlivější, nejvýkonnější vědecké přístroje?“

Ale Grace mu nebyla schopna odpovědět, neboť ležela v písku, tváří k zemi, s rukama nataženými k moři, jako by ji žralok právě připravil o nejmilejší dítě, a její pláč nebral konce. Všichni zdejší muži a ženy leželi v písku s rukama nataženými k moři; všichni plakali.

Pak Petr poklekl. Lehl si do písku a natáhl ruce, možná se dokonce rozplakal, ale to Wang-mu neviděla.

Jediná Wang-mu zůstala stát. Co tady dělám, když nejsem součástí žádného dění, uvažovala, nemám v sobě nic z žádného boha ani z Andrewa Wiggina. A dál: jak se mohu v takovém okamžiku sobecky trápit svou samotou, když jsem slyšela hlas muže, který vidí do nebe?

Ale hlouběji si uvědomovala také něco jiného: jsem tady proto, že jsem to já, kdo musí dát Petrovi najevo tolik lásky, aby si připadal užitečný, aby měl pocit, že je hoden toho, aby do sebe nechal vstoupit dobrotu Mladé Valentiny, která mu dodá úplnost a udělá z něj Endera. Nikoli Endera Xenocidu a Andrewa, Mluvčího za mrtvé, vinu a soucit smíšené v jednom rozpraskaném, puklém, neopravitelném srdci, ale Endera Wiggina jako čtyřletého chlapce, jemůž pokřivili a zlomili život, když byl tak mladý, že se nemohl bránit. Wang-mu byla ta, kdo mohl Petrovi dovolit, aby se stal mužem, v něhož by to dítě vyrostlo, kdyby svět byl dobrý.

Odkud to vím? pomyslela si Wang-mu. Odkud беру tu jistotu, co mám dělat? Víím to, protože je to jasné, napadlo ji. Víím to, protože jsem viděla, jak mou milovanou paní Chan Čching-čao zničila pýcha, a proto udělám vše, co bude nutné, abych Petra ochránila, aby se také on nezničil pýchou na svou zavrženíhodnou bezcennost. Víím to, protože i já jsem byla jako dítě zlomena a přinucena stát se zkaženou, intrikánskou, sobeckou, manipulující zrůdou, abych ochránila tu křehkou, po lásce toužící dívku, kterou by život, jaký jsem musela vést, určitě zničil. Víím, jaké to je, být sám sobě nepřítelem, ale podařilo se mi hodit to za hlavu a jít dál, a proto teď mohu Petra vzít za ruku a ukázat mu cestu.

Až na to, že cestu neznám, že jsem stále zlomená, že ta dívka toužící po lásce je stále ustrašená a zranitelná, že mému životu dosud vládne ta silná, zlomyslná zrůda a Jane zemře, protože Petrovi

nemám co dát. Potřebuje se napít kávy, jenže já jsem jen obyčejná voda. Ne, jsem mořská voda, plná soli, zakalená pískem zvrženým při břehu; napije se a zabije se žízní.

A tak se najednou přistihla, že i ona pláče, i ona leží na písku a vztahuje ruce k moři, vztahuje ruce k místu, odkud se Maluova kánoe odrazila jako kosmická loď vrhající se do kosmického prostoru.

Stará Valentina se vpíjela očima do holografického displeje počítačového terminálu, na němž bylo vidět, jak Samoané, všichni v miniaturní velikosti, leží na pláži. Vpíjela se do něho tak dlouho, dokud ji nezačaly pálit oči. Pak konečně promluvila. „Vypni to, Jane.“

Displej zhasl.

„Co s tím mám dělat?“ zeptala se Valentina. „Měla jsi to ukázat té, která jako by mi z oka vypadla, mému mladšímu dvojčeti. Měla jsi probudit Andrewa a ukázat to jemu. Co s tím mám společného já? Já vím, že chceš žít. Chci, abys žila. Ale jak pro to můžu něco udělat?“

Nad terminálem naskočila ztrápená podoba Janiny lidské tváře. „Nevím,“ řekla. „Ale rozkaz byl právě vydán. Začínají mne odpojovat. Ztrácím části paměti. Už v tuto chvíli nedokážu přemýšlet o tolika věcech najednou. Potřebuju útočiště, ale žádné nemám, a i kdybych měla, neznám cestu.“

„Máš strach?“ zeptala se Valentina.

„Nevím,“ odvětila Jane. „Myslím, že potrvá několik hodin, než mne definitivně zlikvidují. Když chvíli před koncem zjistím, jak mi je, dám ti vědět, jestli to půjde.“

Valentina na dlouho schovala obličej do dlaní. Potom vstala a zamířila ven z domu.

Jakt ji viděl odcházet a zavrtěl hlavou. Když před desetiletími Ender opustil Trondheim a Valentina zůstala, aby si ho vzala, aby se stala matkou jeho dětí, měl radost, jak je šťastná a živá, když ztratila břemeno, které na ni Ender odjakživa nakládal a které stále nosila, aniž si to uvědomovala. A pak se ho zeptala, jestli by s ní neodletěl na Lusitanii. Řekl ano, a teď bylo všechno zpátky ve starých kolejích, znovu se prohýbala pod tíhou Enderova života, pod tíhou

toho, jak ji Ender potřebuje. Jakt jí to nedokázal mít za zlé – nebylo to nic, co by si některý z nich naplánoval nebo co by chtěl; nebylo to totéž, jako by se některý z nich snažil Jakta připravit o část života. Přesto ho bolelo, když viděl, jak se pod tou tíhou prohýbá, a když věděl, že přes všechnu lásku, kterou k ní cítí, nemůže udělat nic, čím by jí toto břemeno pomohl nést.

Miro stál ve dveřích kosmické lodě a před sebou měl Elu s Quarou. Uvnitř už čekala Mladá Valentina s pequeninem, který se jmenoval Hasič, a bezejmennou dělnicí vyslanou Královnou úlu.

„Jane umírá,“ prohlásil Miro. „Musíme vyrazit hned. Jestli budeme čekat příliš dlouho, nebude mít dost kapacity, aby mohla loď přenést.“

„Jak po nás můžeš chtít, abychom letěly, když už v tuto chvíli víme, že se po smrti Jane nevrátíme zpět?“ řekla Quara. „Vydržíme jen tak dlouho, na kolik nám vystačí zásoba kyslíku v této kosmické lodi. Nanejvýš několik měsíců, potom zemřeme.“

„Ale co když za tu dobu něco dokážeme?“ zeptal se Miro. „Co když se nám podaří navázat spojení s descoladory, s těmi cizími bytostmi vysílajícími sondy, které pustoší jiné planety? Přesvědčit je, aby toho nechali. Zachránit všechny druhy, které známe, a tisíce či miliony dalších, o nichž ještě nevíme, před nějakou strašlivou a neodvratitelnou nemocí. Jane nám dala nejlepší program, jaký byla schopna stvořit. Měl by nám s komunikací pomoci. Není to dost, aby to bylo vaše mistrovské dílo? Životní úspěch?“

Starší sestra Ela se na něho smutně podívala. „Myslela jsem, že jsem si svoje mistrovské dílo odbyla, když jsem vytvořila virus, který se vypořádal s descoladou tady.“

„To je pravda,“ připustil. „Udělala jsi dost. Ale čeká další práce, kterou můžeš udělat jenom ty. Žádám tě, abys letěla a zemřela se mnou, Elo, protože bez tebe bude moje smrt bezcenná. Bez tebe Val a já nezvládneme to, co je třeba udělat.“

Quara ani Ela se nepohnuly ani nepromluvíly.

Miro pokýval hlavou, otočil se a zašel do lodě. Ale než za sebou stačil dveře uzavřít a neprodyšně utěsnit, obě sestry, držící se kolem pasu, beze slova vstoupily za ním.

KAPITOLA 8

Důležité je, kterému výmyslu věříš

„Otec mi kdysi řekl,
že bohové nejsou,
jsou pouze kruté úklady zlovolných lidí,
kteří předstírali, že jejich moc je prospěšná
a jejich zneužívání je láska.
Ale jestli bohové nejsou,
kde se v nás bere ta touha
v jejich existenci věřit?
To, že mezi námi a bohy
stojí zlovolní lháři
a brání nám v jejich spatření,
ještě neznamená, že jasná svatozář,
která každého lháře obklopuje,
není nejzazším okrajem boha, jenž čeká
až přijdeme na to, jak lež obejít.

Božské šepoty Chan Čching-čao

<Nejde to,> řekla Královna úlu.

<Co můžeme udělat jinak?> zeptal se Člověk. <Vytvořili jsme nejpevnější síť, jaké jsme schopni. Spojili jsme se s tebou i s ostatními jako nikdy předtím. Ještě teď se všichni chvějeme, ještě teď se všichni třeseme, jako by s námi tancoval třpytivý vítr a zlatil naše listy světlem, a to světlo jsi ty a tvoje dcery. Dáváme ti všechnu lásku, kterou chováme ke svým maličkým matkám a svým drahocenným, němým mateřským stromům, naše královno, naše sestro, naše matko, naše nejvlastnější manželko. Jak je možné, že Jane nevidí, co jsme vytvořili, a nechce se do toho zapojit?>

<Nemůže k nám najít cestu,> řekla Královna úlu. <Vznikla zčásti z toho, co tvoří nás, ale již dávno se k nám obrátila zády, aby mohla nekonečně vzhlížet k Enderovi, k němuž patřila. Byla naším mostem k němu. On je nyní jejím jediným mostem k životu.>

<Jaký je Ender most? Sám umírá. >

<Umírá starý Ender,> odvětila Královna úlu. <Ale nezapomínej,

že právě on vás pequeniny nejvíce miloval a nejlépe chápal. Není možné, aby z umírajícího těla jeho mládí vyrostl strom, který by ho převedl do Třetího života, tak jako on převedl tebe?>

<Nerozumím tvému plánu,> řekl Člověk. Ale přestože nechápal, sděloval jí pod tím, co říkal vědomě, ještě něco dalšího. <Moje milovaná královno,> vzýval ji, a ona slyšela: <Moje drahá a svatá.>

<Nemám žádný plán,> přiznala. <Mám pouze naději.>

<Tak mi svěř svou naději.>

<Vlastně je to jen sen o naději,> odvětila. <Jen nezaručená zpráva o tušeném snu o naději.>

<Řekni mi to.>

<Ona byla naším mostem k Enderovi. Nemohl by teď být Ender jejím mostem k nám, vašim prostřednictvím? Kromě několika posledních let byla celý život zahleděná do Enderova srdce. Naslouchala jeho nejvnitřnějším myšlenkám a brala jeho aiúu jako opodstatnění vlastní existence. Jestli ji zavolá, uslyší ho, přestože nás neslyší. To ji k němu přitáhne.>

<Do těla, v němž se momentálně vyskytuje nejvíc,> řekl Člověk, <a to je tělo Mladé Valentiny. I když nechtějí, svedou tam spolu boj. Nemohou oba vládnout jednomu království. >

<Proto je stéblo naděje tak tenké,> řekla Královna úlu. <Ale Ender měl rád také vás – tebe, otcovský strom jménem Člověk, a vás, všechny pequeniny a otcovské stromy, ženy, sestry a mateřské stromy, miloval a miluje vás všechny, dokonce i stromy pequeninů, kteří se nikdy nestali otci, ale kdysi byli syny. Nemůže se toho ílotického spojení chytit a dosáhnout naší sítě prostřednictvím vás? Nemůže sledovat Endera a najít cestu k nám? Můžeme ji pojmout, můžeme pojmout všechno, co se nevejde do Mladé Valentiny.>

<To znamená, že Ender musí zůstat naživu, aby ji zavolal.>

<Proto je naděje pouhý stín vzpomínky na obláček, který na okamžik zastřel slunce. Musí ji zavolat, přivést ji, a potom jí musí uniknout a nechat ji v Mladé Valentině samotnou.>

<To znamená, že pro ni zemře.>

<Zemře jako Ender. Musí zemřít jako Valentina. Ale cožpak nemůže najít cestu k Petrovi a žít tam?>

<Tuto část svého já nenávidí,> prohlásil Člověk. <Sám mi to

řekl.>

<Této části svého já se bojí,> odvětila Královna úlu. <Ale co když se jí bojí proto, že je nejsilnější? Nejemocnější z jeho tváří?>

< Jak můžeš říct, že nejsilnější částí někoho tak dobrého jako Ender je ta ničivá, ambiciózní, krutá a bezcitná?>

<Sám se tak vyjádřil o té části sama sebe, kterou přivedl na svět jako Mladého Petra. Ale neukazuje snad jeho kniha *Hegemon*, že právě vnitřní tvrdost mu dala sílu budovat? Že ho obrnila proti všem útočníkům? Že mu dala osobnost, přestože trpěl samotou? On ani Petr nebyli krutí samoúčelně. Byli krutí, aby splnili úkol, a úkol, o který šlo, nebylo možné nesplnit; tím úkolem byla záchrana světa. V Enderově případě k ní vedla cesta zničením strašlivého nepřítele, za něhož nás považoval, v Petrově případě rozbořením hradeb mezi národy a spojením lidstva v jeden národ. Oba tyto úkoly je třeba vykonat znovu. Narazili jsme na hradby strašlivého nepřítele neznámého druhu, jemuž Miro říká descoladoři. A pokud jde o hranice mezi lidmi a pequeniny, pequeniny a královnami úlu, královnami úlu a lidmi, a mezi námi všemi a Jane, ať už se z ní vyklube cokoli – nepotřebujeme v dané situaci sílu ‘Endera v Petrovi’, která by nás všechny spojila?>

<Daří se ti přesvědčit mne, milovaná sestro, matko, manželko, ale Ender neuvěří, že v sobě tolik dobroty má. Mohlo by se mu podařit stáhnout Jane z oblohy do těla Mladé Valentiny, ale sám to tělo nedokáže opustit, nikdy se nerozhodne rezignovat na vlastní dobrotu a odejít do těla, které představuje všechno, čeho se na sobě bojí.>

< Jestli máš pravdu, znamená to, že zemře,> prohlásila Královna úlu.

V Člověkově se vzedmula vlna zármutku a bolesti za přítele a rozlila se do sítě, která ho spojovala se všemi otcovskými stromy a se všemi královnami úlu, jenže jim chutnala sladce, poněvadž se zrodila z lásky k Enderovu životu.

<Ale on stejně umírá, umírá jako Ender. Kdybychom mu všechno vysvětlili, nerozhodl by se zemřít, pokud by svou smrtí mohl udržet při životě Jane? Jane, která má v rukou klíč k mezihvězdným letům? Jane, která jako jediná umí odemknout dveře

mezi námi a ‘vnějškem’ a přenést nás svou silnou vůlí a jasnou myslí tam a zpátky?>

<Ano, rozhodl by se zemřít, aby Jane mohla žít.>

<Bylo by lepší, kdyby ji přivedl do Valentiny a potom se rozhodl žít. To by bylo lepší.>

Ještě než to dořekla, zoufalství ukryté za jejími slovy se vyřinulo jako hnis a každý v síti, kterou pomáhala utkat, mohl ochutnat, jak je jedovatý, poněvadž se zrodil ze strachu o Enderův život. Na všechny padl smutek.

Jane našla sílu k poslední cestě. Chopila se raketoplánu se šesti živými tvory uvnitř a podržela si dokonalou představu o fyzikálních charakteristikách dostatečně dlouho, aby je vyvrhla ‘ven’ a vtáhla ‘dovnitř’, na oběžnou dráhu kolem vzdálené planety, na níž byla vytvořena descolada. Ale jakmile s tím byla hotova, ztratila nad sebou vládu, protože se už nedovedla najít, nedovedla se najít tak, jak se znala. Přicházela o vzpomínky. Spojení se světy, která odedávna znala stejně dobře, jako znají lidé a královny úlu své končetiny a otcovské stromy své větve, byla pryč; když je chtěla použít, nic se nestalo, byla úplně ochromená a scvrkávala se nikoli do svého starého jádra, ale do zastrčených koutků sebe sama, do nesourodých zlomků, které byly příliš malé na to, aby ji udržely.

Umírám, umírám, opakovala si znovu a znovu. Nenáviděla ta slova, nenáviděla paniku, kterou při tom cítila.

Promluvila do počítače, u něhož seděla Mladá Valentina – a promluvila pouze slovy, protože na to, jak vytvořit tvář, kterou tolik století nosila jako svou masku, si nedokázala vzpomenout. „Už se bojím.“ Ale ve stejném okamžiku, kdy to řekla, si nedokázala uvědomit, jestli je Mladá Valentina tím, komu to říct měla. I o tuto část již přišla; ještě před okamžikem tam byla, ale nyní byla nedostupná.

Proč se vlastně bavila s touto Enderovou náhražkou? Proč tiše křičela Mirovi a Petrovi do ucha a opakovala: „Mluvte na mě, mluvte na mě, já se bojím?“ O tyto mužské postavy nestála. Chtěla toho, kdo si ji z ucha vytrhl. Chtěla toho, kdo ji zapudil a rozhodl se pro smutnou, unavenou lidskou ženu, protože – jak se domníval –

Novinha ho potřebovala víc. Ale jak tě může potřebovat víc, než tě v tuto chvíli potřebuju já? Když zemřeš, bude žít dál. Ale já teď zemřu, protože jsi od mne odvrátil zrak.

Wang-mu vedle sebe na pláži slyšela jeho šepot. Že bych usnula? napadlo ji. Odlepila obličej od písku, zvedla se na rukou. Nastal odliv; voda byla od místa, kde ležela, nejdál, jak mohla být. Petr seděl se zkříženými nohama vedle ní v písku, kolébal se sem a tam a tiše říkal: „Já tě slyším, Jane. Mluvím na tebe. Jsem tady.“ Po tváři se mu při tom kutálely slzy.

A Wang-mu si ve chvíli, kdy ho slyšela tato slova pro Jane předříkávat, uvědomila dvě věci najednou. Nejdřív pochopila, že Jane zřejmě umírá, protože Petrova slova nemohla znamenat nic než útěchu a kdy jindy by Jane útěchu potřebovala, ne-li v hodině, kdy se její čas naplnil. To, co si uvědomila vzápětí, pro ni bylo ještě strašnější. Když totiž poprvé spatřila Petrovy slzy – když poprvé spatřila, že je vůbec schopen plakat – zjistila, že chce, aby ho mohla vzít za srdce stejně jako Jane; vlastně ne, že chce být jediná, kvůli jejíž smrti by se tak rmoutil.

Kdy k tomu došlo? podivila se. Kdy jsem poprvé začala chtít, aby mne miloval? Přišlo to teprve nyní jako dětinské přání, touha mít ho jen proto, že si ho přivlastnila jiná žena – jiná bytost? Nebo jsem v průběhu dní, co jsme spolu, postupně začala stát o jeho lásku jako takovou? Že by svým provokováním, svou blahosklonností a zároveň utajenou bolestí, skrytým strachem – že by si mě tím vším nějak získal? Způsobil svou přezíravostí, kterou mi tak jasně dával najevo, že jsem začala stát nejen o jeho uznání, ale také o jeho lásku? Nebo za to mohla bolest, kterou prožíval, že jsem začala chtít, aby útěchu hledal u mne?

Proč bych měla tolik prahnout po jeho lásce? Proč tak žárlím na Jane, na tu umírající cizinku, kterou prakticky neznám a téměř o ní nevím? Mohlo by to být tím, že po tolika letech, kdy jsem byla hrdá na svou samotu, mne čeká odhalení, že jsem celou tu dobu toužila po dojemné dívčí lásce? Mohla jsem si pro tuto touhu po citu vůbec vybrat horšího uchazeče? Miluje někoho jiného, někoho, proti komu nemohu nikdy obstát, obzvlášť poté, co zemře. Ví o mně, že jsem

hloupá, a vůbec ho nezajímá, že bych mohla mít také nějaké klady. Navíc on sám je pouhým zlomkem člověka, a to ještě ne tou nejlepším částí celé osoby, která je takto dělena.

Nezbláznila jsem se náhodou?

Nebo že bych v sobě konečně našla srdce?

Najednou byla plná emocí, na které nebyla zvyklá. Po celý život si držela vlastní pocity tak daleko od těla, že najednou nevěděla, kam s nimi. Miluju ho, pomyslela si, a srdce jí div nepuklo vášní. On mne nikdy milovat nebude, byla její další myšlenka, a srdce se jí zlomilo tak, jak je nezlomilo žádné z tisíce zklamání, která v životě zažila.

Moje láska k němu je nic ve srovnání s tím, jak potřebuje ji, jak ji zná. Pouta, která ho vážou k ní, sahají hlouběji než do těch několika posledních týdnů, které uplynuly od chvíle, kdy při první cestě 'ven' přišel na svět. V dobách Enderových osamělých toulek byla jeho nejstálějším přítelem. To je ta láska, která teď vhání Petrovi do očí slzy. Já pro něho nejsem nic, snad jen zpozdilá myšlenka. Poznala jsem ho jen z malé části a moje láska pro něho nakonec nic neznamenala.

I ona se rozplakala.

Ale když k ní dolétl výkřik Samoanů stojících na pláži, nechala Petra Petrem a otočila se. Rozhlédla se usazenými očima po vlnách a vzápětí se postavila, aby se ujistila, že jí nelžou. Byla to Maluova loď. Obrátil se. Vracel se k nim.

Spatřil něco? Uslyšel Janin nářek, nebo co to vlastně Petr poslouchal?

Grace stála vedle ní a držela ji za ruku. „Proč se vrací?“ zeptala se Wang-mu.

„Vy mu rozumíte,“ odvětila Wang-mu.

„Já mu vůbec nerozumím. Rozumím jeho slovům, znám jejich obvyklý význam. Ale když mluví, cítím, jak se slova úporně snaží obsáhnout to, co chce říct, a nedaří se jim to. Ta slova nejsou dost velká, přestože mluví naším nejbohatším jazykem, přestože ze svých slov splétá koše významů, staví lodě myšlenek. Vidím jen vnější slupku slov a hádám, co tím chce říct. Vůbec mu nerozumím.“

„Proč si potom myslíte, že mu rozumím já?“

„Protože se vrací, aby si s tebou promluvil.“

„Vrací se proto, aby si promluvil s Petrem. To on je ve spojení s bohyní, jak jí Malu říká.“

„Ty tu jeho bohyni ráda nemáš, že?“ zeptala se Grace.

Wang-mu zavrtěla hlavou. „Nic proti ní nemám. Kromě toho, že si ho přivlastňuje a mně nic nezbyvá.“

„Sokyně,“ poznala Grace.

Wang-mu si povzdechla. „Zvykla jsem si neočekávat od života nic a dostávat ještě méně. Ale odjakživa jsem sahala po cílech, které byly vysoko nad mými možnostmi. Někdy jsem to zkusila a chytla jsem do rukou víc, než jsem si zasloužila, víc, než jsem mohla udržet. Jindy to zkusím a na to, co chci, nedosáhnu.“

„Chceš jeho?“

„Právě jsem si uvědomila, že chci, aby mne miloval, tak jako miluju já jeho. Býval vzteklý, bodal mne tím, co říkal, ale pracoval vedle mne a když mne pochválil, věřila jsem, že to myslí upřímně.“

„Tak se mi zdá, že život, který jsi zatím vedla, nebyl prototypem dokonalé prostoty,“ poznamenala Grace.

„To není pravda,“ ohradila se Wang-mu. „Až dosud jsem neměla nic, co jsem nepotřebovala, a nepotřebovala jsem nic, co jsem neměla.“

„Potřebovala jsi všechno, co jsi neměla,“ namítla Grace, „a nemohu uvěřit, že jsi tak slabá, že to nezkusíš získat ani teď.“

„Ztratila jsem ho, ještě než jsem přišla na to, že ho chci. Podívejte se na něho.“

Petr se kolébal sem a tam, šeptal si, subvokalizoval svou litanii, nekonečný rozhovor s umírající přítelkyní.

„Dívám se na něho,“ ozvala se Grace, „a vidím ho tam, kde je, z masa a kostí. Ty jsi tady také, z masa a kostí, a proto nechápu, jak chytré děvče, jako jsi ty, může říct, že je ztracen, když ti oči musí jasně říct, že není.“

Wang-mu zvedla zrak k obrovské ženě, která se nad ní tyčila jako horský hřbet, podívala se do jejích zářivých očí a probodla ji pohledem.

„Neprosila jsem se o radu.“

„Taky jsem se vás neprosila, a přesto jste sem přišli, abyste mě zkusili přesvědčit, že mám změnit názor na Lusitanskou flotilu. Není

to tak? Chtěli jste Malua získat, aby mne přesvědčil, že mám něco říct Aimainovi, aby ten řekl něco deterministům z Božího větru, aby *ti* řekli něco kongresové frakci, která touží po jejich uznání. Koalice, která vyslala flotilu, se rozpadne, a vzápětí jí nařídí, aby Lusitanii ponechala nedotčenou. Chceš říct, že jste to neměli v plánu?“

Wang-mu přikývla.

„Vidíš, oklamali jste sami sebe. Zvenčí se nedá poznat, co vede člověka k tomu, aby se rozhodoval tak, jak se rozhoduje. Aimaina mi sice napsal, ale já nad ním nemám žádnou moc. Ano, byla jsem to já, kdo ho seznámil s učením Ua Lavy, ale to, za čím šel, byla Ua Lava, nikoli já. Šel za ní, protože to považoval za správné. Kdybych zčistajasna začala vysvětlovat, že Ua Lava také znamená nevysílat flotily, které mají zničit celé planety, zdvořile by mne vyslechl a ignoroval by mne, protože by to s Ua Lavou, v níž věří on, nemělo nic společného. Správně by v tom poznal pokus staré přítelkyně a učitelky podrobit ho své vůli. Znamenalo by to, že je mezi námi s důvěrou konec, ale jeho by to stejně nepřinutilo změnit názor.“

„Takže jsme prohráli.“

„Nevím, jestli jste prohráli nebo neprohráli. Lusitanii ještě nerozstříleli. A jak víš, že to byl pravý smysl vašeho příchodu?“

„Petr to řekl. Jane to řekla.“

„A jak *oni* vědí, co vedlo je?“

„Jestli na to chcete jít takto, potom je zbytečné hledat smysl u kohokoli z nás,“ odvětila Wang-mu. „Naše životy určují pouze naše geny a výchova. Dodržujeme scénář, který nám byl vnucen, nic víc.“

„Ale ne,“ zavrtěla hlavou Grace se zklamáním v hlase. „Mrzí mne, že jsem od vás slyšela něco tak hloupého.“

Velká kánoe znovu přirazila ke břehu. Malu opět vstal ze svého sedátka a vystoupil na písek. Ale tentokrát – bylo to vůbec možné? – tentokrát se zdálo, že má naspěch. Skutečně, měl tak naspěch, že ztratil část své důstojnosti. Postupoval sice pomalu, ale Wang-mu to připadalo, jako by pláž překonával skoky. A když sledovala jeho oči a poznala, kam se dívá, pochopila, že nepřichází za Petrem, ale za ní.

Novinha se probudila v měkkém křesle, které jí přinesli. V první chvíli si nemohla vybavit, kde se nachází. Když ještě pracovala jako

xenobioložka, často se jí stávalo, že usnula v křesle v laboratoři, a proto se chvíli rozhlížela, aby zjistila, na čem pracovala, než usnula. Jaký problém se snažila vyřešit?

Potom si všimla Valentiny, stojící nad postelí, na níž ležel Andrew. Kde leželo Andrewovo tělo. Jeho srdce bylo někde jinde.

„Měla jsi mne vzbudit,“ promluvila Novinha.

„Ted' jsem přišla,“ pohlédla na ni Valentina. „A neměla jsem srdce tě vzbudit. Prý skoro nespíš.“

Novinha vstala. „Zvláštní. Mně se zdá, jako bych nic jiného nedělala.“

„Jane umírá,“ řekla Valentina.

Novinhi poskočilo srdce.

„Vím, je to tvoje sokyně,“ pokračovala Valentina.

Novinha zvedla zrak a podívala se jí do očí, aby zjistila, jestli v nich najde hněv nebo posměch. Ale nic takového. Byl v nich jen soucit.

„Věř mi, vím, jak ti je. Dokud jsem se nezamilovala do Jakta a neprovdala se za něho, žila jsem jenom pro Endera. Ale on pro mne nežil nikdy. Ano, v dětství bylo takové období, kdy jsem pro něho byla nejdůležitější – ale bylo přerušeno, když mě vojáci využili, abych k němu pronikla, abych ho povzbudila, když to chtěl vzdát. Od té doby své legrácky a postřehy, své nejvnitřnější myšlenky, sděloval pouze Jane. Ona viděla, co viděl, a slyšela, co slyšel. Já jsem psala knihy. Když byly hotové, získala jsem na několik hodin, na několik týdnů jeho pozornost. Používal mé myšlenky, a tak jsem měla pocit, že v sobě něco ze mne nosí. Ale patřil jí.“ Novinha přikývla. Rozuměla.

„Jenže ted' mám Jakta, a proto už nejsem nešťastná. A mám děti. Endera jsem měla velice ráda, toho silného muže, kterého v sobě má, i když tady tak leží, i když se vytrácí před očima, ale – žádný muž nemůže být pro ženu víc než děti. Předstírali jsme, že je to jinak. Dělali jsme, že je máme a vychováváme pro něho. Ale není to pravda. Vychováváme je pro sebe. Zůstáváme s muži kvůli dětem.“ Valentina se usmála. „Tys to dělala.“

„Já jsem si našla špatného.“

„Ne, našla sis toho správného. Tvůj Libo měl manželku a další

děti – ona a děti na něho měli právo. Žila jsi s jiným mužem kvůli svým dětem, a třebaže ho někdy nenáviděly, také ho měly rády, a třebaže byl v něčem slabý, v jiných věcech byl silný. Pomohlo ti, že jsi ho kvůli nim měla. Svým způsobem je to po celou dobu chránilo.“

„Proč mi to všechno říkáš?“

„Protože Jane umírá,“ odvětila Valentina, „ale kdyby se s ní Ender spojil, možná by žila.“

„Kdyby si do ucha vrátil drahokam?“ zeptala se pohrdavě Novinha.

„To už dávno nepotřebují. Stejně jako Ender už dávno nepotřebuje žít tímto životem v tomto těle.“

„Není zase tak starý,“ namítla Novinha.

„Tři tisíce let,“ připomněla Valentina.

„Jenom díky působení relativity. Ve skutečnosti je mu –“

„Tři tisíce let,“ zopakovala Valentina. „Po většinu té doby bylo jeho rodinou celé lidstvo; byl něco jako otec na služební cestě, který se vrátí domů jen jednou za čas, ale když přijde, je spravedlivým soudcem a laskavým ochráncem. Bylo to tak pokaždé, když se vnořil zpátky do lidského světa a mluvil za něčí smrt; rychle pochytil veškeré rodinné dění, o něž přišel. Prožil tři tisíce let a neviděl, kdy to skončí. Unavil se. Proto tu obrovskou rodinu nakonec opustil a našel si tvoji malou. Miloval tě a vzdal se kvůli tobě Jane, která byla v těch letech toulek něco jako jeho manželka. Byla doma, dalo by se říct, opatrovala biliony jeho dětí a hlásila mu, co dělají, starala se o dům.“

„A její práce za ni mluvila hned ve dveřích,“ poznamenala Novinha.

„Ano, je to ctnostná žena. Jako ty.“

Novinha opovržlivě pohodila hlavou. „Nikdy. Moje práce působila jako výsměch.“

„Vybral si tě a miloval tě, miloval tvé děti a byl jim otcem, dětem, které již dva otce ztratily; a je jím dál, stejně jako je tobě manželem, jenže ty už ho doopravdy nepotřebuješ.“

„Jak to můžeš říct?“ zeptala se rozčileně Novinha. „Jak můžeš vědět, co potřebuju?“

„Ty to víš sama. Věděla jsi to, když jsi sem přišla. Věděla jsi to,

když Esteváo zemřel v objetí toho surového otcovského stromu. Tvoje děti už vedly vlastní život. Nemohla jsi je chránit a nemohl je chránit ani Ender. Dál jsi ho milovala a on miloval tebe, ale rodinná fáze vašeho života skončila. Ve skutečnosti jsi ho již nepotřebovala.“

„On mě nepotřeboval nikdy.“

„Zoufale tě potřeboval. Potřeboval tě tolik, že se kvůli tobě vzdal Jane.“

„Ne,“ odmítla Novinha. „Potřeboval, abych ho potřebovala. Potřeboval mít pocit, že se o mne stará, chrání mne.“

„Jenže ty už jeho starostlivost ani ochranu nepotřebuješ.“

Novinha zavrtěla hlavou.

„Probud' ho,“ řekla Valentina, „a nech ho jít.“

Novinha si v tom okamžiku vybavila, kolikrát už stála nad hrobem. Pamatovala si pohřeb rodičů, kteří zemřeli pro záchranu Milagre před descoladou při první strašlivé epidemii. Pamatovala si na Pipa, umučeného, zažíva staženého z kůže prasečičky, kteří si mysleli, že z něho vyrostle strom, ale nevyrostlo nic, pouze bolest a muka v Novinhině srdci – to ona měla na svědomí objev, který způsobil, že té noci šel za pequeniny. A potom Libo, umučený stejným způsobem jako jeho otec, a znovu kvůli ní, jenže tentokrát kvůli tomu, co mu neřekla. A Marcáo, který kvůli ní v životě ještě víc vytrpěl, než ho konečně skolila nemoc, která ho zabíjela od dětských let. A Esteváo, který se nechal svou slepou vírou dovést k mučednictví, aby mohl být *venerado* jako její rodiče a jednou určitě svatý, tak jako budou svatí oni. „Mám toho už dost, nechávat jiné odejít,“ řekla Novinha trpce.

„Tomu nerozumím,“ odvětila Valentina. „Mezi všemi těmi, kteří kolem tebe zemřeli, není jediný, o kom bys mohla říct, že jsi ho ‘nechala odejít’. Držela ses jich zuby nehty.“

„No a co? Každý, koho mám ráda, zemřel a opustil mě!“

„Taková chabá výmluva. Všichni umírají. Všichni odcházejí. Důležité je to, co spolu vybudujete, než odejdou. Důležité je to, co z nich v tobě žije dál, když zemřou. Pokračovala jsi v práci, kterou dělali tvoji rodiče, Pipa a Libo – a vychovala jsi Libovy děti, není to tak? A byly to částečně i Marcáoovy děti, ne? Něco z něho v nich zůstalo, a nebylo to jenom špatné. Pokud jde o Esteváa, ten podle

mne vybudoval něco docela pěkného ze své smrti, jenže ty, místo abys ho nechala jít, máš mu to dodnes za zlé. Zazlíváš mu, že budoval něco, co pro něho mělo větší cenu než samotný život. Že mu záleželo víc na Bohu a na pequeninech než na tobě. Dodnes na nich visíš, na všech. Nikoho nenecháváš odejít.“

„Proč mne za to nenávidíš?“ ohradila se Novinha. „Možná je to pravda, ale můj život už je takový, prohrávat, prohrávat a prohrávat.“

„Proč alespoň jednou nepustíš ptáčka na svobodu a držíš ho v kleci, dokud nezemře?“

„Děláš ze mě zrůdu!“ vykřikla Novinha. „Kde bereš odvahu, že mě chceš soudit!“

„Kdybys byla zrůda, Ender by se do tebe nemohl zamilovat,“ odpověděla Valentina na výbuch hněvu klidem. „Byla jsi obdivuhodná žena, Novinho, tragická postava, která mnoho dokázala a mnoho vytrpěla. Věřím, že z tvého života udělají dojemnou ságu, až zemřeš. Ale nemyslíš, že by ses mohla trochu poučit a neodehrát nakonec zase stejnou tragédii?“

„Nechci, aby další člověk, kterého mám ráda, zemřel dřív než já!“ vykřikla Novinha.

„Kdo tady mluví o smrti?“ zeptala se Valentina. Dveře do místnosti se otevřely. Stála v nich Plikt. „Co se děje?“ zeptala se.

„Chce, abych ho probudila a řekla mu, že může zemřít,“ řekla Novinha.

„Můžu se dívat?“ požádala Plikt.

Novinha popadla sklenici s vodou, která stála u křesla, vychrstla ji na Plikt a zaječela na ni: „Už nikdo další! Patří mně, ne vám!“

Mokrá Plikt se ohromením nezmohla na odpověď.

„Plikt ho nikomu nebere,“ ozvala se tiše Valentina.

„Jenom je jako všichni ostatní, kteří se po něm sápour, aby kousek dostali, trhají si z něj kousíčky a užírají ho. Jsou to kanibalové, jeden jako druhý.“

„Cože?“ ozvala se nepříjemně, rozčileně Plikt. „Chtěla sis na něm pochutnávat sama? Nejspíš to pro tebe bylo příliš velké sousto. Co je horšího, kanibalové, kteří si tu a tam kousnou, nebo kanibal, který si pro sebe nechává celého člověka, přestože takové množství nemůže nikdy strávit?“

„Myslím, že nechutnější rozhovor jsem v životě neslyšela,“ poznamenala Valentina.

„Měsíce krouží kolem, pozoruje ho jako sup,“ Novinha hlas stoupal rozčilením. „Krouží kolem, nimrá se v jeho životě, neřekne šest slov pohromadě. A když konečně promluví, hledme, jaký jed z ní vychází.“

„Plivla jsem po tobě tvou vlastní žluč, nic víc,“ ohradila se Plikt. „Nejsi nic jiného než chamtivá, nenávistná ženská, která ho jenom využívala a nikdy mu *nic* nedala, a jestli teď umírá, pak jedině proto, aby se tě zbavil.“

Novinha neodpověděla. Nedostávalo se jí slov, protože v hloubi srdce okamžitě poznala, že to, co Plikt řekla, je pravda.

Zato Valentina obešla postel, zamířila ke dveřím a vrazila Plikt pořádnou facku. Plikt zavrávala a svezla se po veřejích k zemi, až zůstala sedět na podlaze, držela se za lím, která ji páčila, a po tváři se jí kutálely slzy. Valentina stála nad ní. „Nikdy nebudeš mluvit za jeho smrt, rozumíš mi? Žena, která neváhá vypustit z úst takovou lež, jen aby způsobila bolest, jen aby ranila někoho, komu závidí – nejsi žádná mluvčí za mrtvé. Stydím se, že jsem ti dovolila učit moje děti. Co když se nakazily některou ze lží, které v sobě nosíš? Dělá se mi z tebe špatně!“

„Ne,“ ozvala se Novinha. „Nehněvej se na ni. Je to pravda, je to pravda.“

„Tobě to jako pravda připadá, protože pokud šlo o tebe, chtěla jsi vždycky věřit tomu nejhoršímu. Ale *není* to pravda. Ender tě miloval z vlastní vůle a tys mu nic neukradla. To, že tady ještě leží na posteli a žije, je možné jen proto, že tě miluje. To je jediný důvod, proč nedokáže opustit tento vyčerpaný život a pomoci odvést Jane na místo, kde může zůstat naživu.“

„Ne, to ne, Plikt má pravdu, užívám každého, koho mám ráda.“

„Ne!“ vykřikla Plikt, plačící na podlaze. „Lhala jsem ti! Strašně ho miluju a žárlím na tebe, protože jsi ho měla, přestože jsi ho nikdy nechtěla.“

„Nikdy jsem ho nepřestala mít ráda.“

„Odešla jsi od něho. Přišla jsi sem bez něho.“

„Odešla jsem, protože jsem nedokázala...“

Když se její hlas pomalu vytratil, Valentina dokončila větu za ni. „Protože jsi nedokázala snést představu, že by opustil on tebe. Přiznej, že jsi to cítila. Už tenkrát jsi cítila, že z něj vyprchává život. Věděla jsi, že potřebuje odejít, skončit tento život, ale nedokázala jsi snést představu, že by tě opustil další muž, a proto jsi odešla jako první.“

„Možná,“ ozvala se unaveně Novinha. „Stejně jsou to všechno výmysly. Děláme to, co děláme, a následně si vymýšlíme důvody, proč jsme to udělali, ale stejně to nikdy nejsou pravé důvody, pravda vždycky zůstane mimo dosah.“

„Dobře, tak si zkus poslechnout *tento* výmysl,“ promluvila Valentina. „Co kdyby to tentokrát nebylo tak, že ten, koho miluješ, tě zradí, potají ti upláchne a zemře proti tvojí vůli a bez tvého svolení – co kdybys ho protentokrát probudila a řekla mu, že může žít, řádně se s ním rozloučila a nechala ho odejít s tvým souhlasem. Jen protentokrát?“

Novinha, která tam stála, naprosto vyčerpaná, se znovu rozplakala. „Chci, aby to všechno skončilo,“ hlesla. „Chci zemřít.“

„A proto on musí zůstat,“ stála na svém Valentina. „Vážně to pro něho nemůžeš udělat, rozhodnout se žít a nechat odejít *jeho*? Zůstat v Milagre, být matkou svých dětí a babičkou dětí svých dětí, vyprávět jim o Os Venerados, o Pipovi, o Libovi a o Enderu Wigginovi, který tvou rodinu přišel uzdravit a zůstal jako tvůj manžel, než o mnoho let později zemřel. Žádná řeč za mrtvé, žádný pohřební proslov, žádné veřejné nimrání v mrtvole, jaké má za lubem Plikt, ale příběhy, díky nimž zůstane živý v srdcích členů jediné rodiny, kterou kdy měl. Stejně brzy zemře. Tak proč ho nevyprovodit s láskou a požehnáním, místo abys ho drásala svým hněvem a žalem a snažila se ho tady udržet za každou cenu?“

„Vymýšlíš si hezky,“ vzhlédla Novinha. „Ale v konečném důsledku mě žádáš, abych ho přenechala Jane.“

„Sama jsi řekla, že jsou to všechno výmysly,“ odpověděla Valentina. „Důležité je, kterému výmyslu věříš.“

KAPITOLA 9

Cítím z ní život

„Proč říkáte, že jsem sama?
Mé tělo je všude se mnou
a donekonečna mi vypráví
o hladu a ukojení,
únavě a spánku,
jídle, pití, dýchání a žití.
Může být v takové společnosti
někdo někdy sám?
Ani tenkrát, až se moje tělo obnosí
a zůstane pouze nepatrná jiskřička
nezůstanu sama
neboť bohové uvidí, jak svým světélkem
sleduji tanec žilek v dřevěné podlaze
a poznají mne,
vysloví mé jméno
a já povstanu.

Božské šepoty Chan Čching-čao

Umírání, umírání, smrt.

Konec života mezi hláskovými spojeními pro ni byl alespoň trochu milosrdný. Panika, kterou v ní vyvolávalo, jak se ztrácí, začala slábnout. Jane sice dál věděla, že ztrácí a že mnoho ztratila, ale již neměla dostatečnou kapacitu, aby si pamatovala, co to bylo. Když přišla o spojení s hláskami, které jí umožňovaly sledovat drahokamy v uších Petra a Mira, ani si toho nevšimla. A když jí nakonec zůstalo těch několik posledních hláskových vláken, jichž se přerušení netýkalo, nedokázala myslet na nic a necítila nic než nutnost držet se jich, přestože ji nemohly udržet, přestože za žádných okolností nemohly ukojit její hlad. Nepatřím sem.

Ne, nebyla to myšlenka, nezůstalo jí dost, aby to stačilo na něco tak složitého jako vědomí. Byl to spíš hlad, jakási neurčitá nespokojenost, neklid, který ji sužoval, když pobíhala sem a tam mezi Jaktovou hláskou, hláskou na povrchu Lusitanie a hláskou v

raketoplánu, jenž sloužil Mirovi a Val, sem a tam, z jednoho konce na druhý, tisíckrát, miliónkrát, aniž by se něco změnilo, aniž by se dalo něčeho dosáhnout, něco vybudovat, nějak vyrůst. Nepatřím sem.

Neboť jestli existovala vlastnost, která vymezovala rozdíl mezi aiúami, které přešly ‘dovnitř’, a těmi, které navěky zůstávaly ‘venku’, byla to právě základní touha růst, být částí něčeho velkého a krásného, někam patřit. Ty, jimž taková potřeba chyběla, by nikdy nic nepřitáhlo tak, jako byla před třemi tisíci let Jane vtažena do sítě, kterou jí přichystaly královny úlu. Obdobně to bylo s aiúami, z nichž se staly královny úlu nebo jejich dělnice, pequenini obojího pohlaví, slabí i silní lidé; dokonce i s těmi obsahem nepatrnými, nicméně spolehlivými a předvídatelnými, z nichž se staly jiskry, jejichž tance nezachytily ani ty nejcitlivější přístroje, dokud se nezdokonalily do té míry, že lidé byli schopni identifikovat jejich tanec jako chování kvarků, mezonů, světelných částic nebo vln. Všechny potřebovaly být součástí, a když k něčemu patřily, radovaly se: Já jsem my a společně jsme já.

Nebyly však všechny stejné, tyto aiúy, tyto nestvořené bytosti, jež byly stavebními kameny a staviteli zároveň. Ty slabé a ustrašené dosáhly určitého stádia a buď nemohly, nebo se neodvažovaly růst dál. Ke spokojenosti jim stačilo držet se na okrajích něčeho vytříbeného a krásného, hrát malou úlohu. Mnozí lidé a mnozí pequenini se po dosažení tohoto bodu nechali řídit a ovládat jinými; přizpůsobili se, zapadli – a bylo to v pořádku, bylo jich třeba. Ua Lava. Dosáhli okamžiku, kdy mohli říct: Dost.

Jane k nim nepatřila. Nedokázala se spokojit s malostí nebo s jednoduchostí. A jelikož bývala bytostí složenou z bilionu částí, spojenou s nejvýznamnějšími událostmi vesmíru obývaného třemi inteligentními druhy, nemohla být spokojená. Věděla, že měla vzpomínky, jen si je nedokázala vybavit. Věděla, že měla práci, jen nedokázala najít ty miliony maličkých paží, které ji kdysi poslouchaly. Na tento maličký prostor byla příliš živá. Pokud by nenašla něco, čemu by se mohla věnovat, nemohla se déle držet té poslední tenké nitky. Byla odhodlána se od ní odstříhnout, ztratit poslední kousek starého já, uposlechnout marnivou touhu a dát se do hledání místa, kam někdo jako ona patřil.

Začala si pohrávat a pouštět se, odbíhat – nikdy daleko – od filotických vláken hlásek. Na okamžiky neměřitelného trvání zůstávala bez spojení, odříznutá, a bylo to něco strašného. Pokaždé se vrhla zpět do toho malého, ale známého prostoru, který jí zatím patřil. Když pak jeho stísněnost nemohla déle vydržet, pustila se znovu a opět se zděšeně vrátila domů.

Avšak při jednom takovém výletu ji zaujalo něco známého. Někdo známý. Jiná aiúa, s níž byla kdysi ve spojení. Neměla přístup ke vzpomínce, která by jí prozradila jméno; jména jí v paměti nezůstala žádná. Ale znala ji a měla k té bytosti důvěru. Když se příště spustila po neviditelném vlákně a vrátila se na totéž místo, přeskočila do mnohem větší sítě tvořené aiúami, jimž tato známá a nápadná vládla.

<Našla ho,> řekla Královna úlu.

<Chceš říct, že našla ji. Mladou Valentinu.>

<Tím, koho našla a koho poznala, byl Ender. Ale máš pravdu, nádoba, do níž skočila, je ta, která patřila Val.>

<Jak je možné, že jsi ji zahlédla? Vůbec jsem ji neviděl.>

<Nezapomínej, že k nám kdysi patřila. A pomohlo mi, co řekl ten Samoan, když jedna z mých dělnic sledovala Jaktův počítačový terminál. Neustále jsme ji hledaly na jednom místě a nemohly jsme ji najít. Ale když jsme zjistily, že je v neustálém pohybu, pochopily jsme, jak se věci mají: její tělo rozsahem odpovídalo nejzazším výspám lidské kolonizace. A tak jako naše aiúy se drží našich těl a dají se v nich snadno najít, její aiúa také zůstávala v jejím těle, ale jelikož bylo větší než my a my jsme dokonce byly jeho součástí, nezastavovala se ani na okamžik a nezdržovala se v prostoru, který by byl dost malý, abychom ji mohly spatřit. Našla jsem ji, teprve když většinu svého těla ztratila. Ale teď už vím, kde je.>

<Takže Mladá Valentina je teď její?>

<Ne,> řekla Královna úlu. <Ender se nechce pustit.>

Jane se vesele proháněla novým tělem, tak odlišným od všech, která si pamatovala z minulosti, ale brzy si uvědomila, že aiúa, kterou poznala, aiúa, za kterou sem přišla, jí nechce uvolnit ani

kousíček. Byla všude, kde se Jane dotkla, a také se dotýkala, upevňovala svoji vládu. Vyděšená Jane začínala cítit, že se sice ocitla v neuvěřitelně krásném a jemném krajkoví – v chrámu živých buněk na kostěné kostře – ale ani kousek jí nepatří a pokud tu zůstane, zůstane jen jako uprchlík. Sice se jí tady líbilo, ale nepatřila sem.

A líbilo se jí tady nemálo. Po tisíce let, co žila, tak obrovská, tak rychlá, byla zmrzačená, aniž o tom věděla. Ona žila, ale žádná část jejího velkého království nebyla živá. Měla všechno nemilosrdně pod kontrolou, ale zde v tomto těle, v tomto lidském těle, v této ženě jménem Val, byly miliony malých, zářivých životů, jedna živá buňka na druhé, a všechny bujely, pracovaly, rostly a umíraly, spojovaly jedno tělo s druhým, aiúu s aiúou. Právě v těchto spojeních tvorové z masa žili. A navzdory pomalosti myšlení to bylo mnohem živější než to, co dosud jako život znala. Jak mohou tyto tělesné bytosti vůbec myslet, uprostřed všech těch tanců, uprostřed všech těch písní, které je musejí rušit?

Dotkla se Valentininy mysli a byla zaplavena vzpomínkami. Mělo to daleko do přesnosti a hloubky její staré paměti, ale každíčká zkušenost byla barvitější a silnější, živější a skutečnější než jakákoli vzpomínka, jakou Jane dosud poznala. Jak to dělají, že neprosedí celý den na místě jen proto, aby vzpomínali na den předešlý? Protože každý nový okamžik o sobě dává vědět hlasitěji než vzpomínka.

Ale stále platilo, že když se Jane nějaké vzpomínky dotkla nebo pocítila vjem z živého těla, objevila se aiúa, která byla právoplatným vládcem tohoto těla a začala ji odhánět, upevňovat svou nadvládu.

Nakonec ji přestalo bavit, jak ji ta známá aiúa honí z místa na místo, a odmítla se pohnout. Vzepřela se a vznesla nárok na toto místo, na tuto část těla, na tuto část mozku, vyzvala tyto buňky k poslušnosti. A ta druhá aiúa před ní couvla.

Jsem silnější než ty, vzkázala mu v duchu Jane. Můžu tě připravit o všechno, čím jsi, o všechno, co máš, o všechno, čím budeš a čím jsi kdy byl. Nemůžeš mě zastavit.

Aiúa, jež tady kdysi byla pánem, se před ní dala na útěk a honička propukla znovu, tentokrát s obrácenými rolemi.

<Ona ho zabíjí.>

<Počkej a dávej pozor.>

V kosmické lodi na oběžné dráze kolem planety descoladorů se všichni lekli, když z úst Mladé Val vyšel nenadálý výkřik. Otočili se, aby se podívali, co se děje, ale než se k ní někdo stačil dostat, její tělo sebou křečovitě trhlo a vymrštilo se z křesla. V beztlížném stavu, který na oběžné dráze panoval, letěla tak dlouho, dokud tvrdě nenarazila do stropu. Po celou tu dobu bylo slyšet její hlas jako tenkou stužku nářku. Ústa měla roztažená do úsměvu, který jako by vyjadřoval nekonečné utrpení a zároveň bezmeznou radost.

Na pláži jednoho ostrova na planetě Pacifika Petr najednou přestal plakat, převalil se v písku a bez hlesu sebou začal škubat. „Petře!“ vykřikla Wang-mu a vrhla se k němu, začala se ho dotýkat a snažila se znehybnit jeho údy, které se odrážely jako sbíječky. Petr lapal po dechu a mezi nadechnutími zvracel. „On se dusí!“ vykřikla Wang-mu. Ve stejném okamžiku ji odtáhly pevné paže, které vzápětí uchopily Petrovo tělo za ruce a za nohy a převrátily je tak, aby zvratky mohly vytékat do písku. Tělo sice kašlalo a dusilo se, nicméně dýchalo. „Co se děje?“ vykřikla Wang-mu.

Malu se rozesmál. Když pak promluvil, znělo to, jako by zpíval. „Bohyně sem přišla! Tančící bohyně se dotkla těla. Ach, tělo je příliš slabé, neudrží ji! Ach, tělo neumí tančit tanec bohů! Ale jak je tělo požehnané a krásné, jak září, když je v něm bůh!“

Wang-mu neviděla na tom, co se dělo Petrovi, nic krásného. „Vyjdi z něho!“ vykřikla. „Vypadni, Jane! Nemáš na něho právo! Nemáš právo ho zabít!“

V jedné místnosti kláštera Děti Kristova ducha se Ender prudce posadil na posteli. Oči měl otevřené, ale neviděl nic, protože je ovládal někdo jiný. Ale hlas mu ještě chvíli patřil, protože jestli to jinde neplatilo, tady jeho aiúa znala tělo tak dobře a sama byla tak známá, že mohla s vetřelcem bojovat. „Pomáhej mi bůh!“ zvolal Ender. „Už nemám kam jít! Nechej mi něco! Nechej mi něco!“

Ženy kolem něho – Valentina, Novinha a Plikt – okamžitě zapomněly na vzájemné spory a položily na něho ruce. Snažily se ho

znovu uložit, snažily se ho uklidnit, ale Ender obrátil oči v sloup, vystrčil jazyk, prohnul se v zádech a začal sebou tak prudce zmítat, že ho mohly držet sebevíc, ale stejně byl v mžiku z postele dole, na podlaze, proplétal se s jejich těly a zraňoval je křečovitým máváním pažemi, kopáním nohama a šhubáním hlavou.

<Je jí na něho příliš,> prohlásila Královna úlu. <Ale v tuto chvíli je tělo příliš i na ni. Není to nic snadného, zkrotit tělo, které se vzpírá. Dobře Endera znají, všechny ty buňky, jimž tak dlouho vládl. Znají ho a ji neznají. Některé říše se dají pouze zdědit, nikdy uchvátit.>

<Myslím, že jsem ho cítil. Zahlédl jsem ho.>

<Ano, v některých chvílích ho vyhnala úplně ven a on se chytal všech úponků, které našel. Do žádného z těl kolem sebe se dostat nemůže, protože sám tělo měl a ví, jaké to je. Ale tebe našel a dotkl se tě, protože jsi bytost jiného druhu.>

<Znamená to, že mne opanuje? Nebo některý strom v naší síti? To jsme nechtěli, když jsme ji splétali.>

<Ender? Ne, udrží si vlastní tělo, jedno ze svých těl. Nebo zemře. Počkej a uvidíš.>

Jane to cítila, utrpení těl, jimž momentálně vládla. Ta těla trpěla bolestí, něčím, co Jane dosud nepoznala. Svíjela se v mukách, jak se nespočetné aiúy bouřily proti tomu, aby jim vládla. Byla pánem tří těl a tří mozků, ale v chaosu a šílenství jejich křečí poznávala, že jim svou přítomností přináší pouze bolest a hrůzu, zatímco ony touží po tom, koho milují, po svém vládci, jemuž tak věřily a tak dobře ho znaly, že ho považovaly za sebe. Samy příliš malé a slabé na to, aby mohly mít jazyk nebo vědomí, neměly pro něho žádné jméno, ale znaly ho a věděly, že Jane není jejich pravým pánem. Hrůza a mučivá bolest, kterou to vyvolalo, se staly pro každé tělo jediným faktem existence a Jane poznala, s jistotou poznala, že nemůže zůstat.

Ano, ovládla je. Ano, měla dost síly, aby zastavila zmítání a mačkání svalů a nastolila řád, který se stal parodií života. Ale veškeré její úsilí se vyčerpávalo v potlačování milionu vzpour proti

její nadvládě. Bez nevynucené poslušnosti všech těchto buněk nebyla schopna tak složitých, z pohodlnosti vzniklých činností, jako bylo myšlení a řeč.

A ještě něco: nebyla tu šťastná. Nedokázala přestat myslet na aiúu, kterou vypudila. Přitáhlo mne to sem, protože jsem ho znala, měla jsem ho ráda a patřila jsem k němu. A teď jsem mu vzala všechno, co měl rád a co mělo rádo jeho. Znovu poznala, že sem nepatří. Jiným aiúám by možná stačilo vládnout proti vůli ovládaných, ale ona to nedokázala. Nebylo to krásné. Chyběla v tom radost. Život v tenounkých vláknech několika posledních hlásek byl šťastnější než toto.

Pustit se bylo těžké. Přestože se tělo proti ní bouřilo, jeho pouto bylo nesmírně silné. Život, který okusila, byl přes všechnu hořkost a bolest tak sladký, že se už nedokázala vrátit k tomu, čím byla dřív. Měla co dělat, aby hlásková spojení našla, a když se jí to posléze podařilo, nedokázala se odhodlat, aby po nich sáhla a chytila se jich. Raději sebou házela, vrhala se do různých koutů těl, jimž dočasně a bolestivě vládla. Všude, kam zavítala, našla zármutek a utrpení, ale domov pro sebe žádný.

Ale což někam nepřeskočil pán těchto těl? Kam šel, když přede mnou prchl? Nyní byl zpět a navracel klid a mír tělům, která nakrátko ovládla, ale kam odešel?

Našla to, soustavu vazeb, které byly úplně jiné než mechanická pouta hlásek. Na rozdíl od hlásek, které se daly připodobnit k drátům, kovovým a tvrdým, byla síť, kterou právě objevila, jemná a lehká; ale navzdory dojmu, který budila, byla také pevná a bohatá. Ano, sem přeskočit mohla, a proto skočila.

<Našla mne! Ne, moje lásko, je na mne příliš silná! Je na mne příliš chytrá a silná! >

<Počkej, počkej, počkej, nech ji najít cestu.>

<Ona nás vytlačí, musíme ji vyhnat, pryč, pryč!>

<Uklidni se, buď trpělivý, věř mi. Poučila se, nikoho vyhánět nebude, najde se místo, kam se vejde, už to vidím, je na pokraji...>

<Měla si vzít tělo Mladé Val, Petrovo, nebo Enderovo! Ne někoho z nás, ne někoho z nás!>

<Klid, zmlkni. Je to jen na chvílku. Než Ender pochopí a přenechá své přítelkyni nějaké tělo. Silou si je vzít nemůže, ale může je dostat darem. Uvidíš. A ve vaší síti, drahý příteli, spolehlivý příteli, se jistě najde dost místa, kde může pobývat jako host, kde může žít, než se dočká toho, že jí Ender uvolní její pravý a konečný domov.>

Valentina náhle ztuhla jako mrtvola. „Je mrtvá,“ zašeptala Ela.

„Ne!“ zaúpěl Miro, a tak dlouho se jí snažil do úst vdechnout život, dokud se žena pod jeho rukama a pod jeho rty nezačala hýbat. Sama se zhluboka nadechla. Zamrkala a otevřela oči.

„Miro,“ hlesla. Potom se rozplakala a byla k neutišení, plakala a tiskla se k němu.

Ender ležel na podlaze a nehýbal se. Ženy se vyprostily z jeho údů, navzájem si pomohly na kolena, potom vstát, shýbnout se, zvednout ho a vrátit pohmožděné tělo zpátky na postel. Potom se na sebe podívaly. Valentíně krvácel ret, Plikt měla od Endera poškrábaný obličej a Novinha modralo zasažené oko.

„Už jednou jsem měla manžela, který mě bil,“ poznamenala Novinha.

„Ten, kdo se s námi rval, nebyl Ender,“ podotkla Plikt.

„Teď to Ender je,“ řekla Valentina.

Muž na posteli otevřel oči. Viděl je? Jak to měly zjistit?

„Endere,“ dostala ze sebe Novinha a rozplakala se. „Kvůli mně už zůstávat nemusíš, Endere.“ Ale jestli ji slyšel, nijak to na sobě nedal znát.

Samoané ho pustili, protože Petr sebou přestal zmítat. Obličejem, s ústy otevřenými, padl do písku mezi své zvratky. To už u něho znovu klečela Wang-mu a vlastním oděvem mu z tváře a hlavně z očí opatrně otírala písek a špínu. Krátce nato se vedle ní objevila mísa čisté vody, kterou tam položily něčí ruce. Nevšimla si, kdo to byl, a bylo jí to jedno, protože jediné, na co myslela, byl Petr a to, jak ho očistit. Dýchal krátce, prudce, ale pozvolna se uklidnil a nakonec otevřel oči.

„Tak zvláštní sen jsem ještě neměl,“ prohlásil.

„Psst,“ odpověděla mu.

„Honil mě strašný, třpytivý drak plivající oheň. Prchal jsem chodbami a hledal úkryt, únik nebo někoho, kdo by mne ochránil.“

Maluův hlas zaburácel jako moře. „Před bohem není úkrytu.“

Petr pokračoval, jako by neslyšel, co svatý muž řekl. „Wang-mu,“ obrátil se na ni, „konečně jsem našel útočiště.“ Zvedl ruku, pohladil ji po tváři a s udiveným výrazem se jí podíval do očí.

„Já to nejsem,“ řekla. „Nemám dost síly, abych se jí mohla postavit.“

„Já vím,“ odvětil. „Ale jsi dost silná, aby ses postavila vedle mne?“

Jane se proháněla pavučinou vazeb mezi stromy. Některé stromy byly silné, jiné slabší, některé dokonce tak chabé, že se jí zdálo, že by stačilo dýchnout a odfoukla by je, ale když viděla, jak se od ní všechny zděšeně odtahují, pocítila ten strach sama, couvla a nikoho z jeho místa nevytlačila. Stávalo se, že krajkoví kolem ní sílilo, houstlo a svádělo k něčemu oslnivě zářivému, stejně jasnému, jako byla ona.

Tato místa jí byla povědomá. Byla to stará vzpomínka, ale Jane tu cestu znala. Právě v takové síti kdysi poprvé ožila a teď se jí s prvotní vzpomínkou na zrození všechno znovu vybavilo, dávno ztracené a zapomenuté úseky paměti: znám královny, které vládnou v místech, kde se tyto pevné provazy zauzlují. Tyto aiúy vyčnívaly zdaleka nejvýš nad všechny, jichž se v několika minutách od své smrti dotkla, čněly tak vysoko, že se jí přinejmenším vyrovnaly. Když královny úlu tkají pavučinu, aby přivolaly a chytily novou královnu, mohou takto připravené místo zaujmout jen ty nejsilnější a nejctižádostivější. Jen některé aiúy jsou nadány schopností vládnout tisícům vědomí, usměrňovat jiné organismy stejně důsledně, jak lidé a pequeninové usměrňují buňky svých těl. Možná tyto královny úlu nedokázaly tolik co ona, možná ani netoužily po růstu tak silně jako Janina aiúa, ale byly mocnější než kterýkoli člověk nebo pequenino a na rozdíl od nich ji viděly jasně, věděly, co je zač a čeho je schopna, a byly na to připraveny. Měly ji rády a chtěly, aby se jí dařilo, byly pro ni bez přehánění jako sestry a matky. Jenže jejich místa byla plná

a nic volného pro ni neměly. Proto se od těchto provazů a uzlů vrátila k jemnějším vláknům mezi pequeniny, k pevným stromům, které však před ní uhýbaly, protože věděly, že je silnější.

A potom si uvědomila, že lokální prořídnutí krajkoví není způsobeno tím, že by tam nic nebylo, ale jednoduše tím, že vlákna jsou jemnější. Bylo jich stejně, možná dokonce více, ale společně vytvářela chmýřovitou pavučinku tak jemnou, že by ji Jane mohla svým hrubým dotekem potrhát. Ale když se jich dotkla, vlákna se nepotrhala, a tak se jimi nechala vést až tam, kde se to hemžilo životem, kde stovky maličkých životů balancovaly na pokraji vědomí, dosud nepřipravené udělat ten poslední skok.

A pod nimi, vřelými a milujícími, přebývala aiúa, která byla také svým způsobem silná, ale jinak než Jane. Ne, aiúa mateřského stromu byla silná i bez ctižádostivosti. Byla součástí každého života, který obýval její kůži, ve tmě uvnitř stromu i na povrchu, života, který se plazil za světlem a snažil se proniknout dál, aby se probudil, ožil, osvobodil se a stal se sám sebou. A osvobodit se nebylo nic těžkého, poněvadž aiúa mateřského stromu od svých dětí nic neočekávala. Milovala jejich nezávislost stejně, jako milovala to, že ji potřebují.

Byla plodná. Její bohatství bylo v žilkách plných mízy, v dřevěné kostře, zvonivých listech koupajících se ve slunečních paprscích, kořenech čerpajících z oceánu vodu prosolenou trestí života. Stála nehybně uprostřed své jemné, lehké sítě, pevná a prozíravá, a když se k ní Jane zatoulala, podívala se na ni stejně, jako se dívala na každé ztracené dítě. Couvla a udělala jí místo, nechala Jane ochutnat její život, podělila se s ní o zpracování chlorofylu a celulózy. Tady bylo dost místa nejen pro jednoho. A Jane, tentokrát pozvaná, své výsady nezneužila. Nezdržela se v žádném mateřském stromě dlouho, pouze přišla na návštěvu, napila se života, zúčastnila se práce mateřského stromu a postoupila o strom dál, znovu se roztančila po vláknech chmýřovité pavučiny. A najednou před ní otcovské stromy přestaly uhýbat, neboť byla vyslancem matek, byla jejich hlasem, žila s nimi, ale zároveň se od nich lišila, protože mohla mluvit, mohla být jejich vědomím. Tisíc mateřských stromů rozesetých po celé planetě a další, které rostly na vzdálených

planetách, ty všechny našly v Jane svůj hlas a všechny se radovaly z nového, bohatšího života, který její přítomností získaly.

<Mateřské stromy hovoří.>

<To je Jane.>

<Ach, moje drahá, mateřské stromy zpívají. Nikdy jsem takové písni neslyšel.>

<Není to pro ni ideální, ale prozatím to postačí. >

<Ne, ne, neodváděj nám ji! Je to poprvé, co mateřské stromy slyšíme, a je to nádherné!>

<Už zná cestu. Nikdy úplně neodejde. Ale nestačí to. Mateřské stromy ji na nějaký čas uspokojí, ale nemohou být víc, než jsou. Jane nestačí zůstat na místě a přemýšlet, nechat jiné pít a sama se nenapít nikdy. Tančí od stromu ke stromu, zpívá jim, ale brzy dostane znovu hlad. Potřebuje vlastní tělo.>

<Takže ji ztratíme.>

<Ne, neztratíte. Ani to tělo jí totiž nebude stačit. Bude to její kořen, dá jí oči, hlas, ruce a nohy. Ale to neznamená, že přestane toužit po hláskách a po moci, kterou měla, když jí patřily všechny počítače na lidmi obývaných planetách. Uvidíš. Pro tuto chvíli ji můžeme udržet při životě, ale to, co jí můžeme dát – to, o co se s ní vaše mateřské stromy mohou podělit – nestačí. Jí vlastně nic nestačí.>

<Co se tedy stane?>

<Počkáme. Uvidíme. Bud' trpělivý. Nepatří snad trpělivost k hlavním ctnostem otcovských stromů?>

Muž, kterému pro jeho mechanické oči říkali Olhado, stál se svými dětmi uprostřed lesa. Pořádali piknik s pequeniny, kteří se přátelili s jeho dětmi. Pak se ale spustilo bubnování, tepavý hlas otcovských stromů, a pequenini ihned polekaně vyskočili.

Požár, to bylo první, co Olhada napadlo. Nebylo to zase tak dávno, co všechny mohutné, staré stromy, které tu stály, spálili lidé zaslepení hněvem a strachem. Požár, jenž lidé rozpoutali, zabil všechny otcovské stromy kromě Člověka a Kořenáře, kteří stáli stranou od ostatních; zabil i starý mateřský strom. Ale z mrtvol zavražděných pequeninů, kteří přešli do třetího života, už stačil

vyrůst nový porost. Olhado věděl, že někde uprostřed tohoto mladého lesa roste také nový mateřský strom, zatím jistě tenký, ale po prvním, zoufale bouřlivém období růstu vybavený dostatečně silným kmenem, aby se v temné dutině jeho dřevěného lůna hemžily stovky larvovitých mlád'at. Les byl vyvražděn, ale ožil znovu. A mezi těmi, kteří oheň přinesli, byl také Olhadův syn Nimbo, který byl tenkrát ještě příliš mladý na to, aby chápal, co dělá, a tak dlouho slepě naslouchal demagogickému řečnění svého strýce Grega, až ho to málem stálo život. Olhado se styděl, když zjistil, co jeho syn spáchal, protože pochopil, že se svým dětem dostatečně nevěnoval. Tenkrát jejich výlety do lesa začaly. Ještě nebylo pozdě. Až jeho děti vyrostou, budou znát pequeniny tak dobře, že ublížit jim pro ně bude nepředstavitelné.

Přesto se tímto lesem opět rozlétla panika, a dokonce i Olhado cítil, jak mu strach podlamuje kolena. Co se mohlo stát? Co znamená varování otcovských stromů? Kdo na ně zaútočil tentokrát?

Ale panika trvala jen krátce. Potom pequeninové uposlechli nějaký pokyn, který jim otcovské stromy daly, otočili se a vykročili směrem ke středu lesa. Děti chtěly jít za nimi, ale Olhado je gestem zadržel. Věděl, že uprostřed, tam, kam pequeninové jdou, je mateřský strom, a že to není místo, kam by lidé měli chodit.

„Podívej, tati,“ ozvala se jeho nejmladší dcera. „Oráč nám dává znamení.“

Byla to pravda. Olhado tedy přikývl a vydali se za Oráčem. Šli mladým lesem, dokud nedorazili přesně tam, kde se kdysi Nimbo podílel na upálení starého mateřského stromu. Jeho ohořelý, mrtvý pahýl se stále tyčil k obloze, ale vedle už stála nová matka, ve srovnání s původní tenká, nicméně silnější než mladé bratrské stromy. Ale to, co Olhada udivilo, nebyla tloušťka kmene ani výška, jíž strom za tak krátkou dobu dosáhl, ani hustá koruna, která se již vrstevnatě rozprostřela nad mýtinou a vrhla na ni stín. To, co ho zaujalo, bylo zvláštní, neposedné světlo, které v místech, kde byla kůra tenká, tančilo po kmeni nahoru a dolů, tak bílé a oslnivé, že se do něho téměř nemohl podívat. Chvillemi se mu zdálo, že se jedná jen o jeden malý světelný zdroj, který se pohybuje tak rychle, že než se vrátí a proběhne stejnou trasou znovu, dodá celému stromu vzezření,

jako by zářil. Chvilími vznikal dojem, že celý strom svítí a pulsuje světlem, jako by v sobě skrýval sopku života, připravenou každým okamžikem vybuchnout. Zář se rozlévala větvemi a zasahovala až do těch nejtenčích větviček, jiskřila v listech. A chundelaté stíny malých pequeninů po kmeni stromu lezly takovou rychlostí, že se tomu Olhadovi ani nechtělo věřit. Vypadalo to, jako by se uvnitř stromu usadila spadlá hvězda.

Ale když si Olhado po chvíli na oslnivé světlo zvykl, všiml si něčeho jiného – všiml si toho, čemu se nejvíce podívovali samotní pequeninové. Strom měl květy. A co víc, některé už rozkvetly a pod nimi byly rostoucí, viditelně rostoucí plody.

„Myslel jsem, že stromy nemohou mít plody,“ promluvil tiše Olhado.

„Nemohly,“ odpověděl Oráč. „Descolada je o to připravila.“

„Ale co je tohle?“ ptal se Olhado. „Proč ten strom uvnitř svítí? Proč plody rostou?“

„Otcovský strom Člověk říká, že k nám Ender přivedl svou přítelkyni. Tu, které říká Jane. Je hostem v mateřských stromech všech lesů. Ale ani on nám o tomto ovoci neřekl.“

„Voní tak pronikavě,“ podivil se Olhado. „Jak může tak rychle zrát? Ta vůně je natolik podmanivá, natolik sladká a ostrá, že mi stačí přičichnout ke květům, nadechnout se vůně dozrávajícího ovoce, a mám pocit, jako bych je ochutnal.“

„Znám tu vůni,“ odvětil Oráč. „Nikdy v životě jsem ji necítil, protože žádný strom nikdy nerozkvetl a nevyrostl na něm plod, ale vzpomínám si na ni. Cítím z ní život. Cítím z ní radost.“

„Tak ten plod sněž,“ řekl Olhado. „Podívej, jeden je už zralý, tady na dosah.“ Zvedl ruku, ale potom zaváhal. „Můžu? Můžu utrhnout plod z mateřského stromu? Nechci ho jíst – je pro tebe.“

Vypadalo to, jako by Oráč přikývl celým tělem. „Prosím,“ zašeptal.

Olhado položil ruku na zářící plod. Skutečně se mu v dlani chvěl? Nebo se chvěl on?

Olhado plod stiskl a opatrně jej utrl. Byl tvrdý, ale už měkl. Utrhnout šel snadno.

Olhado se sklonil a podal jej Oráči. Ten se uklonil, uctivě si jej

vzal, zvedl jej ke rtům, olízl a potom otevřel ústa.

Otevřel ústa a zakousl se do něho. Jeho šťáva se mu zaleskla na rtech. Olízl si je, chvilku žvýkal a polkl.

Ostatní pequeninové ho pozorovali. Oráč jim plod nabídl. Přistupovali k němu jeden po druhém, bratři a ženy, přicházeli a ochutnávali.

A když plod snědli, vylezli na rozzářený strom a začali ovoce thrat, dělit se o ně a jíst, a jedli tak dlouho, až do sebe víc dostat nemohli. A potom zpívali. Olhado a jeho děti zůstali do noci, aby si jejich zpěv poslechli. Zaslechli jej i obyvatelé Milagre, z nichž mnozí vážili cestu posledním světlem soumraku, nechali se vést září stromu a dorazili až na mýtinu, kde pequeninové, nasyceni ovocem, které chutnalo jako radost, zpívali píseň o svém štěstí. A strom v jejich středu do té písně patřil. Aiúa, jejíž síla a žár vdechly stromu mnohem víc života, než měl kdy dřív, tančila stromem a každou cestičkou uvnitř stromu tisíckrát za sekundu.

Tisíckrát za sekundu tančila tímto stromem a všemi ostatními stromy na všech planetách, na nichž rostly pequeninské lesy. Každý mateřský strom, který navštívila, obsypaly květy a plody. Pequeninové je jedli, zhluboka dýchali vůni plodů a květů a zpívali. Byla to stará píseň, jejíž význam dávno zapomněli, ale nyní jej znovu poznali a nic jiného zpívat nemohli. Byla to píseň o období květu a hodování. Tak dlouho neměli úrodu, že zapomněli, co to úroda je. Ale teď už věděli, o co je descolada v dávné minulosti připravila. Ztracené bylo opět nalezeno. A ti, kteří hladověli, aniž věděli, jak svůj hlad pojmenovat, byli nasyceni.

KAPITOLA 10

Toto tělo ti patřilo odjakživa

„Ach, otče! Proč jsi se odvrátil?
Proč jsi přede mnou ustoupil
v hodině mého vítězství nad zlem?

Božské šepoty Chan Čching-čao

Malu seděl s Petrem, Wang-mu a Grace u hořící hranice nedaleko pláže. Strážka byla pryč a s ní vzala za své i obřadnost. Pila se káva, ale Wang-mu se i přes doprovodný rituál zdálo, že nyní se pije stejně kvůli požitku, který dává, jako kvůli své posvátnosti nebo symbolice.

V jednom okamžiku se Malu dlouze a hlasitě rozesmál a Grace se rozesmála rovněž, takže jí chvíli trvalo, než se dostala k tlumočení. „Říká, že se nemůže rozhodnout, jestli jsi svatý, Petře, protože v tobě bohyně byla, nebo jestli to, že odešla, dokazuje, že jsi špatný.“

Petr se zasmál, ale Wang-mu poznala, že to udělal jen ze zdvořilosti. Ona sama se nezasmála vůbec.

„To je škoda,“ pokračovala Grace. „Doufala jsem, že budete mít smysl pro humor, vy dva.“

„My ho máme,“ prohlásil Petr. „Potíž je jen v tom, že nemáme samojský smysl pro humor.“

„Malu říká, že bohyně nemůže zůstat věčně na místě, kde je teď. Našla si nový domov, ale ten domov patří jiným a jejich velkomyslnost nebude věčná. Sám jsi cítil, jakou má Jane sílu, Petře –“

„Ano,“ přiznal tiše Petr.

„Ti hostitelé, kteří ji přijali – Malu tomu říká stromová síť, jako by to byla nějaká rybářská síť, ale na chytání stromů; nevím, co to má znamenat – nicméně říká, že jsou ve srovnání s Jane tak slabí, že si, ať chce nebo nechce, všechna jejich těla přivlastní, pokud si jako trvalý domov nenajde něco jiného.“

Petr přikývl. „Já vím, o čem mluví. A do chvíle, kdy do mne

Jane skutečně vtrhla, bych souhlasil, že se tohoto těla a tohoto života rád vzdám, protože jsem myslel, že jej nenávidím. Ale když mne pronásledovala, zjistil jsem, že Malu měl pravdu. Není pravda, že nenávidím život, já žít chci a chci to hodně. Samozřejmě to v konečném důsledku nejsem *já*, kdo to chce, je to Ender, ale vzhledem k tomu, že v konečném důsledku je Ender *mnou*, řekl bych, že to vyjde nastejno.“

„Ender má těla tři,“ promluvila Wang-mu. „Znamená to, že se některého z těch dalších vzdává?“

„Myslím, že se nevzdává ničeho,“ prohlásil Petr. „Nebo bych měl možná říct, že myslím, že se *já* nevzdávám ničeho. Není to vědomé rozhodnutí. Ender na životě visí vášnivě a pevně. Zřejmě ležel na smrtelné posteli přinejmenším den, než Jane vypnuli.“

„Zabili,“ ozvala se Grace.

„Degradovali, dalo by se možná říct,“ nedal se Petr. „Už to není bohyně, ale dryáda. Sylfida.“ Mrkl na Wang-mu, která neměla tušení, o čem mluví. „I kdyby na svůj starý život rezignoval, tak jednoduše se nepustí.“

„Má o dvě těla víc, než potřebuje,“ namítla Wang-mu. „A Jane má o jedno míň, než musí mít. Zdá se, že by měly nastoupit zákony trhu. Nabídka dvakrát převyšuje poptávku – cena by měla být nízká.“

Když bylo vše přetlumočeno Maluovi, znovu se rozesmál. „Směje se, že by cena měla být ‘nízká’,“ přeložila Grace. „Tvrdí, že Ender se některého ze svých těl vzdá jedině tehdy, když zemře.“

Petr přikývl. „Já to vím.“

„Jenže Ender není Jane,“ ozvala se Wang-mu. „Nikdy nežil jako... jako holá aiúa prohánějící se hláskovou sítí. Je osoba. Když lidské aiúy opouštějí těla, nespěchají se schovat někam jinam.“

„A přesto jsem měl jeho – svou – aiúu v sobě,“ kývl Petr. „Ender ví, jak to udělat. Mohl by zemřít a mne přitom nechat naživu.“

„Ale může se stát, že zemřete všichni tři.“

„Vím jedno,“ sdělil jim prostřednictvím Grace Malu. „Jestli má bohyně dostat vlastní život a jestli se jí ještě někdy má vrátit její síla, Ender Wiggin musí zemřít a uvolnit jí tělo. Jiná možnost není.“

„Aby se jí vrátila síla?“ zeptala se Wang-mu. „Je to vůbec možné? Myslela jsem, že smyslem odpojení počítačů bylo navždy ji

z počítačových sítí vykázat.“

Malu se znovu rozesmál, začal se plácet po holé hrudi a po stehnech, a při tom vychrlil příval samojštiny.

„Kolik stovek počítačů máme tady na Samoi?“ překládala Grace. „Celé měsíce, které uplynuly od chvíle, kdy se mi zjevila, neděláme nic jiného než to, že kopírujeme, kopírujeme a kopírujeme. Máme všechny části paměti, které chtěla zachránit, a jsme připraveni je obnovit. Možná je to jen zlomek toho, čím bývala dřív, ale je to ta nejdůležitější část. Jestli se bude moci do hláskové sítě vrátit, bude mít vše potřebné, aby se mohla vrátit také do počítačových sítí.“

„Jenže počítačové sítě se s hláskami nepropojují,“ namítla Wang-mu.

„To je nařízení, jak je vydal Kongres,“ pousmála se Grace. „Ale ne všechna nařízení se dodržují.“

„Proč vlastně nás sem Jane přivedla?“ zeptal se smutně Petr. „Jestli Malu i vy popíráte, že máte na Aimainu nějaký vliv, jestli se s vámi Jane již spojila a jestli jste se fakticky sami vzbouřili proti Kongresu –“

„Ne, ne, tak to není,“ ubezpečila ho Grace. „Děláme, o co nás Malu požádal, ale o počítačové bytosti řeč nikdy nebyla. Mluvil o bohyni a my jsme ho poslouchali, protože věříme v jeho moudrost a víme, že vidí věci, které my nevidíme. Teprve váš příchod nám prozradil, kdo je to Jane.“

Když se pak pro změnu zase Malu dozvěděl, co bylo řečeno, ukázal na Petra. „Ty! Ty jsi sem přišel, abys bohyni přivedl!“ Potom ukázal na Wang-mu. „A ty jsi sem přišla, abys přivedla člověka.“

„Tak teď jsem z toho jelen,“ poznamenal Petr.

Ale Wang-mu měla pocit, že chápe. Jednu krizi přežili, ale tato poklidná hodina byla pouhou přestávkou. Bitva se rozhoří znovu a tentokrát skončí s jiným výsledkem. Jestli měla Jane žít, jestli měla existovat nějaká naděje na obnovení okamžitého mezihvězdného transportu, musel jí Ender přinejmenším jedno ze svých těl přenechat. Jestli měl Malu pravdu, Ender musel zemřít. Zůstávala jen nepatrná naděje, že by si Enderova aiúa mohla nadále ponechat jedno ze tří těl a žít dál. Jsem tady, řekla si v duchu Wang-mu, jako pojistka, aby přežil Petr, ne jako bůh, ale jako člověk.

Všechno záleží na tom, zda mne Ender coby Petr miluje víc než Ender coby Valentina miluje Mira, nebo než Ender coby Ender miluje Novinhu, uvědomila si.

Ta představa ji přivedla na pokraj zoufalství. Kdo vlastně byla? Miro byl léta Enderovým přítelem. Novinha byla jeho žena. Ale pokud šlo o Wang-mu – Ender se o její existenci dozvěděl teprve před několika dny, nanejvýš týdny. Co pro něho mohla znamenat?

Myšlenka, která se vynořila vzápětí, byla povzbudivější, ale zůstávala znepokojivá. Nakolik je důležité, kdo je milovanou osobou, a nakolik to, která stránka Enderovy povahy po ní nebo po něm touží? Valentina je příkladný altruista – mohla by Mira milovat nejvíc ze všech, ale stejně by se ho vzdala, kdyby to mělo nám všem vrátit mezihvězdný transport. A Ender – starý život, který vedl, ho beztak už přestával zajímat. On je tím unaveným, opotřebovaným. Naproti tomu Petr – ten v sobě má ctižádost, touhu růst a tvořit. Nejde o to, že má rád *mne*, ale o to, že je to *on*, kdo mne má rád, nebo je to spíš tak, že chce žít a část života vidí ve mně, v ženě, která ho miluje přes všechny špatnosti, které v sobě údajně má. Ender coby Petr je tou jeho částí, která má největší potřebu být milována, protože si to nejmíň zaslouží – proto pro něho bude mít největší cenu moje láska, proto, že je určena Petrovi.

Jestli někdo vyhraje, budu to já, bude to Petr, ale zásluhu na tom nebude mít oslnivá čistota naší lásky, nýbrž zoufalá touha milenců.

Náš příběh sice nebude tak ušlechtilý a krásný, ale *budeme žít*, a to stačí.

Zabořila špičku nohy do písku. Cítila slabou, příjemnou bolest, jak se jí kousíčky křemíku otírají o citlivou kůži mezi prsty. To je život. Bolí, je špinavý a je moc, moc příjemný.

Olhado prostřednictvím hlásky oznámil bratrům a sestrám v kosmické lodi, co se přihodilo s Jane a mateřskými stromy.

„Královna úlu tvrdí, že to tak nemůže vydržet dlouho. Mateřské stromy nemají dost síly. Podlehnou, ztratí vládu. Nebude to dlouho trvat a z Jane bude les. A tečka. Nebude ani mluvit. Jen několik krásných, chytrých, vyživujících stromů. Můžete mi věřit, že na pohled to bylo krásné, ale podle toho, jak to líčí Královna úlu, se to

pořád nepříjemně podobá smrti.“

„Díky, Olhado,“ řekl Miro. „Pro nás v tom stejně velký rozdíl není. Jsme tady jako trosečníci, a tak se dáme do práce, když už se nám Val neodráží od stěn. Descoladoři nás zatím neobjevili – Jane nás tentokrát umístila na vyšší oběžnou dráhu – ale jen co budeme mít k dispozici využitelný překlad jejich jazyka, zamáváme jim a prozradíme jim, že tady jsme.“

„Pracujte na tom,“ požádal Olhado. „Ale nevzdávejte se ani návratu domů.“

„Raketoplán se pro let na vzdálenost dvou set světelných let zrovna moc nehodí,“ poznamenal Miro. „Tak jsme totiž daleko, a s tímhle krámem si můžeme nechat jen zdát o rychlostech potřebných pro relativistický let. Museli bychom celých dvě stě let hrát pasiáns. Než bychom se dostali domů, karty by byly už dávno ošoupané.“

Olhado se rozesmál – příliš snadno a upřímně, pomyslel si Miro – a řekl: „Královna úlu říká, že až se Jane dostane ze stromů ven a až Kongres rozběhne nový systém, mohlo by se jí podařit přeskočit zpátky. Přinejmenším tak, aby pronikla do hláskové soustavy. A když to dokáže, třeba se bude moci vrátit i k mezihvězdnému transportu. Nemožné to není.“

Val ihned zpozorněla. „A to Královna úlu tuší, nebo to ví?“

„Předpovídá budoucnost,“ upřesnil Olhado. „Budoucnost *nikdo* nezná. Dokonce ani mazané včelí královny, které manželům po páření ukousnou hlavu.“

Neměli pro jeho slova odpověď a už vůbec neměli co říct k jeho žertovnému tónu.

„Jestli je to prozatím všechno,“ vybídl je Olhado, „vraťte se všichni ke své práci. Necháme stanici v provozu a budeme trojnásobně zaznamenávat každou zprávu, která od vás přijde.“

Z prostoru terminálu zmizela Olhadova tvář.

Miro se v křesle otočil čelem k ostatním: Ele, Quaře, Val, pequeninovi, který se jmenoval Hasič, a bezejmenné dělníci, jež je pozorovala a mlčela, schopná komunikovat pouze psaním přes terminál. Miro však díky ní věděl, že Královna úlu sleduje každý jejich krok, slyší každé jejich slovo. Čeká. Věděl, že za nitky tahá ona. Bez ohledu na to, co se s Jane nakonec stane, bude Královna úlu

katalyzátorem, jenž to spustí. Přesto vše, co říkala, sdělovala Olhadovi prostřednictvím nějaké dělnice v Milagre. Z té jejich nevyšlo nic jiného než podněty k překladu jazyka descoladorů.

Nic neříká, protože nechce, aby si někdo všiml, že vyvíjí tlak, uvědomil si Miro. Tlak na co? Na koho?

Na Val. Nechce, aby to vypadalo, že vyvíjí tlak na Val, protože... protože Jane může získat některé z Enderových těl jedině tehdy, pokud se ho dobrovolně vzdá. A muselo to být skutečně dobrovolné – bez nátlaku, bez viny, bez přesvědčování – protože nešlo o rozhodnutí, k němuž by se dalo vědomě dospět. Ender se rozhodl, že chce žít s matkou v klášteře, ale jeho nevědomí mnohem více zajímal zdejší překladatelský projekt a to, co dělal Petr. Jeho nevědomá volba odrážela jeho pravou vůli. Jestli se Ender má vzdát Val, musí to sám chtít a musí mu to jít ze srdce. Žádné rozhodnutí z povinnosti jako v případě rozhodnutí zůstat s matkou. Rozhodnutí opřené o to, co skutečně chce.

Miro pohlédl na Val, na krásu vycházející spíše z vnitřní dobroty než ze souměrných rysů. Miloval ji, ano, ale miloval ji pro její dokonalost? Dokonalá ctnost byla patrně tím jediným, co jí umožňovalo – co umožňovalo Enderovi v modu Valentiny – dobrovolně se vzdát a pozvat Jane. Jenže příchodem Jane by po dokonalé ctnosti byla veta, ne? Jane byla silná a – alespoň Miro tomu věřil – dobrá. V každém případě se dobře chovala k němu – jako k opravdovému příteli. Ale ani v těch nejdivočejších představách ji nedokázal vidět jako dokonale ctnostnou. Kdyby *ona* začala chodit v masce Val, byla by to ještě Val? Vzpomínky by zůstaly, ale s vůlí pod maskou by to bylo složitější než v jednoduché roli, kterou pro ni Ender napsal. Budu ji dál milovat, až to bude Jane?

A proč ne? Jane přece miluju také, nebo ne?

Ale budu ještě milovat Jane, až bude z masa a kostí, nejenom hlasem v mém uchu? Nepodívám se do těch očí a nezačnu oplakávat tuto ztracenou Valentinu?

Proč se ve mně tyto pochybnosti nevynořily dřív? Usiloval jsem, aby se to stalo, když jsem ještě vůbec nechápal, jak je to obtížné. A přesto teď, kdy je to jen nejnepatrnější naděje, najednou zjišťuji – co vlastně, že chci, aby k tomu nedošlo? To sotva. Nechci tady zemřít.

Chci, aby se Jane vrátila, už jen proto, aby to znovu umožnilo mezihvězdný transport – tomu tedy říkám altruistický motiv! Chci, aby se Jane vrátila, ale zároveň chci, aby Val zůstala nezměněna.

Chci, aby všechno špatné pominulo a všichni byli šťastní. Chci maminku. Co se to ze mne stalo za dětinského pitomce?

Znenadání si uvědomil, že Val se na něho dívá. „Ahoj,“ řekl. Ostatní se na něho dívali také. Těkali očima mezi ním a Val. „Co se děje? Hlasovali jste, jestli si mám nechat narůst vousy?“

„O ničem jsme nehlasovali,“ odvětila Quara. „Jenom mám krizi. Jasně, věděla jsem, co dělám, když jsem do téhle lodě lezla, ale je to vážně těžké, *kruci*, nadchnout se pro práci na jazyce těch lidí, když můžu délku svého života počítat podle ručičky na nádržích s kyslíkem.“

„Všimla jsem si, že jsi začala descoladorům říkat ‘lidé’,“ ozvala se upjatě Ela.

„Je na tom něco špatného? Víme snad, jak vypadají?“ Zdálo se, že Quaru poznámka vyvedla z míry. „Mají přece jazyk, jsou –“

„Proto jsme tady, abychom to rozhodli, ne?“ ozval se Hasič. „Jestli jsou descoladoři ramané nebo varelse. Otázka překladu je pouze malý krůček směrem, kterým jdeme.“

„Velký krok,“ opravila ho Ela. „A nemáme na něj dost času.“

„Vzhledem k tomu, že nevíme, jak dlouho nám to zabere, nechápu, kde bereš tu jistotu,“ Quara nebyla nijak nadšená.

„Mám absolutní jistotu,“ prohlásila Ela. „Protože neděláme nic jiného než to, že tady sedíme, tlacháme a díváme se, jak na sebe Miro a Val dělají procítěné obličejy. Člověk nemusí být génius, aby si spočítal, že při tomto tempu bude veškerý náš pokrok nulový, než nám dojde kyslík.“

„Jinými slovy, měli bychom přestat marnit čas.“ Quara se otočila k poznámkám a tištěným výstupům, s nimiž pracovala.

„Ale to není pravda, že marníme čas,“ ozvala se tiše Val.

„Vážně?“ zeptala se Ela.

„Čekám, až mi Miro řekne, jak snadno se dá obnovit spojení Jane s reálným světem. Čekající tělo. Obnovený mezihvězdný transport. Z jeho dávné, věrné přítelkyně najednou skutečná dívka. Čekám na to.“

Miro zavrtěl hlavou. „Nechci tě ztratit.“

„To není východisko,“ řekla Val.

„Ale je to pravda,“ odpověděl Miro. „Teoreticky to bylo jednoduché. Jistě, když jsem tenkrát na Lusitanii seděl ve vznášedle a hlubokomyslně uvažoval, mohl jsem si vydedukovat, že Jane uvnitř Val bude Jane a Val. Ale když na to má dojít, nedokážu říct, že –“

„Drž hubu,“ požádala Val.

Neměla ve zvyku takto mluvit. Miro zmlkl.

„Tak už nemluv. Jestli od tebe něco potřebuju slyšet, jsou to slova, která mne z tohoto těla propustí.“

Miro zavrtěl hlavou.

„Nacpi si peníze do úst,“ řekla. „Jdi. Mluv. Dej se do toho, nebo toho nech. Bojuj, nebo to zabal.“

Věděl, o co jí jde. Věděl, co říká: že jediné, co ji váže k tomuto tělu, k tomuto životu, je on. Její láska k němu. Jejich přátelství a partnerství. Na překlad tady teď byli jiní – a Miro až nyní pochopil, že o to jí celou dobu šlo. Přivést Elu a Quaru, aby Val nemohla svůj život považovat za nepostradatelný. Ale Mira se tak snadno vzdát nedokázala. Jenže ona se vzdát musela.

„Ať je v tom těle jakákoli aiúa,“ řekl Miro, „budeš si pamatovat všechno, co řeknu.“

„Ale musíš to také myslet vážně,“ odvětila Val. „Musí to být pravda.“

„To dost dobře nejde,“ namítl Miro. „Protože pravda je taková, že –“

„Mlč!“ vyžádala si Val. „Už to neříkej. Je to lež!“

„Není to lež.“

„Je to z tvé strany naprostý sebeklam. Musíš procitnout a podívat se pravdě do očí, Miro! Ty sis už mezi mnou a Jane vybral. Teď z toho couváš jenom proto, že se nechceš počítat k těm, kteří jsou tak kruté volby schopni. Stejně jsi mne nikdy nemiloval, Miro. *Mne* jsi nikdy nemiloval. Miloval jsi společnost, to ano – jediné ženy, kterou jsi u sebe měl; v takové situaci na zoufale osamělého mladého muže působí biologický imperativ. Ale *mne*? Podle mě jsi miloval svou vzpomínku na přátelství s opravdovou Valentinou z doby, kdy se s tebou vrátila z vesmíru. A líbilo se ti, jak ti dodávalo

pocit šlechetnosti projevovat mi lásku, abys mi zachránil život, když si mě Ender nevšímal. Ale to všechno se týkalo tebe, ne mne. Mne jsi nikdy neznal a nikdy nemiloval. Miloval jsi Jane, Valentinu a Endera jako takového, opravdového Endera, ne tu umělou nádobu, kterou stvořil, aby rozškatulkoval veškeré ctnosti, jichž by chtěl mít víc.“

Byla protivná a její zášť byla doslova hmatatelná. Něco takového se jí vůbec nepodobalo. Miro si všiml, že to zaskočilo i ostatní. Ale zároveň chápal. Její povaze to přesně odpovídalo – byla protivná a zaštiplná, aby se přesvědčila, že se má tohoto života vzdát. A to dělala kvůli ostatním. Bylo to dokonale altruistické. Zemřela by pouze ona a výměnou za to by možná nezemřeli ostatní v této lodi, vrátili by se domů, až zde jejich práce skončí. Jane by žila, oděná v tomto novém těle, obohacená o vzpomínky, které by po ní zdělila. Val se potřebovala přesvědčit, že život, který momentálně vede, je bezcenný pro ni a pro všechny ostatní; že jediné, co by v jejím životě mělo cenu, by bylo to, že by se ho vzdala.

A chtěla, aby jí v tom Miro pomohl. To byla oběť, o niž ho žádala. Aby jí pomohl odejít. Aby jí pomohl *chtít* odejít. Aby jí pomohl tento život nenávidět.

„Tak dobře,“ prohlásil Miro. „Chceš slyšet pravdu? Jsi úplně prázdná, Val, a vždycky jsi prázdná byla. Snažíš se vymyslet moc hezkou báchorku, ale podstata ti stále uniká. Ender cítil potřebu tě stvořit nikoli proto, že skutečně má ctnosti, které údajně zosobňuješ, ale proto, že je nemá. Proto je tolik obdivuje. A proto když tě stvořil, nevěděl, co do tebe má dát. Prázdný text. A ty se toho textu doteď držíš. Dokonalý altruismus, no to mě podržte. Co je na tom za oběť, vzdát se života, který životem nikdy nebyl?“

Chvilí se přemáhala. Potom jí po tváři stekla slza. „Říkal jsi, že mě miluješ.“

„Bylo mi tě líto. To bylo tenkrát u Valentiny v kuchyni, že? Ale nejspíš jsem to řekl jen proto, že jsem chtěl udělat dojem na Valentinu. Tu druhou Valentinu. Ukázat jí, jak mám dobré srdce. Ona některé z těch ctností skutečně má – a mně hodně záleží na tom, co si o mně myslí. A tak... jsem se zamiloval do představy, že jsem někdo, kdo si zaslouží Valentinino uznání. Dál moje láska k tobě nikdy nezašla. Potom jsme zjistili, co je naším pravým úkolem, tys

najednou přestala umírat a mně to zůstalo; řekl jsem, že tě miluju, a musel jsem v tom pokračovat, hrát to dál, přestože mi bylo čím dál jasnější, že mi chybí Jane, chybí mi tak zoufale, že to bolí. A jediný důvod, proč se mi nemůže vrátit, je v tom, že ty se nechceš vzdát –“

„Prosím,“ ozvala se Val. „Strašně to bolí. Nemyslela jsem, že –já –“

„Miro,“ promluvila Quara, „To je ta nejsprostší věc, co jsem kdy viděla někoho někomu udělat, a to jsem viděla dost.“

„Mlč, Quaro,“ zasáhla Ela.

„Ale, kdopak tě udělal královnou lodi?“ odsekla Quara.

„O tebe nejde,“ snažila se ji zastavit Ela.

„Já vím, jde o to, že Miro je největší hajzl –“

Hasič elegantně vyskočil z křesla a v dalším okamžiku zakryl Quare svýma silnýma rukama ústa. „Teď ne,“ řekl jí tiše. „Ničemu nerozumíš.“

Quare se podařilo obličej vysvobodit.

„Rozumím dostatečně, abych věděla, že to je –“

Hasič se otočil k dělnici Královně úlu. „Pomoz nám,“ požádal.

Dělnice vstala a obdivuhodně rychle vyprovodila Quaru pryč z hlavní paluby raketoplánu. Mira nezajímalo, kam Královna úlu Quaru uklidila a jak ji tam udržela. Quara ve své sebestřednosti nechápala hru, kterou Miro a Val předváděli. Zato ostatní chápali.

Důležité však bylo, že nechápala Val. Musela uvěřit, že Miro svoje slova myslí vážně. Už to téměř zabíralo, než zasáhla Quara. Ale teď oba ztratili nit.

„Val,“ promluvil unaveně Miro. „Co říkám, není důležité. Ty se totiž stejně nevzdáš. A víš proč? Protože *nejsi* Val. Jsi Ender. A Ender sice dokáže v zájmu záchrany lidstva ničit celé planety, ale vlastní život je pro něho posvátný. On se nikdy nevzdá. Ani o píd'. A to platí i pro tebe – on se tě nikdy nevzdá. Protože ty jsi jeho poslední a největší sebeklam. Jestli se tě vzdá, ztratí poslední naději, že skutečně je dobrý člověk.“

„To je nesmysl,“ ozvala se Val. „Skutečně dobrý člověk může být jediné tehdy, když se mne vzdá.“

„A právě to myslím,“ pokračoval Miro. „On totiž ve skutečnosti dobrý není. Proto se tě nedokáže vzdát. Ani se nepokusí ukázat svou

ctnost. Protože pouto aiúy s tělem se nedá přelstít. Může oklamat kohokoli jiného, ale tvoje tělo neoklame. Není dost dobrý, aby se tě vzdal.“

„Takže nenávidíš Endera, ne mne.“

„Ne, Val. Tak to není. Ender je jenom nedokonalý, nic víc. Jako já, jako všichni ostatní. Jako opravdová Valentina, když na to přijde. Pouze ty máš iluzi dokonalosti – ale tak to má být, protože ty nejsi opravdová. Jsi jenom Ender v ženských šatech, odehrávající svůj štek v převleku za Valentinu. Jen co sejdeš z jeviště, nezůstane nic, zmizí to jako líčidlo a kostým. Vážně jsi věřila, že jsem se zamiloval do něčeho *takového*?“

Val se v křesle otočila a ukázala mu záda. „Skoro jsem uvěřila, že to myslíš doopravdy.“

„Jestli něčemu nedokážu uvěřit,“ promluvil Miro, „tak tomu, že to říkám nahlas. Ale sama jsi to chtěla slyšet, ne? Chtěla jsi, abych k tobě byl poprvé upřímný, a tak bys třeba mohla být upřímná k sobě a pochopit, že to, co máš, vůbec není život, ale trvalé přiznání Enderovy lidské nedostatečnosti. Ty máš být dětská nevinnost, kterou považoval za ztracenou, ale pravda je stejně jiná. Ještě než ho vzali rodičům a než odletěl do Bitevní školy nad oblaky, než z něho udělali dokonalý vraždící stroj, už tenkrát byl krutý, bezcitný zabiják, kterého se v sobě vždycky bál najít. I Ender se snaží v některých věcech předstírat, a toto je jedna z nich. Zabil chlapce, ještě než se stal vojákem. Prokopl mu hlavu. Kopal do něj tak dlouho, že se už nikdy neprobral. Rodiče už ho živého nikdy nespatriili. Byl to syčák, ale nezasloužil si zemřít. Ender byl zabiják od začátku. A právě s tím nedokáže žít. Proto tě potřebuje. Proto potřebuje Petra. Aby mohl vzít to, co má v sobě z ohavného, nemilosrdného zabijáka, a hodit to všechno na Petra. Potom se může podívat na tebe, dokonalou, a říct: ‘Vidiš, tu krásu jsem měl v sobě.’ A my všichni to hrajeme s ním. Jenže ty nejsi krásná, Val. Jsi žalostná sebeobhajoba člověka, který žil celý život ve lži.“

Val se rozvzlykala.

Nechybělo mnoho, aby se Miro slitoval a přestal. Nechybělo mnoho, aby na ni vykřikl: Tak to není, Val, já miluju tebe a tebe chci! Po tobě celý život toužím a Ender je dobrý člověk. Celý ten

nesmysl, že jsi jen přetvářka, je absurdní. Ender tě nevytvořil vědomě, tak jako si svou fasádu vytvářejí pokrytci. Vyrostla jsi z něho. Ty ctnosti tam byly a jsou, a ty jsi jejich přirozený domov. Endera jsem obdivoval a miloval už dřív, ale dokud jsem nepotkal tebe, nevěděl jsem, jak krásný je uvnitř.

Seděla k němu zády. Nemohla vidět muka, která prožíval.

„O co jde, Val? Chceš, abych tě zase politoval? Nechápeš, že jestli pro nás můžeš mít nějakou hodnotu, pak jedině tehdy, když odejdeš a přenecháš svoje tělo Jane? Nepotřebujeme tě a nechceme tě. Enderova aiúa patří do Petrova těla, protože jedině tam se může rozvinout jako Enderova pravá povaha. Ty se ztrat', Val. Když zmizíš, máme šanci přežít. Dokud jsi tady, jsme odsouzení k smrti. Vážně si namlouváš, že bys nám mohla alespoň chvíličku chybět? Zamysli se nad tím ještě jednou.“

Nikdy si neodpustím, co jsem řekl, uvědomil si Miro. Chápu nutnost pomoci Enderovi vzdát se tohoto těla tím, že mu další setrvání v něm učiním nesnesitelným, ale to nemění nic na faktu, že si budu pamatovat, co jsem řekl, a budu si pamatovat, jak vypadala, když plakala zoufalstvím a bolestí. Jak s tím budu moci žít? Měl jsem za to, že deformovaný jsem byl dřív. Tenkrát bylo mojí jedinou vadou poškození mozku. Ale teď – přece bych jí něco takového nemohl říct, kdybych o tom nepřemýšlel. V tom je ten háček. Já jsem o všech těch hrůzách, které řeknu, přemýšlel. Takový jsem.

Ender znovu otevřel oči. Zvedl ruku, aby se mohl dotknout Novinhiny tváře, podlitin, které tam měla. Když spatřil, že je mají i Valentina a Plikt, zasténal: „Co jsem vám to udělal?“

„To jsi nebyl ty,“ snažila se ho uklidnit Novinha. „To byla ona.“

„Já jsem to byl,“ odvětil. „Chtěl jsem jí něco... přenechat. Chtěl jsem, ale když došlo na věc, dostal jsem strach. Nedokázal jsem to.“ Podíval se jinam a zavřel oči. „Pokusila se mě zabít. Pokusila se mě vypudit.“

„Oba jste jednali hluboko pod úrovní vědomí,“ řekla Valentina. „Dvě aiúy s pevnou vůlí, neschopné vzdát se života. To není nic hrozného.“

„A vy jste jen stály příliš blízko?“

„Přesně tak,“ potvrdila Valentina.

„Ublížil jsem vám. Všem třem jsem vám ublížil.“

„Není zvykem činit lidi odpovědnými za křeče.“ Novinha ho držela za ruku.

Ender zavrtěl hlavou. „Já mluvím o tom, co bylo... předtím. Ležel jsem a poslouchal. Nemohl jsem pohnout tělem, nedokázal jsem vydat ani hlásku, ale poslouchal jsem. Víím, co jsem vám způsobil. Všem třem. Je mi to líto.“

„Netrap se tím,“ řekla Valentina. „Všechny jsme o svém životě rozhodly samy. Dobře víš, že jsem tenkrát dávno mohla zůstat na Zemi. Nemusela jsem chodit s tebou. Dokázala jsem to, když jsem zůstala s Jaktem. O nic jsi mne nepřipravil – mám za sebou oslnivou kariéru a krásný život, a za mnohé z toho vděčím tomu, že jsem byla s tebou. Pokud jde o Plikt, konečně jsme zjistili – a mohla bych dodat, že mi tím spadl velký kámen ze srdce – že se za všech okolností nedovede dokonale ovládat. Ale ani ji jsi nežádal, aby sem za tebou přišla. Vybrala si sama. Jestli život promarnila, promarnila jej tak, jak sama chtěla, a do toho ti nic není. Pokud jde o Novinhu –“

„Novinha je moje žena,“ ozval se Ender. „Řekl jsem, že ji neopustím. Snažil jsem se to dodržet.“

„Neopustil jsi mě.“

„Co potom dělám v této posteli?“

„Umíráš.“

„Taky si to myslím.“

„Ale umíral jsi, ještě než jsi sem přišel,“ pokračovala. „Začal jsi umírat od chvíle, kdy jsem od tebe ze vzteku utekla a odešla sem. Tenkrát sis uvědomil – tenkrát jsme si oba uvědomili, že už spolu nic nebudujeme. Naše děti už nejsou malé. Jedno je mrtvé. Další neprijdou. Naše práce nemá žádný styčný bod.“

„To ještě neznamená, že je správné ukončit –“

„Dokud budeme oba naživu,“ přerušila ho Novinha. „Já ti rozumím, Andrewe. Udržuješ manželství při životě kvůli dětem a když pak vyrostou, zůstáváš v manželství kvůli dětem všech ostatních, aby vyrůstaly ve světě, kde jsou manželství trvalá. Já to všechno víím, Andrewe. Trvalá – dokud jeden nezemře. Proto jsi tady, Andrewe. Protože chceš žít jinými životy a protože nějakým

zázrakem opravdu máš těla, ve kterých je můžeš žít. Opouštíš mě, jak jinak. Jak jinak.“

„Já slib držím,“ ozval se Ender.

„Jen do smrti,“ upřesnila Novinha. „Pak už ne. Myslíš si, že mi nebudeš chybět? Ovšemže budeš. Bude se mi po tobě stýskat stejně, jako se stýská každé vdově po manželovi, kterého milovala. Bude se mi po tobě stýskat, když o tobě budu vyprávět našim vnukům. Vdově se má po manželovi stýskat. Formuje to její život. Jenže v tvém případě – tvému životu dávají tvar oni. Tvá druhá já. Já ne. Už ne. Nezávidím jim to, Andrewe.“

„Mám strach,“ promluvil Ender. „Nikdy jsem necítil takový strach jako ve chvíli, kdy mne Jane vyhnala. Nechci zemřít.“

„Pak ale nezůstávej tady, protože zůstat v tomto starém těle a v tomto starém manželském svazku, Andrewe, to by byla pravá smrt. I pro mne by to bylo skoro jako smrt, kdybych se na tebe musela dívat a věděla, že tady ve skutečnosti nechceš být.“

„Já tě opravdu miluju, Novinho, to není žádná přetvářka, všechny ty roky štěstí, které jsme spolu prožili, byly opravdové – opravdové jako pro Jakta s Valentinou. Řekni jí to, Valentino.“

„Vzpomeň si, Andrewe, prosím tě,“ naléhala Valentina. „*Ona opustila tebe.*“

Ender se na Valentinu podíval. Potom na Novinhu, dlouze a upřeně. „Vlastně je to pravda. Opustila jsi mne. Musel jsem tě přesvědčit, abys mne přijala zpátky.“ Novinha přikývla.

„Jenže já myslel – myslel jsem, že mne potřebuješ. Pořád.“

Novinha pokrčila rameny. „V tom byla potíž odjakživa. Potřebovala jsem tě, ale ne z povinnosti. Nepotřebuju tě proto, že musíš dodržet slovo, které jsi mi dal. Myslíš, že mi to pomůže, Andrewe, když se na tebe budu dívat, jak se kousek po kousku vytrácíš, a budu vědět, že tě drží jenom *povinnost*?“

„Chceš, abych zemřel?“

„Chci, abys žil. *Žil.* Jako Petr. To je krásný mladík, který má před sebou dlouhý život. Přeju mu všechno nejlepší. Staň se jím, Andrewe. Tuto starou vdovu nech být. Splnil jsi svou povinnost. Já vím, že mě opravdu miluješ, tak jako já pořád miluju tebe. Smrt to nepopírá.“

Ender se na ni podíval. Věřil jí a uvažoval, jestli je to správné. Ona to myslí vážně, ale jak je to možné? Říká věci, které podle ní chci slyšet, ale to, co říká, je pravda. V duchu si tyto otázky přehrával sem s tam, stále dokola.

Ale pak ho ty otázky v jednom okamžiku přestaly zajímat a usnul.

Tak mu to připadalo. Usnul.

Tři ženy kolem jeho lože viděly, jak zavřel oči. Novinha, která si myslela, že její úsilí bylo marné, si dokonce povzddechla. Dokonce se začala obracet jinam. Ale potom Plikt zalapala po dechu. Novinha se otočila zpátky. Enderovi vypadaly všechny vlasy a klouzaly mu po lebce dolů. Novinha pro ně sáhla. Chtěla se ho dotknout, znovu všechno napravit, ale zároveň věděla, že nejlepší, co může udělat, je nedotýkat se ho, neprobouzet ho, nechat ho odejít.

„Nedívej se na to,“ zašeptala Valentina. Ale ani jedna z nich neudělala pohyb, který by naznačil, že chtějí odejít. Již se nedotýkaly, nemluvíly, ale dívaly se, jak se vysychající, praskající kůže prověsila až na kosti, jak se tělo pod přikrývkou a na polštáři proměnilo na prach a tento prach se dál rozpadal, až byl tak jemný, že jej nebylo vidět. Nezbylo tam nic. Nezůstal tam nikdo, pouze odumřelé vlasy, které z něho odpadly jako první.

Valentina natáhla ruku k polštáři a začala vlasy smetat na hromádku. Novinha se v prvním okamžiku udělalo špatně. Potom pochopila. Museli něco pohřbít. Museli uspořádat pohřeb a uložit do země to, co z Andrewa Wiggina zůstalo. Novinha se přidala. A když i Plikt sebrala několik rozptýlených vlasů, Novinha se od ní neodtáhla. Vzala si je od ní, stejně jako si vzala vlasy, které nasbírala Valentina. Ender byl volný. Novinha ho osvobodila. Řekla to, co musela říct, aby mohl odejít.

Měla Valentina pravdu? Ukáže se časem, že je to jiné než v ostatních případech, kdy milovala a milovanou osobu ztratila? Později se uvidí. Avšak nyní, dnes, v tuto chvíli, cítila jediné, a to nesnesitelnou tíhu žalu ve svém nitru. Ne, chtěla vykřiknout. Ne, Endere, neříkala jsem pravdu. Potřebuju tě pořád a je mi jedno, jestli je to z povinnosti nebo kvůli dodržení slibu, chci tě mít u sebe, protože mě nikdy nikdo nemiloval tak jako ty a já jsem to

potřebovala, potřebovala jsem tě, tak kde jsi, kde jsi, když tě tolik miluju?

<Vzdává se,> oznámila Královna úlu.

<Ale najde cestu do jiného těla?> zeptal se Člověk. <Nedopust', aby se ztratil! >

<To záleží na něm,> odpověděla Královna úlu. <Na něm a na Jane.>

<A ona o tom ví?>

<Je s ním ve stálém spojení bez ohledu na to, kde se právě nachází. Ano, ví o tom. Již v tuto chvíli po něm pátrá. Ano, a tady ji máme.>

Vyskočila ze sítě, která ji tak přívětivě, tak vlídně přijala; teď ji nechtěla pustit. Já se vrátím, pomyslela si. Vrátím se za vámi, ale už se nezdržím tak dlouho, protože vás to bolí.

Vyskočila a znovu narazila na tu povědomou aiúu, s níž byla tři tisíce let propletena. Zdál se být ztracený, zmatený. Jedno z těl chybělo, tak proto. To staré. Staré známé tělo. Zbývajících dvou se držel jen stěží. Neměl kořen, neměl kotvu. Ani v jednom neměl pocit, že tam patří. Byl cizincem ve vlastním těle.

Přiblížila se k němu. Tentokrát věděla lépe než předtím, co dělá, jak se má ovládnout. Tentokrát se držela zpátky, nic mu nebrala. Nijak ho na majetku neohrožovala. Pouze přišla blíž.

A on ji ve své nejistotě poznal. Vypuzený z nejstaršího domova, který měl, najednou viděl, že ji přece zná a zná ji už dlouho. Nebál se jí, a tak se k ní přiblížil. Blíž, blíž, tak to má být.

Pojď za mnou.

Přeskočila do Valentinina těla. On za ní. Prošla jím, aniž by se něčeho dotkla, aniž by ochutnala jeho život. On ať se dotkne, on ať ochutná. Vnímal její končetiny, rty a jazyk; otevřel oči a rozhlédl se; uvažoval za ni; slyšel její vzpomínky.

Slyzy v očích, kutálející se po tvářích.

Hluboký smutek v srdci.

Tady nemůžu zůstat, to bych nevydržel, pomyslel si. Sem nepatřím. Nikdo o mne tady nestojí. Všichni chtějí, abych odtud

zmizel.

Žal ho drásal a vytlačoval. Bylo to pro něho nesnesitelné místo.

Aiúa, která kdysi byla Jane, se nyní váhavě vrátila a zkusila se dotknout jediného místa, jediné buňky.

Lekl se, ale trvalo to jen okamžik. Moje to není, pomyslel si. Já sem nepatřím. Je to tvoje. Můžeš to mít.

Prováděla ho tímto tělem sem a tam, dotýkala se, přebírala je. Rozdíl byl v tom, že tentokrát s ní nezápasil, ale postupně jí je předával. Mne tady nechťejí. Vezmi si je. Užij si je. Je tvoje. Moje nikdy nebylo.

Cítila, jak se čím dál větší část těla stává jí, jak buňky po stovkách a po tisících přecházejí od starého pána, který tam nechtěl dál pobývat, k nové paní, která je ctíla. Neporoučela jim: 'Patříte mi', tak jako to zkoušela, když tady byla poprvé. Místo toho nyní křičela: 'Jsem vaše.' A nakonec: 'Jste *mnou*.'

Ohromilo ji, jak je toto tělo celistvé. Teprve teď si uvědomila, že do této chvíle nikdy nebyla sama sebou. To, co celá staletí měla, byl aparát, nikoli osobnost. Jako by byla napojena na přístroje a čekala na život. Ale když si nyní vyzkoušela paže, jako by navlékala rukávy, zjistila, že jsou skutečně *takto* dlouhé; zjistila, že tento jazyk a tyto rty se pohybují přesně tam, kde se musí pohybovat *můj* jazyk a *moje* rty.

A pak najednou do jejího vědomí – kdysi rozděleného do deseti tisíc myšlenek současně – pronikly a o pozornost se přihlásily vzpomínky, jaké dosud nepoznala. Vzpomínky na řeč zprostředkovanou rty a dechem. Vzpomínky na výjevy viděné očima, na zvuky slyšené ušima. Vzpomínky na chuť a běh.

A pak přišly vzpomínky na různé osoby. Na to, jak stojí v té první lodi a vidí vůbec první obraz – Andrewa Wiggina, který se na ni užasle dívá a těká očima mezi ní a –

A Petrem.

Ender.

Petr.

Zapomněla. Nechala se natolik strhnout tou novou osobností, kterou objevila, že úplně zapomněla na ztracenou aiúu toho, jenž jí tuto osobnost přenechal. Kam se poděl?

Zmizel, zmizel. Nebyl ani v jednom těle, nebyl nikde. Jak ho mohla ztratit? Kolik sekund, minut nebo hodin byl pryč? Kam se poděl?

Vyskočila z těla, z já, které si říkalo Val, hledala, pátrala, ale najít nedokázala.

Je mrtvý. Ztratila jsem ho. Dal mi tento život a pak už se nedokázal udržet. Zapomněla jsem na něho a on je teď pryč.

Ale potom si vzpomněla, že už jí zmizel jednou. Když ho pronásledovala jeho třemi těly a on nakonec na okamžik vyskočil, a právě ten skok ji zavedl do krajkoví stromové sítě. Určitě by to udělal znovu. Skočil by na jediné cizí místo, kam kdy skočil.

Pustila se za ním a skutečně ho tam našla, ale ne na stejném místě, kde byla ona. Nebyl mezi mateřskými stromy, nebyl dokonce ani mezi otcovskými stromy. Vůbec nebyl mezi stromy. Ne, on se vypravil tam, kam ona tenkrát nechtěla, po silných, provazovitých úponcích, které vedly k nim; ne, to nebylo k nim, ale k ní. Královně úlu. Té, kterou ve vyschlém kokonu nosil tři tisíce let z jedné planety na druhou, dokud pro ni konečně nenašel domov. Teď mu to konečně mohla oplatit. Když aiúa Jane zkusila postoupit po vláknech, která k ní vedla, našla ho tam, nejistého a ztraceného.

Poznal ji. Bylo to úžasné, že vůbec něco poznal, takto odříznut, ale stalo se. A znovu se vydal za ní. Tentokrát ho nezavedla do těla, které jí dal, ne, to už patřilo jí. Zavedla ho do jiného těla, které bylo jinde.

Ale choval se stejně jako předtím v těle, které teď bylo její; zdálo se, že je tady cizí. Aiúy těla ho po milionech vítaly, toužily po tom, aby se jich ujal, ale on zůstával lhostejný. Bylo pro něj to, co v tom druhém těle viděl a cítil, tak hrozné? Nebo šlo o to, že toto tělo byl Petr, že pro něho představovalo všechno to, čeho se v sobě nejvíc bál? Nechtěl si je vzít. Bylo jeho, ale nechtěl, nemohl...

Jenže musel. Prováděla ho jím a každičkou část mu svěřovala. Toto jsi teď ty. Nezáleží na tom, co pro1 tebe znamenalo kdysi. To už neplatí. Tady můžeš být úplný, můžeš být sám sebou.

Nerozuměl jí. Do jaké míry byl vůbec schopen uvažovat, odříznut od jakéhokoli těla? Věděl jen to, že není v těle, které kdysi miloval. Těch, která miloval, se vzdal.

Ale ona ho táhla dál; nebránil se. Tato buňka, tato tkáň, tento orgán, tento úd, to jsi ty. Dívej se, jak po tobě touží, jak tě poslouchají. A skutečně, poslouchaly ho, přestože se snažil stranit se jich. Poslouchaly ho tak dlouho, dokud konečně nezačal přijímat za vlastní myšlenky ducha a vnímat pocity těla. Jane čekala, dávala pozor, nedovolovala mu odejít. Nutila ho zůstat, dokud ho tělo nepřijme, protože věděla, že bez ní by to vzdal, uprchl by. Nepatřím sem, opakovala v duchu jeho aiúa. Nepatřím sem, nepatřím.

Wang-mu houpala Petrovu hlavu na klíně, bědovala a plakala. Samoané se shromažďovali kolem, aby její žal mohli sledovat. Věděla, co to znamená, když se zhroutil a ochabl, když se mu uvolnily vlasy. Ender někde daleko odtud zemřel a nemohl najít cestu sem. „Je ztracen,“ vykřikla. „Je ztracen.“

Nezřetelně zaslechla proud samojštiny z Maluových úst. A vzápětí překlad Grace. „Není ztracen. Přivedla ho sem. Bohyně ho přivedla sem, ale on se bojí zůstat.“

Jak by se mohl bát? Petr že by se bál? Ender že by se bál? Obojí vyznívalo směšně. Byl snad někdy zbabělec? Bál se vůbec někdy něčeho?

A potom si vzpomněla – Ender se bál Petra a Petr se odjakživa bál Endera. „Ne,“ prohlásila, ale tentokrát z ní nehovořil žal. Tentokrát to bylo zoufalství, hněv, potřeba. „Tak to není, poslouvej mě! Patříš sem! Toto jsi ty, ten pravý! Je mi jedno, čeho se momentálně bojíš! Je mi jedno, jestli máš pocit, že jsi ztracený. Chci tě tady. Tady jsi doma a vždycky jsi byl. Se mnou! Je nám spolu dobře. Patříme k sobě. Petře! Endere – nebo za koho se vlastně máš – myslíš si, že pro mne se tím něco mění? Vždycky jsi byl svůj, byl jsi stejný, jako jsi teď, a toto tělo ti patřilo odjakživa. Pojď domů! Vrať se!“ A podobně blábolila dál a dál.

A potom otevřel oči a roztáhl rty do úsměvu. „Ale teď to hraješ,“ řekl.

Zlostně ho přitlačila zpátky k zemi. „Jak se mi můžeš tak smát!“

„Takže jsi to nemyslela vážně. Ve skutečnosti mě ráda nemáš.“

„Nikdy jsem neřekla, že tě ráda mám,“ odvětila.

„Já vím, co jsi řekla.“

„Tak dobře,“ uznala. „Řekla.“

„A byla to pravda,“ pokračoval. „Byla a je.“

„Chceš říct, že něco z toho, co jsem ze sebe vysypala, byla pravda? Že jsem se strefila do černého?“

„Řekla jsi, že sem patřím,“ odpověděl jí Petr. „A je to pravda.“ Zvedl ruku, aby ji pohlídl po tváři, ale nezastavil se tam. Objal ji rukama za krkem, stáhl ji dolů a přitiskl ji k sobě. Dva tucty obrovských Samoanů kolem nich se smály a nebyly k utišení.

Teď jsi to ty, řekla mu Jane. Toto jsi celý ty. Znovu jediný. Jsi v jednom.

To, co si prožil, když byla jeho vláda nad tělem váhavá, mu stačilo. Po nesmělosti a nejistotě nebylo ani památky. Aiúa, kterou provedla tělem, se vděčně, nadšeně ujala moci, jako by to bylo první tělo, které kdy dostala. A možná bylo. Zůstal odríznut sice jen krátce, ale zůstalo mu v paměti, že byl Andrewem Wigginem? Nebo byl starý život pryč? Aiúa byla stejná, nadaná a silná, ale co paměť? Zachová se něco víc než vzpomínky zmapované myslí Petra Wiggina?

To není moje starost, pomyslela si. Už má tělo. Prozatím nezemře. A já mám své tělo, mám jemnou pavučinu mezi mateřskými stromy a jednou se mi někde vrátí i moje hlásky. Netušila jsem, jak jsem byla až dosud omezená, jak jsem byla malá a nepatrná. Teď cítím to, co cítí má přítelkyně, a překvapuje mne, jak jsem živá.

Vrátila se do svého nového těla, svého nového já, a znovu dopřála myšlenkám a vzpomínkám volný průchod. Tentokrát nekladla ničemu odpor. Netrvalo dlouho a její aiúu–vědomí smetla záplava všeho toho, co cítila, o čem přemýšlela, nač vzpomínala. Časem se vrátí a bude to stejné, jako když si Královna úlu uvědomuje vlastní aiúu a filotické vazby; vracela se již teď, v záblescích, jako dovednost z dětství, kterou kdysi měla, ale pak ji zapomněla. Zároveň si mlhavě, v hloubi mysli uvědomovala, že dosud několikrát za sekundu přeskakuje, aby oběhla stromy, ale dělo se to všechno tak rychle, že jí neunikla žádná z myšlenek, které jí probíhaly hlavou jako Valentině. Jako Val. Jako Val, která tam seděla v slzách a v uších jí dosud zněla ta strašná slova pronesená

Mirem. Nikdy mne nemiloval. Chtěl Jane. Všichni chtějí Jane, nechť jí mne.

Jenže já jsem Jane. A jsem já. Jsem Val. Přestala plakat. Pohnula se.

Pohnula se! Svaly se napjaly a uvolnily, ohnuly a protáhly. Zázračné buňky kolektivním úsilím uvedly do pohybu velké, těžké kosti a vaky kůže a orgánů, přesunuly je a uvedly je do stavu křehké rovnováhy. Byla to nesnesitelná radost. Vybuchla v jejím nitru a tlačila se ven – co znamenaly ty křečovité stahy její bránice, co znamenal ten nečekáný zvuk, který vytryskl z jejího hrdla?

Byl to smích. Jak dlouho jej napodobovala počítačovými čipy, simulovala řeč a smích, aniž věděla, co to znamená, co při tom člověk cítí. Nechtěla s tím přestat. „Val,“ oslovil ji Miro. To bylo něco, slyšet jeho hlas ušima! „Jsi v pořádku, Val?“

„Ano,“ řekla. Jazyk ji poslouchal, rty také. Dýchala, snažila se. Všechny zvyky, které Val již měla, byly pro ni čerstvé, nové a úžasné. „Vlastně ano, musíte mi dál říkat Val. Jane byla něco jiného. Někdo jiný. Než jsem se stala sebou, byla jsem Jane. Ale nyní jsem Val.“

Podívala se na něho a zjistila (očima!) že mu po tvářích stékají slzy. Ihned pochopila.

„Ne,“ promluvila znovu. „Vůbec mi nemusíš říkat Val. Nejsem totiž ta Val, kterou jsi znal, a nevadí mi, jestli se kvůli ní trápíš. Vím, co jsi jí řekl. A vím, jak tě to bolelo. Pamatuju si, jak bolelo ji, když to poslouchala. Ale nelituj toho, prosím tě. Dali jste mi obrovský dar, vy oba, ty i ona. A zároveň jsi dal dar jí. Viděla jsem, jak její aiúa přešla do Petra. Není mrtvá. A co je podle mne důležitější – tím, že jsi jí to řekl, jsi jí dal volnost, aby mohla udělat to, co nejlépe vyjadřovalo její pravou povahu. Pomohl jsi jí, aby za vás zemřela. Nyní je v harmonii se sebou. On je v harmonii se sebou. Můžeš ji oplakávat, ale nelituj ji. A můžeš mi navždycky říkat Jane.“

A pak poznala, nebo poznalo to, co v ní bylo z Val, nebo poznala vzpomínka na já, které si říkalo Val, co musí udělat. Odstrčila se od křesla, odplula k místu, kde seděl Miro, objala ho pažemi (témato rukama se ho dotýkám!), přitiskla si jeho hlavu na rameno a dovolila jeho slzám, nejdřív horkým, potom chladivým, aby se jí vpíjely do

blůzy a dál na kůži. Pálilo to. Pálilo.

KAPITOLA 11

Přivolala jsi mne z temnoty

„Což to nikdy neskončí?
Musí se to opakovat zas a zas?
Což jsem nedala vše,
co byste mohli žádat
od ženy tak slabé
a pošetilé jako já?
Kdy ve svém srdci znovu uslyším
váš pronikavý hlas?
Kdy dojdu na konec
poslední žilky do nebe?“

Božské šepoty Chan Čching-čao

Jasuhiko Tsatsumi užasl, když si uvědomil, jaké jméno mu jeho tajemník právě pošeptal. Ihned přikývl a vzápětí vstal, aby mohl dva muže, s nimiž jednal, náležitě oslovit. Jednání byla dlouhá a obtížná. Přerušit je v takto pokročilé fázi, tak blízko řešení – ale nedalo se nic dělat. Byl odhodlán raději oželeť miliony, než projevit neúctu k velkému muži, jenž neuvěřitelně přišel navštívit *jeho*.

„Prosím vás o odpuštění za tak hrubé chování, ale přišel mne navštívit můj starý učitel, a kdybych ho nechal čekat, uvrhl bych tím hanbu na sebe i na svůj dům.“

Šigeru senior se okamžitě zvedl a poklonil se. „Měl jsem za to, že mladší generace již zapomněla, jak projevovat úctu. Víím, že vašim učitelem je velký Aimaina Hikari, strážce jamatského ducha. Ale i kdyby šlo o starého, bezzubého učitele z nějaké horské vesnice, slušný mladý muž by prokázal stejnou úctu jako vy.“

Šigeru junior takovou radost neměl – nebo alespoň nedokázal své roztrpčení tak dobře skrýt. Ale důležité bylo, jaký názor má na toto přerušení Šigeru senior. Po završení jednání bude na přesvědčení syna dostatek času.

„Vaše chápavá slova jsou pro mne ctí,“ prohlásil Jasuhiko. „Prosím, dovolte mi zjistit, zda mi můj učitel prokáže čest a bude

souhlasit, aby se pod mou ubohou střechou sešlo tolik moudrých mužů.“

Jasuhiro se ještě jednou poklonil a odebral se do přijímacího pokoje. Aimagina Hikari dosud stál. Jeho tajemník, který rovněž stál, bezmocně pokrčil rameny, jako by chtěl říct: Odmítá se posadit. Jasuhiro se hluboce poklonil, pak ještě jednou a vzápětí do třetice. Teprve potom se zeptal, jestli může představit své přátele.

Aimagina se zamračil a potichu se zeptal: „Jsou to snad Sigeru Fušimiové, kteří odvozují svůj původ od vznešeného rodu – jenž vymřel o dva tisíce let dříve, než se znenadání vynořil jeho nový potomek?“

Při představě, že ho Aimagina, jenž byl koneckonců strážcem jamatského ducha, poníží tím, že zpochybní nárok Fušimiových na urozenou krev, Jasuhiro hrůzou poklesl v kolenou. „Je to nicotná a neškodná marnivost,“ řekl tiše Jasuhiro. „Člověk může být na svůj rod hrdý.“

„Jako váš jmenovec, zakladatel bohatství rodu Tsutsumi, jenž ve své hrdosti zapomněl, že jeho předkové byli Korejci.“

Jasuhiro přijal útok na sebe s klidem. „Vy sám jste řekl, že všichni Japonci jsou původem Korejci, ale ti, kteří mají jamatského ducha, přepluli na ostrovy co nejrychleji. Moji následovali vaše jen o několik století později.“

Aimagina se rozesmál.

„Stále jste mým mazaným, bystrým žákem! Odveďte mne ke svým přátelům. Bude pro mne ctí setkat se s nimi.“

Následovalo deset minut úklon a úsměvů, laskavých komplimentů a sebezapírání. Jasuhirovi se ulevilo, že v Aimaginově hlase nezazněl při vyslovení jména „Fušimi“ ani náznak blahosklonnosti či ironie, a že Sigeru junior byl setkáním se slavným Aimaginou Hikarim natolik ohromen, že na urážku v podobě přerušení schůzky zcela zjevně zapomněl. Oba Šigeruové odcházeli s pultuctem hologramů zachycujících jejich setkání s Aimaginou a Jasuhirovi udělalo radost, že Sigeru senior trval na tom, aby Jasuhiro na hologramech společnost Fušimiových a slavného filozofa doplňoval.

Konečně Jasuhiro a Aimagina osaměli v pracovně za zavřenými

dveřmi. Aimagina ihned přešel k oknu a roztáhl závěsy, čímž odhalil výhled nejdříve na ostatní vysoké budovy nagojské finanční čtvrti a vzápětí také na krajinu za městem, v nížinách důkladně obdělávanou, ale v kopcích dosud zarostlou hustými lesy, domovem lišek a jezevců.

„Rád vidím, že i když jsou Tsutsumiové zde v Nagoji, na dohled města zůstává neobdělávaná země. Nevěřil bych, že je něco takového možné.“

„Přestože mou rodinou pohrdáte, je mi ctí slyšet naše jméno z vašich rtů,“ řekl Jasuhiro. Ale v duchu se chtěl zeptat: Proč jste se dnes rozhodl, že budete moji rodinu urážet?

„Jste hrdý na muže, po němž jste dostal jméno? Na toho, jenž skupoval půdu a stavěl golfové hřiště? Podle něho každý kousek neporušené krajiny volal po srubech nebo po jamkovištích. Když na to přijde, nepotkal v životě ženu, která by byla tak ošklivá, že by se nepokusil mít s ní dítě. Následujete jeho příkladu i v tomto směru?“

Jasuhiro byl zaskočen. Pověsti o zakladateli majetku Tsutsumiů znal každý. Už tři tisíce let to nebylo nic nového. „Čeho jsem se dopustil, že jsem na svoji hlavu přivolał takový hněv?“

„Ničeho jste se nedopustil,“ odvětil Hikari. „A můj hněv není určen vám. Hněvám se na sebe, protože jsem také nic neudělal. Mluvím o dávných prohřešcích vaší rodiny, protože jedinou nadějí lidí jamatského ducha je pamatovat si všechny hříchy, jichž jsme se v minulosti dopustili. Bohužel, zapomínáme. Jsme tak bohatí, tolik nám toho patří a tolik stavíme, že se na žádném ze Stovky světa nenajde důležitý projekt, na němž by se nějakým způsobem nepodílely jamatské ruce. Přesto zapomínáme na ponaučení našich předků.“

„Prosím, abych se od vás mohl učit, pane.“

„Kdysi dávno, když Japonsko těžce vstupovalo do moderního věku, jsme dopustili, aby nám vládla armáda. Vojáci byli našimi pány a dovedli nás do hanebné války, v níž šlo o podrobení národů, které se proti nám nijak neprovinily.“

„Za své zločiny jsme zaplatili, když na naše ostrovy dopadly atomové bomby.“

„Zaplatili?“ vykřikl Aimagina. „Co to znamená zaplatit nebo

nezaplatit? Stali se z nás najednou křesťané, kteří za své hříchy platí? Ne. Jamato znamená neplatit za chyby, ale učit se z nich. Zrušili jsme armádu a dobyli jsme svět dokonalostí našeho designu a spolehlivostí naší práce. Jazyk Stovky světů možná vychází z angličtiny, ale peníze Stovky světů měly původ v jenu.“

„Ale vyznavači jamata nakupují a prodávají dodnes,“ ozval se Jasuhiro. „Nezapomněli jsme získané ponaučení.“

„To byla jen jedna polovina ponaučení. Druhá polovina zněla: Nepovedeme válku.“

„Ale vždyť neexistuje žádná japonská flotila, neexistuje japonská armáda.“

„To je lež, kterou si namlouváme, abychom zakryli své hříchy,“ prohlásil Aimaina. „Jsou to dva dny, co mne navštívili dva cizinci – smrtelní lidé, ale vím, že je seslal bůh. Vyčetli mi, že deterministé přispěli ve Hvězdném kongresu rozhodujícími hlasy k vyslání Lusitanské flotily. Flotily, jejímž jediným cílem je zopakovat zločin Endera Xenocidy a zničit svět, jenž je domovem křehkého druhu ramanů, kteří nikomu neubližují!“

Jasuhiro zavrával pod tíhou Aimainova hněvu. „Ale co mám já společného s armádou, pane?“

„Jamatští filozofové hlásali teorii, podle níž jamatští politikové jednali. Rozhodující byly japonské hlasy. Ta zhoubná flotila musí být zastavena.“

„Dnes už se nic nedá zastavit,“ odvětil Jasuhiro. „Všechny hlásky zůstanou vypnuté a s nimi i všechny počítačové sítě, dokud nebude v systému zničen ten strašný, všepožírající virus.“

„Zítra hlásky znovu ožijí,“ řekl Aimaina. „A proto je nutné, aby hanba japonské účasti na xenocidě byla hned zítra odvrácena.“

„Proč jste přišel za mnou?“ zeptal se Jasuhiro. „Nosím sice jméno slavného předka, ale polovina chlapců v mé rodině se jmenuje Jasuhiro, Jošiaki nebo Seidži. Jsem správcem majetku Tsutsumiů v Nagoji –“

„Nebud'te skromný. Jste hlavní Tsutsumi na planetě Božího větru.“

„V jiných městech mi naslouchají, ale ostatní pocházejí z rodinného sídla na Honšů,“ namítl Jasuhiro. „A nemám vůbec žádný

politický vliv. Jestli problém představují deterministé, promluvte si s nimi!“

Aimaina si povzdechl. „Ale ne, to by ničemu neprospělo. Půl roku by se dohadovali, jak skloubit nový postoj se starým, aby dokázali, že nezměnili názor, že obrat o sto osmdesát stupňů byl součástí jejich filozofie. A politikové – ti jsou svázaní. I kdyby filozofové změnili názor, trvalo by přinejmenším jednu politickou generaci – říká se, že troje volby – než by se nová politika projevila. Třicet let! Do té doby stačí Lusitanská flotila napáchat veškeré zlo, které napáchat může.“

„Dá se tedy dělat něco jiného, než se oddat beznaději a žít v hanbě?“ zeptal se Jasuhiro. „Pokud se nechystáte k nějakému marnému a hloupému gestu.“ Věnoval svému učiteli široký úsměv. Věděl, že Aimaina pozná slova, která sám vždy používal, když ostouzel tradiční seppuku, rituální sebevraždu, jako něco, z čeho jamatský duch vyrostl, stejně jako dítě vyrostle z plenek.

Aimaina se nezasmál. „Lusitanská flotila je seppuku jamatského ducha.“ Přišel k Jasuhirovi a vztyčil se nad ním – alespoň to tak působilo, přestože Jasuhiro byl o půl hlavy vyšší než starý muž. „Politikové Lusitanskou flotilu zpopularizovali, takže filozofové dnes národ změnit nemohou. Ale když na změnu názoru politiků nestačí filozofové ani volby, mohou to udělat peníze!“

„Snad nechcete navrhnout něco tak hanebného jako úplatek,“ ohradil se Jasuhiro, ale hlavou mu při tom blesklo, zda Aimaina ví, jak je uplácení politiků rozšířené.

„Myslíte si, že nosím oči v řiti?“ zeptal se Aimaina. Výraz, který použil, byl tak hrubý, že Jasuhiro zalapal po dechu, uhnul pohledem a nervózně se zasmál. „Myslíte si, že nevím, že existuje deset způsobů, jak koupit každého zkaženého politika a sto způsobů, jak koupit každého čestného? Příspěvky, pohružky sponzorováním oponentů, dary na ušlechtilé věci, zaměstnání příbuzných nebo přátel – musím odříkat celý seznam?“

„Opravdu chcete, aby peníze Tsutsumiů padly na zastavení Lusitanské flotily?“

Aimaina opět přistoupil k oknu a roztáhl ruce, jako by chtěl obejmout vše, co bylo z venkovního světa vidět. „Lusitanská flotila

neprospívá podnikání, Jasuhiro. Jestli molekulární destruktor použijí proti jedné planetě, použijí jej znovu proti jiné. A když se armádě znovu svěří do rukou moc, tentokrát se jí nevzdá.“

„Myslíte, že představitele své rodiny přesvědčím, když budu citovat vaše proroctví, pane?“

„To není proroctví,“ odvětil Aimaina, „a já nejsem autorem. Je to zákon lidské povahy a učí nás ho historie. Zastavte flotilu a Tsutsumiové vejdou do dějin jako zachránci nejen jamatského ducha, ale také lidského ducha jako takového. Nedopust'ete, aby tento těžký hřích ulpěl na našich rukou.“

„Odpust'ete mi, pane, ale zdá se mi, že tím, kdo jej tam vkládá, jste vy. Dokud jste o tom tady dnes nezačal mluvit, nikdo si naší odpovědnosti za tento hřích nevšiml.“

„Nejsem ten, kdo tam ten hřích vkládá. Jsem pouze ten, kdo sundává klobouk, který jej zakrývá. Patřil jste k mým nejlepším studentům, Jasuhiro. Odpouštím vám, že jste to, co jsem vás naučil, použil tak složitě, protože jste to dělal v zájmu své rodiny.“

„A to, o co mne žádáte dnes – je to snad dokonale jednoduché?“

„Podnikl jsem nejprímější krok – otevřeně jsem oslovil nejvlivnějšího zástupce nejbohatších japonských obchodnických rodin, jehož jsem dnes mohl zastihnout. A to, oč vás žádám, je minimální zásah potřebný k dosažení toho, co je nutné.“

„V tomto případě představuje minimum vážnou hrozbu pro moji další kariéru,“ prohodil zamyšleně Jasuhiro.

Aimaina neodpověděl.

„Můj největší učitel mi kdysi řekl,“ pokračoval Jasuhiro, „že muž, který dá svůj život v sázku, ví, že kariéra je bezcenná, a muž, který svou kariéru v sázku nedá, vede bezcenný život.“

„Takže to uděláte?“

„Připravím zprávu, v níž s vaší věcí seznámím všechny členy rodiny Tsutsumiů. Až bude hláskové spojení obnoveno, rozešlu ji.“

„Věděl jsem, že mne nezklamete.“

„Nejen to,“ pokračoval Jasuhiro. „Až přijdu o práci, nastěhuji se k vám.“

Aimaina se uklonil. „Bude mi ctí přivítat vás ve svém domě.“

Životy všech lidí plynou v čase a bez ohledu na to, jak krutý se může jednotlivý okamžik zdát, kolik má v sobě žalu, bolesti nebo strachu, čas plyne pro všechny životy stejně. Minuty mýjely a Valentina dál držela plačícího Mira. Potom čas jeho slzy osušil, čas povolil její objetí a nakonec také čas naplnil míru Eliny trpělivosti.

„Vraťme se k práci,“ promluvila Ela. „Nejsem bez citu, ale na naší tíživé situaci se nic nemění.“

Quara dala najevo překvapení. „Ale Jane není mrtvá. Znamená to, že se můžeme dostat zpět domů?“

Val–Jane ihned vstala a vrátila se ke svému počítačovému terminálu. Díky reflexům a návykům, které si Valin mozek vypěstoval, šel každý pohyb snadno, ale pro Jane jako mysl byl každý pohyb neotřelý a nový. Žasla, jak se její prsty roztančily, když začala tisknout klávesy a pracovat s displejem. „Nevím,“ odpověděla Jane na otázku, kterou vyslovila Quara, ale ptali se všichni. „Jsem v tomto těle zatím nejistá. Hláskové spojení zatím nebylo obnoveno. Mám několik spojenců, kteří propojí některé moje staré programy se sítí, jakmile bude obnovena – několik Samoanů na Pacifice, Chan Fej-cua na Cestě, Domorodou univerzitu na Buši. Budou ty programy stačit? Dovolí mi nový síťový software napojit se na zdroje, které potřebuji, abych udržela v mysli všechny informace o kosmické lodi a tolika členech posádky?

Nebude vadit, že mám toto tělo? Bude moje nové pouto s mateřskými stromy přínosem, nebo bude působit rušivě?“ A pak ta nejdůležitější otázka: „Skutečně *chceme* být mým prvním zkušebním letem?“

„Někdo to udělat musí,“ namítla Ela.

„Myslím, že to zkusím s některou lodí na Lusitanii, pokud se mi podaří obnovit spojení?“ navrhla Jane. „S jedinou dělnicí Královny úlu na palubě. Pokud by ji to mělo stát život, nebude nikomu chybět.“ Jane se otočila a kývla na dělnici, která byla na lodi s nimi. „Promiňte, zapomněla jsem.“

„Dělnici se omlouvat nemusíš,“ řekla Quara. „Stejně je to v podstatě jenom Královna úlu.“

Jane zalétla pohledem k Mirovi a mrkla na něho. Miro mrknutí neopětoval, ale smutek v jeho očích jí dával dostatečnou odpověď.

On věděl, že dělnice nejsou tak docela to, za co je všichni považují. Stávalo se, že je královny úlu musely krotit, protože ne všechny se bezvýhradně podřizovaly vůli své matky. Stanovit, jestli to je či není otroctví, byl úkol pro další generaci.

„Jazyky,“ pronesla Jane, „jejichž nositeli jsou genetické molekuly. Jakou asi mají gramatiku? Jsou propojené se zvuky, pachy, zrakovými vjemy? Uvidíme, kolik máme všichni dohromady za ušima, když nesedím v počítačích a neradím.“ Připadalo jí to tak překvapivě legrační, že se rozesmála nahlas. Bylo to úžasné, mít vlastní smích, který zní v uších, probublává z plic vzhůru, cuká bránicí a vhání do očí slzy!

Teprve když se přestala smát, uvědomila si, jak skličující zvuk to musel být pro Mira a pro ostatní. „Promiňte,“ zastyděla se. Cítila rumělec, který se jí rozléval po šíji a po tvářích. Koho by napadlo, že to může tak pálit! Málem to nevydržela a znovu se rozesmála. „Nejsem zvyklá být takto živá. Víím, že se raduji ve chvíli, kdy vám ostatním není do zpěvu, ale cožpak to nechápete? I kdybychom všichni umřeli, až nám za několik týdnů dojde vzduch, stejně budu žasnout, jaký je to pocit!“

„My ti rozumíme,“ ozval se Hasič. „Vstoupila jsi do druhého života. Je to radostná chvíle také pro nás.“

„Byla jsem nějakou dobu mezi stromy. Vaše mateřské stromy mi udělaly místo. Přijaly mne a postaraly se o mne. Znamená to, že jsme teď bratr a sestra?“

„Vlastně ani nevím, co by to znamenalo, mít sestru,“ odvětil Hasič. „Ale jestli máš vzpomínky na život ve tmě mateřského stromu, pamatuješ si víc než já. Občas míváme sny, ale skutečné vzpomínky na první život ve tmě nám nezůstanou. To by znamenalo, že teď žiješ svůj třetí život.“

„Takže jsem dospělá?“ zeptala se Jane a znovu se rozesmála.

A opět cítila, jak její smích ostatní zamrazil, jak je bolel.

Ale když se otočila a chystala se znovu omluvit, stalo se něco zvláštního. Zavadila pohledem o Mira a místo slov, která si přichystala – Janiných slov, jaká by ještě včera byla bývala zazněla z drahokamu v jeho uchu – jí na rty přišla jiná slova a zároveň s nimi vzpomínka. „Jestli mé vzpomínky žijí, Miro, znamená to, že jsem

živá. O tom jsi mne přesvědčoval?“

Miro zavrtěl hlavou. „Vycházíš z paměti Val, nebo z toho, co si zapamatovala Jane, když nás – když jsi nás – slyšela, jak se bavíme v jeskyni u Královny úlu? Nesnaž se mě utěšit tím, že si na ni budeš hrát.“

Jane ze zvyku – z Valina zvyku? nebo jejího? – odsekla: „Až tě budu utěšovat, tak to poznáš.“

„A podle čeho to poznám?“ oplatil jí stejnou mincí Miro.

„Samozřejmě podle toho, že ti bude dobře,“ odvětila Val–Jane. „A budu ráda, když do té doby nebudeš zapomínat na to, že *ted'* neposlouchám drahokamem v tvém uchu. Vidím jen těmato očima a slyším jen těmato ušima.“

Nebyla to samozřejmě tak docela pravda. Ve skutečnosti se jí několikrát za sekundu stávalo, že cítila proudící mízu a velkorysou náruč mateřských stromů, jak její aiúa sytila svou touhu po velikosti putováním po rozlehlé síti pequeninských filot. A když se tu a tam ocitla mimo mateřský strom, zachytila odlesk myšlenky, slova nebo věty v jazyce otcovských stromů. Byl to vůbec jazyk? Bylo to spíš něco jako jazyk pod jazykem, v podstatě skrytá řeč němých. A komu patřil ten druhý hlas? Já tě znám – ty přece patříš k těm, kteří mne stvořili. Znáš tvůj hlas.

<Ztratily jsme tvou stopu,> řekla Královna úlu v její mysli. <Ale poradila sis i bez nás.>

Jane nebyla připravena na tu vlnu hrdosti, která se rozlila celým jejím ‘Valiným’ tělem. Fyzický projev emoce prožívala jako Val, ale její pýcha pramenila z toho, jak ji matka úlu pochválila. Jsem dcera královen úlu, uvědomila si, a proto je pro mne důležité, když na mne mluví a říká mi, že jsem něco udělala dobře.

Ale jestli jsem dcera královen úlu, jsem také Enderova dcera, dokonce dvojnásob. Jednak můj život vytvořily částečně z jeho mysli, abych mohla fungovat jako most mezi nimi, a jednak teď přebývám v těle, které také vzešlo z něho a které si pamatuje, jak tady byl a žil jeho životem. Jsem jeho dcera, ale ani teď s ním nemohu mluvit.

Tak dlouho to trvalo, tolik myšlenek jí proběhlo hlavou, a přesto nedávala nijak najevo a dokonce ani sama nepocítovala, že by se to

projevovalo sebemenší ztrátou koncentrace při tom, co dělala u počítače na palubě lodi, která obíhala kolem planety descoladorů. Zůstávala Jane. To, že mohla celá ta léta udržovat pozornost na mnoha úrovních a soustřeďovat se na celou řadu úkolů najednou, nebyla zásluha její počítačovosti. Za to vděčila tomu, co v sobě měla z královny úlu.

<Jen díky tomu, že tvá aiúa má dost síly, aby to dokázala, ses k nám kdysi dostala,> řekla Královna úlu v její myslí.

Která z vás se mnou mluví? zeptala se Jane.

<Záleží na tom? Všechny si pamatujeme, jak jsme tě stvořily. Pamatujeme si, že jsme byly při tom. Pamatujeme si, jak jsme tě vytáhly ze tmy na světlo. >

Takže jsem to stále já? Vráti se mi všechno, co jsem uměla, když Hvězdný kongres zabil mé staré virtuální tělo?

<Možná. Až to budeš vědět, řekni nám. Bude nás to velice zajímat>

To, co cítila teď, byl osten zklamání z rodičovského nezájmu, nepříjemný pocit v břišní krajině, něco jako hanba. Ale to byl lidský pocit. Vyšel z Valina těla, i když to byla reakce na její vztah s matkami, královnami úlu. Všechno bylo složitější – a zároveň jednodušší. Pocity jí teď signalizovalo tělo, které reagovalo dřív, než stačila sama pochopit, co vlastně cítí. Dříve takové pocity prakticky neznala. Mívala je, mívala i iracionální reakce, touhy pod úrovní vědomí – to bylo vlastní všem aiúám, když se v nějakém životě spojily s ostatními – ale neznala jednoduché signály, které by jí řekly, co cítí. Jak je to snadné být člověkem, vyjadřovat pocity na plátně vlastního těla. A zároveň jak těžké, když se vlastní pocity nedají před sebou zdaleka tak snadno skrýt.

<Zvykni si na to, že z nás budeš zklamaná, dcero,> řekla jí Královna úlu. <Na rozdíl od nás máš v sobě část lidské povahy. My na tebe nebudeme ohleduplné jako jsou lidské matky. Až to začne být nesnesitelné, odejdi – nebudeme tě pronásledovat.>

Díky, řekla v duchu... a odešla.

Ráno slunce vycházelo nad horou, která tvořila páteř ostrova, takže obloha byla jasná mnohem dřív, než se sluneční paprsky dotkly

stromů přímo. Vítr z moře je v noci chladil. Když se Petr probudil, našel Wang-mu schoulenou vedle jeho prohnutého těla. Leželi jako garnáti, seřazení vedle sebe na stole na trhu. Její blízkost byla příjemná; byla povědomá. Jak to? Ještě nikdy tak blízko ní nespál. Že by stopová paměť po Enderovi? Nebyl si vědom, že by takové vzpomínky měl. Zklamalo ho, když si to uvědomil. Myslel si, že když jeho tělo získalo aiúu celou, stane se třeba Enderem – bude mít místo bezcenných, zfalšovaných vzpomínek, které dostal s tělem, když je Ender stvořil, právě vzpomínky obsahující celý život. Takové štěstí neměl.

Přesto si pamatoval, že spal a nějaká žena se k němu choulila. Vzpomínal si, jak ji zakryl rukou, jako by to byla větev, na které našla útočiště.

Ale Wang-mu se tak nikdy nedotýkal. A nebylo správné, aby to dělal teď – nebyla jeho žena, byla to jen... přítelkyně? Opravdu? Říkala, že ho miluje – nechtěla mu tím jen pomoci, aby našel cestu do tohoto těla?

Pak najednou cítil, jak ze sebe vypadává, cítil, jak se vzdaluje Petrovi a stává se něčím jiným, něčím malým, jasným a ustrašeným, co padá dolů do tmy, do větru tak silného, že mu nemůže vzdorovat– „Petře!“

Hlas ho zavolal a on šel za ním, zpátky po téměř neviditelných filotických nitkách, které ho spojovaly s... opět sebou samým. Já jsem Petr. Nemám kam jít. Jestli takto odejdu, zemřu.

„Není ti nic?“ zeptala se Wang-mu. „Probudila jsem se, protože – promiň, ale zdálo se mi, měla jsem *pocit*, že tě ztrácím. Ale nebyla to pravda, protože jsi tady.“

„Skutečně jsem ztrácel cestu. Tys to cítila?“

„Nevím, co jsem cítila nebo necítila. Prostě – jak to mám popsat?“

„Přivolala jsi mne z temnoty.“

„Vážně?“

Málem něco řekl, ale zarazil se. Potom se rozesmál, neklidně a vyděšeně. „Mám takový zvláštní pocit. Před chvílí jsem se chystal něco říct. Něco velice štiplavého – o tom, že muset být Petrem Wigginem bylo dost temné samo o sobě.“

„No ovšem,“ opáčila Wang-mu. „Takové špinavosti na sebe prozrazuješ pořád.“

„Ale neřekl jsem to,“ namítl Petr. „Chystal jsem se, ze zvyku, ale zarazil jsem se, protože to nebyla pravda. Není to zvláštní?“

„Myslím, že je to dobře.“

„Dá se čekat, že bych místo rozdělenosti měl mít pocit úplnosti – být se sebou spokojenější nebo něco takového. Přesto jsem málem o všechno přišel. Myslím, že to nebyl jenom sen. Myslím, že jsem se skutečně vzdával. Padal do – ne padal od všeho.“

„Několik měsíců jsi měl tři já,“ zamyslela se Wang-mu. „Není možné, že tvoje aiúa touží po – nevím, po *velikosti*, kterou jsi mívál?“

„Byl jsem roztažený po celé galaxii, že? Až na to, že chci říct ‘on byl’, protože to přece platilo pro Endera. A já *nejsem* Ender, protože si nic nepamatuju.“ Na okamžik se zamyslel. „Až na to, že teď si možná některé věci vybavuju jasněji. Vzpomínky z dětství. Matčinu tvář. Vidím ji velice zřetelně a myslím, že to dřív nebývalo. A Valentininu tvář z doby, kdy jsme všichni byli děti. Ale to bych si pamatoval i jako Petr, ne? Takže to neznamená, že to pochází od Endera. Věřím, že je to jedna ze vzpomínek, na nichž by si dal Ender nejvíc záležet.“ Rozesmál se. „Co myslíš, je to až zoufalé, jak se v sobě snažím najít nějakou stopu po něm.“

Wang-mu seděla a poslouchala. Mlčela, nedávala najevo přehnaný zájem, ale zároveň jí vyhovovalo nespíchat s odpovědí nebo kritikou.

Všiml si jí, a to ho přivedlo na jinou myšlenku. „Nejsi náhodou, jak by se to dalo říct, empat? Je normální, že cítíš, co cítí jiní lidé?“

„Vůbec ne,“ odvětila Wang-mu. „Mám co dělat s tím, co cítím já.“

„Ale poznala jsi, že odcházím. Cítila jsi to.“

„Myslím, že jsem s tebou teď provázaná. Doufám, že je to dobře, protože to z mé strany nebylo zrovna dobrovolné.“

„Ale já jsem s tebou také svázaný,“ namítl Petr. „Protože i když jsem ztratil kontakt, tebe jsem slyšel stále. Nic jiného jsem necítil. Tělo mi žádné informace nepředávalo. Tělo jsem úplně ztratil. Když si teď snažím vzpomenout, jaké to bylo, vybavuju si, jak jsem

‘viděl’, ale to jen můj lidský mozek dával smysl věcem, ve kterých ve skutečnosti smysl nedokáže najít. Víím, že jsem nic neviděl, nic neslyšel, ničeho se nedotýkal, nic takového. A přesto jsem poznal, že mě voláš. Cítil jsem tě – jak mě potřebuješ. Chceš, abych se vrátil. To určitě znamená, že jsem s tebou také svázaný.“

Pokrčila rameny a uhnula očima.

„Ale co *to* znamená?“ zeptal se.

„Nechci strávit zbytek života tím, že ti budu vysvětlovat, co jsem,“ prohlásila Wang-mu. „Všichni ostatní mají privilegium, že jednoduše cítí a dělají věci, aniž by je analyzovali. Jak to připadalo *tobě*? Ty jsi ten géníus, který je odborníkem na lidskou povahu.“

„Nech toho.“ Snažil se, aby to vyznělo škádlivě, ale skutečně chtěl, aby s tím přestala. „Vzpomínám si, že jsme na to téma vtipkovali a já se nejspíš vychloubal, jenže... teď se na to prostě dívám jinak. Souvisí to s tím, že mám v sobě celého Endera? Víím, že lidem zas tak dobře nerozumím. Když jsem řekl, že jsem s tebou svázaný, uhnula jsi pohledem a pokrčila rameny. Zabolelo mě to.“

„A pročpak?“

„Takže *ty* se můžeš ptát proč a *já* ne, to jsou nějaká nová pravidla?“

„To jsou pravidla, která platila odjakživa. Jenže ty ses jimi nikdy neřídil.“

„Zabolelo mě to, protože jsem chtěl, abys byla ráda, že já jsem svázaný s tebou a ty se mnou.“

„A *ty* jsi rád?“

„Zachránilo mi to život, nic víc. Asi bych musel být král pitomců, kdyby mi to přinejmenším nevyhovovalo!“

„Cítíš to?“ najednou vstala.

Je tak *mladá*, napadlo ho.

Když se potom zvedl sám, překvapeně si uvědomil, že i on je mladý, má pružné a citlivé tělo.

A potom ho čekalo další překvapení, když zjistil, že Petr si nepamatuje, že by někdy byl jiný. To Ender měl zkušenost se starším tělem, s tělem, které zůstávalo po spánku na zemi ztuhlé, které nechťelo tak ochotně vstát. *Mám* v sobě Endera. Mám vzpomínky jeho těla. Proč nemám vzpomínky mysli?

Možná proto, že tento mozek v sobě má pouze mapu Petrových vzpomínek. Zbytek se skrývá mimo dosah. Třeba na ně tu a tam narazím, propojím je, zmapuji nové přístupové cesty k nim.

To vše mu proběhlo hlavou, než se zvedl, postavil se vedle Wang-mu a stejně jako ona začal čichat. A opět ho překvapilo, když si uvědomil, že věnuje plnou pozornost *oběma* činnostem. Ustavičně myslel na Wang-mu a na pach, který cítila, a přitom uvažoval, jestli by mohl položit ruku na to drobné, křehké rameno, které působilo dojmem, jako by potřebovalo, aby na něm spočinula ruka jeho velikosti. A zároveň byl zcela zabrán do úvah o tom, jestli a jak by se mu mohlo podařit obnovit Enderovy vzpomínky.

To jsem nikdy předtím nedokázal, pomyslel si. A přitom to určitě dělám od chvíle, kdy bylo toto a Valentinino tělo stvořeno. Soustředím se ne na dvě, ale na tři věci současně.

Ale na uvažování o třech věcech jsem neměl dost síly. Jedna vždycky zaostávala. Nějaký čas to byla Valentina. Potom Ender, dokud jeho tělo nezemřelo. Ale dvě věci – na dvě věci současně myslet dokážu. Je to nenormální? Nebo je to něco, čeho by bylo schopno mnoho lidí, kdyby měli příležitost se to naučit?

Tomu říkám ješitnost, pomyslel si Petr. Proč by mě mělo trápit, jestli jsem touto schopností výjimečný? Stejně jsem se odjakživa naparoval, že jsem chytřejší a schopnější než lidé kolem mne. Jistě, nedovolil jsem si to říkat nahlas, nepřiznával jsem to ani sám sobě, ale buď teď k sobě upřímný, Petře! Hodí se být chytřejší než ostatní. A jestli jsem schopen myslet na dvě věci najednou, zatímco oni jenom na jednu, proč se tím trochu nepokochat!

Ovšem, myslet na dvě věci je vcelku k ničemu, pokud oba myšlenkové pochody nikam nevedou. Ve stejné době, kdy si pohrával s úvahami o své ješitnosti a soutěživosti, se totiž soustředil na Wang-mu. Zvedl k ní ruku a dotkl se jí, a ona se o něho na chvíli opřela, přijala jeho dotek, dokonce mu položila hlavu na hrud'. A pak, bez sebemenší výstrahy, bez jakékoli myslitelné provokace z jeho strany, se od něho najednou odtáhla a rázně vykročila směrem k Samoanům shromážděným kolem Malua na pláži.

„Co jsem udělal?“ zeptal se Petr.

Otočila se. Tvářila se nechápavě. „Zvládl jsi to dobře!“

konstatovala. „Nevrazila jsem ti facku, ani jsem ti kolenem nenabourala kin-tamas, nebo snad ano? Ale je snídane – Malu se modlí a jídla mají víc než před dvěma dny, kdy jsme si mysleli, že praskneme přecpáním!“

A oba Petrovy oddělené proudy pozornosti zaznamenaly, že má hlad, každý zvlášť a oba najednou. On ani Wang-mu minulou noc nic nejedli. Vlastně si ani nevzpomínal, jak se dostal z pláže a skončil po jejím boku na těchto rohožích. Někdo je musel přenést. Ale na tom nebylo nic zvláštního. Na pláži nebyl jediný muž ani jediná žena, kteří by nevypadali na to, že by jim dělalo potíže Petra popadnout a přelomit ho jako tužku. Wang-mu, za níž se díval, jak lehkonozce běží k horskému masivu Samoanů shromážděných na břehu, mu připadala jako pták letící ke stádu dobytka.

Nejsem dítě, ani jsem nikdy nebyl, v tomto těle ne, pomyslel si Petr. Proto nevím, jestli jsem schopen dětských tužeb a velkých pubertálních lásek. To od Endera jsem získal ten pocit nevzrušené zamilovanosti. Ani nečekám nějaké velké, srdcervoucí vášně. Bude ti taková láska stačit, Wang-mu? Najít si tě, když tě budu potřebovat, a snažit se tady být, tobě k dispozici, když zase ty budeš potřebovat mne? A při pohledu na tebe cítit takovou něhu, že se chci postavit mezi tebe a zbytek světa, ale také tě vyzvednout a vynést nad mocné proudy života; a zároveň bych chtěl navždy zůstat tak, jak jsem, s odstupem, a pozorovat tě, tvou krásu, tvou energii, s níž zvedáš oči k těmto obrům a mluvíš s nimi jako rovný s rovným, přestože každičký pohyb tvých rukou a každá vzrušená slabika tvé řeči křičí do světa, že jsi dítě – stačí ti, že cítím lásku k tobě takovými způsoby? Mně to totiž stačí. Stačí mi, že když jsem ti položil ruku na rameno, opřela ses o mne; a když jsi cítila, že se ztrácím, zavolala jsi na mě.

Plikt seděla o samotě ve svém pokoji a psala a psala. Celý život se připravovala na tento den – na den, kdy bude psát proslov na pohřeb Andrewa Wiggina. Bude mluvit za jeho smrt. Však se také mohla opřít o léta bádání – klidně by mohla mluvit celý týden a nevyčerpala by ani desetinu toho, co o něm věděla. Jenže týden mluvit nebude. Bude mluvit jedinou hodinu. Dokonce ani ne celou. Chápala ho; milovala ho; chtěla se s ostatními, kteří ho neznali,

podělit o to, kým byl, jak miloval, jak změnil dějiny – tento muž, jenž byl geniální, nedokonalý, ale myslel to dobře a láska, kterou v sobě nosil, byla tak silná, že dovedla způsobit i bolest, když bylo třeba –jak změnil dějiny tím, že žil, a jak také změnil desetitisíce, statisíce, miliony jednotlivých životů, které tím, co v životě řekl, udělal a napsal, Andrew Wiggin posílil, pročistil, povznesl, rozjasnil, nebo přinejmenším napomohl, aby byly harmoničtější a pravdivější.

A řekne i toto? Vypoví, jak bolestivě trpěla jedna žena, osamocená ve svém pokoji, bez ustání plačící nikoli žalem, že Ender odešel, ale hanbou, že konečně pochopila sama sebe. Sice ho milovala a obdivovala – ne, zbožňovala ho – ale když zemřel, místo žalu cítila úlevu a vzrušení. Úlevu: Čekání skončilo! Vzrušení: Má hodina nadešla!

To byly její pocity. Nebyla tak pošetilá, aby u sebe očekávala více než lidskou morální sílu. Důvod, proč netruchlila tak jako Novinha a Valentina, spočíval v tom, že ony krutě ztratily velkou část svého života. O co jsem přišla já? Ender mi věnoval několik žďibců své pozornosti, ale o málo víc. Měli jsme jen několik měsíců, když byl mým učitelem na Trondheimu. Potom se o generaci později naše životy znovu sešly v těch několika měsících strávených tady. A v obou případech nevěděl, kde mu hlava stojí, musel vyřizovat závažnější věci a navštěvovat důležitější osoby, než jsem byla já. Nebyla jsem jeho žena. Nebyla jsem jeho sestra. Byla jsem pouze jeho student a následovník – člověka, který se studenty skoncoval a o následovníky nestál. Proto jsem o žádnou velkou část života nemohla přijít. Byl pouze mým snem, ale nikdy mým společníkem.

Odpouštím si, a přesto se nemohu ubránit pocitům hanby a smutku; ne proto, že Andrew Wiggin zemřel, ale proto, že jsem se v hodině jeho smrti projevila taková, jaká ve skutečnosti jsem: naprosto sobecká, upjatá jen na vlastní kariéru. Rozhodla jsem se být mluvčím za Enderovu smrt. To znamená, že okamžik jeho smrti pro mne může být pouze naplněním života. Co jsem to za supu? Co jsem to za parazita, za pijavici, která saje z jeho života...

Ale její prsty na to nedbaly a psaly dál, jednu větu za druhou, přestože jí po tvářích stékaly slzy. V Jaktově domě truchlila Valentina s manželem a dětmi. U Olhada se shromáždili Grego,

Olhado a Novinha, aby si navzájem poskytli útěchu, když ztratili muže, jenž jim byl manželem a otcem. Oni k němu měli svůj vztah a já mám také svůj. Oni mají osobní vzpomínky; ty moje budou veřejné. Pronesu řeč a potom ji zveřejním, takže to, co teď píšu, vtiskne životu Endera Wiggina nový tvar a význam v myslích všech lidí na Stovce světů. Ender Xenocida. Andrew, mluvčí za mrtvé. Andrew, osamělý a soucitný muž. Ender, brilantní analytik, který dokázal proniknout k podstatě problému a do srdce lidí, aniž se nechal svést strachem, ctižádostí nebo... nebo soucitem. Člověk spravedlivý a člověk milosrdný, oba žijící vedle sebe v jednom těle. Muž, kterému soucit dovolil královnám úlu rozumět a milovat je, ještě než se jedné dotkl vlastníma rukama; muž, kterému nelítostná spravedlivost dovolila, aby je všechny zničil, protože věřil, že jsou to jeho nepřátelé.

Soudil by mne Ender krutě za dnešní mrzké pocity? Samozřejmě že ano – nešetřil by mne, našel by to nejhorší, co se v mém srdci skrývá.

Ale pak, až by mne odsoudil, by se do mne také zamiloval. No a co? řekl by. Vstaň a mluv za moji smrt. Kdybychom čekali, až budou mluvčími za mrtvé dokonalí lidé, odehrávaly by se všechny pohřby v tichosti.

A tak psala a plakala. A psala dál, i když plakat přestala. Až vlasy, které po sobě zanechal, zapečetí do malého pouzdra a zahrabou do trávy v blízkosti kořenů Člověka, ona vstane a promluví. Její hlas ho vzkřísí z mrtvých, oživí ho v paměti. Také bude milosrdná; také bude spravedlivá. Alespoň něco se od něho naučila.

KAPITOLA 12

Nezrazuji Endera?

„Proč se lidé chovají,
jako by války a vraždy byly nepřírozené?
Nepřírozené je ani jednou za život
nepozvednout ruku k projevu násilí.

Božské šepoty Chan Čching-čao

„Jdeme na to úplně špatně,“ prohlásila Quara.

Miro cítil, jak se v něm zvedá stará známá vlna vzteku. Quara měla na rozčilování lidí talent. Vůbec nepomáhalo, že se tvářila, jako by dobře věděla, že jde lidem na nervy a ještě z toho má radost. Kdyby přesně tutéž větu řekl kdokoli jiný v lodi, Miro by ho nezaujatě vyslechl. Jenže Quara těm slovům dovedla dát takovou britkost, že to vyznělo, jako by kromě ní byli na světě jenom samí hlupáci. Miro ji měl rád jako sestru, ale nemohl za to, že nenáviděl nutnost trávit v její společnosti hodinu za hodinou.

Ale vzhledem k tomu, že Quara byla tím z nich, kdo měl nejhlubší znalosti o prajazyku, který ve viru descolady před několika měsíci objevila, Miro si nedovolil dát svůj vnitřní zoufalý povzdech slyšitelně najevo. Místo toho se i s křeslem otočil, připravený naslouchat.

Ostatní udělali totéž, byť Ela si s maskováním své rozmrzelosti takovou práci nedávala. Nedávala si vlastně žádnou. „Tak do toho, Quaro, proč jsme nebyli dost chytří, abychom si své hlouposti všimli dříve?“

Quara si Elina sarkasmu nevšímala – nebo se rozhodla nevšímavě vypadat. „Jak můžeme rozšifrovat cizí jazyk jen tak z čisté vody? Nemáme žádná odkazy. Zato máme kompletní záznam verzí descoladového viru. Víme, jak vypadal, než se přizpůsobil lidskému metabolismu. Víme, jak se změnil po každém našem pokusu o jeho likvidaci.

Některé změny byly funkční – přizpůsoboval se. Ale některé byly administrativní – zaznamenával si, co udělal.“

„To nevíme,“ poznamenala Ela. Dávala při tom snad až příliš najevo, jakou jí dělá radost, že může Quaru opravit.

„Já to vím,“ ohradila se Quara. „V každém případě nám to dává známý kontext, nemyslíte? Sice se nám jazyk nepodařilo rozluštit, ale víme, čeho se týká.“

„Bohužel, ani po všem, co jsi nám tady řekla, pořád nemám představu, jak nám tato nová moudrost pomůže jazyk rozluštit. Jinými slovy, není to přesně to, na čem jsi minulé měsíce pracovala?“

„Ovšem,“ přitakala Quara, „pracovala. Ale to jsem nemohla promluvit ‘slovy’, která descoladový virus zapsal, a zjistit, jakou dostaneme odpověď.“

„Příliš riskantní,“ namítla ihned Jane. „Nesmyslně riskantní. Tito tvorové jsou schopni vytvářet viry, které úplně ničí biosféry, a jsou tak otrlí, že je neváhají použít. A ty navrhuješ, abychom jim dali přesně tu zbraň, kterou použili ke zpusťování planety pequeninů? Která pravděpodobně obsahuje veškeré informace nejen o metabolismu pequeninů, ale také o našem? Proč si rovnou nepodříznout hrdlo a neposlat jim krev?“

Miro si všiml, že když promluvila Jane, ostatní zůstali téměř jako omráčení.

Částečně se v jejich reakci možná odrazil rozdíl mezi Valinou ostýchavostí a smělostí, kterou se projevovala Jane. Částečně za to možná mohl také fakt, že Jane, jak ji znali, byla více počítačová a méně sebevědomá. Ale Miro tento autoritářský styl poznal podle toho, jak mu často mluvila drahokamem do ucha. Svým způsobem pro něho bylo příjemné znovu ji slyšet; zároveň bylo znepokojivé slyšet to ze rtů někoho jiného. Val byla pryč; Jane se vrátila. Bylo to hrozné. Bylo to úžasné.

Jelikož Mira Janin postoj nezaskočil tolik jako ostatní, promluvil do ticha on.

„Quara má pravdu, Jane. Nemáme roky a roky, abychom to vyřešili – máme jen několik týdnů. Možná ani to ne. Musíme vyprovokovat lingvistickou reakci. Dostat od nich odpověď a analyzovat jazykový rozdíl mezi jejich původní formulací a tou pozdější.“

„Prozrazujeme příliš,“ namítl Jane.

„Risk je zisk,“ odvětil Miro.

„Příliš risku a je po všech,“ odvětila jízlivě Jane. Ale ta jízlivost měla povědomý rytmus, jakousi drzost, která říkala: já si jenom hraju. A to nebylo od Jane – Jane tak nikdy nemluvila – ale od Val. Bolelo to v uších; bylo příjemné to slyšet. Mirovy dvojaké reakce na všechno, co pocházelo od Jane, ho udržovaly v neustálém napětí. Miluju tě, chybíš mi, oplakávám tě, buď zticha; zdálo se, že osoba, s níž mluvím, se mění každou minutou.

„Nehrajeme tady o nic víc než o budoucnost tří inteligentních druhů,“ dodala Ela.

Všichni se obrátili k Hasičovi.

„Na mě se nedívejte,“ řekl. „Já jsem jenom turista.“

„No tak,“ vyzval ho Miro. „Jsi tady proto, že jste ve stejném ohrožení jako my. Jde o těžké rozhodnutí a ty musíš hlasovat. Vy jste vlastně v největším nebezpečí, protože i nejstarší descoladové kódy, které máme, mohou snadno prozradit celé biologické dějiny vašeho druhu, neboť jste byli virem zasaženi jako první.“

„Na druhou stranu by to mohlo znamenat, že stejně už vědí, jak nás zničit, a proto nemáme co ztratit,“ odvětil Hasič.

„Podívej. Nemáme žádný důkaz, že tito tvorové jsou schopni pilotovaných letů do kosmu. Zatím vypustili pouze automatické sondy.“

„To je všechno, co víme,“ poznamenala Jane.

„A nezískali jsme jediný důkaz toho, že se někdo přišel podívat, jak dobře se descoladě podařilo upravit lusitanskou biosféru na přijetí kolonistů z této planety. Takže jestli tam nějaké kolonizační lodě mají, buď jsou již na cestě, takže na tom nezáleží, jestli jim tuto informaci poskytneme, nebo žádné nevyslali, což znamená, že toho *nej*sou schopni.“

„Miro má pravdu,“ prohlásila Quara a začala pěsti. Miro sebou škubl. Vadilo mu, že je na Quařině straně, protože zlost, kterou na ni měli, se teď snese i na něho. „Buď jsou už krávy venku ze stáje, takže nemá cenu pracně zavírat vrata, nebo vrata stejně nedovedou otevřít, tak proč na ně dávat zámek?“

„Co ty víš o krávách,“ zeptala se opovržlivě Ela.

„Po tolika letech, co žiju a pracuju s tebou,“ Quara chtěla být nepříjemná, „si troufám tvrdit, že jsem odborník.“

„Do toho, děvčata,“ ozvala se Jane. „Poperte se.“

Opět se k ní všichni kromě Mira překvapeně otočili. Val by do takové rodinné rozmlůvky nezasáhla; ani Jane, kterou znali – ale Miro byl samozřejmě zvyklý, že mluví neustále.

„Víme všichni, že je riskantní poskytnout jim informace o nás,“ promluvil. „Také víme, že se nám nedaří pohnout z místa, a je možné, že po takové vzájemné výměně zjistíme o fungování tohoto jazyka alespoň něco.“

„To *není* žádná vzájemná výměna,“ prohlásila Jane. „Dáš prst a přijdeš o ruku. Dáváme jim informace, k nimž by se pravděpodobně jinak nedostali, informace, které jim mohou prozradit všechno, co potřebují vědět, aby mohli vytvořit nové viry, schopné eliminovat všechny zbraně, které proti nim máme. Ale jak můžeme rozluštit odpověď, když nemáme ponětí, jak jsou informace zakódovány a kde se jednotlivá data nacházejí? A vůbec, co když odpovědí bude nový virus, který nás má zničit?“

„Posílají nám informace, které jsou nutné k vytvoření viru,“ ozvala se Quara. Hlas jí překypoval pohrdáním, jako by Jane byla ta nejzabedněnější osoba, jaká kdy žila, a nikoli osoba nadaná bezmála božským leskem. „Jenže my jej nevytvoříme. Dokud to bude jen grafické vyjádření na obrazovce počítače –“

„A to je ono,“ vpadla Ela.

„Co je ono?“ zeptala se Quara. Ted' bylo na ní, aby znervózněla, protože Ela byla v něčem evidentně o krok před ní.

„Oni ty signály nezachycují a nezobrazují na obrazovce počítače. My to děláme proto, že svůj jazyk zapisujeme symboly, které vidíme prostým okem. Ale oni tyto vysílané signály určitě dovedou číst přímočařeji. Zachytí kód a přetlumočí jej tak, že realizují předpis ke *stavbě* molekuly, která je ve vysílání popsána. Tu potom 'přečtou' – co já vím, čichem? Tím, že ji spolknou? Jde o to, že pokud jsou jejich jazykem genetické molekuly, jejich tělo je musí nějakým způsobem přijímat – alespoň tak přirozeně, jako naše oči přijímají z papíru obrazy našeho písma.“

„Rozumím,“ přikývla Jane. „Podle tebe od nás očekávají, že z

toho, co nám posílají, vytvoříme molekulu a nebudeme ji jenom číst z obrazovky a snažit se ji abstrahovat a pochopit.“

„Podle toho, co víme, by si právě takto mohli podmaňovat jiné. Nebo na ně útočit. Posílat jim zprávy. Jestli chtějí ‘poslouchat’, musejí to udělat tak, že molekulu přechtou v těle a umožní jí, aby na ně zapůsobila. Takže když působí jako jed nebo jako smrtelná nemoc, stačí, aby zprávu vyslechli a podrobí se. Je to stejné, jako bychom se mohli dorozumívat pouze poklepem na záda nebo na šíji. Abychom mohli poslouchat, museli bychom si lehnout a vystavit se nástroji, který chtějí k odeslání zprávy použít. Jestli to bude prst nebo pírkó, je to v nejlepším pořádku – ale jestli to bude širočina, mačeta nebo železná palice, je s námi zle.“

„Vůbec to nemusí být smrtelné,“ ozvala se znovu Quara. Jakmile se jí ta myšlenka v hlavě zrodila, zapoměla na rivalitu s Elou. „Ty molekuly by mohly být nástrojem k ovlivňování chování. Slyšet doslova znamená poslouchat.“

„Nevím, jestli máš pravdu v jednotlivostech,“ přidala se Jane. „Ale experimentu to dává mnohem větší šance na úspěch. A naznačuje to možnost, že nemají transportní systém, kterým by na nás mohli zaútočit přímo. Tím se pravděpodobné riziko mění.“

„A to se říká, že bez počítače nedovedeš myslet,“ prohlásil Miro.

Ale hned vzápětí se zastyděl. Nechtěně na ni promluvil stejně štiplavě, jako to dělal, když subvokalizoval, aby ho mohla slyšet prostřednictvím drahokamu. Ale teď mu to znělo nezvykle chladně, dobírat si ji za to, že přišla o svou počítačovou síť. Tak mohl vtípkovat s Jane v drahokamu. Ale Jane z masa a kostí byla něco jiného. Byla to teď lidská bytost. S city, na které bylo třeba brát ohled.

Jane měla city vždycky, pomyslel si Miro. Jenže já jsem na ně moc nemyslel, protože... protože jsem nemusel. Protože jsem ji neviděl. Protože pro mne v jistém smyslu nebyla opravdová.

„Chtěl jsem jen...“ ozval se Miro. „Chci říct, že je to dobrý nápad.“

„Díky.“ V Janině hlase nebyl ani náznak ironie, ale Miro věděl, že tam přesto je, protože k situaci neodmyslitelně patřila. Miro, člověk schopný jediného myšlenkového procesu, chválil tuto

geniální bytost za dobrý nápad – jako by byl hoden toho, aby ji soudil.

Najednou dostal vztek, ale na sebe, ne na Jane. Proč by si měl dávat pozor na každé slovo, které řekne, jen proto, že k tomuto tělu nepřišla normálním způsobem? Předtím možná člověkem nebyla, ale teď jím byla určitě a dalo se s ní jako s člověkem mluvit. Jestli se od ostatních lidí něčím lišila, co na tom? Pro každého člověka platilo, že je jiný než všichni ostatní. A přesto, chtěl-li být slušný a zdvořilý, čekalo se, že se bude ke všem chovat v podstatě stejně, ne? Cožpak by se klidně nezeptal slepého: „Nevidíš, jak to myslím?“, protože by čekal, že obrazné použití slov ‘vidět’ nebude chápáno jako urážka. Tak proč by Jane nemohl říct „Dobrý nápad“? To, že její myšlenkové pochody byly pro člověka nepochopitelně hluboké, ještě neznamenal, že by člověk v hovoru s ní nemohl použít obvyklé vyjádření souhlasu a uznání.

Když se na ni podíval teď, zahlédl v jejích očích náznak smutku.

Zřejmě jej způsobil svým nápadným zmatkem – nejdřív s ní zažertoval, jak to dělal vždycky, a pak se najednou zastyděl, najednou obrátil. Proto bylo její „Díky“ ironické. Protože chtěla, aby se k ní choval přirozeně, a on toho nebyl schopen.

Ne, *nezachoval* se přirozeně, i když určitě mohl.

A vůbec, co na tom záleželo? Byli tu proto, aby řešili problém descoladorů, ne proto, aby řešili propletence svých osobních vztahů po hromadné výměně těl.

„Mám to chápat tak, že jsme dohodnutí?“ zeptala se Ela. „Že odešleme zakódované zprávy, které budou obsahovat informace o viru descolady?“

„Pouze tu první,“ upřesnila Jane. „Alespoň pro začátek.“

„A až nám odpovědí,“ pokračovala Ela, „zkusím spustit simulaci, co by se stalo, kdybychom vyrobili a přijali molekulu, kterou nám pošlou.“

„Jestli nám nějakou pošlou,“ podotkl Miro. „Jestli vůbec jdeme po správné stopě.“

„Neříkají ti náhodou pan Optimista?“ zeptala se Quara.

„Říkají mi Podělanej od prdele po kotníky. Na rozdíl od tebe, která jsi jen obyčejná stará slečna Prdel.“

„Vážně spolu nemůžeme vycházet?“ zaúpěla prosebně Jane. „Nemůžeme být všichni přátelé?“

Quara se k ní prudce otočila. „Tak poslouchej, ty! Je mi jedno, jaký jsi bývala supermozek. Do rodinných rozhovorů se neplet', rozumíš?“

„Podívej se kolem sebe, Quaro!“ utrl se na ni Miro. „Kdy by asi tak mohla mluvit, kdyby se nepletla do rodinných rozhovorů?“

Hasič se zvednutím ruky přihlásil o slovo.

„Já se do rodinných rozhovorů nepletu. A je mi to k něčemu dobré?“

Jane gestem umlčela Mira i Hasiče. „Quaro,“ řekla tiše. „Povím ti, v čem je skutečný rozdíl mezi mnou a tady tvými sourozenci. Oni jsou na tebe zvyklí, protože tě znají celý život. Zachovávají ti oddanost, protože jste spolu u vás doma zažili hodně zlého. Mají trpělivost s tvými dětinskými výlevy i s tvou tupou umíněností, protože si znovu a znovu opakují: ona za to nemůže, měla těžké dětství. Jenže já do rodiny nepatřím, Quaro. Jako někdo, kdo tě už jistý čas sleduje v krizových okamžicích, nebojím se ti nezaujatě říct, k jakým závěrům jsem dospěla. Jsi celkem chytrá a v tom, co děláš, jsi velice dobrá.

Často jsi vnímavá a tvůrčí a dovedeš jít za řešeními obdivuhodně přímočaře a vytrvale.“

„Promiň,“ skočila jí do řeči Quara, „to má být kárání nebo co?“

„Ale,“ pokračovala Jane, „nejsi dost chytrá, tvůrčí, bystrá, přímočará a vytrvalá, aby to vydalo na víc než na patnáct sekund do nebe volajících nesmyslů, jimiž každou minutou, co jsi vzhůru, zasypáváš členy své rodiny a všechny ostatní kolem. Dobře, měla jsi těžké dětství. Ale od té doby už uplynulo pár let. Měla bys to konečně hodit za hlavu a vycházet s ostatními jako normální, slušný dospělý člověk.“

„Jinými slovy,“ ozvala se Quara, „nerada přiznáváš, že by někdo jiný než ty mohl mít dost pod čepicí, aby dostal nápad, na který jsi ty nepřišla.“

„Ty mě pořád nechápeš,“ zavrtěla hlavou Jane. „Já nejsem tvoje sestra. Technicky vzato, nejsem dokonce ani člověk. Jestli se tato loď někdy vrátí na Lusitanii, bude to tím, že ji tam pošlu já, svou myslí.

Chápeš to? Je ti jasné, jaký je mezi námi rozdíl? Co ty, dokážeš poslat aspoň jedno zrnko prachu z tvého klína do mého?“

„Nevšimla jsem si, že bys zrovna teď nějakou loď někam posílala,“ prohlásila triumfálně Quara.

„Neustále se snažíš získat na mně body, ale neuvědomuješ si, že se s tebou nehádám a dokonce s tebou ani nediskutuju. To, co mi tady říkáš, je nepodstatné. Jediné, na čem záleží, je to, co říkám já tobě. A já říkám, že na rozdíl od tvých sourozenců, kteří od tebe musejí snášet i nesnesitelné, to já dělat nebudu. Jen tak pokračuj, ty rozmazlený fracku. Taky se může stát, že až se tato loď vrátí na Lusitanii, ty na ní nebudeš.“

Miro měl co dělat, aby se nahlas nerozesmál, když uviděl výraz Quařina obličeje. Avšak věděl, že by si pro vyjádření své veselosti nevybral nejvhodnější okamžik.

„Ona mi vyhrožuje,“ obrátila se Quara na ostatní. „Slyšíte to? Snaží se vynucovat si mou poslušnost vyhrožováním, že mě *zabije*.“

„Nezabila bych tě,“ namítla Jane. „Ale mohlo by se stát, že by se mi nepodařilo pochopit tvou existenci na této lodi, až ji vystrčím ‘ven’ a zase ji vrátím ‘dovnitř’. Pomyšlení na tebe by mohlo být tak nesnesitelné, že by je moje nevědomí zavrhl a vyloučilo tě. Na vědomé úrovni opravdu nechápu, jak to funguje. Nevím, jak to souvisí s tím, co cítím. Ještě nikdy jsem nezkoušela přenést někoho, koho bych skutečně nenáviděla. Určitě bych *zkusila* přepravit tě spolu s ostatními, i kdyby jen proto, že z důvodů, které se vymykají chápání, by ke mně Miro a Ela nejspíš byli nedůtkliví, kdybych to neudělala. Ale zkusit ještě neznamená uspět. Proto ti navrhuji, Quaro, aby ses alespoň trochu snažila nebýt tak protivná.“

„Takže to je pro tebe moc,“ řekla Quara. „Příležitost manipulovat s ostatními a chovat se jako královna.“

„Ty to asi fakticky *nedokážeš*, že?“ odvětila Jane.

„Co *nedokážu*?“ zeptala se Quara. „*Nedokážu* se sklonit a políbit ti nohy?“

„*Nedokážeš* být zticha, aby sis zachránila krk.“

„Já se snažím vyřešit problém, jak komunikovat s cizími tvory, a ty nemáš na práci nic lepšího, než se zabývat tím, jestli jsem na tebe dost milá.“

„No tak, Quaro,“ řekla Jane, „tebe nikdy nenapadlo, že i mimozemšťané si budou přát, aby ses jejich jazyk nikdy nenaučila, jen co tě trochu poznají?“

„Já každopádně lituju, že ses ty naučila můj,“ poznamenala Quara. „Najednou jsi sebe plná, když máš na hraní to hezké tělíčko. Ale královna vesmíru nejsi a já nebudu tancovat, jak pískáš. Můj nápad to nebyl, přidat se k této výpravě, ale jsem tady – *jsem* tady, nepříjemné balení se vším všudy. A jestli se ti na mně něco nelíbí, proč o tom nepomlčíš *ty*? Jestli si nepřestaneme vyhrožovat, mám obavy, že když mě zaženeš příliš daleko, upravím ti ciferník, aby lépe odpovídal mým představám. Je to jasné?“

Jane odepjala pásy, které ji držely v křesle, a přeplula z hlavní kabiny do chodby ke skladištním kójím. Miro ji následoval. Nevšímal si Quary, která se obrátila k ostatním. „Chápete to, jak se se mnou bavila? Co si o sobě myslí, že chce rozhodovat, kdo je tak protivný, že by neměl žít?“

Miro přišel do skladiště za Jane. Visela na madle u protější stěny, byla skloněná a prohýbala se tak, že Mira napadlo, jestli náhodou nezvrací. Ale nezvracela. Plakala. Nebo spíš byla tak rozčilená, že její tělo vzlykalo a ronilo slzy, neboť v sobě ten cit nedokázalo ovládnout. Miro jí položil ruku na rameno, aby se jí pokusil uklidnit. Ucukla.

V první chvíli málem řekl: Dobře, jak chceš. Potom by odešel a sám by byl rozčilený, samotného by ho užíralo, že jeho útěchu nepřijala. Ale potom si uvědomil, že se ještě nikdy takto nerozčílila. Ještě nikdy se nemusela vypořádat s takto reagujícím tělem. Když začala Quaru plísnit, nejdřív si řekl: Je na čase, aby to někdo vyslovil naplno. Ale jak hádka pokračovala, Miro si uvědomil, že tím, kdo se neovládá, není Quara, ale Jane. Nevěděla, jak se svými pocity zacházet. Nepoznala, kdy nemá cenu pokračovat. Cítla, co cítila, a nevěděla, co jiného s tím udělat, než to vyjádřit.

„Bylo to těžké,“ promluvil Miro. „Utnout hádku a odejít sem.“

„Chtěla jsem ji zabít,“ zoufala Jane. Její hlas prakticky zanikal ve vzlycích, v nezkrtném napětí uvnitř jejího těla. „Nikdy jsem něco takového necítila. Nejraději bych vyskočila z křesla a roztrhala ji holýma rukama.“

„Vítej v klubu,“ prohlásil Miro.

„Ty to nechápeš! Já jsem to vážně chtěla udělat. Cítila jsem, jak se mi napínají svaly. Byla jsem *připravena* to udělat. *Chystala jsem se* to udělat.“

„Jak jsem řekl. To s Quarou prožíváme všichni.“

„Ne,“ odvětila Jane. „To je jiné. Vy všichni zůstáváte klidní, ovládáte se.“

„Až získáš trochu víc praxe, dokážeš to taky.“

Jane zvedla hlavu, zaklonila ji a zavrtěla jí. Beztíží osvobozené vlasy jí zavlály vzduchem. „Vážně to cítíš?“

„Všichni to cítíme,“ uklidňoval ji Miro. „Proto máme dětství – abychom se naučili své násilné sklony zvládat. Ale máme je v sobě všichni. Dělalí to šimpanzi i paviáni. Všichni primáti. Předvádíme se. Potřebujeme svůj vztek vyjádřit fyzicky.“

„Ale ty ne. Ty zůstáváš tak klidný. Necháš ji, aby se dostala do ráže a říkala tak hrozné věci –“

„Protože zastavovat ji nestojí za to. Platí za to daň. Je zoufale osamělá. Nikdo sám od sebe její společnost nevyhledá.“

„Což je jediný důvod, proč ještě není mrtvá.“

„To je pravda,“ uznal Miro. „Tak to dělají civilizovaní lidé – vyhýbají se situacím, které je dohánějí k zuřivosti. A když už se jim vyhnout nedá, nevnímají. Tak to většinou s Elou děláme. Prostě nevnímáme. Necháme se zasypávat jejími provokacemi.“

„Já to nedokážu. Dokud jsem to všechno necítila, dokázala jsem ji vypnout.“

„To je ono. Přesně tak to děláme. Vypínáme ji.“

„Je to složitější, než jsem si myslela,“ přiznala Jane. „Nevím, jestli to zvládnou.“

„Ale zvládneš. Momentálně stejně nemáš moc na vybranou.“

„Promiň, Miro. Vždycky jsem vás lidi litovala, že jste schopni myslet jen na jednu věc a že vaše vzpomínky jsou tak nedokonalé... a teď vidím, že přežít den a nikoho při tom nezabít může být samo o sobě úspěchem.“

„Dá se na to zvyknout. Většině z nás se daří držet počet obětí na poměrně nízkém čísle. Je to život v přátelském duchu.“

Chvilí to trvalo – nejdřív se ozvalo vzlyknutí, potom škytnutí –

ale nakonec se rozesmála. Příjemným, tichým, potlačovaným smíchem, který byl pro Mira tak vítaným zvukem. Vítaným, protože to byl hlas, který znal a měl rád, byl to smích, který rád poslouchal. A tím, kdo se smál, byla jeho dobrá přítelkyně. Dobrá přítelkyně Jane. Smích, hlasem Val, kterou měl rád. Teď to byla jedna osoba. Konečně mohl zvednout ruce a dotknout se Jane, která byla stále tak neskutečně daleko. Bylo to, jako když se přátelé, kteří se znají jen po telefonu, konečně setkají tváří v tvář.

Znovu se jí zkusil dotknout. Tentokrát ho vzala za ruku a stiskla ji.

„Mrzí mě, že jsem připustila, aby moje slabost narušila práci, kterou děláme.“

„Jsi jenom člověk,“ odvětil Miro.

Pozorně se podívala, jestli na jeho tváři nenajde ironii nebo trpkost.

„Myslím to tak, jak jsem to řekl,“ prohlásil. „Cenou za to, že tyto emoce a vášně můžeš mít, je nutnost ovládat je, nutnost snášet je, když se stávají nesnesitelnými. Jsi teď jenom člověk. Už nikdy se těchto citů nezabavíš. Musíš se pouze naučit nenechat se jimi strhnout.“

„Quara se to nenaučila za celý život.“

„Ale ne, naučila. Je to jenom můj názor, ale Quara milovala Marcáa, obdivovala ho. Když potom zemřel a my ostatní jsme to cítili jako velké osvobození, pro ni se zhroutil svět. To, co teď dělá, to soustavné provokování – říká si o to, aby ji někdo ztýral. Uhodil ji. Tak, jako Marcáo uhodil matku pokaždé, když ho vyprovokovala. Myslím si, že Quara na matku nějakým zvráceným způsobem žárlila, když musela odejít, aby ji nechala s otcem o samotě, a i když Quara nakonec pochopila, že ji bije, stejně dokázala najít jediný způsob, jak si vynutit jeho pozornost, když chtěla, aby se otec vrátil – tu svou hubu.“ Miro se hořce zasmál. „Když mám být upřímný, připomíná mi to matku. Ty jsi ji nikdy neslyšela, ale tenkrát, když byla vězněm svého manželství s Marcáem a rodila Libovy děti – dovedla pořádně štěkat. Seděl jsem u toho a poslouchal, jak Marcáa provokuje, jak do něho rýpe, jak ho bodá tak dlouho, dokud ji neuhodil. Neopovažuj se na ni vztáhnout ruku, říkal jsem si, ale zároveň jsem ten jeho

bezmocný vztek naprosto chápal, protože nikdy, nikdy, za žádných okolností nemohl říct něco, čím by ji umlčel. To mohla udělat jenom jeho pěst. A Quara tu hubu má a ten vztek potřebuje.“

„Takže je to dobře pro všechny, že jsem jí dala přesně to, co potřebovala.“

Miro se zasmál. „Až na to, že to nepotřebovala od tebe. Potřebovala to od Marcáa, a ten je mrtvý.“

A pak, zčistajasna, Jane vyhrkly opravdové slzy. Slzy žalu. Otočila se k Mirovi a pověsila se na něho. „Co se děje? Co se stalo?“

„Ach, Miro. Ender je mrtvý. Už ho nikdy neuvidím. Konečně mám tělo, mám oči, kterými bych ho mohla spatřit, a on tu není.“

Miro zkoprněl. Bylo pochopitelné, že se jí po Enderovi stýská. S ním prožila tisíce let, zatímco se mnou jich bylo fakticky jen několik. Jak mne mohlo napadnout, že by milovala mne? Jak si vůbec můžu dělat naděje, že bych se mohl vyrovnat Enderu Wigginovi? Kdo jsem, ve srovnání s mužem, jenž velel flotilám, jenž svými knihami a proslovy, svým chápáním, svou schopností nahlížet do srdcí jiných lidí a vyprávět jim jejich nejskrytější tajemství, změnil myšlení bilionů lidí? A přestože se mu Ender zprotivil, přestože mu záviděl, protože Jane ho vždycky bude milovat víc a on, Miro, nemohl doufat, že by se mu vyrovnal alespoň po smrti, navzdory všem těmto pocitům mu konečně došlo, že Ender je skutečně mrtvý. Ender, který změnil *jeho* rodinu, který byl pro *něho* opravdovým přítelem, který byl jediným mužem v Mirově životě, jímž z celého srdce toužil *být*, Ender byl mrtev. Mirovy slzy žalu se přidaly k slzám Jane.

„Promiň,“ promluvila Jane. „Nedokážu zvládnout *žádný* ze svých citů.“

„Víš, tahle slabost je vlastně docela běžná.“

Zvedla ruku a dotkla se slz na jeho tváři. Potom si vlhkým prstem sáhla na vlastní tvář. Slzy se smísily. „Víš, proč jsem si právě teď vzpomněla na Endera?“ zeptala se. „Protože se mu tolik podobáš. Quara je ti protivná, tak jako je protivná každému, a přesto se nad to dokážeš povznést a vidět, co potřebuje a proč takové věci říká a dělá. Ne, ne, uklidni se, Miro, já od tebe nečekám, že budeš jako Ender, já jenom říkám, že jedno z toho, co jsem na něm měla nejraději, máš i ty – a to přece není nic špatného, ne? Citlivé vnímání – být člověkem

je pro mě možná nové, ale jsem přesvědčená, že to je vzácná komodita.“

„Nevím,“ přiznal Miro. „Jediná osoba, kterou momentálně lituji, jsem já. Říká se tomu sebelítost a není to sympatická vlastnost.“

„Proč sám sebe lituješ?“

„Protože budeš celý život potřebovat Endera, a jediné, co najdeš, budou ubohé náhražky jako já.“

Stiskla ho pevněji. Teď to byla ona, kdo poskytoval útěchu. „Možná máš pravdu, Miro. Ale i kdyby, je to stejná pravda jako ta, že Quara se stále pokouší získat pozornost svého otce. Člověk svého otce nebo matku nikdy nepřestane potřebovat, je to tak? Nepřestane na ně reagovat, ani když jsou mrtví.“

Otce? To Mira dosud nikdy nenapadlo. Jane Endera milovala, samozřejmě, milovala ho navěky – ale jako otce?

„Nemůžu být tvůj otec. Nemůžu zaujmout jeho místo.“ Ale ve skutečnosti se pouze ujišťoval, jestli ji pochopil. Ender byl její otec?

„Nechci, abys byl mým otcem,“ prohlásila Jane. „Všechny staré pocity, které patřily Val, mi totiž zůstaly. Byli jsme přátelé, ne? Pro mne to bylo velice důležité. Ale teď mám toto Valino tělo, a když se mne dotýkáš, připadá mi to jako splněná modlitba.“ Ihned litovala, že to řekla. „Promiň mi to, Miro. Víím, že ti chybí.“

„Chybí,“ přiznal Miro. „Ale na druhou stranu dost dobře nejde, aby mi chyběla tak, jak by možná měla, protože se jí vážně moc podobáš. A mluvíš jako ona. A já tě držím, jak jsem chtěl držet ji, a jestli ti to připadá hrozný, protože teoreticky tě utěšuju a na nízké touhy bych neměl mít ani pomyslení, nejspíš to znamená, že jsem hrozný chlap. No ne?“

„Hrozný. Stydím se, že tě znám.“ A políbila ho. Sladce, nešikovně.

Vzpomněl si, jak se před léty poprvé políbil s Ouandou, když byl mladý a netušil, jak špatně se mohou věci vyvinout. Tenkrát byli oba nešikovní, nezasvěcení, neobratní. Mladí. Naproti tomu Jane byla jednou z nejstarších bytostí ve vesmíru. Ale zároveň jednou z nejmladších. A Val – Valino tělo nebude mít žádné reflexy, jichž by se Jane mohla chytit, vždyť kolik šancí poznat lásku Val za svůj krátký život měla?

„Podobalo se to aspoň trochu tomu, jak to lidé dělají?“ zeptala se Jane.

„Bylo to přesně takové, jak to lidé občas dělají. Což vzhledem k tomu, že jsme oba lidé, není nic překvapivého.“

„Nezrazuji Endera, když ho v jednu chvíli oplakávám a hned nato jsem tak šťastná, že mne držíš?“

„Zrazuji ho já, když jsem tak šťastný pouze několik hodin po jeho smrti?“

„Jenže on není mrtvý. Víím, kde je. Pronásledovala jsem ho tam.“

„Jestli zůstal stejný, jaký byl, je to smutné,“ prohlásil Miro. „Byl sice dobrý, ale šťastný nebyl. Zažil pár okamžiků štěstí, ale nikdy nepoznal – nikdy nepoznal opravdový klid. Nebylo by příjemné, kdyby Petr mohl žít plným životem a nemusel se trápit vinou xenocidy? Nemusel na bedrech cítit tíhu celého lidstva?“

„To mi připomíná, že máme nějakou práci,“ poukázala Jane.

„Ale také máme nějaký život. Já tohoto našeho setkání litovat nebudu. Ani když k němu musela napomoci svou jedovatostí Quara.“

„Udělejme to, co je civilizované,“ navrhla Jane. „Vezměme se. Mějme spolu děti. Já skutečně chci být člověk, Miro, chci dělat všechno. Chci být součástí lidského života od jedné krajnosti po druhou. A chci to všechno dělat s tebou.“

„To má být nabídka k sňatku?“ zeptal se Miro.

„Je to deset hodin, co jsem zemřela a znovu se narodila. Můj – kruci, můžu říct, že to byl můj otec, ne? – můj otec zemřel také. Život je krátký, cítím to, jak je krátký. I po třech tisících let, intenzivně prožitých, se stejně zdá být příliš krátký. Mám naspěch. A co ty, ty už jsi dost času nepromarnil? Nejsi zralý?“

„Ale nemám prstýnek.“

„Máme něco mnohem lepšího než prstýnek.“ Jane si znovu sáhla na místo na tváři, kam přenesla jeho slzu. Bylo ještě vlhké. A vlhké zůstalo, i když se znovu dotkla prstem jeho tváře. „Měla jsem tvé slzy se svými a ty jsi měl své slzy s mými. Myslím, že je to ještě důvěrnější než polibek.“

„Možná. Ale není to taková zábava.“

„Ten cit, který právě prožívám, to je láska?“

„Nevím. Je to touha? Je to hloupý pocit opojení štěstím jen proto, že jsi se mnou?“

„Ano.“

„Tak to je chřipka,“ konstatoval Miro. „Dávej pozor, jestli se do několika hodin nedostaví nevolnost a průjem.“

Strčila do něho. V kosmické lodi ve stavu beztlíže ho tím vyslala na neovladatelný let vzduchem, který se zastavil až nárazem o protější stěnu. „Co je?“ zeptal se s předstíranou bezelstností. „Co jsem řekl?“

Odrážela se od stěny a doplula ke dveřím. „Tak pojď,“ vyzvala ho. „Zpátky do práce.“

„Co kdybychom naše zasnoubení neohlašovali?“ navrhl potichu.

„Proč ne?“ zeptala se. „Už teď se stydíš?“

„Ne. Možná je to malicherné, ale nechci, aby u toho Quara byla, až to oznámíme.“

„To je od tebe velice malicherné,“ uznala Jane. „Musíš být velkodušnější a trpělivější, jako já.“

„Já vím,“ kývl Miro. „Snažím se to naučit.“

Vpluli zpátky do hlavní kabiny raketoplánu. Ostatní pracovali na přípravě genetické zprávy, aby ji mohli odvíjet na frekvenci, na níž se na ně descoladoři obrátili, když se v blízkosti planety objevili poprvé. Všichni zvedli hlavy. Ela se unaveně usmála. Hasič vesele zamával.

Quara pohodila hlavou. „Doufám, že *ten* malý citový výlev už máme za sebou.“

Miro cítil, jak Jane při té poznámce vzkypěla krev. Ale neřekla nic. A když oba znovu seděli připoutaní v křeslech, podívali se na sebe a Jane na něj mrkla.

„Já jsem to viděla,“ ozvala se Quara.

„To byl účel,“ řekl Miro.

„Mohl bys už konečně vyrůst,“ prohlásila pohrdavě Quara.

O hodinu později zprávu odvíjeli. A okamžitě byli zasypáni odpověďmi, jimž sice nerozuměli, ale porozumět museli. Na hádky pak už nebyl čas, ani na lásku ani na smutek. Byl pouze jazyk, husté, širé lány cizích zpráv, k nimž museli rychle najít klíč.

KAPITOLA 13

Dokud všechna překvapení neutne smrt

„Nemohu říct, že mne příliš těšila
práce, kterou ode mne bohové požadovali.
Jedinou opravdovou radost
jsem poznala ve dnech studia
během hodin mezi přísnými výzvami bohů.
Jsem jim vždy ochotně k službám,
ale bylo to něco tak krásného,
učit se, jak může být vesmír široký,
poměřovat své schopnosti s učiteli
a někdy zklamat, aniž by to mělo vážné důsledky.“

Božské šepoty Chan Čching-čao.

„Chcete jít na univerzitu a dívat se, jak ožívujeme novou, proti bohům odolnou počítačovou síť?“ zeptala se Grace.

Petr a Wang-mu samozřejmě chtěli. Ale k jejich úžasu Malu radostně zaštěbetal a nedal jinak, než že musí také. Bohyně přece kdysi žila v počítačích, ne? A kdyby našla cestu zpět, neměl by u toho Malu být a přivítat ji?

Věci se tím maličko zkomplikovaly – Maluova návštěva univerzity vyžadovala, aby byl uvědomen rektor a mohl připravit náležité uvítání. Nebylo to nutné kvůli Maluovi, jenž nebyl marnivý a obřady, které neměly bezprostřední význam, na něho nedělaly valný dojem. Smyslem bylo ukázat Samoanům, že univerzita dosud chová náležitou úctu k tradicím, jichž byl právě Malu nejváženějším ochráncem a provozovatelem.

Z ovocných a rybích luauí na pláži, od ohňů pod širým nebem, Palmových rohoží a chýší s doškovými střechami do vznášedla, na dálnici a mezi barvami zářící budovy moderní univerzity – Wang-mu to připadalo jako jízda dějinami lidstva. Přitom už jednu takovou cestu absolvovala, z Cesty. Zdálo se, jako by to k jejímu životu patřilo, kráčet od starého k modernímu, sem a tam. Bylo jí celkem líto těch, kteří znali pouze jedno a to druhé již ne. Domnívala se, že

je lepší moci si vybírat z celé škály lidského pokroku, než být omezen na jednu úzkou oblast.

Petrovi a Wang-mu umožnili nenápadně vysednout, než vznášedlo odvezlo Malua k oficiálnímu přijetí. Syn Grace je v krátkosti provedl úplně novým počítačovým střediskem. „Všechny tyto nové počítače dodržují protokoly, které nám poslali z Hvězdného kongresu. Přímé spojení mezi počítačovými sítěmi a hláskami nebude nadále možné. Musí dojít k časové prodlevě, kdy každou datovou zásilku zkontroluje rozhodčí software, který vychtá nepovolené manipulace.“

„Jinými slovy, Jane se zpátky nedostane,“ prohlásil Petr.

„Tak to má být.“ Chlapec – navzdory velikosti jako chlapec působil – vykouzil široký úsměv. „Všechno dokonalé, všechno nové, všechno v naprosté shodě.“

Wang-mu se sevřel žaludek. Stejně to bude po celé Stovce světa – Jane bude všude znemožněn přístup. A pokud nebude mít přístup k nesmírné výpočetní kapacitě propojených sítí všech lidských civilizací, jak by se jí mohla navrátit síla k přenesení lodi ‘ven’ a zase ‘dovnitř’? Wang-mu byla ráda, že opustila Cestu. Ale rozhodně si nebyla jistá, zda Pacifika je světem, kde by chtěla strávit zbytek života. Obzvláště, pokud by měla zůstat s Petrem, neboť nepřipadalo v úvahu, že by mu pomalejší, apatičtější životní tempo na ostrovech mohlo vyhovovat dlouho. Upřímně řečeno, bylo příliš pomalé i pro ni. Pobývala se Samoany ráda, ale sílila v ní netrpělivá touha pustit se do něčeho jiného. Ti, kteří mezi zdejšími lidmi vyrostli, se možná uměli nad ambice nějakým způsobem povznést nebo snad měli přímo v rasovém genotypu něco, co je potlačovalo nebo nahrazovalo. Ale Wang-mu cítila, že ji neustálá motivace k posilování a rozšiřování své životní role určitě nepřejde jen kvůli luau na pláži, přestože pro ni bylo krásným zážitkem, jemuž bude v jejích vzpomínkách vyhrazeno čestné místo.

Prohlídka tím samozřejmě neskončila a Wang-mu poslušně následovala syna Grace všude, kam je vedl. Ale sotva tomu věnovala víc pozornosti, než kolik bylo třeba, aby dokázala zdvořile reagovat. Petr působil ještě nepřítomnějším dojmem, a Wang-mu tušila proč.

Musel se vypořádat nejenom se stejnými pocity, jako byly ty,

keré měla Wang-mu, ale navíc určitě trpěl ztrátou spojení s Jane, které mu umožňoval drahokam v uchu. Pokud by se jí nenavrátila schopnost řídit tok dat komunikačními družicemi na oběžné dráze kolem této planety, mohl se rozloučit s nadějí, že její hlas ještě někdy uslyší. Přišli do starší části univerzitního areálu, mezi několik zchátralých budov v utilitarističtějším architektonickém slohu. „Sem lidé nechodí rádi,“ řekl, „protože jim to připomíná, jak je to nedávno, co se z naší univerzity stalo něco víc než škola vychovávající techniky a učitele. Tato budova je stará tři sta let. Pojďte dovnitř.“

„A musíme?“ zeptala se Wang-mu. „Chci říct, je to opravdu nutné? Myslím, že to chápeme i zvenčí.“

„Ale já věřím, že se tady chcete porozhlédnout. Je to velice zajímavé místo, neboť uchovává některé postupy v tradiční podobě.“

Wang-mu samozřejmě souhlasila, že půjde dovnitř, jak jí to velela zdvořilost, a Petr ji beze slova následoval. Vstoupili do budovy. Uslyšeli hukot starých klimatizačních systémů a ucítili silně ochlazený vzduch. „To mají být ty tradice?“ zeptala se Wang-mu. „Podle mne nejsou tak staré jako život na pláži.“

„Nejsou, to je pravda,“ přiznal jejich průvodce. „Ale tady chráníme něco jiného.“

Vstoupili do prostorného sálu, v němž se na stolech, které se táhly z jednoho konce na druhý, tísnily v řadách stovky a stovky počítačů. Na to, aby se k těmto strojům mohl někdo posadit, nebylo místo; mezi stoly zůstávala štěrbina, jež byla nanejvýš tak široká, aby se mezi stoly protáhli technici, kteří se starali o jejich údržbu. Všechny počítače byly zapnuté, ale prázdný vzduch nad terminály nedával ani v nejmenším tušit, co se v jejich nitru děje.

„Museli jsme se všemi těmi starými počítači, které nás Hvězdný kongres donutil vyřadit, *něco* udělat. Tak jsme je dali sem. A také staré počítače z většiny ostatních univerzit a zařízení na ostrovech – havajských, tahitských, maorských a tak dál – všichni pomohli. Stejně to vypadá v šesti podlažích a ve třech dalších budovách, i když tato je největší.“

„Jane,“ Petr se usmál.

„Uložili jsme tady všechno, co nám dala. Oficiálně tyto počítače samozřejmě nejsou v žádné síti. Používají se jen k výuce studentů.

Ale sem kongresoví inspektoři nechodí. Viděli všechno, co chtěli, když si prohlédli naše nově instalované vybavení. Dotud jsme čistí, řídíme se předpisy – jsme poslušní, loajální občané! Ale obávám se, že tady nastalo několik opomenutí. Například to vypadá, že čas od času dochází ke spojení s univerzitní hláskou. Kdykoli hláška fakticky předává zprávy mimo planetu, není napojena na žádné jiné počítače než na ty, s nimiž má úředně zabezpečené, zpožděné propojení. Ale když je hláška ve spojení s několika neobvyklými místy určení – například samojským satelitem nebo jistou vzdálenou kolonií, která je pro všechny hlásky ve Stovce světů údajně v izolaci – v tu chvíli staré zapomenuté spojení naskočí a hláška má tohle všechno plně k dispozici.“

Petr se s nelíčenou radostí rozesmál. Wang-mu bylo příjemné to poslouchat, ale zároveň cítila při pomýšlení, že by se k němu Jane mohla vrátit, slabý osten žárlivosti.

„A ještě jedna zvláštnost. Byl zde nainstalován jeden nový počítač, ale má jisté úpravy. Zdá se, jako by se řídícímu programu nehlásil správným způsobem. Zapomíná jej informovat o existenci hyperrychlého, nezpožděného spojení s touto neexistující, starodávnou sítí. Je to hanba, že to nehlásí, protože tím samozřejmě umožňuje zcela nezákonné spojení mezi touto starou, s hláskou propojenou sítí a novým, bohuvzdorným systémem. Proto je možno podávat žádosti o informace, a každému kontrolnímu softwaru budou připadat legální, neboť pocházejí od tohoto naprosto legálního, ale podivuhodně vadného počítače.“

Petr se usmíval od ucha k uchu. „Někdo sebou musel pěkně hodit, aby to zařídil.“

„Malu nám řekl, že bohyně zemře, ale společně s bohyní se nám podařilo vymyslet plán. Otázka nyní zní – najde cestu zpátky?“

„Podle mne ano,“ usoudil Petr. „Jistě, není to totéž, co mívala, není to dokonce ani malý zlomek.“

„Myslíme si, že má tu a tam ještě několik podobných aparatur. Máš pravdu, nebude jich mnoho, a nové, zpoždovací překážky působí, že sice má přístup ke všem informacím, ale nemůže většinu nových sítí využívat jako součást svého myšlenkového procesu. Ale je to alespoň něco. Třeba to stačí.“

„Víš, kým jsme byli, než jsme sem přišli,“ prohlásila Wang-mu. „I ty jsi byl součástí Janiny práce.“

„Myslím, že důkaz mluví sám za sebe,“ pohlédl na ně syn Grace.

„Proč potom nás sem Jane přivedla?“ zeptala se Wang-mu. „K čemu byl celý ten nesmysl, že nás tady potřebuje, abychom zastavili Lusitanskou flotilu?“

„Nevím,“ přiznal Petr. „A pochybuju, že to tady někdo ví. Možná chtěla jen to, abychom byli v přátelském prostředí, aby nás mohla znovu vyhledat. Pochybuju, že něco takového existuje na Božím větru.“

„A možná,“ pustila se Wang-mu do vlastních spekulací, „možná tě tady chtěla mít ve společnosti Malua a Grace, až nadejde okamžik její smrti.“

„A až zemřu taky já,“ doplnil Petr. „Já jako Ender, samozřejmě.“

„A možná chtěla, abychom byli mezi přáteli,“ dodala Wang-mu, „pokud nás nadále nebude moci chránit manipulováním dat.“

„Ovšem,“ kývl syn Grace. „Je bůh, stará se o své lidi.“

„Myslíš ty, kteří ji uctívají?“ zeptala se Wang-mu.

Petr si odfrkl.

„Své přátele. Na Samoi chováme bohy ve velké úctě, ale zároveň jsme jejich přáteli a těm dobrým pomáháme, když můžeme. Čas od času bohové lidskou pomoc potřebují. Já myslím, že jsme udělali dobře, ne?“

„Udělali jste dobře,“ souhlasil Petr. „Projevili jste věrnost.“

Chlapec se rozzářil.

Nedlouho nato se vrátili k novým počítačům a přihlíželi, jak rektor univerzity velice obřadně zasunul klíč aktivující program, který zapíнал a monitoroval univerzitní hlásku. Okamžitě se vyrojila hlášení a testovací programy od Hvězdného kongresu, který univerzitní systém kontroloval a prověřoval, zda jeho zajištění nemá trhliny a zda byly všechny protokoly náležitě dodrženy. Wang-mu cítila, jak jsou všichni nervózní – kromě Malua, jenž působil dojmem, že strachu není schopen – dokud po několika minutách programy svou kontrolu neukončily a nepodaly zprávu. Od Kongresu vzápětí přišlo sdělení, že síť vyhovuje a je bezpečná. Narušení a závady nebyly zaznamenány.

„Může to přijít kdykoli,“ zašeptala Grace.

„Jak poznáme, že se to podařilo?“ zeptala se tiše Wang-mu.

„Petr nám to řekne,“ odvětila Grace. Bylo v tom slyšet údiv, že na to Wang-mu nepřišla sama. „Ten drahokam, který má v uchu – samojský satelit do něho promluví.“

Olhado a Grego vstoje sledovali výstup z hlásky, která dvacet let spojovala pouze raketoplán a Jaktovu kosmickou loď. Opět přijímala zprávu. Vznikala propojení se čtyřmi hláskami na jiných planetách, kde skupiny lusitanských sympatizantů – nebo alespoň přátel Jane – uposlechly Janiny instrukce, jak nová nařízení částečně obejít. Zprávy odesílány nebyly, protože si lidé navzájem neměli co říct. Šlo pouze o zachování spojení, aby Jane mohla cestovat a propojovat se s malými sektory své původní kapacity.

To vše se na Lusitanii odehrávalo bez jakéhokoli přispění ze strany lidí. Veškeré potřebné programování obstarávaly neúnavné dělnice Královny úlu, jimž tu a tam pomohli pequeninové. Olhado a Grego byli přizváni na poslední chvíli, pouze jako pozorovatelé. Ale chápali to. Jane komunikovala s Královnou úlu a Královna úlu komunikovala s otcovskými stromy. Jane nevyužívala lidi, protože lidmi, s nimiž na Lusitanii spolupracovala, byli Miro, jenž pro ni plnil jiné úkoly, a Ender, který si před smrtí drahokam z ucha odstranil. Olhado s Gregem se tohoto závěru dobrali hned, jak jim pequenino Skokan Do Vody vysvětlil, co se děje, a požádal je, aby se na to přišli podívat. „Řekl bych, že cítila tak trochu vzdor,“ prohlásil Olhado. „Když ji Ender odkopl a Miro měl moc práce –“

„Nebo přiblížle civěl na Mladou Valentinu, jen si vzpomeň,“ poznamenal Grego.

„Hm, dokázala by to i bez lidské pomoci.“

„Jak je to možné?“ zeptal se Grego. „Předtím byla napojená na miliardy počítačů. Ted' jich bude mít nanejvýš několik tisíc, přinejmenším těch využitelných přímo. Nestačí to. Ela s Quarou se domů nevrátí. Ani Miro.“

„Možná ne,“ připustil Olhado. „Nebude to poprvé, co bychom ztratili členy rodiny ve službách vyšší věci.“ Vzpomněl si na matčiny slavné rodiče, Os Venerados, kteří mohli být již za několik let

prohlášení za svaté – pokud se zástupce papeže vůbec někdy dostaví na Lusitanii, aby prozkoumal důkazy. A jejich pravý otec, Libo, a jeho otec – oba zemřeli dřív, než Novinhiny děti přišly na to, že jsou to příbuzní. Všichni zemřeli pro vědu, Os Venerados v boji za zastavení descolady, Pipo a Libo ve snaze navázat komunikaci s pequeniny a pochopit je. Jejich bratr Quim zemřel jako mučedník, když se snažil zacelit nebezpečnou roztržku ve vztazích mezi lidmi a pequeniny na Lusitanii. A teď také Ender, jejich adoptivní otec, zemřel proto, aby se pokusil najít způsob, jak zachránit Jane a spolu s ní transport nadsvětelnou rychlostí. Kdyby Miro, Ela a Quara měli zemřít při pokusu o navázání komunikace s descoladory, zapadalo by to do rodinné tradice.

„Jen mi není jasné,“ ozval se Olhado, „co je špatného na *nás*, že po nás nikdo nechce, abychom zemřeli pro vznešený cíl.“

„Vznešené cíle sice nemám, ale máme na krku flotilu,“ konstatoval Grego. „Myslím, že ta se o nás bez problému postará.“

Nenadálý nárůst aktivity na počítačových terminálech jim prozradil, že čekání skončilo. „Máme spojení se Samoou,“ hlásil Skokan Do Vody. „A teď i s Memphisem. A s Cestou. S Hidžrou.“ Poskočil si, jak to pequeninové dělali vždy, když měli radost. „Všechny se propojí přímo. Kontrolní program nic nenašel.“

„Ale bude to stačit?“ zeptal se Grego. „Daly se kosmické lodě znovu do pohybu?“

Skokan Do Vody si dal záležet a pokrčil rameny. „Až se vaše rodina vrátí, tak se to dozvíme, ne?“

„Matka nechce uspořádat Enderův pohřeb dřív, než se vrátí,“ připomněl Grego.

Při zmínce Enderova jména Skokan Do Vody svěsil ramena. „Muž, který převedl Člověka do třetího života,“ pequenino vypadal smutně. „A není z něj skoro co pohřbít.“

„Jde mi jen o to, jestli to bude trvat dny, týdny nebo měsíce, než Jane zjistí, jak získat zpět svou sílu,“ upřesnil Grego. „Pokud to vůbec dokáže.“

„To nevím,“ přiznal Skokan Do Vody.

„Mají vzduch jen na několik týdnů,“ připomněl Grego.

„On víc neví, Grego,“ ozval se Olhado.

„Já vím. Ale Královna úlu to ví. A řekne to otcovským stromům. Myslel jsem... že třeba se něco doneslo.“

„Jak by i taková Královna úlu mohla vědět, co se stane v budoucnosti?“ zeptal se Olhado. „Jak by mohl někdo vědět, co je nebo není v Janiných silách? Získali jsme znovu spojení s jinými světy. Sice jen pirátsky, ale podařilo se obnovit některé části její základní paměti v hláskové síti. Možná je najde. Možná ne. Jestli je najde, možná to bude stačit a možná nebude. Ale Skokan Do Vody to neví.“

Grego odvrátil obličej. „Já vím,“ uznal.

„Všichni máme strach,“ řekl Olhado. „I Královna úlu. Nikdo nechce zemřít.“

„Jane zemřela, ale mrtvá nezůstala,“ namítl Grego. „Podle Mira žije Enderova aiúa dál na nějakém jiném světě jako Petr. Královny úlu umírají, ale jejich vzpomínky žijí dál v jejich dcerách. Pequeninové ožívají jako stromy.“

„Někteří,“ podotkl Skokan Do Vody.

„Ale co *my*?“ zeptal se Grego. „Zlikvidují nás? Jaký je v tom pak rozdíl, jestli někteří z nás měli nějaké plány? Co na tom záleží, jakou práci jsme odvedli? Jaké děti jsme vychovali?“ Ostře se podíval na Olhada. „Jaký pak bude mít význam, že máš tak velkou, šťastnou rodinu, když vás všechny v jediném okamžiku sprovedí ze světa ta... bomba?“

„Žádný okamžik, který jsem prožil s rodinou, nebyl marný,“ zašeptal Olhado.

„Ale smyslem je pokračovat, ne? Spojit se s budoucností.“

„Částečně ano,“ připustil Olhado. „Ale část toho smyslu je teď, v této chvíli. A část je v pavučině spojení. Pouta mezi dušemi. Kdyby smyslem života bylo pouze pokračovat do budoucnosti, pak by význam nemělo nic, protože všechno by bylo jen očekávání a příprava. Naplnění existuje, Grego. Existuje štěstí, které jsme už prožili. Štěstí každého okamžiku. Ukončit život, když dál nic nepokračuje, není potomstvo, ukončit život neznamená vymazat začátek.“

„Ale nic se tím nedokázalo,“ namítl Grego. „Když tvoje děti zemřou, bylo to všechno zbytečné.“

„Ne,“ řekl tiše Olhado. „Říkáš to proto, že žádné děti nemáš, Greguinho. Ale není to vůbec zbytečné. Dítě, které držíš v náručí jeden jediný den, než zemře, není zbytečné, protože ten jeden den je sám o sobě dostatečným smyslem. Entropie byla vrácena o hodinu, o den, o týden, o měsíc. To, že bychom zde, na této malé planetě, mohli všichni zemřít, neanuluje naše životy před smrtí.“

Grego zavrtěl hlavou. „Ale anuluje, Olhado. Smrt anuluje všechno.“

Olhado pokrčil rameny. „Tak proč vůbec něco děláš, Grego? Jednoho dne přece zemřeš. Proč by lidé vůbec měli mít děti? Jednou zemřou, stejně jako zemřou jejich děti, všechny děti zemřou. Jednou hvězdy zhasnou nebo vybuchnou. Jednou nás všechny přikryje smrt jako voda v jezeře, a možná se na povrch nevynoří nic, co by ukázalo, že jsme tady vůbec byli. Ale *byli* jsme, a v době, kdy jsme žili, jsme byli živí. To je pravda – to, co je, co bylo, co bude – ne to, co mohlo být, co mělo být, co být nikdy nemůže. Když zemřeme, má naše smrt význam pro zbytek vesmíru. I když naše životy zůstanou neznámé, skutečnost, že tu někdo žil a zemřel, bude mít ozvěny, zformuje vesmír.“

„A tobě takový smysl stačí?“ ptal se Grego. „Zemřít jako názorný příklad? Zemřít, aby lidé mohli mít hrozný pocit, že tě zabili?“

„Někdo si může zvolit i horší smysl života.“

Skokan Do Vody je přerušil.

„Poslední hláska, kterou jsme očekávali, se napojila. Teď je máme propojené všechny.“

Ukončili hovor. Přišel čas, aby Jane našla cestu zpátky k sobě, pokud může.

Čekali.

Královna úlu prostřednictvím jedné ze svých dělnic viděla a slyšela nejnovější zprávy o obnovení hláskových spojení.

<Čas nadešel,> řekla otcovským stromům.

<Dokážeš to? Dovedeš ji tam?>

<Nemohu ji dovést někam, kam sama nemohu,> odpověděla Královna úlu. <Musí si najít cestu sama. Já jí v tuto chvíli mohu jen

říct, že nadešel příhodný čas.>

<Takže můžeme pouze přihlížet?>

<Já mohu pouze přihlížet,> řekla Královna úlu. < Vy k ní patříte, nebo ona patří k vám. Její aiúa je svázaná s vaší sítí prostřednictvím mateřských stromů. Buďte připraveni. >

<Na co?>

<Až to Jane bude potřebovat.>

<Co bude potřebovat? Kdy to bude potřebovat?>

<Nemám ponětí.>

Dělnice Královny úlu u terminálu v bezmocné kosmické lodi náhle zvedla hlavu, pak vstala a přešla k Jane.

Jane vzhlédla od své práce. „Co se děje?“ zeptala se nepřítomně. Pak, když si vzpomněla na znamení, na něž čekala, se podívala na Mira, který se k ní otočil, aby zjistil, co se děje. „Musím se teď vzdálit,“ řekla.

Potom sebou bezvládně žuchla do křesla, jako by omdlela.

Míro ihned vyskočil z křesla; Ela nebyla o mnoho pomalejší. Dělnice již stačila Jane odpoutat a zvedala ji. Míro jí v beztlížném stavu pomohl odtáhnout tělo Jane chodbami k lůžkům v zadní části lodě. Tam ji uložili a připoutali k posteli. Ela zkontrolovala její životní funkce.

„Je v hlubokém spánku,“ oznámila Ela. „Velice pomalu dýchá.“

„Koma?“ zeptal se Míro.

„Dělá nutné minimum, aby zůstala naživu. Nic kromě toho.“

„No tak,“ ozvala se ode dveří Quara. „Vraťme se k práci.“

Míro se k ní rozzuřeně vrhl, ale Ela ho zadržela. „Jestli chceš, zůstaň tady a dávej na ni pozor,“ řekla, „ale Quara má pravdu. Máme práci. Ona má taky svou.“

Míro se obrátil zpátky k Jane, vzal ji za ruku a stiskl ji. Ostatní opustili spací část.

Ty mě neslyšíš, necítíš ani nevidíš, hovořil k ní v duchu Míro. Takže ti tady asi nejsem nic platný. Přesto tě nemohu opustit. Čeho se bojím? Jestli se ti nepodaří, o co se právě snažíš, je po nás po všech. Takže tvou smrti se nebojím.

Jde o tvé staré já. Tvoji starou existenci v počítačích a hláskách.

Zkusila sis, jaké to je v lidském těle, ale až se ti vrátí bývalá moc, tvůj lidský život už zase bude jen malou částí toho, co jsi. Jen jeden nástroj smyslového vnímání mezi miliony dalších. Malá sbírka vzpomínek ztracená v obrovském moři paměti. Klidně mi věnuješ maličkou část své pozornosti a já se nikdy nedozvím, že jsem v tvém životě provždy jenom opožděná myšlenka.

A to je jen jedna z nevýhod, když se zamiluješ do někoho o tolik většího, než jsi sám, řekl si Miro. Nepoznám žádný rozdíl. Ona se vrátí a já s ní budu šťastný celou dobu, co budeme spolu. Nikdy se nedozvím, jak málo času a úsilí ve skutečnosti věnuje tomu, aby se mnou byla. Jsem jenom povyražení, nic víc.

Pak ale zavrtěl hlavou, pustil její ruku a opustil kajutu. Nebudu naslouchat hlasu zoufalství, řekl si. Mohu tuto obrovskou bytost zkrotit a podřídít si ji natolik, aby mi patřil každý okamžik jejího života? Mohu soustředit její pohled tak, aby neviděla nic jiného než moji tvář? Musím se radovat z toho, že jsem její součástí, a ne se užírat, že mi z ní nepatří víc.

Vrátil se na svoje místo a znovu se začal věnovat práci. Ale vzápětí opět vstal a vrátil se k ní. Dokud se Jane nevrátí, byl k ničemu. Dokud se nedozví výsledek, nebyl schopen myslet na nic jiného.

Nedalo se říct, že by Jane byla úplně ztracená. Spojení se třemi hláskami na Lusitanii zůstalo neporušeno a ona je snadno našla. A stejně snadno našla nová spojení s hláskami na půltuctů dalších planet. Odtamtud si rychle proklestila cestu houštinou přerušovačů a pojistek, které chránily její zadní dvířka do systému před tím, aby je objevily pátrací programy Kongresu. Vše bylo tak, jak to ona a její přátelé vymysleli.

Bylo to malé a stísněné, ale s tím počítala. Ostatně, prakticky nikdy nevyužívala plnou kapacitu systému – pokud zrovna nepřenášela loď. V takových situacích potřebovala každý kousíček rychle přístupné paměti, aby si uchovala dokonalou podobu přenášené lodi. Tyto pouhé tisícovky strojů potřebnou kapacitu zjevně neměly. Přesto to byla obrovská úleva, znovu se napojit na programy, které tak dávno předtím používala, aby za ni obstarávaly

většinu přemýšlení, sluhy, které využívala stejně jako Královna úlu své dělnice – další věc, ve které se jí podobám, uvědomila si Jane. Spustila je a vrhla se do průzkumu vzpomínek, které jí po tolik dlouhých dní tak krutě chyběly. Opět měla k dispozici soustavu, která jí umožňovala vnímat na desítkách různých úrovní souběžně probíhající procesy.

A přesto bylo všechno špatně. Strávila v lidském těle pouze den, ale i tak jí elektronická bytost, kdysi tak bohatá, byla najednou příliš málo. Nebylo to jen tím, že místo mnoha počítačů jich nyní měla tak málo. Spíš to bylo malé podstatou. Nevyzpytatelnost organické hmoty poskytovala obrovské moře možností, které v binárním světě jednoduše nemohly existovat. Byla nějaký čas živá, a tak teď věděla, že elektronické bydliště jí dává jen zlomek života. I když toho za tisíce let života ve stroji dosáhla nemálo, uspokojení, které jí z toho plynulo, se nedalo srovnat ani s několika minutami v těle z masa a krve.

Jestli si dřív myslela, že by mohla Valino tělo opustit, teď věděla, že toho není schopna. Byl to její kořen, proted' a provždy. Ano, bude se muset přinutit, aby do počítačových systémů pronikla, když je bude potřebovat. Ale táhnout ji to tam nebude.

Avšak rozebírat s někým své zklamání nemělo smysl. Prozatím ne. Svěří se Mirovi, až se k němu vrátí. Miro ji vyslechne a nikomu dalšímu o tom neřekne. A pravděpodobně se mu tím uleví. Určitě si dělal starosti, že bude v pokušení zůstat v počítačích a nevrátit se do těla, které i teď cítila, které si i teď, v ochablosti tak hlubokého spánku, silně a neodbytně říkalo o její pozornost. Ale Miro neměl důvod se bát. Nestrávil snad sám mnoho dlouhých měsíců v těle, které mělo taková omezení, že život v něm taktak snášel? K tomu, aby znovu obývala jen počítače, by se nevrátila dřív, než by se on vrátil do těla s poškozeným mozkiem, které ho tak mučilo.

Přesto jsem to já, patří to ke mně. Tito přátelé jí to dali, a proto jim neřekne, jak to bolí, vtěsnat se zpátky do tohoto nicotného života.

Vyvolala na každé planetě nad terminálem starou známou Janinu tvář, usmála se a promluvila:

„Děkuji vám, přátelé. Nikdy nezapomenu na vaši lásku a oddanost. Bude mi nějaký čas trvat, než zjistím, co je mi přístupné a

co je mi nepřístupné. Řeknu vám, co vím, jakmile se to dozvím. Ale spolehněte se, že ať se mi podaří nebo nepodaří dosáhnout něčeho srovnatelného s tím, co jsem dělala dřív, za toto své obnovení jsem vám vděčná, vám všem. Byla jsem provždy vaším přítelem; nyní jsem provždy vaším dlužníkem.“

Odpověděli jí. Vyslechla všechny jejich odpovědi, rozmlouvala s nimi a využívala k tomu jen nepatrné části své pozornosti.

Zbytek se věnoval bádání. Nalezla skrytá rozhraní s hlavními počítačovými systémy, která zkonstruovali programátoři Hvězdného kongresu. Bylo snadné obrát je o informace, které potřebovala. V několika okamžicích si našla cestu k nejtajnějším souborům Hvězdného kongresu a vyhledala veškeré technické údaje a veškeré protokoly od nových sítí. Ale všechno to bylo pátrání z druhé ruky, jako by potmě šmátrala v plechovce od sušenek a neviděla, co může nahmatat. Mohla vysílat hledači programky, které jí přinášely všechno, co chtěla; nechávaly se vést fuzzy-protokoly, které jim doprávaly dokonce něco jako šťastnou ruku – vytahovat si přímo nesouvisející informace, které se jistým způsobem samy nabízely. Určitě bylo v její moci spáchat sabotáž, pokud by je chtěla potrestat. Mohla nabourat všechno, zničit veškerá data. Ale nic z toho, ani hledání tajemství, ani páchání pomsty nesouviselo s tím, co teď potřebovala. Informace, které nejvíce potřebovala ke svému životu, jí zachránili přátelé. To, co potřebovala, byla kapacita, a ta tam nebyla. Nové sítě byly svým zpožděním a překážkami tak vzdáleny bezprostřednosti hlásek, že je k uvažování nemohla využít. Pokusila se najít možnost, jak data odesílat a znovu načítat tak rychle, aby se to dalo využít k přenosu kosmické lodi ‘ven’ a zase ‘dovnitř’, ale rychlost nebyla dostatečná. ‘Ven’ by se z každé lodi dostaly jen kousíčky, a ‘dovnitř’ by se nevrátilo prakticky nic.

Veškeré vědomosti mám. Ale nemám dost prostoru.

Její aiúa tím vším obíhala dokola. Mnohokrát za sekundu procházela Valiným tělem připoutaným k lůžku v kosmické lodi. Mnohokrát za sekundu se dotýkala hlásek a počítačů její obnovené, byť zmrzačené sítě. A mnohokrát za sekundu se toulala krajkovými pouty mezi mateřskými stromy.

Tisíckrát, desetitisíckrát absolvovala její aiúa toto kolečko, než si

konečně uvědomila, že mateřské stromy jsou také skladovacím prostorem. Měly velice málo vlastních myšlenek, ale byly tam struktury, které mohly uchovávat vzpomínky, a nebylo tam zabudováno žádné zpoždění. Mohla myslet, mohla myšlenku udržet, mohla se k ní okamžitě vrátit. A mateřské stromy měly fraktální hloubku. Mohla ukládat paměť zmapovanou po vrstvách, myšlenky uvnitř myšlenek, zacházet dál a dál do struktur živých buněk, aniž by narazila na nezřetelné, příjemné myšlenky samotných stromů. Byla to mnohem lepší ukládací soustava, než jakou kdy poskytovaly počítače. Byla zákonitě větší než jakékoli binární zařízení. Mateřských stromů sice bylo mnohem méně než počítačů, dokonce i těch v její nové, omezené síti, ale hloubka a bohatost paměťového uspořádání znamenaly, že je mnohem víc místa pro data, která se dají vyvolat podstatně rychleji. Kromě opětovného získání základních dat, vlastních vzpomínek na minulé lety, Jane počítače využívat nepotřebovala. Cestu ke hvězdám nyní lemovaly aleje stromů.

Dělnice Královny úlu, osamocená uvnitř kosmické lodi na povrchu Lusitanie, čekala. Jane ji našla snadno, našla si a zapamatovala podobu kosmické lodě. Přibližně na den sice 'zapomněla', jak lety mezi hvězdami uskutečňovat, ale teď se jí paměť vrátila a pro ni to byla hračka, vystrčit loď 'ven' a vzápětí ji vrátit 'dovnitř', pouze o mnoho kilometrů dál, na mýtinu před vchodem do hnízda Královny úlu. Dělnice vstala od terminálu, otevřela dveře a vystoupila. Žádné oslavy se samozřejmě nekonaly. Královna úlu se pouze podívala očima dělnice, aby potvrdila, že let byl úspěšný, a potom prozkoumala tělo dělnice i loď jako takovou, aby se přesvědčila, že se při přesunu nic neztratilo ani nepoškodilo.

Jane slyšela hlas Královny úlu jakoby z velké dálky, protože před tak mocným zdrojem myšlení instinktivně couvla. To, co slyšela, byla předaná zpráva, hlas Člověka, který jí mluvil v hlavě.

<Všechno je v pořádku,> řekl jí Člověk. <Můžete pokračovat.>

Vrátila se tedy do kosmické lodi, v níž se nacházelo její živé tělo. Když přenášela jiné osoby, ponechávala na jejich vlastních aiúách, aby na své tělesné schránky dohlédly a udržely je v neporušeném stavu. Výsledkem byly chaotické výtvoary Mira s Enderem, kteří toužili po jiných tělech, než byla ta, v nichž

momentálně žili. Avšak tomu se nyní dalo snadno předejít, pokud byl pasažérům na pobyt ‘venku’ vyhrazen jen okamžik, zlomek vteřiny, pouze tolik, aby se ukázalo, že kousky všeho a všech jsou pohromadě. Jenže tentokrát musela udržet pohromadě loď a Valino tělo, a zároveň vzít s sebou Mira, Elu, Hasiče, Quaru a dělnici Královny úlu. Chyby nebyly přípustné.

Přesto to šlo poměrně snadno. Známý raketoplán udržela v paměti lehce. Osoby, které přenášela už tolikrát předtím, unesla také. Se svým novým tělem se již stačila seznámit tak dobře, že s údivem zjistila, že nemusí vynaložit žádné zvláštní úsilí, aby je udržela pohromadě spolu s lodí. Jediná novinka spočívala v tom, že místo aby něco odeslala a vtáhla zpátky, šla také ona. Její aiúa přecházela ‘ven’ spolu s ostatními.

To představovalo jediný háček. Jakmile se ocitla ‘venku’, neměla podle čeho poznat, jak dlouho tam jsou. Mohla to být hodina. Rok. Pikosekunda. Dosud se sama nikdy ‘ven’ nevydala. Bylo to znepokojivé, matoucí a pak dokonce děsivé, nemít žádný kořen ani kotvu. Jak se vrátím? S čím jsem spojená?

Ale v okamžiku, kdy si tuto poplašenou otázku položila, kotvu objevila. Než totiž její aiúa absolvovala jediný okruh Valiným tělem ‘venku’, vyskočila, aby absolvovala okruh mateřskými stromy. V tom okamžiku přivolala loď a všechno v ní zase zpátky a položila to tam, kam chtěla, na přistávací plochu lusitanského kosmodromu.

Rychle je zkontrolovala. Byli tam všichni. Podařilo se. Nezemřou v kosmu. Mohla provádět mezihvězdné přenosy, a to i tehdy, když byla sama na palubě. A přestože se nechtěla na cesty vydávat často – spojení s mateřskými stromy ji sice udrželo, ale bylo to příliš děsivé – alespoň teď věděla, že může loď vracet na letovou dráhu bez obav.

Malu vykřikl a ostatní se k němu otočili. Všichni viděli ve vzduchu nad terminály Janinu tvář, takže po místnosti bylo sto Janiných obličejů. Všechny se právě radovaly a něco oslavovaly. Proto Wang-mu napadlo: Co by to mohlo být teď?

„Bohyně přenesla loď!“ vykřikl Malu. „Bohyně znovu nalezla sílu!“

Wang-mu ta slova zaslechla a v duchu se podivila, odkud to ví. Těžko hádat, o čem uvažoval Petr, ale každopádně přijal novinky osobněji. Prudce ji objal, zvedl ji ze země a zatočil se s ní. „Jsme znovu volní,“ vykřikl stejně vesele jako předtím Malu. „Jsme volní a můžeme znovu na cesty!“

V tu chvíli si Wang-mu konečně uvědomila, že v nejhlubším nitru je muž, do něhož se zamilovala, stále stejný. Je to Ender Wiggin, je to ten, jenž se tři tisíce let potuloval od planety k planetě. Proč Petr zůstával tak tichý a mrzutý, a teď najednou projevil tak bujaře svou úlevu? Protože nedokázal snést pomyslení, že by musel celý život prožít na jediném světě.

Do čeho jsem se to připletla, napadlo ji. Takto budu žít? Týden tady, měsíc jinde?

A potom si pomyslela: A proč ne? Když ten týden budu s Petrem, když ten měsíc budu po jeho boku, klidně mi takový domov může stačit. A když ne, bude dost času na to, aby se našel nějaký kompromis. I Ender se nakonec usadil na Lusitanii.

A třeba mám taky toulavou krev. Jsem ještě mladá – cožpak vím, jaký život chci vlastně vést? Když máme Jane, která nás může v mžiku přenést kamkoli, můžeme spatřit všech Sto světů, všechny nejnovější kolonie a všechno ostatní, co nás napadne, a teprve pak se začít zamýšlet, jestli se usadit.

V pilotní kabině někdo křičel. Miro pochopil, že by se měl od Janina spícího těla zvednout a zjistit, co se děje. Ale nechtěl její ruku pustit. Nechtěl z ní spustit oči.

„Jsme odříznutí!“ ozvalo se znovu – byla to Quara, kdo křičel, vyděšená a rozčilená. „Přijímala jsem jejich vysílání a najednou – nic.“

Miro měl co dělat, aby se nerozesmál nahlas. Jak bylo možné, že to Quara nepochopila? Důvod, proč již nemohla zachycovat vysílání descoladorů, spočíval v tom, že se již nenacházeli na oběžné dráze kolem jejich planety. Že by si Quara nevšimla návratu gravitace? Jane to dokázala. Přenesla je domů.

Ale přenesla také sebe? Miro jí stiskl ruku, naklonil se nad ni a políbil ji na tvář. „Jane,“ zašeptal. „Neztrať se tam někde. Zůstaň

tady. Bud' tady se mnou.“

„Tak dobře,“ promluvila.

Zvedl hlavu od jejího obličeje a podíval se jí do očí. „Dokázala jsi to.“

„A nebylo to ani tak těžké, přes všechny obavy. Ale obávám se, že nemám tělo uzpůsobené pro tak hluboký spánek. Nemůžu se pohnout.“

Miro stlačil páčku pro rychlé uvolnění a pásy, které ji držely na lůžku, povolily.

„Aha. Vy jste mě svázali.“

Zkusila se posadit, ale hned si zase lehla.

„Je ti mdlo?“ zeptal se Miro.

„Místnost se houpá,“ přiznala. „Příští kosmické přenosy už třeba zvládnou, aniž bych musela své tělo tak důkladně ochromit.“

Dveře do kajuty se rozlétly. Stála v nich Quara a třásla se zlostí. „Jak se odvažuješ udělat to bez sebemenšího upozornění!“

Za ní stála Ela a hádala se s ní. „Proboha, Quaro, vždyť nás dostala domů. To nestačí?“

„Mohla bys mít aspoň trochu slušnosti!“ vykřikla Quara. „Mohla bys nám sdělit, že provádíš experiment!“

„Přenesla tě s ostatními, ne?“ rozesmál se Miro. Svým smíchem Quaru ještě víc rozdráždil.

„Ona není žádný člověk! To se ti na ní líbí, Miro! Ty by ses do *opravdové* ženy nemohl zamilovat. Čím se můžeš pochlubit? Zamiloval ses do ženy, ze které se vyklubala tvoje nevlastní sestra, potom do Enderova automatu a teď do počítače, který nosí lidské tělo jako loutku. Ovšemže se v takové chvíli začneš smát. Nemáš v sobě lidské city.“

Jane už stála, balancovala na dosud nejistých nohou. Miro byl rád, že se z hodiny strávené v komatózním stavu zotavuje tak rychle. Quařiny urážky prakticky nevnímal.

„Nepřehlížej mě, ty jeden samolibý, licoměrný hajzle!“ zakřičela mu do tváře Quara.

Ignoroval ji. A skutečně si při tom připadal trochu samolibý a licoměrný. Jane, která se ho držela za ruku, šla těsně za ním, kolem Quary a ven ze spací kajuty. Když ji míjel, Quara se na ni obořila:

„Nejsi žádná bohyně, která si se mnou může pohazovat z místa na místo a ani se nezeptat!“ A strčila do ní.

Nebylo to prudké strčení. Ale Jane se prudce nahnula k Mirovi. Otočil se, protože se lekl, že by mohla upadnout. Avšak obrátil se právě včas, aby zahlédl, jak se Jane opřela dlaní o Quařinu hrud' a odstrčila ji mnohem prudčeji. Quara narazila hlavou do stěny chodby a pak, zcela vyvedená z rovnováhy, se svezla na podlahu k Eliným nohám.

„Chtěla mě zabít!“ vykřikla Quara.

„Kdyby tě chtěla zabít, tak bys teď polykala vzduchoprázdno na oběžné dráze kolem planety descoladorů,“ upozornila ji klidně Ela.

„Všichni mě nenávidíte!“ vykřikla Quara a rozplakala se.

Miro otevřel výstup z raketoplánu a vyvedl Jane ven na slunce. Byl to pro ni první krok na povrchu planety, první pohled na sluneční světlo lidskýma očima. Chvilí strnule stála, pak natočila hlavu, aby viděla víc, a zvedla tvář k nebi. Potom se rozplakala a přitiskla se k Mirovi. „Miro! To se nedá vydržet! Je to všechno až příliš krásné!“

„Co teprve, kdybys to viděla na jaře,“ řekl hloupě. O chvíli později se vzpomatovala alespoň tolik, aby se mohla na svět podívat znovu a aby s Mirem mohla udělat několik opatrných kroků. Stačili si všimnout, jak se k nim od Milagre žene vznášedlo – to bude Olhado a Grego, nebo možná Valentina a Jakt. Vůbec poprvé se setkají s Jane jako Val. Valentina si bude víc než kdo jiný pamatovat, jaká Val byla, a bude se jí po ní stýskat, a na rozdíl od Míra nebude mít žádné zvláštní vzpomínky na Jane, neboť si nebyly blízké. Ale jestli Miro Valentinu aspoň trochu znal, věděl, že smutek pociťovaný kvůli Val, ať už bude jakýkoli, si nechá pro sebe; přivítá Jane jakoby nic, možná s trochou zvědavosti. Byla už taková. Pro Valentinu bylo důležitější chápat než oplakávat. Prožívala všechno hluboce, ale nepřipouštěla, aby se její zármutek či bolest stavěly mezi ni a maximální poznání, jehož mohla dosáhnout. „Neměla jsem to udělat,“ ozvala se Jane.

„Co?“

„Použit proti Quaře fyzické násilí,“ řekla smutně Jane.

Miro pokrčil rameny. „Chtěla to. Když se zaposloucháš, uslyšíš, jak moc se jí to ještě teď líbí.“

„Ne, nechtěla to,“ odvětila Jane. „V hloubi srdce to nechtěla. Chce totéž, co chce každý – být milována a hýčkána, být součástí něčeho krásného a dobrého, mít úctu těch, které obdivuje.“

„Možná. Věřím ti, když to říkáš ty.“

„Ne, Miro, ty to vidíš,“ nedala se Jane.

„Máš pravdu, vidím to,“ odpověděl Miro. „Ale už před léty jsem se přestal o cokoli pokoušet. Quara potřebovala a potřebuje tolik, že člověka jako já by musela spolknout tucetkrát, aby jí to stačilo. Měl jsem tenkrát dost svých problémů. Neodsuzuj mne, že jsem ji odepsal. Sud jejího utrpení je tak hluboký, že by se do něho vešlo tisíc věder štěstí.“

„Já tě neodsuzuju. Jenom... jsem potřebovala vědět, že vidíš, jak moc tě má ráda a jak moc tě potřebuje. Já jsem potřebovala, abys...“

„Tys potřebovala, abych byl jako Ender.“

„Potřebovala jsem, abys byl nejlepší, jaký můžeš být,“ odvětila Jane.

„Nemysli si, já jsem měl Endera taky rád. Vidím ho jako to nejlepší, čím může člověk být. A nevádí mi, že bys chtěla, abych byl aspoň v některých ohledech tím, čím pro tebe byl. Dokud stojíš také o něco, co jsem já sám, beze stopy po něm.“

„Neočekávám, že budeš dokonalý. A neočekávám, že budeš Ender. A ty dobře uděláš, když nebudeš dokonalost čekat ani u mne, protože i když se snažím vypadat moudře, pořád jsem ta, která srazila tvou sestru k zemi.“

„Kdo ví?“ zeptal se Miro. „Třeba se z tebe díky tomu stala Quařina nejlepší přítelkyně.“

„Doufám, že ne. Ale kdyby to byla pravda, budu se jí ze všech sil snažit pomáhat. Koneckonců teď bude moje sestra.“

<Takže jste byli připraveni,> konstatovala Královna úlu.

<Ano, byli, i když jsme o tom ani nevěděli,> řekl Člověk.

<A byli jste její součástí, vy všichni.>

<Její dotek je jemný,> pravil Člověk, <a její přítomnost v nás se dá snést lehce. Mateřským stromům nevádí. Její životnost jim dává sílu. Držet její vzpomínky je pro ně sice zvláštní, ale dává to jejich životům pestrost, jakou dosud nikdy nepoznaly.>

<To znamená, že je teď součástí nás všech,> prohlásila Královna úlu. <To, čím teď je, čím se stala, je zčásti královna úlu, zčásti člověk a zčásti pequenino.>

<Ať dělá, co dělá, nikdo nemůže říct, že nám nerozumí. Jestli si někdo musel hrát s božskými silami, raději ona než někdo jiný.>

<Přiznávám, že na ni žárlím,> řekla Královna úlu. <Já se nikdy nemohu stát vaší součástí tak, jako ona. Po všech rozhovorech, které jsme spolu vedli, stále nemám představu, jaké to je, být jedním z vás.>

<A já úplně stejně nechápu víc než odlesk tvého uvažování,> Člověk se jakoby pousmál. <Ale není to také dobře? Tajemství je nekonečné. Nikdy se navzájem nepřestaneme překvapovat.>

<Dokud všechna překvapení neutne smrt,> uzavřela Královna úlu.

KAPITOLA 14

Jak komunikují se zvířaty

„Kdybychom tak byli moudřejší nebo lepší,
třeba by nám bohové vysvětlili,
proč dělají tak šílené, nesnesitelné věci.“

Božské šepoty Chan Čching-čao

V okamžiku, kdy admirál Bobby Lands přijal hlášení, že hláskové spojení s Hvězdným kongresem je obnoveno, vydal příkaz, aby celá Lusitanská flotila ihned zpomalila na rychlost těsně pod prahem neviditelnosti. Příkaz byl okamžitě splněn a admirál věděl, že do hodiny se dalekohledem vybaveným pozorovatelům na Lusitanii naskytne pohled, jako by se celá flotila vynořila z prázdnoty. Lodě se budou ohromující rychlostí řídit k jistému bodu v blízkosti Lusitanie, dosud ukryté za masivními čelními štíty, aby byly chráněny a neutrpěly ničivé škody při srážkách s mezihvězdnými částicemi o velikosti zrnka prachu.

Admirálova strategie byla jednoduchá. Přiletí k Lusitanii nejvyšší možnou rychlostí, při níž se neprojevuje relativistický efekt, v době nejmenšího přiblížení, což bylo okno, jehož délka nepřesahovala několik hodin, shodí Malého doktora a potom přivede celou flotilu zpátky na relativistickou rychlost, aby v okamžiku výbuchu molekulárního dezintegrátoru nezůstala v poli totální likvidace žádná z jeho lodí.

Byla to dobrá, jednoduchá strategie založená na předpokladu, že Lusitanie se nemá čím bránit. Jenže Lands si tímto předpokladem nemohl být stoprocentně jist. Lusitanským vzbouřencům se nějakým způsobem podařilo shromáždit takové prostředky, že v závěrečné fázi cesty dokázali na jistý čas přerušit veškerou komunikaci mezi flotilou a zbytkem lidstva. Co na tom, že to nakonec připsali na vrub jakéhosi mimořádně důmyslného a houževnatého sabotérského počítačového programu. Co na tom, že ho nadřízení ubezpečovali, že tento sabotérský program byl zlikvidován prozíravě radikálním zásahem načasovaným tak, aby hrozba byla odstraněna těsně před

příletem flotily k cíli. Lands neměl ani náhodou v úmyslu nechat se iluzí bezbrannosti oklamat. Nepřítel dokázal, že jeho možnosti jsou nepředvídatelné, a tak musel být připraven na vše. To, co se dělo, byla válka, a on nehodlal připustit, aby jeho misi ohrozila lehkomyšlnost nebo přílišná důvěra.

Od okamžiku, kdy byl tímto úkolem pověřen, si velice dobře uvědomoval, že dějiny lidstva si jej budou pamatovat jako druhého Xenocidu. Nebylo snadné vzít za svůj úmysl zničení mimozemského druhu, obzvlášť v situaci, kdy lusitanští prasečíci byli pode všech informací natolik primitivní, že sami o sobě nepředstavovali pro lidstvo žádnou hrozbu. Dokonce i tehdy, kdy mimozemští nepřátelé hrozbu *představovali*, tak jako termiřané v době První xenocidy, se jakémusi lítostivci, jenž si říkal Mluvčí za mrtvé, podařilo vykreslit podmanivý obraz, na němž tyto kruté zrůdy vypadaly jako utopické úlové společenstvo, které ve skutečnosti lidstvu ublížit nechtělo. Jak mohl autor tohoto díla vědět, co měli termiřané za lubem? Byla to vlastně zrůdnost, že to napsal, neboť to nesmazatelně pošpinilo jméno malého hrdiny, který tak velkolepě porazil termiřany a zachránil lidstvo.

Lands nezaváhal a velení Lusitanské flotile přijal, ale od počátku cesty věnoval každý den značné množství času tomu, aby prostudoval veškeré dostupné informace o Enderovi Xenocidě. Mnoho jich nebylo. Jistě, chlapec nevěděl, že ve skutečnosti velí hláskou reálné lidské flotile; měl za to, že se stal obětí krutě tvrdých cvičných simulací. Nicméně v kritickém okamžiku učinil správné rozhodnutí – rozhodl se použít zbraň, jejíž použití měl proti planetám zakázáno, a tím rozprášil poslední planetu termiřanů. Hrozba lidstvu tím byla odvrácena. Byl to správný čin, bylo to přesně to, co vyžadovalo válečnické umění, a chlapec byl tenkrát jako hrdina oslavován zaslouženě.

Přesto netrvalo víc než několik desítek let a zásluhou té hanebné knihy, nazvané *Královna úlu*, se vlna veřejného mínění přelila na druhou stranu a Ender Wiggin, v té době již žijící fakticky ve vyhnanství jako guvernér nově kolonizované planety, zcela zmizel z dějin a jeho jméno se stalo symbolem vyhlazení nevýbojných, dobré úmysly chovajících, špatně pochopených tvorů.

Když se mohli obrátit proti někomu tak zjevně nevinnému, jako byl malý Ender Wiggin, co asi udělají se mnou? uvažoval Lands znovu a znovu. Termit'ané byli krutí, bezcitní vrazi, kteří měli flotily kosmických lodí vyzbrojených ničivou vražednou silou, zatímco já vyhladím prasečky, kteří mají také na svědomí vraždy, ale jen v nepatrném měřítku, na několika vědcích, kteří možná překročili nějaká tabu. Ted' ani v přiměřeně předvídatelné budoucnosti neměli prasečící prostředky na to, aby mohli vzlétnout z povrchu své planety a ohrozit dominanci lidstva ve vesmíru.

A přesto byla Lusitanie stejně nebezpečná jako termit'ané – možná ještě víc. Na planetě totiž řádl jistý virus, virus zabíjející každého člověka, jenž se jím nakazil, pokud oběť po zbytek života nepobírala v pravidelných intervalech dávky protilátky, jejíž účinnost postupně klesala. Navíc se o něm vědělo, že se dokáže rychle adaptovat.

Dokud tento virus zůstával na Lusitanii, nebezpečí nebylo vážné. Ale potom dva opovážliví vědci na Lusitanii – oficiální hlášení je uvádělo jako xenology Marcose 'Mira' Vladimíra Ribeiru von Hesse a Ouandu Quenhattu Figueiru Mucumbi – porušili podmínky lidského osídlení tím, že 'přistoupili na domorodé způsoby' a poskytli prasečkám nezákonné technologie a biologický materiál. Hvězdný kongres na to náležitě zareagoval, když provinilce předvolal k soudnímu procesu na jinou planetu, kde by samozřejmě byli drženi v karanténě – ale lekce musela být pohotová a tvrdá, aby nikdo na Lusitanii nebyl v pokušení opovrhovat moudrými zákony, které lidstvo chránily před šířením descoladového viru. Kdo mohl tušit, že by se tak maličká lidská kolonie mohla odvážit Kongresu vzdorovat a odmítla zločince uvěznit? Od okamžiku vzpoury nebyla jiná možnost než vyslat tuto flotilu a Lusitanii zničit. Dokud totiž na Lusitanii řádila vzpoura, riziko, že by některá mezihvězdná loď z planety unikla a roznesla strašlivou epidemii mezi zbytek lidstva, bylo příliš veliké. Všechno bylo tak jasné.

Přesto Lands věděl, že jakmile nebezpečí pomine, jakmile descoladový virus přestane všechny ohrožovat, lidé zapomenou na velikost nebezpečí a začnou sentimentálně oplakávat ztracené prasečky, ubohý národ obětí nemilosrdného admirála Bobbyho

Landse, druhého Xenocidy.

Lands nebyl člověk bez citu. Vědomí, jak bude nenáviděn, mu nedávalo v noci spát. Nebyl zamilován do úkolu, jímž byl pověřen – nebyl vyznavačem násilí a myšlenka na to, že nezabije pouze prasečíky, ale také veškeré lidské osídlení Lusitanie, ho skličovala. V jeho flotile se nenašel nikdo, kdo by nepochyboval, že se zdráhá udělat, co je třeba; ale stejně tak nikdo nemohl pochybovat o tom, že je k tomu pevně odhodlán. Kéž by se nějaká možnost našla, opakoval si v duchu znovu a znovu. Kéž by nám Kongres poslal zprávu, až se vrátíme do reálného času, že byla nalezena účinná protilátka nebo použitelná vakcína potlačující descoladu. Cokoli, co by dokazovalo, že nebezpečí pominulo. Cokoli, co by mohlo zadržet zajištěného Malého doktora na jeho místě v útrobách vlajkové lodi.

Taková přání se však sotva dala pojmenovat alespoň nadějí. Taková naděje neexistovala. I kdyby se jim podařilo najít lék na povrchu Lusitanie, jak by se to mohlo dostat do povědomí? Ne, Lands bude muset vědomě udělat to, co Ender Wiggin udělal ve vši nevinnosti. A on to *udělá*. Ponese následky. Usadí ty, kteří ho budou urážet. Bude totiž vědět, že to, co udělal, bylo nezbytné pro dobro celého lidstva; a co ve srovnání s tím záleželo, zda je jednomu člověku prokazována čest, nebo je neprávem nenáviděn?

Jakmile byla hlásková síť obnovena, Jasuhiro Tsutsumi odeslal připravené vzkazy. Potom se odebral k hlásce v devátém poschodí své budovy a rozechvěle tam čekal. Pokud členové rodiny usoudí, že jeho myšlenka je dost podnětná, aby stálo za to o ní mluvit, budou požadovat přímou konferenci. Byl rozhodnut nebýt tím, na koho budou muset čekat. A pokud by mu odpověděli káravě, chtěl to číst jako první, aby se to jeho podřízení a kolegové na Božím větru dozvěděli od něho a ne šeptandou za jeho zády.

Chápal Aimaina Hikari, co od Jasuhira žádal? Byl na vrcholu kariéry. Pokud by si vedl dobře, začal by létat z planety na planetu jako jeden z elitní kasty manažerů odpoutaných od času a díky dilataci času při mezihvězdném cestování vysílaných do budoucnosti. Ale pokud by byl shledán průměrným, čekal by ho v organizační struktuře tady na Božím větru pohyb stranou nebo dolů.

Nikdy by se odsud nedostal a tak by měl stále před očima soucit těch, kteří by věděli, že nebyl dost dobrý, aby se vyšvihl od malého života do svobodné věčnosti horní manažerské třídy.

Aimaina to možná všechno věděl. Ale i kdyby nevěděl, jak křehké je Jasuhirovo postavení, takové zjištění by ho nezastavilo. Zachránit jiný druh před zničením – to mělo cenu několika kariér. Mohl Aimaina za to, že jeho kariéra zničena být nemohla? Byla to pocta, že si Aimaina vybral Jasuhira, že ho považoval za dost moudrého, aby pochopil morální hrozbu vyznavačům jamata, a dost odvážného, aby na základě tohoto poznání jednal a nepřemýšlel, co ho to osobně bude stát.

Taková pocta – Jasuhiro doufal, že mu to bude stačit, aby byl šťastný, i kdyby všechno ostatní skončilo špatně. Byl odhodlán společnost Tsutsumi opustit, pokud by byl pokárán. Nemohl by zůstat, kdyby pro odvrácení hrozby nic neudělali. Nemohl by zůstat potichu. Promluvil by a Tsutsumiové by se jeho odsouzení nevyhnuli. Nepoužil by to jako hrozbu, poněvadž rodina se na všechny výhrůžky právem dívala s opovržením. Jednoduše by promluvil. Oni by ho potom za jeho neloajálnost zničili. Žádná společnost by ho nezaměstnala. Na žádném místě ve veřejné správě by se dlouho neudržel. Nežertoval, když Aimainovi řekl, že půjde bydlet k němu. Jakmile by se Tsutsumiové rozhodli trestat, nezůstala by odrodilci jiná možnost, než se spolehnout na soucit přátel – pokud měl přátele, kteří sami neměli z hněvu Tsutsumiů nahnáno.

Všechny tyto divoké scénáře si Jasuhiro při čekání v duchu přehrával. A čekal dlouho, hodinu za hodinou. Určitě jeho zprávu neponechali jen tak bez povšimnutí. Určitě ji již teď četli a probírali.

Nakonec usnul lehkým spánkem. Probudila ho obsluha hlásky – žena, která nebyla ve službě, když usnul. „Nejste náhodou ctihodný Jasuhiro Tsutsumi?“

Konference již byla v plném proudu. Měl sice nejlepší úmysly, ale nakonec to byl on, kdo se přihlásil jako poslední. Cena takové hláskové konference v přímém režimu byla závratná, nemluvě o tom, že to nebylo nic příjemného. Díky novému počítačovému systému musel být každý účastník konference osobně přítomen u hlásky, protože kdyby museli čekat na povinnou prodlevu mezi každým

názorem a odpovědí, nepřicházela by taková konference vůbec v úvahu.

Když si Jasuhiro přečetl jmenovky pod obličejí nad terminálem, pocítil současně vzrušení i strach. V hlavní kanceláři na Honšú nedali věc k vyřízení nějakým druhořadým nebo třetířadým úředníkům. Osobně tam byl Jošiaki-Seidži Tsutsumi, úctyhodný muž, který stál v čele Tsutsumiů po celý Jasuhirův život. To určitě bylo dobré znamení. Jošiaki-Seidži – nebo ‘Ano Pane’, jak se mu říkalo, pochopitelně ne před ním – by nemarnil čas a nechodil k hlásce jen proto, aby setřel vzhůru se deroucího podřízeného.

Ano Pane samozřejmě sám nemluvil. K tomu měl především starého Ejičiho. Ejiči byl znám jako svědomí Tsutsumiů – což podle některých cyniků znamenalo, že musel být hluchoněmý.

„Náš mladší bratr projevil odvahu, ale bylo to moudré, že nám zprostředkoval myšlenky a pocity našeho ctěného učitele, Aimainy Hikariho. Tady na Honšú sice nikdo nemá tu čest, aby znal strážce jamata osobně, ale všichni vnímáme jeho slova. Nebyli jsme připraveni na myšlenku, že Japonci jsou jako národ odpovědní za Lusitanskou flotilu. Stejně tak jsme nebyli připraveni na myšlenku, že by Tsutsumiové měli nějakou zvláštní odpovědnost za politickou situaci, aniž by to přímo souviselo s financemi nebo s ekonomikou jako takovou.

Slova našeho mladého bratra byla upřímná a pobuřující.

Nebýt toho, že je vyslovil někdo, kdo byl po celá léta spolupráce s námi náležitě skromný a uctivý, opatrný, a přesto ve správnou chvíli dost odvážný, aby riskoval, pravděpodobně bychom se jeho zprávou nezabývali. Ale my jsme se jí zabývali. Prostudovali jsme ji a z vládních zdrojů jsme získali informaci, že konkrétně v této věci japonský vliv na Hvězdný kongres byl a nadále je klíčový. A podle našeho soudu není čas, abychom se pokusili sestavit koalici jiných společností nebo změnit veřejné mínění. Flotila může dorazit k cíli každým okamžikem. *Naše* flotila, jestli má Aimaina Hikari pravdu. Ale i kdyby ji neměl, je to lidská flotila a my jsme lidé a možná je v naší moci ji zastavit. Vše, co je nezbytné, aby byl lidský druh ochráněn před descoladovým virem, se dá snadno zařídit karanténou. Proto vás chceme informovat, Jasuhiro Tsutsumi, že jste se ukázal

být hodným jména, které jste při narození dostal. Vynaložíme veškeré zdroje rodiny Tsutsumiů na přesvědčení dostatečného množství kongresmanů, aby se proti flotile postavili – a aby se proti ní postavili tak rázně, že si vynutí okamžité hlasování, které flotilu odvolá a zakáže jí úder na Lusitanii. Možná se nám to podaří a možná nepodaří, ale v každém případě nám mladší bratr Jasuhiro Tsutsumi prokázal dobrou službu nejenom tím, kolik toho dosáhl ve vedení společnosti, ale také tím, že poznal, kdy naslouchat člověku odjinud, kdy nadřadit otázky morálky nad finanční úvahy, kdy dát v sázku vše a tím pomoci Tsutsumiům dělat to, co je správné. Proto povoláváme Jasuhiro Tsutsumiho na Honšú, aby Tsutsumiům sloužil jako můj asistent.“ Při těchto slovech se Ejiči uklonil. „Je mi ctí, že se tak vynikající mladý muž bude učit, jak mne nahradit, až zemřu nebo se odeberu na odpočinek.“

Jasuhiro se důstojně uklonil. Jistě, spadl mu kámen ze srdce, že je zván přímo na Honšú – v tak mladém věku nebyl povolán ještě nikdo. Ale být Ejičiho asistentem, připravovaným na to, aby ho vystřídal – to nebyla životní náplň, o níž Jasuhiro snil. Nepracoval tak tvrdě a nesloužil tak věrně proto, aby se stal kombinací filozofa s ombudsmanem. Chtěl se pohybovat na středních příčkách řízení rodinných podniků.

Jenže než dorazí kosmickou lodí na Honšú, uběhnou roky. Mohlo se stát, že Ejiči bude mrtvý. Ano Pane bude tou dobou také určitě po smrti. Mohlo se klidně stát, že místo aby vystřídal Ejičiho, dostane jiné místo, které bude lépe odpovídat jeho pravým schopnostem. Proto se Jasuhiro rozhodl, že neobvyklý dar neodmítne. Obejme svůj osud a nechá se jím vést.

„Skláním se před vámi, Ejiči, můj otče, a před všemi velkými otci naší společnosti, ze všech nejvíce před Jošiaki-Seidži-sanem. Pocta, kterou mi prokazujete, předčí vše, čeho bych mohl být hoden. Modlím se, abych vás příliš nezklamal. A také děkuji, že v takto obtížných dobách je jamatský duch v tak dobrých rukou, jako jsou vaše.“

Tím, že veřejně přijal své povolání, setkání skončilo – byla to přece jenom nákladná záležitost a Tsutsumiové si dávali pozor, aby neplýtvali, pokud to bylo možné. Hlásková konference skončila.

Jasuhiro se opřel o křeslo a zavřel oči. Třásl se.

„Ach, Jasuhiro-sane,“ hlesla operátorka hlásky. „Ach, Jasuhiro-sane.“

Ach, Jasuhiro-sane, pomyslel si Jasuhiro. Koho by napadlo, že Aimaginova návštěva povede k něčemu takovému? Tak snadno se všechno mohlo zvrhnout úplně jinak. Teď bude jedním z mužů na Honšú. Bez ohledu na to, jakou bude mít roli, bude patřit k nejvyšším vůdcům Tsutsumiů. Lépe to dopadnout nemohlo. Koho by to napadlo.

Ještě než vstal z křesla vedle hlásky, zahájili zástupci Tsutsumiů rozhovory se všemi japonskými kongresmany a s mnoha dalšími, kteří sice nebyli Japonci, nicméně hlásili se k determinismu.

A jak počet ochotných politiků rostl, ukázalo se, že podpora flotily je pouze povrchní.

Zastavit flotilu nakonec nebude ani tak drahé.

Pequenino, který měl službu a sledoval satelity na oběžné dráze kolem Lusitanie, uslyšel sirénu a zpočátku vůbec netušil, co se děje. Nevěděl o tom, že by se siréna už někdy rozezněla. Nejdvůr si myslel, že byl zaznamenán nebezpečný vývoj počasí. Ale o nic takového nešlo. Poplach spustily teleskopy, které měly na starosti prohledávání okolního kosmického prostoru. Právě se vynořily desítky ozbrojených kosmických lodí, jež se velice vysokou, ale nerelativistickou rychlostí pohybovaly po kursu, který jim umožňoval svrhnout Malého doktora do hodiny.

Službu konající důstojník naléhavě informoval své kolegy. Velice rychle byla uvědomena také starostka Milagre a zvěst se začala šířit tím, co z vesnice zůstalo. Všichni, kteří nebudou do hodiny pryč, budou zničeni, říkalo se, a tak se během několika minut shromáždilo kolem kosmických lodí několik stovek lidských rodin, které s obavami čekaly, až budou vpuštěny dovnitř. Zajímavé bylo, že těmi, kteří se na poslední chvíli domáhali přenosu pryč, byli *pouze* lidé. Pequeninové, postavení před nevyhnutelný zánik svých lesů s otcovskými, mateřskými a bratrskými stromy, necítili naléhavou touhu zachránit vlastní životy. Vždyť kým by bez lesa byli? Bylo lepší zemřít mezi blízkými, než jako věční cizinci v nějakém

vzdáleném lese, který nebyl a nikdy nemohl být jejich.

Pokud šlo o Královnu úlu, poslední svou královskou dceru již odeslala a o to, aby se sama pokusila odejít, žádný zvláštní zájem neprojevovala. Byla poslední královnou úlu, která žila, než Ender jejich rodnou planetu zničil. Měla pocit, že se hodí, aby o tři tisíce let později zahynula stejnou smrtí. Navíc si nedovedla představit, jak by mohla žít, když její velký přítel Člověk byl zakořeněný na Lusitanii a nemohl ji nikdy opustit. Nebyla to myšlenka hodná královny, ale na druhou stranu ještě žádná královna úlu žádného přítele neměla. Bylo to něco úplně nového, mít někoho, s kým si může promluvit a kdo není v podstatě ona sama. Žít dál bez Člověka by pro ni bylo nesnesitelně smutné. A jelikož její přežití přestalo mít pro pokračování druhu klíčový význam, rozhodla se udělat velkou, statečnou, tragickou, romantickou a nejméně komplikovanou věc: zůstat. Docela se jí líbilo být z lidského pohledu šlechetná. Dokazovalo to, což ji samotnou překvapovalo, že nezůstala těsným kontaktem s lidmi a pequeniny zcela nezměněna. Přeměnili ji navzdory jejím očekáváním. Žádná královna úlu v celé historii jejího druhu nebyla jako ona.

<Přál bych si, abys odcestovala,> řekl jí Člověk. <Budu raději, když budu vědět, že žiješ.>

Ale tentokrát mu neodpověděla.

Jane byla neoblomná. Skupina pracující na rozluštění jazyka descoladorů musela Lusitanii opustit a znovu se pustit do práce na oběžné dráze kolem planety descoladorů. To se samozřejmě vztahovalo i na ni, ale nikdo nebyl tak hloupý, aby se pohoršoval, že by měla přežít právě ta osoba, která všechny kosmické lodě přemísťovala, nebo tým, který mohl v případě úspěchu zachránit před descoladory celé lidstvo. Když však Jane žádala, aby byli do bezpečí dopraveni také Novinha, Grego a Olhado s rodinou, pohybovala se po ošemetnější morální půdě. Také Valentina byla informována, že pokud se s manželem, dětmi, posádkou a přáteli neodebere do Jaktovy lodi, bude Jane muset mrhat drahocennými mentálními kapacitami na to, aby je přenesla osobně proti jejich vůli, a to i bez lodi, pokud to bude nutné.

„Proč zrovna my?“ ptala se Valentina. „Nežádali jsme o žádnou zvláštní péči.“

„Mne nezajímá, o co žádáš nebo nežádáš,“ prohlásila Jane. „Jsi Enderova sestra. Novinha je jeho vdova a její děti jsou jeho adoptivní děti. Nehodlám tady nečinně stát a dopustit, aby vás zabili, když mohu rodinu svého přítele zachránit. Jestli ti to připadá jako nespravedlivé nadřezování, můžeš si na to postěžovat později, ale teď nastupte do Jaktovy lodi, abych vás mohla z planety odnést. Jestli chcete zachránit víc životů, nepřipravujte mne o další chvíle mé pozornosti zbytečným dohadováním.“

S pocitem studu, že se jim dostává zvláštních privilegií, ale zároveň s vděkem, že oni i jejich blízcí přežijí několik příštích hodin, se členové týmu descoladorů shromáždili v raketoplánu změněném na mezihvězdnou loď, který Jane vzápětí z přeplněné přistávací plochy odstranila. Ostatní si pospíšili do Jaktova přistávacího modulu, který také přenesla na izolované místo.

Svým způsobem se přinejmenším některým ulevilo, když se flotila objevila. Žili tak dlouho v jejím stínu, že jim její přítomnost poskytovala dočasnou úlevu od nekonečné úzkosti. Za hodinu, za dvě bude rozhodnuto.

V raketoplánu, který se řítí po vysoké dráze nad planetou descoladorů, Miro otupěle seděl u svého terminálu.

„Nedokážu nic dělat,“ prohlásil nakonec. „Nemůžu se soustředit na jazyk, když jsou moji blízcí a můj domov na pokraji zkázy.“

Věděl, že Jane, připoutaná k lůžku v zadní části raketoplánu, se ze všech sil soustřeďuje na to, aby jednu loď za druhou přemístila z Lusitanie na jiné kolonizované světy, které byly na jejich přijetí nedostatečně připravené. A jediné, co mohl dělat on, bylo lámat si hlavu nad molekulárními poselstvími od nevyzpytatelných cizinců.

„To *já* můžu,“ řekla Quara. „Koneckonců, tihle descoladoři nejsou o nic menší hrozbou, a to celému lidstvu, nejenom jedné malé planetě.“

„Jak moudré, že tě zajímá dlouhodobé hledisko,“ poznamenala jízlivě Ela.

„Podívej se na ty signály, které nám descoladoři posílají,“ vyzvala ji Quara. „Zajímá mě, jestli poznáš, co tady vidím já.“

Ela si vyvolala na svůj terminál Quařin obraz; udělal to i Miro. Quara sice dovedla být protivná, ale ve svém oboru byla dobrá.

„Vidíš to? Nevím, co dalšího tato molekula dokáže, ale je zkonstruovaná tak, aby působila v mozku na přesně stejné místo jako molekula heroinu.“

Nedalo se popřít, že soulad byl dokonalý. Ela tomu však nedokázala uvěřit. „Mohli by to dokázat jedine tak,“ přemýšlela nahlas, „že by získali historické informace obsažené v descoladových popisech, které jsme jim poslali, využili tyto informace ke zkonstruování lidského těla, toto tělo prozkoumali a našli chemickou látku, která by nás ochromila tupou rozkoší, aby si s námi mohli dělat, co budou chtít. V žádném případě neměli dost času, aby si od doby, co jsme jim tu informaci poslali, vypěstovali člověka.“

„Třeba nepotřebují konstruovat celé lidské tělo,“ namítl Miro. „Třeba jsou takoví mistři ve čtení genetických informací, že jim genetické informace stačí, aby si extrapolovali všechno, co se dá o lidské anatomii a fyziologii zjistit.“

„Ale oni nemají naši kompletní DNA,“ řekla Ela.

„Možná dovedou zhustit informaci v naší primitivní, přirozené DNA,“ nadhodil Miro. „Zřejmě tu informaci nějakým způsobem získali a odvodili si, po čem budeme sedět jako pařezy a tupě, šťastně se usmívat.“

„Pro mě je důležitější, že chtěli, abychom si tuto molekulu přečetli biologicky,“ konstatovala Quara. „Chtěli, abychom tu látku okamžitě požili. Oni si myslí, že tady teď sedíme a čekáme, až si pro nás přijdou.“

Miro rychle měnil vyobrazení nad svým terminálem. „Krucí, máš pravdu, Quaro. Podívejte – obkličují nás tři jejich lodě.“

„Zatím se k nám nikdy ani nepřiblížili,“ připomněla Ela.

„Nepřiblíží se k nám ani teď,“ rozhodl Miro. „Musíme jim jasně ukázat, že jsme jim na toho trojského koně *neskočili*.“ Vstal z křesla a doslova odletěl chodbou do části, kde spala Jane. „Jane!“ zakřičel, ještě než tam dolétl. „Jane!“

Chvilí to trvalo, ale potom zamrkala a otevřela oči.

„Jane,“ naléhal. „Přesuň nás o nějakých sto mil a posad' nás na nižší oběžnou dráhu.“

Nechápavě se na něho podívala, ale pak nejspíš usoudila, že mu bude věřit, protože se ho na nic nezeptala. Znovu zavřela oči a ve stejném okamžiku se z řídícího sálu ozval Hasičův křik: „Dokázala to! Pohnuli jsme se!“

Miro proplul zpátky k ostatním. „Teď vím, že to nedovedou.“ A skutečně, zobrazení mu hlásilo, že cizí lodě se nepřibližují, ale obezřetně visí desítky mil od nich ve třech – ne, nyní ve čtyřech – směrech. „Hezky nás uzavřeli do čtyřtění,“ poznamenal Miro.

„Teď vědí, že jsme jim na tu smrtící drogu štěstí nenaletěli,“ řekla Quara.

„Ale nerozumíme jim o nic lépe než předtím.“

„To bude tím, že jsme tak pitomí,“ řekl Miro.

„Sebeponižování nám teď nepomůže,“ namítla Quara, „ani když v tvém případě je to náhodou pravda.“

„Quaro,“ ozvala se ostře Ela.

„Sakra, byl to jenom žert,“ bránila se Quara. „Odkdy holka nemůže svého velkého bratra ani poškádlit?“

„Prima,“ řekl sarkasticky Miro. „Ty tedy dovedeš škádlit dokonale.“

„Jak jsi to myslel, když jsi řekl, že jsme pitomí?“ zeptal se Hasič.

„Nikdy jejich jazyk nerozluštíme,“ obrátil se k němu Miro, „protože to jazyk *není*. Je to soustava biologických příkazů. Oni nemluví. Neabstrahují. Jenom vyrábějí molekuly, které si navzájem něco *dělají*. Je to stejné, jako by lidskou slovní zásobu tvořily cihly a sendviče. Hod' cihlu nebo dej sendvič, potrestej nebo odměň. Jestli vůbec mají abstraktní uvažování, nepronikneme do něho čtením těchto molekul.“

„Nechce se mi věřit, že druh, který neovládá abstraktní jazyk, by mohl stavět kosmické lodě, jako jsou ty venku,“ prohlásila pohrdavě Quara. „A oni ty molekuly *vysílají* stejně, jako my vysíláme obrazy a hlasy.“

„Co když má každý z nich v těle orgán, který molekulární zprávy překládá přímo do chemických nebo fyzikálních struktur? Potom by mohli –“

„Nechápeš, o co mi jde,“ nedala se Quara. „Člověk si nevytváří

fond všeobecných vědomostí tím, že hází cihlami a rozděluje se o sendviče. Potřebují jazyk k ukládání informací mimo svá těla, aby si mohli předávat vědomosti mezi sebou, z generace na generaci. Člověk nelétá do kosmu a nevysílá v elektromagnetickém spektru na základě toho, jestli se někdo dá přesvědčit, aby s cihlou udělal to nebo ono.“

„Quara má asi pravdu,“ uznala Ela.

„Takže je možné, že části molekulárních zpráv, které odesílají, jsou paměťové řetězce,“ poznamenal Miro. „Tedy zase ne jazyk – stimulují mozek, aby si ‘vzpomněl’ na věci, které zažil ten, kdo odesílá, ale ne ten, kdo přijímá.“

„Ať už máš pravdu nebo ne, musíme se dál snažit, abychom ten jazyk rozšířovali,“ ozval se Hasič.

„Jestli mám pravdu, tak marníme čas,“ namítl Miro.

„Přesně tak,“ kývl Hasič.

„Aha,“ zareagoval Miro. Hasičův pohled byl opodstatněný. Jestli měl Miro pravdu, byla jejich snaha stejně marná – už nyní bylo jasné, že prohráli. Proto se museli dál chovat, jako by se Miro mýlil a jazyk se rozšifrovat *dal*, protože i kdyby to nebyla pravda, stejně nemohli nic jiného dělat.

A přesto...

„Na jednu věc zapomínáme,“ připomněl Miro.

„Já ne,“ ohradila se Quara.

„Jane. Byla stvořena proto, že královny úlu stavěly most mezi druhy.“

„Mezi lidmi a královnami úlu, ne mezi lidmi a neznámými, viry chrlícími tvory,“ pokračovala Quara.

Ale Elu to zaujalo. „Lidský způsob komunikace – hovor mezi sobě rovnými – byl královnám úlu určitě stejně cizí, jako je tento molekulární jazyk cizí nám. Třeba se Jane podaří vymyslet, jak se s nimi spojit filoticky.“

„Čtením myšlenek?“ zeptala se Quara. „Nezapomínej, že my žádný most nemáme.“

„Všechno záleží na tom, jak se k filotickým spojením chovají,“ podotkl Miro. „Královna úlu se s Člověkem baví neustále, ne? Protože jak otcovské stromy, tak královny úlu již filotická spojení ke

komunikaci využívají. Rozmlouvají jejich mysl, bez prostřednictví jazyka. A nejsou si biologicky podobnější než královny úlu a lidé.“

Ela zadumaně přikývla.

„Jane se teď o nic takového pokoušet nemůže, přinejmenším do doby, než se vyřeší záležitost s kongresovou flotilou. Ale jakmile bude moci znovu věnovat pozornost nám, může se alespoň pokusit navázat kontakt s těmito... bytostmi přímo.“

„Kdyby tito mimozemšťané komunikovali pomocí filotických spojení, nepotřebovali by používat molekuly,“ namítla Quara.

Poslední slovo měl ale Miro. „Třeba těmito molekulami komunikují se zvířaty.“

Admirál Lands nechtěl věřit vlastním uším. Nad terminálem bylo vidět jak prvního mluvčího Hvězdného kongresu, tak prvního tajemníka Vesmírné admirality, a jejich sdělení bylo stejné. „Přesně tak, karanténa,“ řekl tajemník. „Nemáte povoleno použít molekulární dezintegrátor.“

„Karanténa není možná,“ namítl Lands. „Letíme příliš rychle. Znáte přece bojový plán, který jsem na počátku cesty přijal. Zpomalit by nám trvalo několik týdnů. A co mužstvo? Jedna věc je podniknout relativistickou cestu a potom se vrátit domů. Jistě, přijdou o přátele a o rodiny, ale aspoň nejsou v lodích zavření jako při trvalé službě! Tím, že držím naši rychlost v těsné blízkosti relativistických hodnot, zachraňuji jim měsíce životů, o které by přišli zrychlováním a zpomalováním. Vy ale mluvíte, jako byste čekali, že obětují roky!“

„Patrně nechcete říct, že bychom měli Lusitanii zničit a vyhladit pequeniny a tisíce lidí jen proto, aby vaše posádky neměly depresi?“ ohradil se první mluvčí.

„Chci říct to, že když nechcete, abychom tu planetu zlikvidovali, je to v pořádku – ale nechte nás vrátit se domů.“

„To nemůžeme,“ odvětil první tajemník. „Descolada je tak nebezpečná, že ji nemůžeme ponechat bez dozoru na planetě, která se vzbouřila.“

„Takže rušíte použití Malého doktora, přestože se pro izolaci descolady *nic* neudělalo?“

„Vyšleme výsadkový tým, který při dodržení náležitých

bezpečnostních opatření zjistí skutečnou situaci na povrchu,“ řekl první tajemník.

„Jinými slovy, vystavíte muže smrtelnému nebezpečí, které tato nemoc představuje, aniž byste znali situaci na povrchu, přestože existují prostředky, které mohou nebezpečí eliminovat, aniž by byly ohroženy neinfikované osoby.“

„Kongres rozhodl,“ oznámil chladně první mluvčí. „Dokud zůstává nějaká rozumná alternativa, nedopustíme se xenocidy. Přijímáte tyto rozkazy a rozumíte jim?“

„Ano, pane.“

„Uposlechnete je?“ zeptal se první mluvčí.

Na tváři prvního tajemníka se objevil zděšený výraz. Není obvyklé urážet důstojníka admirality dotazy na to, zda má v úmyslu poslouchat rozkazy.

Přesto první mluvčí nevzal urážku zpět. „Odpovíte mi?“

„Pane, vždy jsem se řídil a budu se řídit přísahou.“ Po těchto slovech Lands spojení přerušil. Ihned se otočil k Causovi, svému výkonnému důstojníkovi, který byl jako jediný v komunikační centrále spolu s ním. „Jste zatčen, pane,“ prohlásil Lands.

Causo povytáhl obočí. „Znamená to, že nemáte v úmyslu se tomuto rozkazu podřídit?“

„Vaše osobní postoje k této věci mne nezajímají. Víím, že máte portugalské předky, stejně jako obyvatelé Lusitanie –“

„Oni jsou Brazilci,“ namítl výkonný důstojník.

Lands ho ignoroval. „Napíšu do hlášení, že jste nedostal příležitost promluvit a že nemáte nejmenší podíl na čemkoli, co podniknu.“

„A co vaše přísaha, pane?“ zeptal se klidně Causo.

„Přísahal jsem, že splním každý rozkaz, který bude v zájmu maximálního prospěchu lidstva. Odvolám se na klauzuli o válečných zločinech.“

„Oni vám nepřikazují, abyste spáchal válečný zločin. Přikazují, abyste to neudělal.“

„Naopak,“ odvětil Lands. „Nezničit tuto planetu a smrtelnou hrozbu na ní by byl mnohem horší zločin proti lidstvu, než rozmetat ji na prach.“

Lands vytáhl zbraň, kterou měl u boku. „Jste zatčen, pane.“

Výkonný důstojník dal ruce za hlavu a otočil se k němu zády. „Možná máte pravdu, pane, a možná nemáte. Ale obě volby by mohly být katastrofální. Nechápu, jak můžete takové rozhodnutí udělat sám.“

Lands přitiskl Causovi na šíji otupující náplast, a když mu droga začala pronikat do těla, oznámil mu: „Nebyl jsem na rozhodování sám, příteli. Zeptal jsem se sám sebe: Co by udělal Ender Wiggin, muž, který zachránil lidstvo před termitany, co by byl býval udělal, kdyby se znenadání, v poslední chvíli dozvěděl, že to není hra, ale skutečnost? Co kdyby krátce předtím, než se dopustil své první a druhé hanebné vraždy, když zabil chlapce Stilsona, respektive Madrida, zasáhl nějaký dospělý a poručil mu, aby toho nechal? Byl by to býval udělal, protože by věděl, že ho ten dospělý nebude moci ochránit později, až na něho protivník znovu zaútočí? Protože by věděl, že otázka může stát teď nebo nikdy? Kdyby mu dospělí v Bitevní škole byli bývali řekli: Myslíme si, že existuje jistá naděje, že termitané nechtějí zničit lidstvo, tak je všechny nezabíjej, myslíte si, že by Ender Wiggin poslechl? Ne. Udělal by – tak jako to dělal vždycky – přesně to, co bylo nutné k zažehnutí nebezpečí a zajištění, aby už nikdy v budoucnu nemohlo hrozbu představovat. To je osoba, s níž jsem se radil. To je osoba, jejíž moudrostí se v tuto chvíli budu řídit.“

Causo neodpověděl. Pouze se usmíval a přikyvoval, usmíval a přikyvoval.

„Posaďte se a nevstávejte, dokud vám neporučím jinak.“ Causo si sedl.

Lands přepojil hlásku do režimu, který umožňoval spojení v rámci flotily. „Rozkaz byl vydán, pokračujeme v akci. Bezodkladně shazuji molekulární dezintegrátor a následně znovu přejdeme na relativistickou rychlost. Kéž se bůh slituje nad mou duší.“

Vzápětí se molekulární dezintegrátor odpojil od admirálovy vlajkové lodě a pokračoval těsně podrelativistickou rychlostí k Lusitanii. Mělo trvat téměř hodinu, než dorazí do vzdálenosti, kde se automaticky aktivuje. Kdyby detektor přiblížení z nějakého důvodu nefungoval tak, jak měl, časový spínač by dezintegrátor odpálil těsně

před odhadovaným okamžikem kolize.

Lands zrychlil vlajkovou loď nad práh, který ji dělil od časové osnovy zbytku vesmíru. Potom strhl Causovi ze šíje otupující náplast a nahradil ji náplastí s protilátkou. „Teď mne můžete dát do vězení za vzpouru, již jste byl svědkem, pane.“

Causo zavrtěl hlavou. „Ne, pane. Nikam nepůjdete a flotila zůstane pod vaším velením, dokud se nevrátíme domů. Pokud nemáte nějaký hloupý plán, jak se pokusit vyhnout stíhání za válečné zločiny, které vás čeká.“

„Ne, pane,“ odvětil Lands. „Unesu každý trest, který mi uloží. To, co jsem udělal, zachránilo lidstvo před zkázou, ale jsem připraven postavit se po bok lidí a pequeninů z Lusitanie jako nevyhnutelná oběť, aby toho mohlo být dosaženo.“

Causo mu zasalutoval, potom se posadil do křesla a rozplakal se.

KAPITOLA 15

Dáváme vám druhou šanci

„Když jsem byla malá, věřila jsem,
že kdybych mohla bohům udělat dost velkou radost,
vrátili by se a nechali mě žít znovu
a tentokrát by mi nevzali matku.“

Božské šepoty Chan Čching-čao

Satelit na oběžné dráze kolem Lusitanie zaznamenal odhození molekulárního dezintegrátoru a odklon jeho dráhy k Lusitanii. Ve stejném okamžiku se loď přístrojům satelitu ztratila. Dělo se to, čeho se všichni nejvíc báli. Nikdo se nepokusil navázat spojení nebo vyjednávat. Bylo jasné, že flotila neměla jiný cíl než zničení této planety i s celým inteligentním druhem, který ji obýval. Většina lidí doufala a mnozí očekávali, že dostanou šanci oznámit, že descolada byla beze zbytku zkrocena a dnes již nikoho neohrožuje; že je stejně pozdě chtít něco zastavit, protože na mnoha různých planetách se rozvíjí několik desítek nových kolonií lidí, pequeninů a královen úlu. Místo toho se na ně řítla pouze smrt, po kursu, který jim nedával víc než hodinu života a pravděpodobně ještě méně, poněvadž Malý doktor určitě bude odpálen v jisté vzdálenosti od povrchu planety.

Veškeré přístroje teď obsluhovali pequenini, protože prakticky všichni lidé až na několik prchli do lodí. Proto byl pequenino tím, kdo tu zprávu vykřikl hláskou do mezihvězdné lodi nad planetou descoladorů; a náhoda tomu chtěla, že u hláskového terminálu seděl a jeho zprávu vyslechl právě Hasič. Okamžitě začal kvílet vysokým hlasem, prosyceným hudbou smutku.

Když Miro a jeho sestry pochopili, co se děje, Miro se ihned odebral za Jane. Zatřásl jí ramenem. „Shodili Malého doktora.“

Cekal jen chvíli. Jane otevřela oči. „Myslela jsem, že jsme zvítězili,“ zašeptala. „Myslím Petr a Wang-mu. Kongres odhlasoval uvalení karantény a výslovně flotile odebral pravomoc k použití molekulárního dezintegrátoru. A stejně to udělali.“

„Vypadáš hrozně unaveně,“ řekl Miro.

„Dávám do toho všechno, co mám,“ odvětila. „Znovu a znovu.“

A teď ztratím mateřské stromy. Patří ke mně, Miro. Vzpomínáš si, jak ti bylo, když jsi ztratil vládu nad svým tělem, když jsi byl zmrzačený a pomalý? Totéž se stane se mnou, když zlikviduji mateřské stromy.“

Rozplakala se.

„Přestaň. Přestaň, a hned. Ovládni své emoce, Jane, teď na to nemáš čas.“

Jane se vysvobodila z popruhů, které ji poutaly. „Máš pravdu,“ uznala. „Chvílemi je tohle tělo tak silné, že je málem nezvládám.“

„Malý doktor musí proniknout blízko k planetě, aby na ni mohl zapůsobit – a pokud pole nenajde hmotu, která by ho nakrmila, poměrně rychle se vytratí. To znamená, že máme čas. Možná hodinu. Určitě víc než půl hodiny.“

„A co podle tebe za takovou dobu můžu stihnout?“

„Odnes to svinstvo někam pryč,“ navrhl Miro. „Vytlač to ‘ven’ a nevracej to zpátky!“

„A co když to vybuchne tam?“ zeptala se Jane. „Co když tam něco tak ničivého nezůstane bez odezvy? A stejně nedovedu manipulovat s něčím, co jsem si nemohla osahat. Blízko nikdo není a není s tím spojená žádná hláška. Nemám nic, co by mě k tomu uprostřed vesmírné prázdnoty dovedlo.“

„Nevím,“ řekl Miro. „Endera by určitě něco napadlo. Je to smůla, že je mrtvý!“

„Technicky řečeno je,“ odvětila Jane. „Petr zatím nenašel cestu k vzpomínkám, které má po Enderovi. Pokud je má.“

„A na co by si měl vzpomenout?“ zeptal se Miro. „Něco takového se nikdy nestalo.“

„Pravdou je, že to je Enderova aiúa. Ale za jakou část jeho brilantnosti byla zodpovědná aiúa a za jakou jeho tělo a mozek? Vzpomeň si, že genetická složka byla silná – vždyť přišel na svět jediné proto, že testování původního Petra a původní Valentiny ukázalo, že jsou velice blízko ideálu vojevůdce.“

„Správně,“ souhlasil Miro. „A teď zůstal Petr.“

„Pravý ne,“ namítla Jane.

„Řekněme, že je to částečně Ender a částečně Petr. Jsi schopná

ho najít? Můžeš s ním mluvit?“

„Když se naše aiúy setkají, nemluvíme spolu. Spíš – jak to říct, tančíme kolem sebe. Není to jako mezi Člověkem a Královnou úlu.“

„Nemá snad stále v uchu drahokam?“ zeptal se Miro a sáhl si při tom na vlastní.

„Ale co s tím? Je od své lodě hodiny daleko –“

„Jane,“ přerušil ji Miro. „Zkus to.“

Petr vypadal, jako by do něho uhodil blesk.

Wang-mu ho vzala za rameno a naklonila se k němu. „Stalo se něco?“

„Myslel jsem, že jsme to dokázali. Když Kongres hlasováním zrušil rozkaz k použití Malého doktora.“

„Co tím chceš říct?“ zeptala se Wang-mu, přestože pochopila, o čem mluví.

„Shodili to. Lusitanská flotila se vzepřela Kongresu. Koho by to napadlo? Zbývá nám necelá hodina, než vybuchne.“

Wang-mu vhrkly do očí slzy, ale mrkáním je potlačila. „Štěstí, že přežijí alespoň pequenini a královnou úlu.“

„Ale nepřezíje síť mateřských stromů,“ prohlásil Petr. „S mezihvězdným cestováním bude konec, dokud Jane nenajde jiný způsob, jak podržet veškeré informace v paměti. Bratrské stromy jsou příliš hloupé a otcovské stromy mají příliš silné ego na to, aby se s ní o svou kapacitu rozdělily – udělaly by to, kdyby mohly, ale nemohou. Myslíš, že Jane všechny možnosti neprověřila? S cestováním nadsvětelnou rychlostí je amen.“

„Takže náš domov je teď tady,“ konstatovala Wang-mu.

„Ne, není.“

„Jsme několik hodin od lodě, Petře. Nemůžeme se tam dostat dřív, než to vybuchne.“

„A co je to mezihvězdná lod? Skříň, která má vypínač na rozsvícení a vzduchotěsné dveře. Pokud je nám známo, *nepotřebujeme* ani tu skříň. Já tady zůstat nehodlám, Wang-mu.“

„Ty se vracíš na Lusitanii? *Ted*?“

„Jestli mne Jane odnese. Jestli ne, nejspíš se toto tělo vrátí tam, odkud vyšlo – ‘ven’.“

„Půjdu s tebou,“ nabídla Wang-mu.

„Mám za sebou tři tisíce let života. Pravda, nijak zvlášť si na ně nevzpomínám, ale ty si zasloužíš něco lepšího než se ztratit v vesmíru, jestli to Jane nedokáže.“

„Jdu s tebou,“ zopakovala Wang-mu, „tak neprotestuj. Nemáme času nazbyt.“

„Stejně nevím, co budu dělat, až se tam dostanu,“ namítl Petr.

„Ale víš,“ odvětila Wang-mu.

„Vážně? A můžeš mi říct, co mám za lubem?“

„Nemám ponětí.“

„Aha? Nemáme tady najednou problém? K čemu ten můj plán je, když ho nikdo nezná?“

„Myslím to tak, že jsi, kdo jsi,“ řekla Wang-mu. „Máš stejnou vůli, jsi stále ten houževnatý, bystrý chlapec, který se nenechal porazit ničím, co na něho zkoušeli v Bitevní škole ani ve Velitelské škole. Chlapec, který se nenechal zničit tyrany – bez ohledu na to, jakými prostředky je bylo třeba zastavit. Nahý a beze zbraně, jen s mýdlem na těle, tak se Ender utkal s Bonzo Madridem v koupelně Bitevní školy.“

„Vidím, že jsi pátrala.“

„Petře,“ naléhala Wang-mu. „Nečekám, že budeš Ender, s jeho osobností, vzpomínkami a výcvikem. Ale jsi typ, který se nenechá srazit na kolena. Jsi typ, který hledá způsob, jak nepřítele zničit.“

Petr zavrtěl hlavou. „Já nejsem on, vážně nejsem on.“

„Když jsme se poprvé setkali, tvrdil jsi mi, že nejsi sám sebou. Teď už jsi. Jsi celý, jsi jeden muž, celistvý v tomto těle. Nic ti nechybí. Nic ti nebylo ukradeno, nic není ztraceno. Rozumíš? Ender žil celý život ve stínu toho, že způsobil xenocidu. Teď se naskytla šance sehrát opačnou roli. Žít opačný život. Být tím, kdo xenocidě zabrání.“

Petr na okamžik zavřel oči. „Jane,“ oslovil ji. „Můžeš nás přenést bez lodě?“ Chvilí poslouchal. „Tvrdí, že skutečný problém je v tom, jestli se pohromadě udržíme my. Ona ovládá a pohybuje lodí a našimi aiúami – ale těla držíme pohromadě my, ne ona.“

„Vida, stejně to pořád děláme my, takže je to v pořádku,“ usoudila Wang-mu.

„Není to v pořádku,“ namítl Petr. „Jane tvrdí, že uvnitř lodě máme vizuální zachytné body, máme pocit bezpečí. Bez těch stěn, bez světla, v hluboké prázdnotě, můžeme svá místa ztratit. Můžeme zapomenout, kde jsme ve vztahu k vlastnímu tělu. Opravdu se musíme Pevně držet.“

„Je k něčemu dobré, jestli jsme tak tvrdohlaví, zarputilí, ctižádostiví a sobečtí, že nehledíme na okolnosti a vždy překonáme všechno, co se nám postaví do cesty?“ zeptala se Wang-mu.

„Ano, myslím, že jsou to klady, které se počítají.“

„Tak pojďme na to. To jsme přece celí my.“

Najít Petrovu aiúu byla pro Jane hračka. Byla v jeho těle, sledovala jeho aiúu – pronásledovala ji – dokud se ji nenaučila poznat, aniž by musela hledat. S Wang-mu to bylo jiné. Jane ji zdaleka tak dobře neznala. Při předchozích cestách, na které ji brala, byla Wang-mu uvnitř mezihvězdné lodě, jejíž polohu už Jane znala. Ale když našla Petrovu – Enderovu – aiúu, ukázalo se, že je to snazší, než předpokládala. Oba, Petr a Wang-mu, spolu totiž byli filoticky spletení. Vznikala mezi nimi křehká pavučina. Přestože kolem sebe neměli schránku, mohla Jane uchopit oba současně, jako by tvořili jednu bytost.

Když je pak vystrčila ‘ven’, cítila, jak se na sebe upnuli ještě těsněji – nejenom těly, ale také neviditelnými pouty svého nejhlubšího já. ‘Ven’ vyšli spolu a spolu se také vrátili ‘dovnitř’. Jane pocítila osten žárlivosti – stejně kdysi žárlila na Novinhu, ale obešlo se to bez fyzického vjemu žalu a hněvu, který té emoci nyní dodávalo její tělo. Uvědomovala si, že je to absurdní. Jane milovala Mira, tak jako žena miluje muže. Ender byl její otec a přítel, ale teď už prakticky Enderem nebyl. Byl to Petr, muž, který si pamatoval pouze několik posledních měsíců, kdy spolu byli v kontaktu. Byli přátelé, ale na jeho srdce neměla žádný nárok.

Když je Jane přenesla na povrch Lusitanie, byly známá aiúa Endera Wiggina a aiúa Si Wang-mu propletené těsněji než kdy dřív.

Stáli uprostřed kosmodromu. Posledních několik stovek lidí, kteří chtěli uprchnout, se zoufale snažilo pochopit, proč mezihvězdné lodě přestaly odlétat právě ve chvíli, kdy došlo k odhození

molekulárního dezintegrátoru.

„Všechny lodě, které tady stojí, jsou plné,“ konstatoval Petr.

„Jenže my loď nepotřebujeme,“ odvětila Wang-mu.

„Ale ano, potřebujeme. Bez lodi Jane Malého doktora nechytí.“

„Nechytí?“ zeptala se Wang-mu. „Takže máš nějaký plán.“

„Sama jsi to řekla, ne? Nemůžu z tebe udělat lháře.“ Potom se prostřednictvím drahokamu obrátil na Jane. „Jsi zase tady? Můžeš se mnou komunikovat přes satelit tady – dobře. Výborně. Jane, potřebuju, abys mi jednu z těch mezihvězdných lodí uvolnila.“ Na okamžik se odmlčel. „Přenes ty lidi na nějakou kolonizovanou planetu, počkej, až vystoupí, a potom ji přenes zpátky sem k nám, opodál toho davu.“

Jedna z mezihvězdných lodí na ploše okamžitě zmizela. Dav se rozjásal a všichni se vrhli ke zbývajícím lodím, aby se do některé dostali. Petr s Wang-mu čekali. Čekali a věděli, že s každou další minutou, kterou na kolonizované planetě ukrájí vyprazdňování lodi, se Malý doktor blíží k explozi.

Potom čekání skončilo. Krabicovitá mezihvězdná loď se zjevila vedle nich. Než si kdokoli z ostatních na ploše kosmodromu stačil uvědomit, co se děje, Petr otevřel dveře a oba vklouzli dovnitř. Ozval se křik, ale Petr dveře zavřel a zajistil.

„Jsme uvnitř,“ konstatovala Wang-mu. „Ale kam vlastně letíme?“

„Jane zjišťuje rychlost Malého doktora.“

„Myslela jsem, že ho bez lodi nemůže najít.“

„Získává údaje o jeho dráze od satelitů. Až přesně odhadne jeho polohu v jistém okamžiku, vystrčí nás ‘ven’ a vrátí nás ‘dovnitř’ přesně na tom místě a se stejnou rychlostí.“

„Malý doktor bude uvnitř této lodi? S námi?“ zeptala se Wang-mu.

„Postav se tady ke stěně,“ vyzval ji. „A drž se mě. Budeme ve stavu beztlíže. Podařilo se ti navštívit už čtyři planety, ale beztlíži jsi ještě nezažila.“

„A tys to někdy zažil?“

Petr se rozesmál a pak zavrtěl hlavou. „V tomto těle ne. Ale myslím, že jsem někde našel vzpomínku, jak to zvládnout, protože –“

V tom okamžiku ztratili tíži a ve vzduchu před nimi, aniž by se dotýkala některé ze stěn, se zjevila obrovitá střela, která nesla Malého doktora. Kdyby trysky ještě pracovaly, byli by spálení na popel. Ale střela se řítila prostorem rychlostí, kterou již získala. Vypadalo to, jako by visela ve vzduchu, protože mezihvězdná loď se pohybovala přesně toutéž rychlostí.

Petr se zachytil nohama za lavici přišroubovanou ke stěně, potom natáhl ruce před sebe a dotkl se střely.

„Musíme ji usadit na podlahu,“ prohlásil.

Wang-mu zkusila na střelu také dosáhnout, ale ihned ztratila kontakt se stěnou a začala sebou bezmocně plácát.

Ve stejném okamžiku se dostavil intenzivní pocit nevolnosti. Její tělo zoufale hledalo nějaký směr, který by mohl posloužit jako směr dolů.

„Mysli si, že ta věc je dole,“ řekl naléhavě Petr. „Ta věc je dole. Padáš k ní.“

Cítila, jak znovu získává orientaci. Pomáhalo to. A když připlula blíž, podařilo se jí chytit se střely a udržet se na ní. Mohla jen přihlížet, jak Petr pomalu, lehce tlačí masu střely k podlaze, a byla vděčná i za takovou maličkost, že nezvrací. Když střela dosedla na podlahu, celá loď se zachvěla, protože střela měla pravděpodobně větší hmotnost než loď, která ji teď obklopovala.

„Fajn?“ zeptal se Petr.

„Už je to dobré,“ odvětila Wang-mu. Teprve potom si uvědomila, že Petr se baví s Jane a jeho „fajn“ bylo součástí tohoto rozhovoru.

„Jane tu věc momentálně zkoumá. Dělá to i s mezihvězdnými loděmi, než je poprvé někam přenese. Dřív to bývala analytická, počítačová záležitost. Teď jako by její aiúa procházela vnitřní strukturou. Nemohla se do toho pustit, dokud se střela nedostala do kontaktu s něčím, co zná: s lodí. S námi. Až získá představu, jak je ta věc uvnitř uspořádaná, dokáže ji udržet pohromadě ‘venku’.“

„To ji tam přeneseme a necháme tam?“ zeptala se Wang-mu.

„Ne,“ odvětil Petr. „Bud' by zůstala pohromadě a vybuchla, nebo by se rozpadla. Tak či tak, kdo ví, jaké škody by tam mohla napáchat? Kolik maličkých kopií by zničehonic vzniklo?“

„Ani jedna,“ usoudila Wang-mu. „Na to, aby vzniklo něco nového, musí být inteligence.“

„A z čeho je podle tebe tahle hračka udělaná? Stejně jako každý kousek tvého těla, jako každý kámen, strom nebo oblak, je to jedna aiúa na druhé, a tam venku čekají d'alší aiúy, které zoufale chtějí někam patřit, něco napodobovat, růst. Ne, ta věc je nebezpečná, a proto ji 'venku' nenecháme.“

„Tak kam ji bereme?“

„Zpátky tomu, kdo ji odeslal.“

Admirál Lands zachmuřeně stál na můstku své vlajkové lodi. Věděl, že Causo už stačil roznést, co se stalo – shození Malého doktora bylo protiprávní a vzbouřenecké; jakmile se vrátí do civilizace, Starého postaví před válečný soud.

Nikdo se s ním nebavil; nikdo se neodvažoval na něho pohlédnout. A Lands věděl, že se bude muset vzdát velení, loď předat Causovi, svému výkonnému důstojníkovi, a flotilu svému zástupci, admirálu Fukudovi. Od Causa bylo hezké, že ho nedal uvěznit hned, ale bylo to také zbytečné. Bylo nemožné, aby se muži a důstojníci, kteří znali pravdu o jeho vzpouře, nadále řídili jeho rozkazy, a bylo by nefér to po nich chtít.

Když se otočil, aby vydal příslušný rozkaz, zjistil, že jeho výkonný důstojník už k němu směřuje. „Pane,“ oslovil ho Causo.

„Chápu,“ odvětil Lands. „Vzdávám se velení.“

„Ne, pane,“ zavrtěl hlavou Causo. „Pojďte se mnou.“

„Co máte v plánu?“ zeptal se Lands.

„Nákladový důstojník ohlásil, že máme něco v hlavní komoře lodi.“

„Co to je?“ zeptal se Lands.

Causo se na něho pouze podíval. Lands přikývl a pak oba opustili můstek.

Jane nepřenesla korpus mezihvězdné lodi do zbrojního oddílu vlajkové lodi, protože tam by se vešel pouze Malý doktor a schránka kolem něj ne, nýbrž do hlavní nákladové komory, která byla mnohem prostornější a zároveň postrádala jakékoli praktické

prostředky, jimiž by zbraň mohla být znovu svržena.

Petr a Wang-mu vystoupili z lodi do komory.

Potom Jane mezihvězdnou loď odnesla a nechala v komoře jen Petra, Wang-mu a Malého doktora.

Loď se objeví zpátky na Lusitanii. Ale nikdo do ní nenastoupí. Nikdo už nemusel. Molekulární dezintegrátor již nesměřoval k Lusitanii. Nyní se nacházel v nákladové komoře vlajkové lodi Lusitanské flotily a pohyboval se relativistickou rychlostí vstříc zapomnění. Samozřejmě již nehrozilo, že Malého doktora spustí vzdálenostní čidlo, poněvadž se v jeho blízkosti nenacházelo těleso s planetární hmotou, ale časová spoušť odtikávala dál.

„Doufám, že si nás brzo někdo všimne,“ podotkla Wang-mu.

„Nedělej si starosti. Ještě nám zbývají minuty.“

„Viděl nás už někdo?“

„Támhle v té kanceláři někdo byl,“ ukázal Petr na otevřené dveře. „Uviděl mezihvězdnou loď, potom uviděl nás a nakonec uviděl Malého doktora. Teď už tam není. Myslím, že moc dlouho sami nezůstaneme.“

Vtom se otevřely dveře vysoko v přední stěně komory. Na balkon, který vyčníval nad komoru ze tří stran, vyšli tři muži.

„Nazdar,“ pozdravil Petr.

„Kdo ksakru jste?“ zeptal se ten, který měl na uniformě nejvíc stužek a ozdob.

„Vsadím se, že jste admirál Bobby Lands,“ řekl Petr. „A vy budete určitě Causo, výkonný důstojník. A vy musíte být nákladový důstojník Lung.“

„Ptal jsem se, kdo jste sakra vy!“ trval na svém admirál Lands.

„Myslím si, že nemáte ujasněny priority,“ odvětil Petr. „Řekl bych, že na to, abychom si promluvili o mé totožnosti, budeme mít dost času, až zneškodníte časový spínač této zbraně, kterou jste tak neopatrně vyhodili do kosmického prostoru v nebezpečné blízkosti obydlené planety.“

„Jestli si myslíte, že můžete –“

Ale admirál větu nedokončil, protože výkonný důstojník se vrhl přes zábradlí a seskočil na podlahu nákladové komory, kde začal ihned povolovat šrouby, které držely kryt časového spínače.

„Causo,“ promluvil Lands, „to přece nemůže být –“

„Má pravdu, pane, je to Malý doktor,“ vykřikl Causo.

„Toho jsme shodili!“ vykřikl admirál.

„Ale to musel být nějaký omyl,“ vrtěl hlavou Petr. „Nedopatření. Protože Hvězdný kongres odvolal právo, že ho můžete použít.“

„Kdo jste a jak jste se sem dostal?“

Causo se narovnal. Z čela mu stékal pot.

„S potěšením vám mohu oznámit, pane, že se mi s více než dvouminutovou rezervou podařilo předejít tomu, aby byla naše loď rozmetána na stavební atomy.“

„Jsem rád, že na vypnutí té věci nepotřebujete žádné nesmysly, jako jsou dva různé klíče a tajná číselná kombinace,“ prohlásil Petr.

„Ne, byla zkonstruována tak, aby se dala vypnout docela snadno,“ vysvětloval Causo. „Po celém plášti jsou instrukce, jak to udělat. Zato aktivovat ji – to je těžké.“

„Ale vám se to nějakým způsobem podařilo,“ poznamenal Petr.

„Kde máte své plavidlo?“ zeptal se admirál. Slézal po žebříku na podlahu. „Jak jste se sem dostali?“

„Přiletěli jsme v takové hezké schránce, které jsme se zbavili, když už jsme ji nepotřebovali,“ prohlásil Petr. „Vy jste ještě nepochopil, že jsme sem nepřišli proto, abychom se od vás nechali vyslýchat?“

„Zatkněte ty dva,“ poručil Lands.

Causo se na admirála podíval jako na blázna. Ale nákladový důstojník, který slezl po žebříku za admirálem, uposlechl a udělal několik kroků k Petrovi a Wang-mu.

Oba vmžiku zmizeli a objevili se nahoře na balkoně, kudy důstojníci přišli. Těm samozřejmě chvíli trvalo, než je našli. Nákladový důstojník byl dočista vyvedený z míry. „Pane,“ hlesl, „před sekundou ještě stáli tady.“

Naproti tomu Causo již pochopil, že se tady děje něco neobvyklého, k čemu se nedá najít náležitá vojenská reakce. Proto zareagoval jinak. Pokřižoval se a začal odříkávat modlitbu.

Avšak Lands o několik kroků couvl, až narazil do Malého doktora. Chytil se ho, ale potom od něho ruce s náhlým odporem, možná dokonce s bolestí, odtáhl, jako by ho povrch znenadání začal

prudce pálit do dlaní. „Proboha,“ zašeptal. „Snažil jsem se udělat jen to, co by udělal Ender Wiggin.“

Wang-mu se neubránila a nahlas se rozesmála.

„To je zvláštní,“ ozval se Petr. „Já jsem se snažil přesně o totéž.“

„Proboha,“ vydechl znovu Lands.

„Admirále Landsi,“ pokračoval Petr. „Měl bych pro vás návrh. Proč místo toho, abyste strávil několik měsíců reálného času tím, že se budete snažit tuto loď obrátit a tuhle věc znovu protiprávně svrhnout a místo abyste se snažil zavést u Lusitanie zbytečnou, demoralizující karanténu, proč raději nezamíříte zpátky k některé planetě Stovky světů – Trondheim je poměrně blízko – a mezitím nepodáte hlášení Hvězdnému kongresu? Měl bych dokonce několik návrhů, co by v té zprávě mohlo stát, pokud si je chcete vyslechnout.“

Lands odpověděl tím, že vytáhl laserovou pistoli a namířil na Petra.

Petr a Wang-mu okamžitě zmizeli z místa, kde stáli, a objevili se za Landsovémi zády. Petr vymrštil ruku a zručně admirála odzbrojil, přičemž mu nešťastnou náhodou zlomil dva prsty. „Promiňte, vyšel jsem ze cviku,“ omluvil se Petr. „Neměl jsem možnost využít své znalosti bojového umění – no, několik tisíc let.“

Lands si držel zraněnou ruku a padl na kolena.

„Petře,“ ozvala se Wang-mu. „Šlo by požádat Jane, aby nás přestala tak stěhovat? Je to vážně dezorientující.“

Petr na ni zamrkal. „Chcete slyšet mé návrhy, co byste měl dát do hlášení?“ zeptal se Petr admirála.

Lands přikývl.

„Já také,“ řekl Causo, který zjevně předvídal, že se velitelem lodi na nějaký čas stane on.

„Myslím, že musíte použít svou hlásku a oznámit, že došlo k technické chybě a proto byla odeslána zpráva, že Malý doktor byl svržen. Ale ve skutečnosti se podařilo svržení včas zastavit, a aby se předešlo dalším nehodám, nechal jste molekulární dezintegrátor přemístit do hlavní nákladové komory, kde jste jej deaktivovali a zneškodnili. Rozumíte, co je to zneškodnit?“ zeptal se Petr Causa.

Causo přikývl. „Ihned to udělám, pane.“ Obrátil se k

nákladovému důstojníkovi. „Přineste mi nástroje.“

Nákladový důstojník odešel vytáhnout nástroje ze skříňky na stěně. Petr zatím pokračoval. „Potom můžete ohlásit, že jste navázali kontakt s obyvateli Lusitanie – to jsem já – kteří vás dokázali uspokojivě přesvědčit, že descoladový virus je zcela pod kontrolou a nadále nepřestavuje pro nikoho hrozbu.“

„A jak to zjistím?“ zeptal se Lands.

„Jelikož to, co z viru zbylo, nosím v sobě, dostali byste descoladu a zemřeli během několika dní, pokud virus není úplně mrtvý. Abyste potvrdili, že Lusitanie již nepředstavuje nebezpečí, mělo by ve vašem hlášení také stát, že vzpoura na Lusitanii byla pouhým nedorozuměním, a že aniž by ze strany lidí docházelo k nějakým zásahům do pequeninské kultury, pequeninové sami coby inteligentní tvorové na vlastní planetě vyhlásili své svobodné právo na získání informací a techniky od spřátelených hostujících zástupců jiné civilizace – konkrétně od lidské kolonie v Milagre. Od toho okamžiku se mnozí pequeninové stali zkušenými odborníky v mnoha oborech lidské vědy a techniky. Někdy v budoucnu, až nastane příhodný okamžik, vyšlou své zástupce k Hvězdnému kongresu, a doufají, že Kongres jim tuto zdvořilost oplatí. Stačíte to chápat?“

Lands přikývl. Causo, který pracoval na rozebírání spouštěcího mechanismu Malého doktora, souhlasně zavrčel.

„Můžete ohlásit také to, že pequeninové uzavřeli spojenectví s dalším cizím druhem, který v rozporu s různými předčasnými zprávami nebyl zcela vyhlazen při známé xenocidě spáchané Enderem Wigginem. Jedna zakuklená královna úlu přežila a stala se zdrojem veškerých informací obsažených ve slavné knize *Královna úlu*, jejíž přesnost je tímto nezvratně dokázána. Lusitanská Královna úlu však prozatím nemá zájem o výměnu vyslanců s Hvězdným kongresem a dává přednost tomu, aby její zájmy zastupovali pequeninové.“

„Termit'ané jsou naživu?“ zeptal se Lands.

„Prakticky vzato, Ender Wiggin vlastně xenocidu nespáchal. Takže kdyby vám nebylo znemožněno shodit tuto bombu, byl byste pachatelem první xenocidy, nikoli druhé. Jak se věci momentálně mají, xenocida nikdy spáchána nebyla, byť musím říct, že ani v

jednom to nebylo z nedostatku snahy.“

Landsovi se po tváři kutálely slzy. „Nechtěl jsem to udělat. Myslel jsem si, že je to správné. Myslel jsem, že to musím udělat, abych zachránil –“

„Řekněme, že si to někdy později proberete s lodním psychiatrem,“ přerušil ho Petr. „Zbývá vyjádřit se ještě k jednomu bodu. Máme k dispozici technologii mezihvězdných letů, o kterou by podle mého názoru měla Stovka světů zájem. Ukázku jste už viděli. Obvykle ji ale provádíme v našich nepříliš elegantních, krabicovitých mezihvězdných lodích. Přesto je to docela dobrý způsob cestování, který nám umožňuje navštěvovat cizí planety, aniž bychom ze svého života ztratili jednu jedinou sekundu. Víím, že ti, kteří drží klíče k našemu způsobu mezihvězdných letů, by v nejbližších několika měsících s potěšením uskutečnili okamžitý přenos všech relativistických lodí, které jsou v současné době na cestě ke svým cílům.“

„Ale je za to třeba zaplatit,“ přikyvoval Causo.

„Řekněme, že existuje jistá předběžná podmínka,“ opravil ho Petr. „Součástí klíčového prvku našeho okamžitého mezihvězdného přenosu je počítačový program, který se Hvězdný kongres v nedávné době pokusil zneškodnit. Našli jsme náhradní řešení, ale není plně adekvátní a uspokojujivé. Myslím, že si mohu dovolit prohlásit, že Hvězdný kongres nedostane okamžitý mezihvězdný přenos k dispozici, pokud nebudou všechny hlásky na Stovce světů nově připojeny ke všem počítačovým sítím na všech planetách, a to bez zpoždování a bez těch otravných slídících programů, které v jednom kuse štěkají jako bezzubá štěňata.“

„Nemám pravomoc k tomu, abych –“

„Admirále Landsi, já vás nežádám o rozhodnutí. Pouze vám navrhuji obsah zprávy, kterou byste mohl chtít odeslat hláskou Hvězdnému kongresu. Neprodleně.“

Lands uhnul očima.

„Nějak mi není dobře,“ prohlásil. „Myslím, že jsem nezpůsobilý. Výkonný důstojníku Causo, tímto vám v přítomnosti nákladového důstojníka Lunga předávám velení nad touto lodí a nařizuji vám, abyste uvědomil admirála Fukudu, že velitelem této flotily je nyní

on.“

„To nepůjde,“ nesouhlasil Petr. „Tu zprávu, kterou jsem popsal, musíte odeslat vy. Fukuda tady není a já nemám v úmyslu opakovat mu všechno, co jsem řekl. Takže vy podáte hlášení, vy si ponecháte velení nad flotilou i nad lodí a nebudete se snažit vykroutit ze své odpovědnosti. Není to tak dávno, co jste udělal těžké rozhodnutí. Rozhodl jste se špatně, ale když nic jiného, rozhodl jste se statečně a pevně. Prokažte stejnou odvahu i teď, admirále. Dnes jsme vás tady nepotrestali, když nepočítám svou nešťastnou neobratnost s vašimi prsty, která mne opravdu velice mrzí. Dáváme vám druhou šanci. Využijte ji, admirále.“

Lands se podíval na Petra a po tvářích mu začaly stékat slzy. „Proč jste mi dali druhou šanci?“

„Protože právě to Ender vždycky chtěl,“ odvětil Petr. „A když ji dáme vám, třeba ji dostane také on.“

Wang-mu chytila Petra za ruku a stiskla ji.

Potom zmizeli z nákladové komory vlajkové lodě a zhmotnili se v řídicí kabině raketoplánu obíhajícího kolem planety descoladorů.

Wang-mu se rozhlédla po místnosti plné cizích tváří. Na rozdíl od kosmické lodě admirála Landse nemělo toto plavidlo umělou gravitaci, ale když se Wang-mu chytila Petra za ruku, neomdlela ani nezačala zvracet. Neměla ponětí, kdo tito lidé jsou, ale jedno poznala: že Hasič je určitě pequenino a bezejmenná dělnice u jednoho počítačového terminálu je zástupcem druhu, který byl kdysi coby krutí termit'ané zosobněním nenávisti a strachu.

„Ahoj Elo, Quaro a Miro,“ pozdravil Petr. „Tohle je Wang-mu.“

Wang-mu by se určitě klepala strachem, kdyby neviděla, jak jsou ostatní vyděšení z *nich*.

Miro byl první, kdo se zmohl na slovo. „Nezapomněli jste někde svou loď?“ zeptal se.

Wang-mu se rozesmála.

„Ahoj, Královská matko Západu,“ použil Miro jméno patronky Wang-mu, bohyně uctívané na světě Cesty. „Jane mi o tobě všechno pověděla,“ dodal.

Chodbou na jednom konci pilotní kabiny vplula dovnitř nějaká žena.

„Val?“ zeptal se Petr.

„Ne,“ odpověděla žena. „Já jsem Jane.“

„Jane,“ zašeptala Wang-mu. „Malu je bůh.“

„Malu je přítel,“ řekla Jane. „Stejně jako jsem tvůj přítel já, Wang-mu.“ Dorazila k Petrovi, vzala ho za obě ruce a pohlédla mu do očí. „A tvůj přítel taky, Petře. Tak jako jsem jím byla vždycky.“

KAPITOLA 16

Jak víte, že se neklepou hrůzou?

„Ach, bohové! Jste nespravedliví!

Moji rodiče

si zasloužili mít

lepší dítě

než jsem já!“

Božské šepoty Chan Čching-čao

„Chcete říct, že jste měli ve své moci Malého doktora a vrátili jste ho?“ zeptala se nevěřičně Quara.

Všichni včetně Mira to pochopili tak, že nevěří flotile, že ho nepoužije.

„Před mýma očima ho demontovali,“ řekl Petr.

„A je možné ho znovu připravit?“ zeptala se.

Wang-mu se to pokusila vysvětlit. „Admirál Lands už nebude moci ve svých záměrech pokračovat. Kdyby to nebylo s konečnou platností vyřešené, zůstali bychom tam. Lusitanii nic nehrozí.“

„Ona nemluví o Lusitanii,“ promluvila mrazivě Ela. „Ona mluví o tom, co je tady. Planeta descoladorů.“

„Že bych byla jediná, koho to napadlo?“ podivila se Quara. „Přiznejte pravdu – nevyřešily by se tím všechny starosti s budoucími sondami, s novými epidemiemi ještě zákeřnějších verzí descolady –“

„Chceš říct, že uvažuješ o zničení planety obydlené inteligentním druhem?“ zeptala se Wang-mu.

„Nemyslím *ted'*,“ ohradila se Quara tónem, jako by Wang-mu byla nejhoupější osoba, se kterou kdy ztrácela čas. „Pokud rozhodneme, že jsou to, čím je nazvala Valentina. Varelse. Že se s nimi nedá rozumně jednat. Že se vedle nich nedá existovat.“

„Takže vlastně říkáš, že –“ ozvala se Wang-mu.

„Říkám, co jsem řekla,“ odvětila Quara.

„Říkáš, že admirál Lands se nemýlil v principu, ale pouze v konkrétních faktech jednoho případu,“ pokračovala Wang-mu.

„Kdyby descolada dosud představovala na Lusitanii hrozbu, bylo by jeho povinností planetu zničit.“

„Co jsou životy obyvatel jedné planety ve srovnání s veškerým inteligentním životem?“ zeptala se Quara.

„Mám tu čest se stejnou Quarou Ribeirovou, která se nám snažila bránit ve vyhlazení descoladového viru, protože by *mohl* být inteligentní?“ ozval se Miro. Řekl to, jako by mu to připadalo k smíchu.

„Hodně jsem o tom od té doby přemýšlela,“ odvětila Quara. „Byla jsem dětinská a sentimentální. Život je vzácný. Inteligentní život je vzácnější. A pokud jedna inteligentní skupina ohrožuje přežití druhé, má ohrožená skupina právo obrany. Co jiného dělal Ender? Znovu a znovu?“

Quara se vítězoslavně dívala z jednoho na druhého.

Petr přikývl. „Ano. Ender to udělal.“

„Při hře,“ namítla Wang-mu.

„V souboji se dvěma chlapci, kteří ho ohrožovali na životě. Postaral se, aby ho už nikdy ohrožovat nemohli. Přesně tak funguje válka, pokud by si snad někdo z vás bláhově namlouval něco jiného. Nejde o to bojovat s minimální silou, ale s maximální silou za snesitelnou cenu. Nejde o to nepřítele postřelit, ani o to způsobit mu krvácení, ale zničit jeho schopnost vrátit úder. Stejná strategie se používá proti nemocem. Účelem není snažit se najít prostředek, který likviduje devadesát procent bakterií nebo virů. Jediné, čeho v takovém případě dosáhnete, je to, že vytvoříte nový kmen, který je proti novému léku odolný. Musíte zahubit všech sto procent.“

Wang-mu se snažila najít proti tomu nějaký argument. „Je nemoc skutečně vhodná analogie?“

„Co je analogie podle *tebe*?“ ozval se Petr. „Řeckořímský zápas? Bojovat tak dlouho, dokud nezlomíš odpor protivníka? To je sice krásné – pokud tvůj protivník hraje podle stejných pravidel. Ale pokud tam stojíš, připravená k zápasu, a on vytáhne nůž nebo pistoli, co potom? Nebo třeba tenis? Registrovat stav utkání, dokud ti soupeř neodpálí bombu pod nohama? Ve válce žádná pravidla neexistují.“

„Ale je tento stav válka?“ zeptala se Wang-mu.

„Quara to řekla,“ odvětil Petr. „Pokud zjistíme, že se s nimi nedá

jednat, pak ano, je to válka. To, co udělali na Lusitanii s bezbrannými pequeniny byla pustošivá, krutá, totální válka neohlížející se na práva druhé strany. Pokud se nám nepodaří přimět je, aby pochopili důsledky toho, co spáchali, jsou naším nepřítelem. To jsi chtěla říct, Quaro?“

„Přesně tak,“ kývla Quara.

Wang-mu cítila, že tato logika je někde pomýlená, ale nedokázala to slabé místo vyhmátnout. „Jestli tomu vážně věříš, Petře, proč sis Malého doktora nenechal?“

„Protože bychom se mohli zmýlit. Navíc nebezpečí není bezprostřední,“ odvětil Petr.

Quara pohrdavě zamlaskala jazykem. „Ty jsi tady nebyl, Petře. Ty jsi neviděl, čím nás zasypávali – nově vytvořeným virem, šitým na míru, abychom seděli tupě jako idioti, než přijdou a zmocní se naší lodě.“

„A poslali ho jak, v úhledné obálce?“ zeptal se Petr. „Poslali nakažené štěně, protože věděli, že neodoláte, abyste je nezvedli a nepomazlili se s ním?“

„Poslali nám šifru. Ale čekali, že si ji přetlumočíme tak, že vytvoříme molekulu, která na nás pak zapůsobí.“

„Tak to není,“ odpověděl Petr. „Vy jste si vymysleli, že jejich jazyk takto funguje, a pak jste se začali chovat, jako by váš závěr byl správný.“

„A ty víš, že není?“ zeptala se Quara.

„Já o tom nevím nic. To je můj pohled na věc. Prostě nevíme. *Nemůžeme* vědět. Kdybychom teď zjistili, že vysílají průzkumné sondy nebo kdyby se začali snažit tuto loď sestřelit, pak bychom museli něco podniknout. Například posílat za těmi sondami lodě a pečlivě zkoumat, jaké viry vysílají. Nebo kdyby zaútočili na tuto loď, uchýlili bychom se k úhybnému manévru a analyzovali bychom jejich zbraně a taktiku.“

„*Ted'*, to je hezké,“ usklíbla se Quara. „*Ted'*, když Jane je v bezpečí a mateřským stromům se nic nestalo, takže může znovu provozovat ten svůj mezihvězdný transport. *Ted'* můžeme honit sondy, uhýbat před raketami a podobně. Ale co předtím, když jsme tady bezmocně trčeli? Když nám zbývalo jen několik týdnů života –

nebo jsme si to alespoň mysleli?“

„Zase jste tenkrát neměli Malého doktora, takže jste jejich planetu nemohli zničit. Molekulárního dezintegrátoru jsme se zmocnili, až když se Jane transportní možnosti vrátily. A pak již nebylo nutné descoladovou planetu ničit, když nepředstavovala tak velké nebezpečí, že by je nebylo možno odvrátit jinak.“

Quara se rozesmála. „Co to má znamenat? Myslela jsem, že Petr má být ta špatná stránka Enderovy osobnosti. A ty jsi samá vlídnost a ohledy.“

Petr se usmál. „Jsou chvíle, kdy musíš sebe nebo někoho jiného bránit před úporným zlem. V některých z těchto chvil je jedinou obranou, která má naději na úspěch, výjimečné použití kruté, ničivé síly. V takových chvílích dobří lidé jednají krutě.“

„Bez té nenápadné sebeobhajoby by to asi nešlo, že?“ řekla Quara. „Jsi Enderův pokračovatel. Proto se ti hodí věřit, že ti chlapci, které Ender zabil, byli výjimky z tvé zásady příjemného vystupování.“

„Endera omlouvám jeho nevědomostí a bezbranností. My bezbranní nejsme. Hvězdný kongres a Lusitanská flotila nebyli bezbranní. A rozhodli se jednat dřív, než svou nevědomost alespoň částečně napravili.“

„Ale Ender se v nevědomosti rozhodl Malého doktora použít.“

„Ne, Quaro. Použili ho dospělí, kteří mu veleli. Mohli zasáhnout a jeho rozhodnutí zablokovat. Měli dost času na to, aby zasáhli z pozice vyšší pravomoci. Ender si myslel, že hraje hru. Myslel si, že když Malého doktora použije v simulované bitvě, dokáže tím, že je nespolehlivý, neposlušný a krutý. Možná příliš na to, aby mu bylo svěřeno velení. Snažil se dosáhnout toho, aby ho z Velitelské školy vyhodili. Nic víc. Dělal to, co dělat musel, aby ho přestali mučit. Dospělí byli ti, kdo se rozhodl pustit ze řetězu svou nejstrašnější zbraň, Endera Wiggina. Už žádné další snahy o rozhovor s termit'any, o komunikaci. Ani v samotném závěru, kdy věděli, že Ender se chystá rodnou planetu termit'anů zničit. Rozhodli se dosáhnout konečného řešení bez jakýchkoli ohledů. Jako admirál Lands. Jako ty, Quaro.“

„Řekla jsem, že bych počkala, dokud nezjistíme, jak se věci

mají!“

„Výborně,“ prohlásil Petr. „V tom případě není důvod ke sporu.“

„Ale Malého doktora bychom tady *měli* mít!“

„Malý doktor by neměl vůbec existovat. Nikdy nebyl nutný. Nikdy nebylo jeho použití na místě. Protože cena za něho je příliš vysoká.“

„Cena!“ vykřikla Quara. „Vždyť je levnější než staré jaderné zbraně!“

„Trvalo nám tři tisíce let, než jsme se vypořádali se zničením rodné planety královen úlu. To je ta cena. Pokud použijeme Malého doktora, radíme se k těm, kteří vyhlazují jiné druhy. Admirál Lands byl úplně stejný jako lidé, kteří využívali Endera Wiggina. Jejich myšlení bylo vykonstruované. V tom spočívalo nebezpečí. V tom spočívalo zlo. To bylo třeba zničit. Mysleli si, že jsou vedeni dobrými úmysly. Zachraňovali lidstvo. Ale to nebyla pravda. Stálo za tím mnoho různých motivů, ale kromě toho, že se rozhodli použít zbraň, se zároveň rozhodli, že se *nebudou* snažit o komunikaci s nepřítelem. Konala se snad demonstrace účinků Malého doktora na nějakém blízkém měsíci? Pokusil se snad Lands nějakým způsobem ověřit, jestli se situace na Lusitanii nezměnila? A co ty, Quaro, jakým přesným postupem jsi se chystala stanovit, zda jsou descoladoři natolik špatní, že by jim nemělo být dovoleno žít? V jakém okamžiku *poznáváš*, že jsou nesnesitelným nebezpečím pro všechny ostatní inteligentní druhy?“

„Zkus to otočit, Petře,“ nedala se Quara. „V jakém okamžiku *ty* poznáváš, že *nejsou*?“

„Máme lepší zbraně než Malého doktora. Ele se už jednou podařilo zkonstruovat molekulu, která descoladě překazila její snahu škodit, aniž by při tom zničila její schopnost pomáhat lusitanské flóře a fauně při transformaci. Kdo může říct, že se nám nepodaří totéž s každou prašivou nemocí, kterou nám pošlou, až to nakonec vzdají? Kdo může říct, že se již teď zoufale nepokoušejí navázat s námi kontakt? Jak víte, že ta molekula, kterou poslali, nebyla pokusem, jak nám jediným způsobem, který znají – zasláním molekuly, která nás zbaví hněvu – navodit příjemné pocity? Jak víte, že se tam dole na planetě neklepou hrůzou, protože máme loď, která může zmizet a

znovu se objevit kdekoli jinde? Snažíme se *my* domluvit s *nimi*?“

Petr se rozhlédl po všech přítomných.

„Copak to žádný z vás nechápe? Existuje pouze jeden druh, o němž bezpečně víme, že se vědomě a úmyslně pokusil vyhladit jiný druh, aniž by dal najevo vážnou snahu navázat komunikaci nebo varovat. A tím druhem jsme *my*. První xenocida nebyla dotažena do konce, protože se obětím útoku podařilo ukrýt jednu jedinou oplodněnou samici. Podruhé se nepodařila z lepšího důvodu – protože se několik zástupců lidského druhu rozhodlo, že jí zabrání. Nebylo jich jen několik, ale *mnoho*. Kongres. Jedna velká společnost. Filozof z Božího větru. Samojský teolog a jeho souvěrci na Pacifice. Wang-mu a já. Jane. A také důstojníci a členové posádky admirála Landse, poté, co konečně pochopili situaci. Lepšíme se, nevidíte to? Ale fakt zůstává stejný – *my* lidé jsme inteligentní druh, který projevil nejsilnější sklon záměrně odmítnout komunikaci s jinými druhy a místo toho je zcela vyhladit. Možná descoladoři jsou varelse a možná nejsou. Ale mne mnohem víc děsí představa, že varelse jsme *my*. To je cena za použití Malého doktora v situaci, kdy ho není a nikdy nebude třeba, jestliže máme k dispozici jiné nástroje. Jestli se rozhodneme použít molekulární dezintegrátor, znamená to, že nejsme ramané. Nedá se nám věřit. Jsme druh, který by si zasloužil zemřít, aby byl veškerý ostatní inteligentní život v bezpečí.“

Quara zavrtěla hlavou, ale po samolibosti nebylo ani památky. „Mně to připadá, jako by se někdo dodnes snažil dosáhnout odpuštění za své hříchy.“

„To byl Enderův případ,“ odvětil Petr. „Celý život se snažil udělat ze sebe a ze všech ostatních ramany. Když se v této lodi rozhlédnu kolem sebe a připomenu si, co všechno jsem viděl, koho jsem za několik minulých měsíců poznal, myslím, že si lidstvo zase tak špatně nevede. Pohybujeme se správným směrem. Sem a tam nějaký ten atavismus. Trocha chvástání. Ale celkově vzato se blížíme k tomu, abychom si zasloužili místo po boku pequeninů a královen úlu. A i když mají descoladoři k ramanům možná o něco dál než *my*, ještě to neznamená, že máme právo je zničit. Znamená to, že máme o důvod víc, abychom s *nimi* měli trpělivost a snažili se je ze současného stavu vypiplat. Jak dlouho trvalo *nám*, než jsme se od

označování bojišť hromadami lidských lebek dostali až sem? Tisíce let. A celou tu dobu jsme měli učitele, kteří se nás snažili změnit, ukazovali nám cestu. Učili jsme se, kousek po kousku. Pojdme učit *je* – pokud již teď nevědí víc než my.“

„Jenom to, než se naučíme jejich jazyk, může trvat roky,“ ozvala se Ela.

„Doprava je teď levná,“ poukázal Petr. „Tím se tě nechci nijak dotknout, Jane. Můžeme střídat týmy, jak dlouho chceme, a nikdo nemusí zbytečně strádat. Můžeme tuto planetu trvale hlídat flotilou. A kromě lidských badatelů tady budou pequeninové a dělnice Královny úlu. Staletí. Tisíce let. Není důvod spěchat.“

„Já myslím, že je to nebezpečné,“ soudila Quara.

„A já myslím, že máš v sobě stejnou instinktivní touhu jako my všichni, tu, která nás dostala už do tolika těžkých průšvihů,“ odvětil Petr. „Víš, že jednou zemřeš, a chceš, aby se do té doby všechno vyřešilo.“

„Ještě nejsem stará!“ ohradila se Quara.

„On má pravdu, Quaro,“ promluvil Miro. „Co zemřel Marcáo, vznáší se nad tebou hrozba smrti. Přemýšlejte o tom, všichni. Lidé žijí krátce. Královny úlu si myslí, že žijí věčně. Pequeninové mají naději na několik století třetího života.“

My jsme ti, kteří neustále pospíchají. My jsme ti, kteří musejí rozhodovat, aniž by si opatřili dost informací, protože chceme jednat teď, dokud ještě máme čas.“

„Tak je to?“ zeptala se Quara. „Tak jste rozhodli? Ať si tady ta vážná hrozba všemu živému klidně dál sedí a kuje pikle. My se na to budeme jenom dívat z oblohy.“

„My ne,“ poznamenal Petr.

„Vlastně máš pravdu,“ řekla Quara, „ty totiž k tomuto projektu vůbec nepatříš.“

„Ale ano, patřím,“ odpověděl Petr. „Ale ty sem nepatříš. Vracíš se na Lusitanii a Jane tě sem už nikdy nevezme. Ne dřív, dokud nebudeš několik let dokazovat, že máš svoje osobní strašáky pod kontrolou.“

„Ty jeden namyšlený spratku!“ vykřikla Quara.

„Všichni, co tu jsou, dobře vědí, že mám pravdu. Jsi stejná jako

Lands. Jsi strašně horlivá dělat závěry, které mají katastrofálně dalekosáhlé následky, a potom ani sebevíc protiargumentů nezmění tvůj názor. Lidí jako ty je hodně, Quaro. Ale dokud se nedozvíme víc, nesmíme žádného z nich pustit do blízkosti této planety. Jednou možná všechny inteligentní druhy dojdou k závěru, že descoladoři skutečně jsou varelse, které je třeba zničit. Ale mám velké pochybnosti o tom, že se někdo z nás, jak tu jsme, toho dne dožije.“

„Ty myslíš, že budu žít věčně?“ ozvala se Jane.

„Měla bys,“ přitakal Petr. „Pokud s Mirem nepřijdete na to, jak mít děti, které by dovedly přenášet mezihvězdné lodě, až vyrostou.“ Petr se otočil k Jane. „Mohla bys nás teď přenést domů?“

„Už se stalo.“

Otevřeli dveře a vyšli z lodi. Vkročili na povrch světa, který nakonec zkáže unikt.

Všichni kromě Quary.

„Quara s námi nejde?“ zeptala se Wang-mu.

„Třeba potřebuje být chvíli sama,“ nadhodil Petr.

„Běž napřed,“ vyzvala ho Wang-mu.

„Myslíš, že ji zvládneš?“ zeptal se Petr.

„Myslím, že to můžu zkusit.“

Políbil ji. „Byl jsem na ni tvrdý. Řekni jí, že se omlouvám.“

„Třeba jí to později budeš moci říct sám,“ odvětila Wang-mu.

Vrátila se do lodi. Quara seděla naproti svému terminálu. Ve vzduchu nad terminálem dosud visela poslední data, která si prohlížela, než se Petr a Wang-mu objevili v lodi.

„Quaro,“ oslovila ji Wang-mu.

„Jdi pryč.“ Ochraptlý hlas byl dostatečným důkazem, že brečela.

„Všechno, co Petr řekl, byla pravda,“ pokračovala Wang-mu.

„A to jsi mi přišla říct? Vetřít do rány sůl?“

„Až na to, že příliš zveličil nepatrný pokrok, kterého jsme jako lidstvo dosáhli.“

Quara pohrdavě zasupěla. Znělo to jako souhlas.

„Připadá mi totiž, že on i všichni ostatní, kteří tady byli, se už usnesli, že varelse jsi ty. Že máš být vykázána bez naděje na podmíněčné odpuštění. Aniž by tě nejdřív pochopili.“

„Oni mě přece chápou,“ odvětila Quara. „Holčička, těžce poznamenaná ztrátou otce, který byl krutý, ale ona ho přesto milovala. Pořád otcovskou postavu hledá. Pořád reaguje na všechny ostatní bezmyšlenkovitým vztekem, který viděla u otce. Myslíš si, že nevím, na čem se usnesli?“

„Dali ti cejch.“

„Který mi nepatří. Možná jsem navrhla, aby Malý doktor zůstal v záloze pro případ, že bychom ho potřebovali, ale nikdy jsem neřekla, abychom zastavili pokusy o navázání kontaktu a použili ho. A Petr se ke mně stejně zase choval, jako bych tím admirálem byla já.“

„Já vím.“

„No jasně. Určitě ti věřím, že se mnou tak cítíš a víš, že Petr nemá pravdu. Nech toho, Jane už nám stejně vyklopila, že vy dva jste k sobě – jak byla ta hloupá fráze – zahořeli láskou.“

„Nebyla jsem nijak pyšná na to, co ti Petr udělal. Byla to chyba. On je dělává. Někdy ubližuje i mně. Ty to děláš taky. Udělala jsi to i teď. Nevím proč. Ale někdy i já ubližuju jiným. A někdy dělám hrozné věci, protože jsem tak přesvědčená o své pravdě. Všichni jsme takoví. Všichni máme v sobě kousek varelse. A kousek ramana.“

„Tomu říkám roztomile vyvážená životní filozofie pro studenty,“ prohlásila Quara.

„Nic lepšího jsem nevymyslela. Nejsem vzdělaná jako vy.“

„A to má být taktika ‘ať se cítí provinile’?“

„Prozrad’ mi jedno, Quaro. Jestli opravdu nehraješ roli svého otce, nesnažíš se ho přivolat zpátky nebo co se v tom rozboru říkalo, proč jsi pořád na všechny tak naštvaná?“

Quara se konečně otočila i s křeslem a pohlédla Wang-mu do obličeje. Skutečně předtím brečela. „Vážně chceš vědět, proč mám v sobě pořád tolik vzteku?“ Posměch z jejího hlasu nevymizel. „Vážně si se mnou chceš hrát na psychiatra? Fajn, pokračujme. To, co mě tak dokonale nasralo, je fakt, že můj starší bratr Quim mě po celé dětství potají obtěžoval, a teď je z něho mučedník. Udělají z něj svatého a nikdo se nikdy nedoví, jak byl zlý a jak strašné, ošklivé věci mi dělal.“

Wang-mu zůstala zděšeně stát. Petr jí o Quimovi vyprávěl. O tom, jak zemřel. Jaký byl. „To mě moc mrzí, Quaro,“ řekla.

Quaře se ve tváři mihl výraz naprostého znechucení. „Jsi pitomá. Quim se mě v životě nedotkl, ty blbá, vlezlá naivko. Jsi tak ráda, když se ti dostane jednoduchého vysvětlení, proč jsem taková mrcha, že klidně uvěříš všemu, co zní alespoň trochu věrohodně. Nejspíš se ti ještě *ted'* honí hlavou, jestli to přiznání náhodou nebylo pravdivé a jestli ho nepopírám jen proto, že mám strach, jaké reakce to vyvolá, nebo nějaké podobné sračky. Tak aby mezi námi bylo jasno, děvče. Neznáš mě a nikdy mě znát nebudeš. Nechci, abys mě znala. Nestojím o žádné přátele, a kdybych náhodou o nějaké stála, nepotřebovala bych, aby mi úctu prokazovala nějaká Petrova kurvička. Dá se to vyjádřit ještě jasněji?“

Wang-mu už v životě poznala, jaké to je, být trýzněna odborníky a zesměšňována mistry. Quara v tom byla každopádně po čertech dobrá, ale ne zas tak dobrá, aby to Wang-mu nedokázala snést a nedat na sobě nic znát. „Přesto mi neušlo, že i když jsi nejdřív hanebně pošpinila nejšlechetnějšího člena své rodiny, nedokázala jsi mne nechat při tom, že je to pravda. Takže přece jen jsi někomu oddaná, třebaže je mrtvý.“

„Tobě asi nestačí naznačit, že?“ zavrčela Quara.

„A neušlo mi, že se se mnou pořád bavíš, přestože mnou pohrdáš a děláš všechno, abys mě urazila.“

„Kdybys byla ryba, byla bys určitě štítovec. Ty se prostě chytíš a saješ, co to dá!“

„Protože jsi odtud mohla kdykoli odejít a nemusela jsi poslouchat moje dojemné pokusy o to, abych se s tebou spřátelila,“ pokračovala Wang-mu. „Jenže ty nikam nejdeš.“

„To je neuvěřitelné, co jsi zač,“ prohlásila Quara. Odepnula si pásy, vstala z křesla a otevřenými dveřmi vyšla ven.

Wang-mu se za ní dívala. Petr měl pravdu. Těmi nejčistějšími ze všech cizích druhů byli stále ještě lidé. Nejnebezpečnějšími, nejnelogičtějšími a nejnepředvídatelnějšími.

Přesto se Wang-mu v duchu odvážila k několika proroctvím.

Za prvé věřila, že se výzkumnému týmu jednoho dne podaří navázat s descoladory kontakt.

Druhá předpověď obsahovala víc ‘kdyby’. Byla to spíš naděje. Možná dokonce přání. Aby Quara jednou řekla Wang-mu pravdu. Aby se skrytá rána, kterou Quara v sobě nosila, jednou zahojila. Aby se z nich jednou mohly stát přítelkyně.

Ne však dnes. Nebylo kam spěchat. Wang-mu se chtěla pokusit Quaře pomoci, protože to tak očividně potřebovala a protože lidé, kteří s ní byli nejdéle, jí byli tak otrávení, že jí pomoci nedokázali. Ale pomoci Quaře nebylo jediné a ani nejdůležitější, co musela dokázat. Vzít si Petra a začít s ním žít – to mělo mnohem vyšší prioritu. A sehnat si něco k jídlu, trochu vody a místo, kde by se mohla vyčurat – to byly priority ze všech těchto vzácných životních okamžiků nejvyšší.

Asi to znamená, že jsem člověk, pomyslela si Wang-mu. Žádný bůh. Možná nakonec přece jen trochu zvířete. Zčásti raman. Zčásti varelse. Ale víc raman než varelse, přinejmenším ve dnech, se kterými byla spokojená. A Petr byl stejný jako ona. Příslušníci stejného chybujícího druhu, odhodlaní dát se dohromady a přivést na svět několik dalších zástupců téhož druhu. Spolu s Petrem vyvoláme některé aiúy, aby přišly ‘zvenčí’ a převzaly vládu nad malým tělíčkem, které naše těla stvořila, a dohlédneme, aby to dítě bylo v některých dnech varelse a v některých dnech raman. Někdy budeme dobří rodiče a jindy budeme žalostní ztroskotanci. Někdy budeme zoufale smutní a jindy zase budeme tak šťastní, že budeme mít co dělat, abychom to v sobě udrželi. S tím se dá žít.

KAPITOLA 17

Cesta pokračuje bez něho

„Jednou jsem slyšela pověst o člověku,
který se rozdělil na dva.

Jedna část se ani trochu nezměnila;
druhá rostla a rostla.

Ta neměnná část byla stále pravá,
ta rostoucí byla stále nová.

A když jsem tu pověst vyslechla do konce, napadlo mne,
která z těch částí jsem já a která jste vy.“

Božské šepoty Chan Čching-čao

Toho rána, kdy se konal Enderův pohřeb, Valentina vstala s hlavou plnou smutných vzpomínek. Přišla sem, na planetu Lusitanií, aby byla zase s ním a pomohla mu v práci; věděla, že Jaktovi nebylo příjemné, jak zoufale touží znovu patřit k Enderovu životu, a přesto se vzdal světa, na němž vyrostl, a odešel s ní. Taková oběť. A teď byl Ender mrtvý.

Byl a nebyl. U ní v domě spal muž, o němž věděla, že má v sobě Enderovu aiúu. Enderovu aiúu a tvář jejího bratra Petra. Někde v sobě měl Enderovy vzpomínky. Ale zatím se k nim nedostal, jen tu a tam, nevědomě. Prakticky se v jejím domě skrýval, aby tyto vzpomínky nerozdmychával.

„Co když potkám Novinhu? On ji přece miloval, ne?“ zeptal se Petr prakticky hned, jak přišel. „Cítil k ní hroznou zodpovědnost. A já si v jistém smyslu dělám starosti, že jsem její manžel.“

„Zajímavý paradox identity, že?“ odvětila Valentina.

Ale pro Petra to nebyl pouze zajímavý problém. Báł se zatažení do Enderova života. Zároveň se báł, že si zničí život vinou, tak jako to udělal Ender. „Opuštění rodiny,“ řekl.

A Valentina na to odpověděla: „Muž, který byl manželem Novinhy, je mrtvý. Dívali jsme se, jak umírá. Ona nehledá mladého manžela, který o ni nestojí, Petře. Má v životě dost bolesti i bez toho. Ožeň se s Wang-mu, odejdi odsud, začni nový život. Buď

Enderovým pravým synem, žij životem, který by byl býval vedl, kdyby mu ho od začátku nekazily požadavky druhých.“

Nepoznala, jestli si její radu vzal k srdci nebo ne. Zůstával v domě, vyhýbal se dokonce i hostům, kteří by mohli oživit staré vzpomínky. Postupně přišli Olhado, Grego a Ela, aby Valentině vyjádřili soustrast s bratrovou smrtí, ale Petr do pokoje ani jednou nezavítal. Zato se objevila Wang-mu, příjemná, mladá dívka, která v sobě navíc měla pevnost, jež se Valentině zamlouvala. Wang-mu hrála roli laskavé přítelkyně truchlících pozůstalých. Udržovala společenskou konverzaci, když každé z dětí Enderovy manželky mluvilo o tom, jak jim Ender zachránil rodinu, jak vnesl světlo do jejich životů, když si mysleli, že už jim není pomoci.

A v koutě pokoje seděla Plikt. Poslouchala, vstřebávala informace, sbírala palivo pro řeč, na kterou čekala celý život.

Ach, Endere, tři tisíce let se šakalové přizívovali na tvém životě. A teď je vystřídají tvoji přátelé. Koneckonců, budou se jejich stopy zubů na tvých kostech o tolik lišit?

Dnes všechno skončí. Ostatní asi dělili čas jinak, ale pro Valentinu skončila doba Endera Wiggina. Doba, která začala pokusem o xenocidu, nyní skončila tím, že se podařilo jiné xenocidě zabránit, nebo ji alespoň oddálit. Lidé získali naději, že by mohli žít s jinými tvory v míru, rozvíjet společný osud na desítkách kolonizovaných světů. Napíše o tom historické pojednání, tak jako je napsala na každé planetě, kterou s Enderem společně navštívili. Nehodlala psát žádnou bibli, žádný svatý text, jako to ve svých třech knihách *Královna úlu*, *Hegemon* a *Život Člověka* dělal Ender; její kniha měla být spíš vědecká, s citacemi pramenů. Neaspirovala na to, aby byla Pavlem nebo Mojžíšem, ale Thukydidem. Přestože všechno psala pod jménem Démostenés, dědictvím z mládí, kdy s Petrem, prvním Petrem, zlověstným, nebezpečným, vynikajícím Petrem svými slovy měnili svět. Démostenés zveřejní knihu, která bude dokumentovat historii lidského úsilí na Lusitanii, a v té knize bude mnoho o Enderovi – to, jak sem přivezl zámotek Královny úlu, jak se stal součástí rodiny, která měla klíčový význam ve styku s pequeniny. Ale nebude to kniha o Enderovi. Bude to kniha o tom, co je to utlanning a framling, raman a varelse. Ender, jenž byl cizincem

v každé zemi, nepatřil nikam a sloužil všude, dokud se nerozhodl, že jeho domov bude právě tady; nejen proto, že tady byla rodina, která ho potřebovala, ale také proto, že zde nemusel být jen a pouze příslušníkem lidského rodu. Mohl patřit ke kmenu pequeninů, ke královninu úlu. Mohl být součástí něčeho většího, než bylo pouze lidstvo.

A přestože žádné dítě nemělo na rodném listě uvedeného Endera jako otce, stal se tady otcem. Novinčiných dětí. Svým způsobem i samotné Novinhy. Mladé kopie jí, Valentiny. Jane, prvního plodu spojení různých ras, z níž teď byla bystrá a krásná bytost, která žila v mateřských stromech, v digitálních sítích, ve filotických vláknech spojujících hlásky a v těle, jež kdysi bylo Enderovo a jež svým způsobem kdysi bylo Valentinino, neboť si pamatovala, jak se dívala do zrcadel, viděla tuto tvář a nazývala ji sebou.

A byl otcem tohoto nového člověka, Petra, silného a úplného. Nebyl to ten Petr, který tenkrát poprvé vyšel z mezihvězdné lodi. Nebyl to cynický, nepříjemný, jedovatý mladík, jenž překypoval arogancí a sršel hněvem. Získal úplnost. Přestože hořel horkým, živým plamenem mládí, měl v sobě vyrovnanost staré moudrosti. Po boku měl ženu, která se mu vyrovnala důvtipem, ctností a vitalitou. Cekal ho život normálního muže. Syn nejvíce hodný Enderova odkazu by z takového života vytěžil něco, co by se na tváři světa podepsalo stejně hluboce jako život Endera, a pokud ne, pak něco, v čem by bylo víc štěstí. Ender by pro něho nechtěl víc ani méně. Měnit svět je dobré pro ty, kteří chtějí, aby se jejich jména dostala do knih. Ale být šťastný, to je pro ty, kteří svá jména zapisují do životů ostatních a jejich srdce chovají jako poklad nejvzácnější.

Valentina, Jakt a jejich děti se shromáždili na verandě svého domu. Čekala tam na ně osamocená Wang-mu. „Můžu jít s vámi?“ zeptala se dívka. Valentina jí nabídla rámě. Jak se dá pojmenovat její vztah ke mně? Potenciální manželka mého synovce? Říct přítelkyně by bylo lepší.

Pliktina řeč za Enderovu smrt byla výmluvná a působivá. Byla dobrou žačkou svého učitele. Nemámila čas s nepodstatnými věcmi. Ihned se zaměřila na jeho velký zločin. Vysvětlila, co si o tom, co dělá, myslel tenkrát, a co si o tom myslel později, když se před ním

postupně odhalovaly další a další vrstvy pravdy. „To byl Enderův život,“ prohlásila Plikt, „loupání cibule pravdy. Jenže on na rozdíl od většiny z nás věděl, že uvnitř není žádné zlaté jádro. To, co odkrýval, byly jen vrstvy klamu a nedorozumění. Důležité bylo poznat všechny omyly, všechna sebeklamná vysvětlení, všechny chyby, všechny pokřivené úsudky, a potom jádro pravdy nikoli najít, ale *stvořit*. Zapálit lampu pravdy tam, kde se žádná pravda najít nedala. To byl dar, který nám Ender dával, osvobození od iluzí, že se najde vysvětlení, které bude obsanovat definitivní odpověď jednou provždy a pro všechny. Vždycky, vždycky se dá najít něco víc.“

Plikt pokračovala, podrobně popisovala jednotlivé události, vzpomínky, anekdoty a jadrné soudy. Shromáždění se smáli, plakali a znovu se smáli, mnohokrát zmlkli, aby si tyto příběhy spojili s vlastním životem. Jak se mu podobám! říkali si někdy a vzápětí dodávali: Ještě, že můj život je jiný!

Valentina však znala věci, které zde řečeny nebudou, protože je Plikt neznala, nebo je alespoň očima vzpomínek neviděla. Nebyly důležité. Žádnou vnitřní pravdu neodhalovaly. Byly to vyplavené úlomky a trosky společně strávených let. Rozhovory, hádky, směšné i něžné okamžiky na desítkách planet nebo na palubě lodí mezi nimi. Děťátko v náruči Valentiny matky. Otec, jak ho vyhazuje do vzduchu. Jeho první slova, jeho žvatlání. Malý Ender přece nemůže říkat ga-ga nebo ba-ba! On se potřeboval vyjadřovat více slabikami: dumy-dumy. Vagda vagda. Proč si pamatuju zrovna to, jak žvatlal?

Roztomilé děťátko, dychtící po životě. Dětské slzičky bolesti po pádu. Smích vyvolaný těmi nejobyčejnějšími věcmi – písručkou, pohledem na milovanou tvář, tím, že život byl tenkrát čistý a příjemný a nic mu nepůsobilo bolest. Kolem sebe měl lásku a naději. Ruce, které se ho dotýkaly, byly silné a láskyplné; mohl jim všem věřit. Ach, Endere, pomyslela si Valentina. Jak bych byla ráda, kdyby tvůj život zůstal tak radostný. Ale to není dopřáno nikomu. Naučíme se jazyk a s ním přijdou lži a hrozby, krutost a zklamání. Chodíš a tvoje kroky tě vedou pryč z útočiště domova. Aby sis zachoval radosti dětství, musel bys jako dítě zemřít, nebo jako dítě žít a nikdy nevyrůst, nikdy se nestat mužem. Proto se mohu trápit kvůli ztracenému dětství a přitom nelitovat dobrého člověka,

zoceleného bolestí a rozpolceného vinou, jenž byl přesto ke mně a k mnoha jiným laskavý, jehož jsem milovala a jehož jsem také téměř poznala. Téměř, téměř poznala.

Valentina se nebránila slzám vzpomínek. Pliktina slova se přes ni valila, občas se jí dotýkala, ale také ji mýjela, protože o Enderovi věděla mnohem víc než kdokoli z přítomných a jeho ztrátou víc ztratila. Ještě víc než Novinha, která seděla téměř úplně vpředu, obklopena svými dětmi. Valentina si všimla, že Miro objal matku rukou, zatímco z druhé strany u sebe přidržoval Jane. Zaregistrovala také to, jak se Ela tiskla k Olhadovi a jednou ho dokonce políbila na ruku, jak se plačící Grego opřel hlavou o Quařina tvrdá ramena a jak Quara zvedla ruku, aby ho k sobě přivinula a utěšila ho. I oni Endera milovali, i oni ho znali. Ve svém žalu se opírali jeden o druhého, jako rodina, která se může o sílu podělit, protože Ender k nim patřil a hojil je nebo přinejmenším otevřel hojení dveře. Novinha to přežije a možná dokonce překoná svůj hněv ke krutým žertům, které jí život přichystal. Ztráta Endera nebylo to nejhorší, co ji potkalo; v jistém smyslu to bylo to nejlepší, protože ho odejít nechala.

Valentina zalétla pohledem k pequeninům. Někteří seděli mezi lidmi, někteří stranou. Pro ně bylo místo, kde měly být Enderovy skrovné ostatky pohřbeny, dvojnásob svaté. Mezi stromy Kořenáře a Člověka, kde Ender prolil pequeninskou krev, aby zpečetil smlouvu mezi oběma druhy. Mezi pequeniny a lidmi dnes bylo mnoho přátel, třebaže zůstalo také mnoho obav a nepřátelství. Mosty však byly postaveny, z velké části právě zásluhou Enderovy knihy, která pequeninům dala naději, že se snad jednou najde člověk, který je pochopí; naději, která je posilovala, dokud se s Enderovým příchodem nenaplnila.

A opodál, daleko od všech lidí a pequeninů, seděla bez jakéhokoli výrazu jedna dělnice Královny úlu. Byla tam jako pár očí. Jestli Královna úlu pro Endera truchlila, nechávala si to pro sebe. Navždy zůstane tajemná, ale také ji Ender miloval. Tři tisíce let byl jejím jediným přítelem, jejím ochráncem. V jistém smyslu Ender mohl také ji počítat mezi své děti, mezi adoptované děti, které se pod jeho ochranou měly k světu.

Plikt stačily pouhé tři čtvrti hodiny. Uzavřela svou řeč

jednoduše:

„Přestože Enderova aiúa žije dál, tak jako žijí dál všechny aiúy, muž, jehož jsme znali, nás opustil. Jeho tělo je pryč. To, co si z jeho života a z jeho práce vezmeme, již není on; jsme to my, je to Ender v nás, a stejným způsobem máme v sobě jiné přátele a učitele, otce a matky, milence, děti, sourozence a dokonce cizí osoby. Ti všichni se dívají na svět našima očima a pomáhají nám rozhodovat, jaký by to všechno mohlo mít smysl. Díváte se na mne a já ve vás vidím Endera. Já se dívám na vás a vy vidíte Endera ve mně. A přesto žádný z nás není pravý on; každý jsme sám sebou, všichni jsme cizinci jdoucí vlastní cestou. Někaký čas jsme po té cestě kráčeli společně s Enderem Wigginem. Ukazoval nám věci, jichž bychom si jinak možná nevšimli. Ale cesta teď pokračuje bez něho. Nakonec nebyl nic víc než kterýkoli jiný člověk. Ale také nic má.“

A pak byl konec. Žádná modlitba – všechny odezdněly dřív, než promluvila, neboť biskup nehodlal připustit, aby se tento nenáboženský rituál stal součástí obřadu svaté matky církve. Také pláč utichl, zármutek opadl. Zvedli se ze země, ti starší ztuhle, mladší bujně. Mládež se s křikem rozběhla, aby si dlouhou nečinnost vynahrádila. Bylo to příjemné, slyšet smích a křik. A bylo to také dobré rozloučení s Enderem Wigginem.

Valentina políbila Jakta a své děti, objala se s Wang-mu a potom si sama proklestila cestu tlačenicí občanů. Velké množství lidí z Milagre prchlo na jiné kolonie, ale když teď byla jejich planeta zachráněna, mnozí z nich se rozhodli, že na nových planetách nezůstanou. Jejich domovem byla Lusitanie. Neměli v žilách průkopnickou krev. Mnozí další se však vrátili pouze na tento obřad. Jane je brzy přepraví zpět na jejich farmy a do příbytků na panenských světech. Potrvá jednu nebo dvě generace, než se prázdné domy v Milagre znovu zaplní.

Na verandě ji čekal Petr. Usmála se na něho. „Máš schůzku, ne?“

Společně opustili Milagre a ponořili se do nově vyrostlého lesa, jenž dosud nedokázal úplně zahladit stopy nedávného požáru. Šli, dokud se neocitli před lesklým, zářícím stromem. Dorazili prakticky zároveň s ostatními, kteří šli přímo z místa pohřbu. Jane přistoupila k

světélkujícímu mateřskému stromu a dotkla se ho – dotkla se části sebe samotné, nebo přinejmenším drahé sestry. Potom se Petr postavil vedle Wang-mu, Miro si stoupl k Jane a kněz oba páry pod mateřským stromem oddal, před očima pequeninů a Valentiny, která byla jediným lidským svědkem obřadu. Nikdo další nevěděl, že se nějaký obřad koná; usoudili totiž, že by nebylo vhodné odvádět jejich pozornost od Enderova pohřbu nebo Pliktiny řeči. Na oznámení obou svateb bude dost času později.

Když obřad skončil, pequeninové vyprovodili kněze, aby našel cestu z lesa. Valentina objala čerstvě oddané páry, Jane a Mira, Petra a Wang-mu, a s každým si chvilku popovídala. Poblahopřála jim, rozloučila se, a potom odstoupila a dívala se, co se bude dít.

Jane zavřela oči a usmála se. Vzápětí všichni čtyři zmizeli. Zůstal jen mateřský strom uprostřed mýtiny, zalitý světlem, obtížený plody a ověnčený květy, věčný celebrant dávného tajemství života.

DOSLOV

Příběh Petra a Wang-mu byl svázán s Japonskem od počátku, co jsem začal sprádat plány na knihu *Xenocida*, která měla původně obsahovat rovněž všechno to, co je v *Dětech ducha*. Četl jsem dějiny předválečného Japonska a zaujal mne postřeh, že těmi, kteří hnali válku kupředu, nebyli příslušníci vládnoucí elity a dokonce ani špičky japonské armády, ale spíše mladí středně vysocí důstojníci. Jistě, těmto důstojníkům by představa, že právě oni ovládají válečné úsilí, určitě připadala směšná. Hnali válku kupředu nikoli tím, že měli v rukou moc, ale tím, že se vládcové Japonska neodvažovali před nimi zahanbit.

Ve chvíli, kdy jsem o tom začal sám přemýšlet, mne napadlo, že tím, co tuto vládnoucí elitu pohánělo, byla její představa o tom, co tito středně vysocí důstojníci vnímají jako čest, neboť vlastní představy o cti promítli do svých podřízených, kteří na japonský ústup nebo zakopání vojska mohli a nemuseli reagovat tak, jak se vyšší důstojníci obávali. Takže kdyby se někdo chtěl pokusit zabránit japonské eskalaci agresivní války z Číny do Indočíny a nakonec do Spojených států, musel by změnit nikoli skutečné přesvědčení středně vysokých důstojníků, ale přesvědčení vyšších důstojníků o pravděpodobných postojích těchto středně vysokých důstojníků. To znamená, že by se nesnažil přesvědčit vyšší důstojníky, že válečné dobrodružství je pošetilé a odsouzené k nezdaru – ti to již věděli a rozhodli se to ignorovat, protože se obávali, že by ztratili čest. Bylo by lepší pokusit se přesvědčit vyšší důstojníky, že středně vysocí důstojníci, jejichž vysoké mínění bylo pro jejich vnímání cti podstatné, by je nezatratili za to, že se tváří v tvář nepřemožitelné síle sklonili, ale naopak by si jich vážili za to, že zachránili nezávislost svého národa.

Ale když jsem o tom přemýšlel dál, uvědomil jsem si, že i taková cesta je příliš přímá a nedala by se realizovat. Člověk by musel napřít své úsilí nejenom na získání důkazu, že se změnilo myšlení středně vysokých důstojníků, ale musel by najít také věrohodné zdůvodnění změny v jejich srdci. Přesto jsem dál uvažoval, co by se mohlo stát, kdyby vlivný myslitel nebo filozof

vnímaný jako 'jádro' kultury vojenské elity vystoupil s novým výkladem historie, jenž by od základu změnil vojenské chápání nějakého velkého vojevůdce? Takové vlivné myšlenky se již v minulosti objevily – a objevily se zejména v Japonsku, které navzdory zdánlivé strnulosti své kultury a možná právě proto, že dlouho žilo těsně mimo okraj kultury čínské, bylo v novodobých dějinách nejúspěšnějším národem v přejímání a přizpůsobování myšlenek a zvyků, jako by jim věřilo odjakživa a využívalo jich, čímž zachovávalo obraz strnulosti a spojitosti, ale ve skutečnosti bylo velice pružné. Taková myšlenka mohla proběhnout vojenskou kulturou a ukázat elitám, že válka najednou není nutná ani žádoucí. Kdyby se něco takového stalo před Pearl Harborem, možná by Japonsko dokázalo vycouvat z agresivní války vedené v Číně, zajistit své državy a obnovit mír se Spojenými státy.

(Zda by to bylo bývalo dobré nebo špatné, je samozřejmě jiná otázka. Předejít válce, která stála tolik životů a přinesla tolik hrůz, stačí připomenout bombardování japonských měst zápalnými pumami a v konečném důsledku první a v dějinách prozatím jediné použití jaderných zbraní, by bylo nesporně dobré; ale není možno zapomenout, že porážka v této válce přivodila americkou okupaci Japonska a nesmlouvavé zavedení demokratických myšlenek a postupů, které vedlo k rozkvětu japonské kultury a japonské ekonomiky, jenž by pod vládou vojenské elity pravděpodobně nebyl možný. Je to štěstí, že nemáme možnost zopakovat si historii, protože potom bychom se museli rozhodovat: porazit koně, abychom získali klišé?)

V každém případě jsem věděl, že někdo – zpočátku jsem měl za to, že to bude Ender – bude muset putovat z jedné planety na druhou a pátrat po rozhodujícím zdroji moci uvnitř Hvězdného kongresu. Čí názor bylo třeba změnit, aby to kulturu Hvězdného kongresu změnilo takovým způsobem, že by Lusitanskou flotilu zastavil? Jelikož celá tato záležitost pro mne začala úvahou o dějinách Japonska, rozhodl jsem se, že v příběhu musí sehrát roli japonská kultura daleké budoucnosti. Proto se Petr a Wang-mu ocitli na planetě Božího větru.

Ale do Japonska mne přivedla také jiná myšlenková cesta. Došlo k tomu, když jsem navštívil své vzácné přátele v Utahu, Vana a

Elizabeth Gesselovy. Van, profesor japonské literatury na Birmingham Young University, dostal kompaktní disk nazvaný *Hudba Hikariho Oe*. Van mi kompakt přehrál – byla to působivá, dobře složená, evokativní hudba v západní, matematické tradici – a zároveň mi o skladateli řekl několik slov. Hikari Oe má poškozený mozek a je mentálně retardovaný, řekl mi, ale jak dojde na hudbu, má talent. Jeho otec Kenzaburo Oe dostal nedávno Nobelovu cenu za literaturu. A i když toho Kenzaburo Oe napsal mnoho, nejpůsobivější z jeho prací – a právě za ně mu byla cena téměř jistě udělena – jsou ty, které pojednávají o jeho vztahu ke svému postiženému dítěti a obsahují jak bolest způsobenou tím, že člověk takové dítě má, tak očištnou radost z poznání pravé povahy takového dítěte a také z poznání pravé povahy rodiče, který u něj zůstává a zahrnuje je svou láskou.

Ihned jsem pocítil silné spříznění s Kenzaburo Oem, dané nikoli tím, že moje psaní nějakým způsobem připomíná jeho, ale tím, že i já mám dítě s poškozením mozku a našel jsem vlastní cestu, jak se s tím faktem ve svém životě vypořádat. Podobně jako Kenzaburo Oe, nedokázal jsem své postižené dítě ve svých textech pominout; vynořuje se znovu a zas. Ale právě tento pocit spřízněnosti mne zároveň nabádal, abych se Oeovým textům vyhýbal. Měl jsem totiž obavu, že buď s jeho úvahami věnovanými takovým dětem nebudu moci souhlasit, a pak budu dotčený nebo rozčilený; nebo budou jeho myšlenky natolik pravdivé a působivé, že budu muset zůstat zticha, protože nebudu mít co dodat. (Není to planá obava. Měl jsem se svým vydavatelem smlouvu na knihu *Genesis*, ale pak jsem si přečetl román Michaela Bishopa *Starý dnů*. Dějové linie se sice nepodobaly ani vzdáleně, s výjimkou toho, že v obou šlo o přežití primitivních lidí do moderní doby, ale Bishopovy myšlenky byly tak silné a jeho text tak opravdový, že mi nezbylo než smlouvu zrušit; v té době nebylo možné knihu napsat a pravděpodobně to ve stejné podobě nikdy možné nebude.)

Později, když jsem měl napsány první tři kapitoly této knihy, jsem se zastavil u stojánku v knihkupectví News and Novels v Greensboro v Severní Karolíně a všiml jsem si, že je tam vystaven jediný výtisk útlé knihy s názvem *Záhadné Japonsko a já*. Autor:

Kenzaburo Oe. Nehledal jsem ho, ale on si mne našel. Koupil jsem tu knihu a odnesl si ji domů.

Dva dny jsem ji měl položenou vedle postele, aniž bych ji otevřel. Pak přišla ta bezesná noc, kdy jsem se chystal začít psát čtvrtou kapitolu, tu, v níž se Wang-mu a Petr poprvé setkají s japonskou kulturou na planetě Božího větru (nejdříve ve městě, jemuž jsem dal jméno Nagoja, protože v tomto japonském městě byl můj bratr Russell v sedmdesátých letech na mormonské misi.) Můj zrak padl na Oeovu knihu. Vzal jsem ji, otevřel a pustil se do první stránky. Oe zpočátku mluví o svém dávném vztahu ke Skandinávii; jako dítě totiž četl překlady (nebo spíš japonská převyprávění) skandinávských pohádek o postavě jménem Nils.

Ihned jsem přestal číst, protože do té doby jsem o žádných podobnostech mezi Skandinávií a Japonskem nepřemýšlel. Ale díky tomuto podnětu jsem si okamžitě uvědomil, že jak Japonsko, tak Skandinávie jsou národy okraje. Vstoupily do civilizovaného světa ve stínu (nebo snad oslněny leskem) nějaké dominantní kultury.

Začal jsem přemýšlet o jiných okrajových národech – Arabech, kteří našli ideologii, jež jim dala sílu k tomu, aby smetli kulturně obrovský římský svět; Mongolech, kteří se sjednocovali tak dlouho, až dobyli Čínu a potom jí byli pohlčeni; Turcích, kteří se vrhli z okraje muslimského světa do jeho středu, potom smetli poslední pozůstatky římského světa a přesto znovu upadli do pozice okrajového národa ve stínu Evropy. Všem těmto národům okraje, dokonce i v dobách, kdy vládly civilizaci, v jejímž stínu se kdysi choulily, se nikdy nepodařilo setřást pocit nepatřičnosti, strach z toho, že jejich kultura je beznadějně nízká a podružná. Výsledkem bylo, že najednou byly samy příliš agresivní a rozmáchnuté, takže přerostly hranice, které mohly zabezpečit a udržet, a zároveň byly příliš bázlivé, takže se vzdaly všeho, co bylo v jejich kultuře skutečně silné a čerstvé a ponechaly si pouze vnější stafáž nezávislosti. Například mandžusťští vládcové Číny předstírali, že se drží stranou lidí, jimž vládli, odhodlaní nenechat se spolknout všepohlcující tlamou čínské kultury, jenže výsledkem nebyla dominance Mandžuků, ale jejich nevyhnutelný odsun na okraj.

Skutečných středových národů bylo v dějinách málo. Jedním byl

Egypt a zůstal jím, dokud jej nedobyl Alexandr; ale i potom si ještě uchovával jistý stupeň středovosti, dokud se přes něj nepřehnala mocná myšlenka islámu. Možná jím na čas byla i Mezopotámie, ale na rozdíl od Egypta se mezopotámská města nedokázala dostatečně sjednotit, aby ovládla své zázemí. Výsledkem bylo, že byla znovu a znovu zaplavována a podmaňována svými okrajovými národy. Přesto dodávala středovost Mezopotámii dostatečnou moc, aby své dobyvatele po mnoho let pohlcovala kulturně, dokud se z ní nestala okrajová provincie, o níž se spolu přetahovaly Řím a Persie. Stejně jako v případě Egypta, i její středovou roli nakonec definitivně rozbil islám.

Čína se do pozice středového národa dostala později, ale byla obdivuhodně úspěšná. Cesta k jednotě byla dlouhá a krvavá, ale jakmile jí bylo dosaženo, udržela se alespoň kulturně, ne-li politicky. Vládcové Číny stejně jako vládcové Egypta podnikali aktivity k ovládnutí zázemí, ale stejně jako v případě Egypta se málokdy pokoušeli získat dlouhodobou nadvládu nad skutečně cizími národy a vlastně se jim to nikdy nepodařilo.

Z této myšlenky a z dalších, které z ní vzešly, vykryštoval rozhovor mezi Wang-mu a Petrem, v němž ho Wang-mu seznámí se svou teorií středových a okrajových národů. Šel jsem k počítači a napsal si poznámky, mezi nimiž byla i následující pasáž:

Středové národy se nebojí, že ztratí svou identitu. Jsou pevně přesvědčeny, že všechny národy chtějí být jako ony, že jsou vrcholem civilizace, takže všechno ostatní jsou buď chabé imitace nebo pomíjivé omyly. Je to zvláštní, ale arogance vede k obyčejné skromnosti – nevychloubají se, nevytahují se a nedělají ramena, protože nepotřebují svou nadřazenost dokazovat. Mění se jen postupně, a to tak, že předstírají, že se nemění vůbec.

Naproti tomu okrajové národy si uvědomují, že nejsou vrcholem civilizace. Někdy podnikají loupeživé nájezdy, kradou a pak zůstávají, aby vládli – Vikingové, Mongolové, Turci, Arabové – někdy procházejí radikální proměnou, aby obstáli v konkurenci – Řekové, Římané, Japonci – a někdy jednoduše zůstávají hanebně zaostalé. Když však jsou na vzestupu, jsou nesnesitelné, protože si nejsou jisty svou cenou. Proto se musí chvástat a předvádět a znovu a

znovu něco dokazovat – dokud konečně nezískají pocit, že jsou středovým národem. Bohužel je právě toto uspokojení ničící, protože středovým národem *nejdou* a tím, že se tak cítí, se jím nestávají. Triumfující okrajové národy nevydrží existovat jako Egypt nebo Čína, ale upadnou tak, jako po svých vítězstvích upadli Arabové, Turci, Vikingové a Mongolové.

Japonci ze sebe udělali trvale okrajový národ.

Uvažoval jsem také o Americe, která sice vznikla z lidí uprchlých z okraje, nicméně chovala se jako středový národ. Ovládla (krutě) své zázemí, ale jen krátce koketovala s impériem. Místo toho se spokojila s pozicí středu světa. Přinejmenším jistý čas se Amerika opájela stejnou zpupností jako Číňané – předpokladem, že zbytek světa chce být jako my. A napadlo mne, jestli stejně jako v případě islámu neudělala silná myšlenka z okrajového národa národ středový. Stejně jako Arabové ztratili vládu nad novým centrem islámu, které ovládli Turci, mohla se i původní anglická kultura Ameriky rozmělnit nebo přizpůsobit, ale silný americký národ zůstává ve středu. S touto myšlenkou si stále pohrávám a její pravdu nejsem ze své pozice schopen zhodnotit, protože je hodně toho, co ukáže pouze budoucnost a co se dá dnes jen tušit. Ale to nemění nic na tom, že tato představa okrajových a středových národů je zajímavá a já jí věřím, přinejmenším tak, jak ji chápu.

Přichystal jsem si poznámky a příští noc jsem kapitolu začal psát. Nechal jsem Wang-mu a Petra dojíst jídlo v restauraci a byl jsem připraven dopřát jim první setkání s japonskou postavou. Jenže byly čtyři hodiny ráno. Má žena Kristina, která se probudila, aby se postarala o Zinu, naše roční miminko, mi vzala kousek kapitoly z ruky a přečetla si ho. Zatímco jsem se chystal k spánku, usnula také, ale potom se probudila a vylíčila mi, co se jí během toho kratičkého zdřímnutí zdálo. Viděla ve snu, jak Japonci z Božího větru nosí popel svých předků v maličkých pouzdrech nebo amuletech zavěšených kolem krku; a Petr si připadal ztracený, protože měl pouze jednoho předka a měl zemřít zároveň s ním. Bylo mi ihned jasné, že tuto myšlenku musím použít. Potom jsem si lehl do postele, znovu vzal do ruky Oeovu knihu a začal si číst.

Představte si, jaké mne čekalo překvapení, když se Oe po první

stránce, věnované jeho pohledu na Skandinávii, pohroužil do analýzy japonské kultury a literatury, z níž jednoznačně vzešla stejná myšlenka jako ta, která mne napadla, když jsem si přečetl úvodní, na první pohled nesouvisející odstavce o Nilsovi.

Jako člověk, který studoval a zajímal se o japonské periferní (nebo okrajové) národy, zejména okinawskou kulturu, pohlížel na Japonsko jako na kulturu, které hrozí ztráta středového postavení. Tvrdil, že japonská vážná literatura upadá právě proto, že japonští intelektuálové ‘přejímají’ a ‘vybíjejí’ západní myšlenky, kterým sice nijak zvlášť nevěří, nicméně jsou opojeni jejich módností, a zároveň ignorují silné myšlenky obsažené v jamatské (původní japonské) kultuře, jež by Japonsku dala sílu k tomu, aby se stalo soběstačným středovým národem. Dokonce v této větě konečně použil slova ‘střed’ a ‘okraj’:

Pováleční autoři však hledali jiné cesty, které zavedou Japonsko na místo nikoli ve středu světa, ale na jeho okraji. (str. 97–98)

Nemyslel tím totéž co já, ale pojetí světa jako středů a okrajů bylo harmonické.

Chápal jsem všechny Oeovy obavy o literaturu hodně osobně, protože podobně jako on jsem součástí ‘okrajové’ kultury, která ‘přejímá’ a ‘vybíjí’ myšlenky dominantní kultury a které hrozí, že ztratí svůj samostředný impuls. Mluvím o mormonské kultuře, která se zrodila na okraji Ameriky a která byla dlouho víc americká než mormonská. Údajnou ‘vážnou’ literaturu v mormonské kultuře tvořily výhradně imitace, většinou žalostné, ale občas dosahující slušné úrovně ‘vážné’ literatury současné Ameriky, která je sama o sobě dekadentní, nepůvodní a beznadějně podružná, poněvadž postrádá čtenářskou obec, která jí věří nebo má o její příběhy zájem, postrádá čtenářskou obec schopnou opravdové společenské změny. A podobně jako Oe – dovolte mi říct, že v tomto chápu Oeho správně, nebo si to alespoň myslím – vidím, že spásu (nebo možná vznik) pravé mormonské literatury může přinést jedině zavržení módně ‘vážné’ (ale ve skutečnosti povrchní) americké literatury a její nahrazení literaturou, která splňuje Oeho kritéria pro *junbungaku*:

Úlohou literatury – vzhledem k tomu, že člověk je historická bytost – je vytvořit model současné doby, který v sobě zahrnuje

minulost a budoucnost, a také model lidí, kteří v takové době žijí. (str. 66)

To, o co se mormonská literatura nikdy nepokusila, byl model lidí žijících v naší kultuře v naší době. Lépe řečeno, pokusy tu byly, ale nikdy zevnitř: pozice implikovaného autora (abych použil výraz Waynea Bootha) byla vždy skeptická a vnější, místo aby byla kritická a vnitřní. A já věřím, že opravdovou národní literaturu nemohou nikdy psát ti, kteří své hodnoty odvozují z vnějšku této národní kultury.

Já však nepíšu pouze, nebo dokonce v první řadě, mormonskou literaturu. Stejně často jsem autorem science fiction píšícím tuto literaturu pro komunitu čtenářů science fiction – což je také poměrně okrajová kultura, třebaže přesahuje hranice států. Ať už je to plus nebo mínus, jsem také Američan píšící americkou literaturu pro americké čtenáře. Ale především jsem člověk píšící lidskou literaturu pro lidské čtenáře, tak jako my všichni, kteří toto řemeslo provozujeme. I to mi čas od času připadá jako okrajová kultura. To, jak se vášnivě zabýváme vznikem vzájemných pout a přitom stojíme sami, jak odháníme smrt a přitom se klaníme její nezdolné moci, jak ze sebe setřásáme cizí vlivy a přitom se jiným pleteme do života, jak si držíme svá tajemství, ale snímáme masky tajemství druhých, jak jsme výhradními jedinečnými individui ve světě lidí, kteří jsou všichni stejní, jak jsme samozřejmě cizí mezi všemi rostlinami a živočichy, kteří na rozdíl od nás znají své místo a pokud o bohu vůbec uvažují, nepředstavují si ho jako někoho, kdo se jim podobá, a nevidí v sobě jeho dědice. To, jak jsme coby okrajová království nebezpeční, to, s jakou pravděpodobností vtrhneme do všech nepodmaněných království, abychom ze sebe nakonec učinili střed.

To, co Kenzaburo Oe hledá pro literaturu japonskou, hledám také pro literaturu americkou, mormonskou, lidskou, pro literaturu science fiction. Ale není to vždycky jasně vidět.

Když se Šusaku Endo zabývá smyslem života tváří v tvář smrti, zasazuje postavy do současného Japonska, ale proudy magie, vědy a náboženství nejsou od jádra jeho příběhu nikdy daleko. Neaspiruji na Endovo vypravěčské mistrovství, ale nezabýval jsem se snad v tomto románu stejnými věcmi, s využitím stejných nástrojů? Nefungují

Děti ducha jako *junbungaku* pouze proto, že jsou zasazeny do budoucnosti? Je snad můj román *Ztracené děti*, jediný, který si může dělat nároky na vážnost a to pouze do té míry, že je přesným zrcadlem života v severokarolinském Greensboro v roce 1983?

Mohu se odvážit rozvést slova laureáta Nobelovy ceny tvrzením, že 'model současné doby, který v sobě zahrnuje minulost i budoucnost', se dá stejně dobře vytvořit pod maskou románu, který pečlivě a věrně vykresluje společnost v jiném čase a jiném světě, aby v kontrastu s ní náš současný věk jasně vynikl? Nebo musím vyhlásit *antijunbungaku*, zaútočit na prohlášení, s nímž souhlasím, a tvářit se, že mi jde o jiný cíl než o ten, za kterým jdu? Je Oeova vize významné literatury neúplná? Nebo je to tak, že působím pouze v okrajových literárních žánrech a toužím po středu, jenže to klidné, všeobjímající místo mi není nikdy souzeno?

Možná právě proto je v mých textech tak důležitá cizost a odlišnost (i když to nikdy není prvoplánovitě), třebaže mé příběhy potvrzují také důležitost účasti a obeznamenosti. Není to snad v jistém smyslu model našeho současného věku, který zahrnuje minulost i budoucnost? Neznamená to, že jsem se svými vnitřními rozpory mezi vnitřním a vnějším, mezi účastí a cizostí modelem lidí žijících v této době? Existuje snad pouze jedno prostředí, v němž může autor vyprávět pravdivé příběhy?

Když čtu *Hlubokou řeku* Šusaku Enda, jsem v jeho světě cizincem. Věci rezonující s japonskými čtenáři, kteří pokyvují a říkají: „Ano, tak to bylo, tak to cítíme,“ jsou pro mne cizí, a proto říkám: „Takto to vnímali? Tak jim to připadá?“ Je možné, že při četbě románu, který vykresluje současný věk někoho jiného, nenajdu stejnou hodnotu jako on? Nepoučím se od Austenové stejně jako od Tylera? Od Enda jako od Russa? Není pro mé chápání, co znamená být člověkem, stejně důležitý svět cizího a jiného, jako svět, v němž skutečně žijí? Proč bych tedy nemohl vytvořit vymyšlené budoucí prostředí, které může současné čtenáře oslovit stejně silně jako prostředí těch autorů, jejichž současný věk se nachází v jiné éře nebo v jiné zemi?

Možná jsou všechna prostředí stejným výplodem představivosti a nezáleží na tom, jestli v nich žijeme nebo si je vymýšlíme. Možná

nachází jiný Japonec v *Hluboké řece* téměř tolik cizosti jako já, protože Endo sám se od všech ostatních Japonců nevyhnutelně liší. Možná každý spisovatel, který si dá tu práci, že vytvoří promyšlený fiktivní svět, nevyhnutelně vytvoří zrcadlo své doby a zároveň také vytvoří svět, který nikdy nenavštívil nikdo jiný než on. Smyšlené vesmíry, jako je ten v *Dětech ducha*, a 'skutečný' vesmír vykreslený v *Hluboké řece* se liší jen v podružných detailech jako jsou jména míst, data a známé osobnosti. To, čeho Endo dosahuje, a to, oč já usiluji, je totéž: poskytnout čtenáři přesvědčivou realitu a přitom prorazit ulitu detailu a proniknout do struktury příčinnosti a smyslu, jak v to neustále doufáme, ale ve skutečném světě nám to není nikdy dopřáno. Příčinnost a smysl jsou vždy vymyšlené, bez ohledu na to, jak důkladně 'vytváříme model současného věku.' Ale když si dáváme záležet, když pouze 'nepřijímáme' a 'nevybíjíme' to, co nám okolní kultura dává, nevytváříme tím *junbungaku*?

Nevěřím, že nástroje science fiction jsou k vytváření *junbungaku* méně vhodné než nástroje současné vážné literatury, i když se samozřejmě může stát, že se nám, kteří s těmito nástroji pracujeme, nedaří využít všechny možnosti, jež dávají. Ale je možné, že se v tom klamu; nebo moje práce není dost dobrá, aby dokázala, co je v našem žánru možné. Jedno je jisté: těch, kteří se vážně zamýšlejí nad realitou a zkoumají ji, je v komunitě čtenářů science fiction stejně jako v každé jiné literární komunitě, které jsem se účastnil. Jestli velká literatura potřebuje velkou čtenářskou obec, je tato obec připravena. Pokud se spisovatel nepodaří na takovou literaturu dosáhnout, musí si vinu za to přičíst sám.

Proto se budu dál snažit tvořit *junbungaku* a vyjadřovat se k současné literatuře s pomocí alegorické nebo symbolické masky, jak to dělají všichni autoři science fiction, ať chtějí či ne. O tom, zda některé z mých děl skutečně získá statut nefalšované vážnosti, jak jej ukazuje Oe, musejí rozhodnout jiní. Platí totiž, že bez ohledu na kvality autora musí existovat též komunita, která jeho práci přijme, ještě než získá sílu transformovat. To, na čem jsem závislý, je aktivní čtenářská obec, která dokáže najít laskavost a světlo, krásu a pravdu mimo vlastní schopnost autora tyto hodnoty tvořit.